

**Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta mezinárodních vztahů**

Diplomová práce

Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta mezinárodních vztahů
Studijní obor: Politologie

Název diplomové práce:

**Výkon mandátu poslanců Evropského
parlamentu za sociálně demokratickou stranu**

Autor diplomové práce: Bc. Robert Gubáš

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jana Reschová, CSc.

Rok obhajoby: 2015

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracoval samostatně a řádně vyznačil všechny citace z pramenů.

V Praze dne .....

Podpis studenta .....

Poděkování:

Velmi rád bych poděkoval paní doc. JUDr. Janě Reschové, CSc. za laskavé vedení mé diplomové práce, ochotu, cenné rady a postřehy, které mi poskytla při její tvorbě. Dále bych velmi rád poděkoval za ochotu paní PhDr. Zdeně Mansfeldové, CSc., která se mnou v rámci Sociologického ústavu Akademie věd ČR spolupracovala na podobě řízených rozhovorů a poskytla mi cenné rady a postřehy při tvorbě samotné diplomové práce. V neposlední řadě bych velmi rád poděkoval všem europoslankyním a europoslancům za poskytnutí rozhovorů k praktické části mé diplomové práce.

1) Úvod	1
2) Historie sociální demokracie v Čechách a Evropě od 19. století do 80. let 20. století.....	5
2.1) Ukotvení sociální demokracie v Evropě	5
2.2) Počátky sociální demokracie v Evropě	5
2.3) Česká sociální demokracie od svého vzniku do samostatného Československa	6
2.4) Česká sociální demokracie od roku 1918 do komunistického převratu v roce 1948.....	9
2.5) Česká sociální demokracie mezi lety 1948 až 1989.....	15
3) Historie sociální demokracie v Čechách a Evropě od 90. let 20. století do současnosti	18
3.1) Česká sociální demokracie po roce 1989	19
3.2) Členská základna	23
3.3) Odideologizování sociálně demokratických stran.....	23
3.4) Etablování stran na mezinárodní scéně	25
3.5) Strana evropských socialistů (PES – Party of European Socialists)	25
3.5.1) Historie skupiny PES	25
3.5.2) Modernizace a vznik skupiny PES.....	27
3.5.3) Organizace a profil skupiny PES, respektive S&D.....	29
4) Ekonomická doktrína sociální demokracie.....	34
4.1) Keynesiánství.....	34
4.2) Třetí cesta.....	35
4.3) Neoliberalismus.....	38
5) Současné výzvy pro sociálně demokratické strany v zemích EU.....	39
5.1) Financování sociálně demokratických stran	39
5.2) Sociálně demokratické strany a vliv evropské integrace	41
5.3) Evropeizace národních stran.....	42
5.4) Úspěchy a současná politika skupiny PES, respektive S&D.....	45
5.4.1) Strategie a jejich přínos	46
5.4.2) Současná politika.....	46
5.5) Politické priority S&D pro období 2014 až 2020 – otázka budoucího směřování.....	48
5.6) Sociální demokracie v době ekonomické a sociální krize v Evropě.....	48
5.7) Sociální demokracie a euroskepticismus	50
5.8) Profil sociálně demokratického europoslance	54
6) Sociálně demokratičtí europoslanci na půdě Evropského parlamentu – řízené rozhovory	56
7) Závěr.....	107
8) Přílohy	118

8.1) Seznam použitých zkratk.....	118
8.2) Profily vybraných europoslankyň a europoslanců	121
8.3) Přepis řízených rozhovorů.....	127
9) Seznam použitých zdrojů	165
9.1) Primární prameny	165
9.2) Seznam odborné literatury	165
9.3) Internetové zdroje.....	166

1) Úvod

Téma mé práce se soustřeďuje na analýzu výkonu mandátu poslanců Evropského parlamentu (dále jen EP) za sociální demokracii. Výběr tématu je dán mým zájmem o činnost poslanců EP, kterou jsem sledoval zblízka při své pracovní stáži. Jsem totiž přesvědčen o tom, že výkon mandátu je ve velké míře odrazem jak konceptuálního, tak ideologického profilu politické strany, za kterou je poslanec zvolen a také reflexí vnitřní motivace každého poslance se za „svou“ politickou stranu postavit před voliče. S odhodláním zjistit, jak se střetávají dva souběžné světy, vnější veřejné stranické politiky a vnitřní síly jednotlivého poslance reprezentovat voliče a obhajovat politiku strany (nebo ji případně dotvářet), jsem koncipoval teoretická východiska a empirické šetření sestávající se z řízených rozhovorů s vybranými europoslanci. EP je z hlediska výzkumného terénu velmi specifický, jestliže se u jeho zrodu dalo předpokládat, že jeho poslanci jsou zkušenými politiky národních politických „světů“, dalo se také předpokládat, že tuto svou zkušenost budou konfrontovat i v podstatně širších rozměrech evropské politické scény. Je zřejmé, že „politická socializace“ na evropské úrovni probíhala jak jednotlivě u poslanců, tak i stranicky u národních reprezentací diferencovaně. Politologická literatura ostatně dokládá, že míra evropeizace je díky výše zmíněným skutečnostem různá, jak s ohledem na intenzitu prohlubování ekonomické a politické integrace, tak i s ohledem na potenciál politických stran ospravedlnit a legitimizovat integrační rozměr vnitrostátní vládní a veřejné politiky.

Nabízí se zcela jistě otázka, do jaké míry je pozice sociálně demokratických stran odlišná od postavení a funkcí, které v tomto prostoru hrají strany jiné, zejména pak křesťansko-demokratické strany nebo liberální pravicové strany. To, co jistě tyto strany sbližuje, je v zásadě prointegrační přístup k unijnímu projektu, i když se míra intenzity zcela zjevně v preferenčních mezích liší. To, co naopak tyto strany odlišuje, je jejich různá intenzita příklonu k „liberalizaci“ evropské politiky.

To, co levicové strany a tedy také strany sociální demokracie výrazně charakterizuje, je i jejich postoj k probíhající ekonomické a finanční krizi světového, ale zejména pak evropského rozměru. Lze si klást otázku, zda se právě stranám levicovým, a tedy i sociálně demokratickým dařilo koncepčně navázat na tradice obhajoby sociálních programů

ekonomického růstu a rozvoje. Lze si také klást otázku, do jaké míry se stávajícím evropským politickým stranám daří politickou komunikaci s voličem vést na přiměřeně důvěryhodné úrovni, která by jeho legitimní očekávání v obhajobě sociální politiky, jak na národní, tak i na evropské úrovni dokázala naplnit. Lze si také klást otázku, zda rostoucí populistický euroskepticismus, který se projevuje jak ve formě nového typu stranictví, tak ve formě oživé přímé akce, nenutí zastánce evropsky angažovaných poslanců modifikovat jejich postoje k budoucnosti evropské integrace. Na všechna zmíněná dilemata tato práce nedává odpovědi. Poskytuje však určitý rámec úvah, jimiž jsem byl veden při rozhovorech s několika poslanci EP za sociálně demokratické strany.

Výzkumnými otázkami mé diplomové práce jsou:

- **Rozdíly v národních a evropských aspektech charakteru mandátu sociálně demokratického europoslance.**
- **Míra evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran zastoupených v Evropském parlamentu.**

Otázku ***zkoumání rozdílů v národních a evropských aspektech charakteru sociálně demokratického poslance*** jsem rozvedl výše, ať už se jedná o míru uplatňování sociální politiky na národní a evropské úrovni, nebo otázku nového typu stranictví, který otevírá otázky nového přístupu k budoucnosti evropské integrace. Doplním jen, že vzhledem k rozdílným národnostem a většímu počtu poslanců, nebylo možné zkoumat regionální pojítka mezi všemi navzájem. V sérii otázek, které jsem připravil v rámci praktické části a empirického výzkumu, jsem ovšem otázku regionální spolupráce a přesahu mandátu každému poslanci položil. V závěru ji spolu s dalšími body porovnám. Jedná se například o vazbu na vedení národní strany, cílení na voličskou základnu, odlišnosti ve způsobu zastupování voličů, nebo odlišnost reprezentativní funkce na národní a evropské úrovni.

Otázka ***míry evropeizace evropských sociálně demokratických stran*** se týká především profilace národních sociálně demokratických stran jako zastánců evropských hodnot. Tato otázka je, dle mého názoru, velmi aktuální v českém politickém prostředí, kdy euroskepticismus není rozhodně podřadným proudem a značná část české veřejnosti si tento myšlenkový proud spojí například s bývalým prezidentem České republiky Václavem Klausem. Míra evropeizace bude jednou z otázek, kterou položím v řízených rozhovorech

všem europoslancům. Zhodnotím, jak oni sami vnímají míru evropeizace své národní strany, včetně faktu, že sociální demokracie jako taková tíhne k evropeizaci díky svému ideologickému základu.

Pojem **evropeizace** se dá vykládat pomocí mnoha teoretických rámců, v diplomové práci se přidržím níže uvedeného výkladu pojmu. „*Evropeizace je do značné míry spojena s evropskou integrací a tím do jaké míry tento komplexní proces působí na různé sféry politiky států, které s daným procesem souvisí, můžeme říct, že jsou to členské a kandidátské státy Evropské unie. Pojem evropeizace může souviset také s utvářením nové politické struktury, ať už se jedná o politiku Evropské unie, evropské politické strany, nebo Evropský parlament. Výše popsané procesy se mohou do značné míry překrývat a mít v různé míře dopady na všechny roviny politiky*“.¹ V praktické části pomocí analýzy strukturovaných rozhovorů zjistím, zda oslovení europoslanci daný pojem chápou totožně, či odlišně. Výsledky shrnu v závěru diplomové práce.

Historie, programová stránka, ale také zásadní myšlenky sociální demokracie budou tvořit kostru teoretické části diplomové práce. Všechny tyto aspekty ovšem budou sloužit k zasazení sociální demokracie do evropského kontextu, který je mimo jiné charakterizován těsnou spoluprací sesterských stran. Sociální demokracii se, stejně jako ostatní levicové strany, vyznačuje postojem k evropské hospodářské a sociální krizi a snahou navázat na tradice obhajoby sociálních programů ekonomického růstu a rozvoje, kterým se budu věnovat v následujících řádcích. V rámci teoretické části zanalyzuji také narůstající vlny euroskepticismu v Evropě a postoj sociální demokracie k nim. Všechny tyto problémy nebudou v práci detailně rozvedeny, ale poslouží jako ukázka toho, jakým výzvám musí sociální demokracie čelit v 21. století. Co se týče praktické části, tak vzhledem k tomu, že výzkum probíhal na přelomu dvou volebních období 2009 až 2014 a 2014 až 2020, tak budu co do aktuálnosti zohledňovat období, v kterém byl výzkum prováděn, tedy 7. volební období 2009 až 2014.

Cílem mé práce je posoudit, zda dochází k evropeizaci sociálně demokratických stran a zda jsou, případně jaké jsou rozdíly v národních a evropských aspektech mandátu europoslance. Zhodnotím také, zda nedochází k deficitu vztahů v zastupitelské demokracii.

---

¹ DANČÁK, Břetislav, FIALA Petr a HLOUŠEK Vít. *Evropeizace: pojem a jeho konceptualizace*. In DANČÁK, Břetislav, Petr FIALA a Vít HLOUŠEK. *Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno: IIPS, 2005, s. 16.

Zanalyzuji tedy, zda si evropští zákonodárci myslí, že je jejich práce dostatečně v povědomí voličů, a zda voliči tuší, jaká je náplň jejich činnosti. Výstupem celé diplomové práce je tedy podat co nejkomplexnější obraz o sociálně demokratickém zákonodárci Evropského parlamentu po teoretické i praktické stránce obohaceným o vlastní terénní průzkum.

2) Historie sociální demokracie v Čechách a Evropě od 19. století do 80. let 20. století

2.1) Ukotvení sociální demokracie v Evropě

Sociálně demokratický europoslanec je součástí široké rodiny sociálně demokratických stran, které spolu kooperují již od 19. století, kdy sociálně demokratické hnutí vzniklo. V následujících kapitolách zasadím jeho činnost do historických souvislostí a ukážu na příkladech, jak se liší sociálně demokratický europoslanec od ostatních europoslanců. Zjistím, jaký si s sebou nese historický odkaz a jakým aktuálním tématům musí čelit. Zjištěná teoretická východiska porovná v závěru práce s výsledky řízených rozhovorů s europoslanci.

V úvodní části této kapitoly je nastíněna obecně historie sociální demokracie spolu s určitými specifiky, kterými se v průběhu času vyznačovala. Detailnější pojetí historie sociální demokracie by vydalo na samostatnou diplomovou práci, proto se v této kapitole budu věnovat pouze historii české sociální demokracie, kterou spojím s historií sociální demokracie v Evropě. Rozhovory s členy stran ČSSD a SMER – sociálna demokracia jsou součástí praktické části diplomové práce. Strana SMER – sociálna demokracia vznikla, ovšem za velmi specifických okolností v roce 1999, sloučením více levicových stran. Ostatní strany sociálně demokratického charakteru ve východní Evropě po roce 1989, zase vznikly transformací komunistických stran. ČSSD jako jediná strana navázala na svou historickou kontinuitu sahající stejně jako počátky celého sociálně demokratického hnutí až do 19. století. Historii nejstarší sociálně demokratické strany ve východní Evropě budou spolu s vývojem sociálně demokratického hnutí v Evropě věnovány tato a následující kapitola.

2.2) Počátky sociální demokracie v Evropě

Počátek historie sociální demokracie se datuje do 19. století, konkrétně do roku 1849, kdy po revoluci v roce 1848 vznikla ve Francii Sociálně demokratická strana, která sdružovala aktivisty vycházející z řad pracující třídy a reprezentanty francouzské buržoazie.

V roce 1869 založili Karl Liebknecht a August Bebel Sociálně demokratickou stranu také v Německu. Vznik sociálně demokratických stran v tomto období úzce souvisí se

vznikem tzv. **První internacionály** (1864 – 1876), jež sjednotila pracující třídu do podoby hnutí zastupující její zájmy. Politická struktura se členila do 3 hlavních proudů:

- **Socialisty a reformisty**, zastávající převážně umírněné postoje, mající v sobě nepatrné buržoazní elementy.
- **Kolektivisty a anarchisty**, pod vedením jednoho z hlavních ideologů anarchismu Michaila Alexandroviče Bakunina.
- **Komunisty a marxisty**, kteří byli ovlivněni Marxovými spisy.

Všechny směry měly ovšem společnou myšlenku, která spočívala v úvahách o převzetí moci dělnickou třídou, včetně formy samotného převzetí moci. V době vzniku *Sociálnědemokratické strany Německa (Sozialdemokratische Partei Deutschlands – SPD)* v roce 1875 byly na vzestupu především myšlenky marxismu, které si získaly politickou dominanci. V době vzniku **Druhé internacionály** v roce 1889 byl element marxismu faktorem, který vytvářel protiváhu liberalismu a kapitalismu a prosazoval rozvoj celosvětové solidarity napříč třídami. Členy Druhé internacionály byli například Rosa Luxemburgová, Vladimír Iljič Lenin, Karel Kautsky, nebo Jean Jaurès, tedy jména, která jsou s marxismem silně spojena. Rozpad internacionály způsobila první světová válka, kdy se ukázalo, že socialisté jsou více reformě a nacionálně zaměřeni a podporují válečné snahy svých zemí.

Třetí internacionála, též nazývaná jako **Komunistická internacionála**, vznikla v Rusku po Říjnové revoluci v roce 1919. Založili ji výše zmíněný Vladimír Iljič Lenin a Grigorij Jevsejevič Zinověv. Strany zde začleněné se později transformovaly do stran komunistických a snažily se navázat na myšlenku solidarity pracující třídy, která byla v první světové válce upozaděna národními zájmy. Pro ilustraci v tehdejší Československu byla KSČ jedinou stranou, která neměla českou a německou mutaci, jež reprezentovaly obě významná národnostní zastoupení na československém území. Umírněnější reformisté v roce 1923 oživilí tzv. **Druhou internacionálu**, nazývanou též **Socialistická internacionála**.

2.3) Česká sociální demokracie od svého vzniku do samostatného Československa

V dubnu 1874 se v Neudörflu konal ustavující sjezd celorakouské sociálně demokratické strany. Praktické a organizační důvody si ovšem vyžádaly vytvoření organizace, která by do budoucna zaštitovala české sociální demokraty v rámci celorakouské strany.

Sociálně demokratická strana československá v Rakousku vznikla na sjezdu v Břevnově, který se konal 7. dubna 1878. Sjezdu se účastnilo 14 delegátů včetně Josefa Boleslava Pecky a Ladislava Zápotockého a přítomen byl také rakouský delegát Ferdinand Schwarz. Na sjezdu bylo zvoleno pětičlenné vedení strany, došlo k akceptaci pozměněné verze Gothajského programu a tiskovými orgány strany byly ustanoveny **Dělnické listy** a **Budoucnost**.

První desetiletí po zahájení činnosti se strana vyrovnávala s perzekucí ze strany státu, snahou ukotvit se po ideové stránce a rozkoly mezi radikálními a umírněnými sociálními demokraty. Česká sociální demokracie se ovšem postupně prosazovala nejen v rámci sociální demokracie, ale také na mezinárodním socialistickém fóru, kde se stala spoluzakládající stranou Druhé internacionály na ustavujícím sjezdu v Paříži v červenci 1889.² Výsledky kongresu měly velký vliv také v řadách české sociální demokracie, kde byly vyjádřeny hlavní požadavky na zkrácení pracovní doby a všeobecné volební právo. V roce 1897 rakouská vláda přidala k dosavadním čtyřem kuriím ještě pátou, ve které se volilo podle všeobecného hlasovacího práva. Ve vídeňském parlamentu zasedlo 14 demokraticky zvolených poslanců. V témže roce začal také vycházet první sociálně demokratický deník **Právo lidu**. Sociální demokracie tak nabírala na síle a k původním dělnickým vůdcům Josefu Steinerovi, Antonínu Němcovi, nebo Josefu Hybešovi, který se účastnil ustavujícího sjezdu Druhé internacionály, se přidali také představitelé inteligence jako František Soukup nebo Bohumil Šmeral.

V této době došlo také ke sblížení sociální demokracie a Tomáše Garrigua Masaryka, který studoval socialismus. Zaregistroval a popsal změny, kterými se kapitalistická společnost koncem 19. století vyznačovala a poukázal spolu Eduardem Bernsteinem (avšak každý nezávisle) na krizi, kterou marxismus procházel. Nereagoval totiž na aktuální problémy své doby, což bylo do jisté míry způsobeno tím, že analýza společnosti Karlem Marxem probíhala v jiném historickém kontextu. Výsledkem bádání Tomáše Garrigua Masaryka byl kritický spis k marxistickému socialismu *Otázka sociální* z roku 1898.³

Samotná sociální demokracie už v té době prošla určitou formou odluky od Sociálně demokratické strany Rakouska, kdy se organizačně konstituovala v roce 1893 jako

---

² TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé: Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878 - 2003*. Praha: Demos a.s., 2004, s. 4.

³ SOLLE, Zdeněk a kolektiv. *Česká strana sociálně demokratická: sborník ke 120. výročí založení strany*. Praha: ČSSD, 1998, s. 8.

Československá sociálně demokratická strana dělnická a stala se jednou ze sedmi sociálně demokratických stran Předlitavska v rámci tehdejší Rakousko – Uherské monarchie.⁴ Výše zmíněná krize marxistického socialismu předznamenala krizi celospolečenskou, která se na počátku 20. století projevila v podobě rostoucí míry mezinárodního napětí, jež vyústilo v první světovou válku. V její předvečer měla za sebou česká sociální demokracie nejlepší organizaci v rámci českých politických stran opírající se o odborové a družstevní struktury. Vydávala několik deníků, *Dělnické listy* ve Vídni, *Právo lidu* v Praze a *Rovnost* v Brně. Měla vlastní tělovýchovnou organizaci ***Dělnickou tělocvičnou jednotu***, založenou v roce 1897, která navázala o rok dříve na vzniklou vzdělávací instituci – ***Dělnickou akademii***.

Strana také hrála důležitou úlohu v boji za všeobecné hlasovací právo, který vyvrcholil schválenými reformami v roce 1907. Ve volbách do říšské rady téhož roku získala sociální demokracie přes 400 tisíc hlasů, což činilo 38% a 24 poslanců v říšské radě. Co do počtu hlasů se strana stala nejsilnější stranou v českých zemích a v počtu mandátů druhou nejsilnější stranou za agrárníky. Dalším aspektem posílení sociálně demokratického hnutí bylo posílení odborů, konkrétně vznik ***Odborového sdružení československého*** na konci 90. let. Sociální demokracie si z různých proudů směřování vybrala ten austromarxistický, zastupovaný především Bohumilem Šmeralem, který se snažil o kulturně národnostní autonomii v rámci Rakouska s odkazem na Palackého austroslavismus. Toto směřování v sociální demokracii převládalo také po vypuknutí první světové války.⁵

Během války se ovšem tyto postoje ukázaly jako neslučitelné s antirakouskými postoji a také faktem, že sociálně demokratičtí činitelé se aktivně podíleli na odboji proti Rakousku – Uhersku. Sociální demokraté stáli například za utvořením jedné z prvních vojenských dobrovolnických jednotek ve Francii, roty Nazdar. Značné množství sociálních demokratů se podílelo také na úspěších československých legií v Rusku. Vzhledem k těmto skutečnostem se proti oficiální politice strany vytvořil odboj reprezentovaný například Františkem Soukupem, nebo Rudolfem Bechyněm. V září 1917 došlo k faktickému převzetí strany do rukou opozice, která postupovala v jednotě s občany a vystupovala v opozici k Rakousku – Uhersku. Zástupci sociální demokracie byli významnými aktéry událostí roku 1918. V lednu

---

⁴ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé: Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878 - 2003*. Praha: Demos a.s., 2004, s. 5.

⁵ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé: Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878 - 2003*. Praha: Demos a.s., 2004, s. 6.

1918 podepsali její představitelé tzv. Tříkrálovou deklaraci. Na tomto místě je třeba zmínit Gustava Habermana a Františka Soukupa. První jmenovaný byl zástupcem domácího odboje na říjnových jednáních v Ženevě s představiteli prozatímní československé vlády v zahraničí zastupované Edvardem Benešem. Druhý jmenovaný, František Soukup, patřil mezi tzv. muže 28. října, kteří podepsali zákon o zřízení samostatného Československa.

2.4) Česká sociální demokracie od roku 1918 do komunistického převratu v roce 1948

Událost, která velmi ovlivnila sociální demokracii, byla Velká říjnová socialistická revoluce v Rusku v roce 1917. Vladimír Iljič Lenin ruskou revoluci interpretoval jako začátek řešení všech otázek sociálního a politického charakteru. Leninismus, jako myšlení revitalizující revoluční myšlenky marxismu, se setkal s velkým ohlasem také ve střední a východní Evropě. Organizační základnou těchto myšlenek se stala tzv. *Třetí internacionála*. Myšlenky radikální cesty socialismu začaly silně rezonovat také v sociální demokracii. Výsledkem bylo v roce 1921 založení Komunistické strany Československa (dále jen KSČ), do jejíhož čela se postavil významný sociální demokrat Bohumil Šmeral.⁶

Samotná sociální demokracie se na svém XII. sjezdu konaném v prosinci 1918 sloučila se slovenskou sociální demokracií v **Československou sociálně demokratickou stranu dělnickou (dále jen Sociální demokracie)**. I přes výše zmíněné vnitřní rozpory ohledně dalšího směřování, Sociální demokracie zůstala navenek jednotná, což přednímu představiteli strany Vlastimilu Tusarovi umožnilo v roce 1920 vytvořit tzv. rudozelenou koalici složenou z agrárníků, národních socialistů a sociálních demokratů. Stanul v jejím čele jako předseda vlády a představitel nejsilnější domácí strany, která ve volbách do parlamentu získala 25,7% hlasů a přesvědčivě tak vyhrála.

Druhé volby do parlamentu v roce 1925 ovšem naplno odhalily vnitřní rozpory ve straně, které vyústily v roztříštění levice na stranu komunistickou a stranu sociálně demokratickou. Bohumil Šmeral navíc jako předseda KSČ nejednal vždy podle bolševických představ, stejně tak měl vážné pochyby o správnosti Leninovy myšlenky o revoluční elitě. Věřil totiž, že silná masová dělnická strana je schopná převzít moc ve státě legální cestou.

---

⁶ SOLLE, Zdeněk a kolektiv. *Česká strana sociálně demokratická: sborník ke 120. výročí založení strany*. Praha: ČSSD, 1998, s. 10.

Odmítal také praktiky ruských bolševiků a zdůrazňoval, že pro převzetí vlády legální cestou jsou nezbytné zkušenosti ze střední Evropy, které se diametrálně liší od zkušeností ruských. V situaci, kdy existovaly dvě levicové strany uznávající mantinely nastavené v rámci Československa, došlo k rozmělnění voličské základny Sociální demokracie. Ve volbách do Národního shromáždění získala KSČ 41 mandátů, oproti 29 mandátům Sociální demokracie, která oproti roku 1920 ztratila souhrnně skoro jeden milion hlasů.⁷

Pod vedením nového předsedy Antonína Hampla se ovšem rozkoly uvnitř sociální demokracie dařilo překonávat a jednotlivé názorové proudy spojovat opět dohromady, stejně tak získat do svých řad bývalé členy KSČ, kteří byli buď vyloučeni, nebo sami ze strany odešli. Na XVI. sjezdu konaném v roce 1930 došlo k obnovení stranických řad také po formální stránce, kdy byl přijat nový program strany. Sociální demokracie hrála v období první republiky významnou roli v československém politickém životě. Byla zastoupena ve většině vlád první republiky a tvořila významnou oporu skupiny Hradu, mezi jejíž stoupence byl počítán také první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk.

V období mezinárodního napětí byla Sociální demokracie stranou, která vycházela důsledně z principů parlamentní demokracie a také se snažila v době, kdy téměř každá strana v ČSR měla českou a německou variantu, o sblížení sociálních demokratů všech národností. Snahy o toto sblížení vyvrcholily smíchovským sjezdem konaným 28. až 29. ledna 1928 za účasti 240 českých a slovenských delegátů, 194 delegátů německých, 8 polských, 4 maďarských a 5 zástupců Rusínů. Došlo tak ke splnění požadavků XII. sjezdu československé sociální demokracie na vytvoření *Československé internacionály*. Německá sociální demokracie se tak stala oporou „Hradu“ i česko – německého soužití a to ve formě maximálně blízké Československé sociálně demokratické straně dělnické. Tento blok se stal ve 30. letech jednou z částí osy vládních koalic. Sociální demokracie rozvíjela také úzké kontakty s ostatními sociálně demokratickými stranami, včetně významné aktivity v rámci *Socialistické internacionály*, kde byla velmi dlouho zastupována Františkem Soukupem. Po nástupu Adolfa Hitlera k moci v roce 1933 pomáhala také německé sociálně demokratické emigraci a po anšlusu Rakouska také rakouským emigrantům.

---

⁷ SOLLE, Zdeněk a kolektiv. *Česká strana sociálně demokratická: sborník ke 120. výročí založení strany*. Praha: ČSSD, 1998, s. 18.

V druhé polovině 30. let Sociální demokracie aktivně podporovala Republikány ve Španělské občanské válce a také plně stála za obrannou politikou Edvarda Beneše včetně obranných smluv s Francií a SSSR. Na jaře 1938 byla sociální demokracie jedním z hlavních iniciátorů manifestu, „*Věrní zůstaneme*“. K této příležitosti byla také 5. června 1938 v Praze uspořádána manifestace na podporu mobilizace, jež proběhla v květnu téhož roku. Celá událost byla spojena s oslavami 60. výročí založení Sociální demokracie a posloužila jako podpora ve věci československé demokracie a evropského i světového míru.⁸

V době druhé republiky vystoupili sociální demokraté, na protest proti pasivitě mezinárodního socialistického hnutí, ze *Socialistické dělnické internacionály*. Ve snaze zastavit fašizující tendence v Československu a spojit demokratické levicové síly v zemi vznikla **Národní strana práce**. Stranu tvořili sociální demokraté, jednotliví členové komunistické, nebo lidové strany a také někteří členové národně socialistické strany.

V období druhé světové války se sociální demokraté aktivně zapojili do domácího i zahraničního odboje. Sociální demokraté hráli významnou roli v odbojové organizaci „*Petiční výbor Věrní zůstaneme*“ (PVVZ) skrze kterou šířili manifest „*Za svobodu, do nové ČSR*“, jež obsahoval plán obnovy republiky po skončení války. Roku 1941 gestapo rozbilo síť PVVZ a zaměřilo se také na další organizace včetně *Ústředního vedení odboje domácího* (ÚVOD). Další vlna perzekucí přišla v období tzv. heydrichiády, kdy mezi 5 tisíci Čechy popravenými v té době byly také stovky sociálních demokratů. Rok 1943 přinesl další vlnu zatýkání sociálních demokratů především z řad odborů. V souvislosti se Slovenským národním povstáním v roce 1944 pak bylo zatčeno přes 100 funkcionářů strany včetně poslanců, senátorů či stranických tajemníků. Pro dokreslení faktu, jaké škody v řadách sociální demokracie způsobila druhá světová válka, přikládám citaci z knihy:⁹

„Z 19 členů představenstva strany jich bylo 12 zatčeno gestapem, a z nich 7 bylo buď popraveno, nebo zemřelo na následky věznění. 16 z 35 poslanců skončilo v německých koncentracích a 7 v nich zahynulo. Podobný osud stihl sociálně demokratické senátory, tajemníky a redaktory. Ze 40 nejvyšších tajemníků ve stranické centrále a krajích jich 36 bylo zatčeno v té či oné době a 14 popraveno, či zemřelo během věznění. Stovky dalších

⁸ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé: Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878 - 2003*. Praha: Demos a.s., 2004, s. 10.

⁹ SOLLE, Zdeněk a kolektiv. *Česká strana sociálně demokratická: sborník ke 120. výročí založení strany*. Praha: ČSSD, 1998, s. 26.

funkcionářů a tisíce řadových členů prošly koncentráky či byly popraveny. Když válka skončila, sociální demokracie byla bez svých nejlepších kádřů. Důsledky osvobození Československa byly tragické, neboť chyběli zkušení představitelé sociálně demokratického hnutí. Výsledkem tohoto vývoje byla skutečnost, že osud strany se dostal do rukou těch, kterým se podařilo uprchnout ze země a kteří reprezentovali stranu v zahraničním odboji, ale nebyli domácím prostředí dostatečně známi.“

V souvislosti s předchozími řádky je třeba zmínit osobu Zdeňka Fierlingera. Druhou světovou válku strávil první poválečný předseda československé vlády v exilu v Moskvě. Po válce byl, ovlivněn touto zkušeností, v rámci Sociální demokracie jedním ze zastánců těsnější spolupráce s KSČ, která už tehdy byla tzv. prodlouženou rukou Komunistické strany Sovětského svazu (dále jen KSSS). Komunisté měli po válce širokou podporu vyjádřenou vítězstvím v demokratických parlamentních volbách v roce 1946. ČSSD se, pod vedením předsedy strany Zdeňka Fierlingera, podílela například na znárodnění klíčového průmyslu, kdy zastávala radikálnější koncepci, než KSČ. Fierlingerovu linii sbližování s KSČ ovšem nezastávali zastánci ideové, politické a programové koncepce samostatnosti sociální demokracie, mezi které patřili například Václav Majer, Václav Holub a Vilém Bernard a někteří z představitelů meziválečného období, kterými byli Rudolf Bechyně, Alfréd Meissner, nebo Vojta Beneš, bratr tehdejšího prezidenta ČSR Edvarda Beneše. Ideová rozkolísanost a také úzká spolupráce s KSČ způsobily, že sociální demokraté prohráli parlamentní volby v roce 1946, kdy skončili za komunisty, národními socialisty a lidovci na posledním místě. V době konání voleb byl předsedou strany, která po válce přijala název **Československá sociální demokracie**, Zdeněk Fierlinger a 1. místopředsedou Bohumil Laušman, kterého si delegáti zvolili na svém prvním poválečném sjezdu v říjnu 1945.¹⁰

Vyostření rozporů mezi jednotlivými názorovými proudy způsobila jednání o milionářské dani, kdy představitel „pravicového“ křídla sociální demokracie Václav Majer komunisty ostře odsoudil a vyzval k bližší spolupráci s ostatními demokratickými stranami. V kontrastu s tím byla podepsána dohoda, která se týkala spolupráce s komunisty. Dohodu podepsal za sociální demokracii Zdeněk Fierlinger, František Tymeš a Blažej Vilím a za komunisty Klement Gottwald, Václav Kopecký a Rudolf Slánský. Obsahem dohody byl

---

¹⁰ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé: Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878 - 2003*. Praha: Demos a.s., 2004, s. 11.

společný postup v milionářské dani a obnovy bloku tří socialistických stran. Daný postup se setkal se značným nesouhlasem řadových členů a místního vedení, které si přálo odchod Zdeňka Fierlingera z funkce.

V pořadí druhý poválečný sjezd sociální demokracie se konal v listopadu 1947 v Brně. Ve volbě předsedy uspěl Bohumil Laušman, představitel „centristického“ proudu ve straně, který získal 283 hlasů, oproti 182 hlasům, které obdržel Zdeněk Fierlinger. Václav Majer byl jako kandidát nepřijatelný, protože snahou delegátů bylo pouze vyjádřit vůli tvořit samostatnou politiku nezávislou na KSČ, nikoliv obrát politiky více „doprava“. Sověti, kteří měli díky úzkému napojení na KSČ značnou moc, chtěli ovšem za předsedu Zdeňka Fierlingera. Snažili se proto o rozkol v řadách sociální demokracie, když podpořili skupinu okolo bývalého předsedy, která se konstitovala v rámci *Klubu demokratického socialismu*. Začala také vydávat časopis *Směr*. Toto konání včetně názorů, jež skupina propagovala, bylo v přímém rozporu se závěry brněnského sjezdu. Vedení strany chtělo vyloučit Zdeňka Fierlingera z řad ČSSD, nechtělo ovšem, aby se ve straně prohloubily názorové rozpory a proto se čekalo pouze na vhodný okamžik, který už ovšem nepřišel.¹¹

Viditelná snaha sociální demokracie o příklon k ostatním nekomunistickým stranám a také nepřízeň vysokoškoláků byly faktory, které si KSČ vyhodnotila s ohledem na parlamentní volby v roce 1948. Jediná snaha, jak si udržet moc tak pro komunistickou stranu vedla přes nedemokratické postupy včetně zastrašování, násilí a taky manipulací s masou lidí. V době únorových událostí, které 25. února 1948 vyústily v přijetí demise demokratických ministrů Gottwaldovy vlády prezidentem Edvardem Benešem a komunistům daly prostor pro demontování demokracie v ČSR, se sociálně demokratičtí představitelé nemohli dohodnout na společném postupu. Stranu tak ovládly prokomunistické síly, které v březnu způsobily nelegitimní navrácení Zdeňka Fierlingera do čela strany. Došlo k čistkám v rámci strany a 27. června 1948 byly násilně sloučeny ČSSD a KSČ. Z celkového počtu více než 370 tisíc členů sociální demokracie přestoupilo do KSČ bezprostředně po únoru 1948 pouze 49 tisíc lidí. Sloučení obou stran pak způsobilo nárůst členů KSČ o 118 tisíc. Dalších 200 tisíc členů odmítlo podepsat slučovací přihlášku. V prvních týdnech po únorovém převratu se začala tvořit exilová opozice, kdy řada významných členů odešla do zahraničí

---

¹¹ SOLLE, Zdeněk a kolektiv. *Česká strana sociálně demokratická: sborník ke 120. výročí založení strany*. Praha: ČSSD, 1998, s. 30.

a snažila se pokračovat v demokratické tradici ČSSD. O exilové sociální demokracii bude pojednávat další podkapitola.¹²

V tomto místě je třeba zmínit evropskou levici jako celek. Na počátku tzv. studené války, kdy byl svět díky bipolaritě rozdělen na sféru vlivu Sovětského svazu a Spojených států amerických, byla levice rozdělena do dvou táborů:

- **Komunistická část** byla ve sféře vlivu Sovětského svazu a snažila se o politické změny liberálně kapitalistické společnosti.
- **Sociálně demokratická část** se snažila o progresivní přístup a reformu liberálně kapitalistické společnosti.

V době mezi rokem 1945 a počátkem 70. let se **sociálně demokratické strany** po celé Evropě vyznačovaly **shodnými rysy**:¹³

- 1) Tyto strany měly silnou oporu v pracující třídě, ať už na bázi členské základny, nebo elektorátu samotného.
- 2) Tyto strany byly stranami masového typu, které díky široké členské základně získávaly štědré finanční příspěvky, především od státu.
- 3) Strany rovněž vytvořily a pomáhaly rozvinout úzké vztahy mezi svými reprezentanty a zástupci odborových svazů.
- 4) Profilace stran byla na rozdíl od těch komunistických beztřídní, definovaly se jako obhájci zájmů pracující třídy.
- 5) Sociálně demokratické strany získaly dominantní postavení na levé části pravolevého spektra politických stran, kde se staly hegemonem ve svých státech.

---

¹² TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé: Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878 - 2003*. Praha: Demos a.s., 2004, s. 12.

¹³ LADRECH, R. a MARLIÈRE, P. *Social democratic parties in the European Union: history, organization, politics*, New York, 1999, s. 4.

2.5) Česká sociální demokracie mezi lety 1948 až 1989

Krátce po událostech února 1948 odešla část čelních představitelů sociální demokracie do exilu. V počátcích stál v čele exilové ČSSD Blažej Vilím, kterého v září 1948 nahradil Václav Majer. Sídlem strany se stal Londýn a v letech 1950 až 1964 zde vycházel také tiskový orgán – časopis **Demokracie a socialismus**. V průběhu roku 1948 zde vznikl také *Ústřední výkonný výbor ČSSD*. V důsledku masových odchodů sociálních demokratů do zahraničí zřídila *Sociálně demokratická strana Rakouska (Sozialdemokratische Partei Österreichs – SPÖ)* v Innsbrucku středisko pro sociálně demokratické uprchlíky. V rámci SPÖ působila později ČSSD v Rakousku. Dalšími centry činnosti sociální demokracie byly SRN, Francie a Spojené státy, kde byla sociální demokracie zastoupena v **Radě demokratického Československa**, která sídlila ve Washingtonu a byla ústředím československého demokratického exilu.¹⁴

V rámci politických procesů v ČSR v 50. letech byla odsouzena celá řada vrcholných představitelů ČSSD k vysokým trestům odnětí svobody. Václav Dundr a Zdeněk Peška, kteří se pokusili v ČSR o založení ilegální **Československé nezávislé sociální demokracie**, byli odsouzeni v procesu s Miladou Horákovou k vysokým trestům odnětí svobody. Stejný osud postihl také Bohumila Laušmana, posledního demokraticky zvoleného předsedu ČSSD před rokem 1948, který byl Státní bezpečností unesen z exilu a odsouzen vysokému odnětí svobody. Političtí vězni z řad sociální demokracie tvořili krátce po svém propuštění v 60. letech personální základnu, která se v roce 1968 pokusila o obnovu nezávislé ČSSD. V čele těchto snah stál Zdeněk Bechyně, který v dubnu 1968 stanul v čele pětičlenného předsednictva. Hlavním cílem sociálních demokratů byla snaha poukázat na to, že přerušení fungování strany v roce 1948 neproběhlo v souladu s jejími stanovami a je tedy tudíž neplatné. KSČ a sovětská strana ovšem dané pokusy neschvalovaly a snažily se je ostře napadat. Pokus o obnovu měl ale širokou podporu v řadách veřejnosti. V červenci 1968 publikovaly *Literární listy* výzvu 30 z nich, mimo jiné Václava Havla, Alfréda Radoka, Jaroslava Seiferta, Ivana Svitáka nebo Josefa Škvoreckého. Vzhledem k zostřujícím se vztahům mezi zúčastněnými stranami se ČSSD rozhodla před schůzkou KSČ a KSSS (Komunistické strany

---

¹⁴ SOLLE, Zdeněk a kolektiv. *Česká strana sociálně demokratická: sborník ke 120. výročí založení strany*. Praha: ČSSD, 1998, s. 34.

TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé: Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878 - 2003*. Praha: Demos a.s., 2004, s. 12.

Sovětského svazu) pozastavit 26. července 1968 svou činnost, aby neohrozila výsledky demokratizačního procesu. Po okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy pak 2. září 1968 svou činnost ukončila.

V době událostí roku 1968 navázala česká sociální demokracie kontakty se sociálně demokratickým exilem, který v té době procházel velkou generační obměnou, kdy byly řady sociální demokracie posíleny o nové členy z řad „posrpnové“ emigrace. Po smrti Václava Majera, který byl stěžejní postavou exilu v 50. letech například při zastupování strany v Radě svobodného Československa,¹⁵ nastoupil na místo předsedy strany v roce 1973 Vilém Bernard, který jím zůstal až do roku 1989. Úkolem strany v exilu bylo udržovat povědomí o ČSSD v mezinárodním měřítku, k čemuž sloužilo například první plenární setkání československých sociálních demokratů v hotelu švýcarských odborů v Rotschuo Gerschau ve Švýcarsku, nebo zahájení vydávání obnoveného tiskového orgánu strany *Právo lidu* v roce 1978, který jako čtvrtletník redigoval Jiří Loewy.¹⁶

Významnými pro další směřování exilové sociální demokracie se staly dva sjezdy. První, s pořadovým číslem XXII, se konal 20. a 21. srpna 1983 v Curychu. Diskutovalo se zde o budoucím směřování *Práva lidu*. Byl také potvrzen status Ústředního výkonného výboru ČSSD (dále jen ÚVV ČSSD) jako nevyššího orgánu strany, který ovšem musí pracovat kontinuálně a nelze si v něm po více než třech desetiletích neustále činit nároky platné ve stavu před rokem 1948. Převládl názor, že strana musí postoupit směrem kupředu a snažit se dělat aktuální a současnou politiku. Díky větší jednotě se exilová ČSSD mohla soustředit na lepší naplňování svých priorit. Došlo například ke zlepšení vztahů se **Seliger Gemeinde**, spolkem německých sociálních demokratů z Čech a Moravy, kteří byli součástí odsunu německého obyvatelstva Československa po roce 1945. Tento spolek zastával demokratické principy a jeho členové byli aktivními bojovníky proti nedemokratickým principům. Příkladem může být například osoba Wenzela Jaksche, který hájil práva Sudetských Němců a zároveň byl důsledným odpůrcem politiky německé Třetí říše.¹⁷ Spolu se zlepšením vztahů s německými sociálními demokraty došlo také k aktivnějšímu kontaktu s domácí opozicí,

---

¹⁵ SOLLE, Zdeněk a kolektiv. *Česká strana sociálně demokratická: sborník ke 120. výročí založení strany*. Praha: ČSSD, 1998, s. 40.

¹⁶ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé: Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878 - 2003*. Praha: Demos a.s., 2004, s. 14.

¹⁷ BÁRTA, Miloš a HRUBEC Marek. *Dějiny českého a československého sociálnědemokratického hnutí*. Brno: Doplněk, 2006, s. 128.

mezi kterou patřili například nezávislí socialisté, nebo představitelé Charty 77. Výraznou měrou se o kontakty s československým sociálně demokratickým prostředím zasloužili také holanďští, němečtí a rakouští sociální demokraté, kteří dané spojení zprostředkovávali.

Sjezd v Heidelbergu, XXIII. v pořadí, se konal 9. až 11. března 1989 v duchu událostí, které předznamenávaly pád nedemokratických vlád ve střední a východní Evropě. Důležitým závěrem celého sjezdu bylo, že cílem změn, které se v Evropě odehrávají, nemohou být pouze dílčí změny, ale musí jimi být snaha o pluralitní demokracii. Tento závěr byl ostatně potvrzen na následujícím zasedání byra *Socialistické internacionály* v Ženevě, které se konalo 23. a 24. Října 1989, kterým *Socialistická internacionála* deklarovala, že „*požaduje i pro Československou republiku demokratický, klidný a pluralistický vývoj a jednoznačně odsuzuje masivní používání násilí státními orgány proti mírumilovným demonstrantům*“.¹⁸

V Československu mezitím působila výše zmíněná skupina „nezávislých socialistů“, pod vedením Rudolfa Battěka, kteří se hlásili k odkazu *Socialistické internacionály* a fungovali na platformě Charty 77. Druhou skupinu, která šířila sociálně demokratické myšlenky na území Československa, tvořili především předúnoroví sociální demokraté v čele se Slavomírem Klabanem a Břetislavem Nedbálkem. Obě skupiny měly dobré kontakty na zahraniční exil. První skupina byla těsněji spjata s vedením exilové strany, druhá se orientovala spíše na představitele reformního směru, což se ukázalo velmi podstatné při událostech 17. listopadu 1989 a následné obnovy ČSSD.

Skupina nezávislých socialistů totiž měla v osobě Rudolfa Battěka designovaného vůdce obnovené strany, který ovšem v době událostí 17. listopadu 1989 obnovu strany považoval za předčasnou. Iniciativy se tak ujal Slavomír Klaban, který 19. listopadu 1989 na rozhlasové stanici *Svobodná Evropa* proklamoval obnovení činnosti strany. Došlo také k ustanovení přípravného výboru, který vedl předseda Slavomír Klaban. Tajemníkem byl v té době Břetislav Nedbálek, jež řídil stranu až do řádného, v pořadí XXIII. sjezdu v březnu 1990.¹⁹ V souvislosti s proklamovaným obnovením činnosti strany vyšlo 12. prosince 1989 také obnovené *Právo lidu*.

---

¹⁸ BÁRTA, Miloš a HRUBEC Marek. *Dějiny českého a československého sociálnědemokratického hnutí*. Brno: Doplněk, 2006, s. 131.

¹⁹ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé: Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878 - 2003*. Praha: Demos a.s., 2004, s. 15.

3) Historie sociální demokracie v Čechách a Evropě od 90. let 20. století do současnosti

Ekonomické změny odstartované v 70. letech, upuštěním od do té doby převažujícího keynesiánsství, postupně přešly ve změny politické. V 80. letech to bylo patrné především v zemích bývalého Východního bloku, kde se komunistický režim začal postupně měnit. Přispěly k tomu také různé ekonomické a občanské iniciativy, jako například polské hnutí Solidarita, nebo česká Charta 77, jež začaly režim tzv. demontovat zevnitř. V západní Evropě byla sociálně demokratická hnutí pevně etablovaná v demokratických politických systémech, ale na druhé straně železná opona docházelo v řadách sociální demokracie k významným změnám.

Po revolucích, které proběhly v zemích střední a východní Evropy v roce 1989, resp. 1990, sociální demokracie budovala v těchto zemích svou novou tvář. S výjimkou České republiky se sociální demokracie transformovaly z bývalých komunistických stran a nenavazovaly tak přímo na tradici sžitou s nějakou etablovanou politickou stranou hlásající se k demokratické podobě sociální demokracie.²⁰ Strany vyznávající sociálně demokratické hodnoty, které se nachází ve střední a východní Evropě by se daly definovat podle dvou základních znaků:

- 1) Strany mají v názvu ***socialistická, sociálně demokratická, unie demokratické levice, nová levice*** apod.
- 2) Pro strany vzniklé transformací komunistických uskupení, nebo navazující na historickou tradici sociálně demokratické strany jsou charakteristické zejména tyto body, které musely v postkomunistickém období akceptovat:
  - Pravidla hry parlamentní demokracie (svobodné volby, politický pluralismus, vymahatelnost práva).
  - Přechod z plánovaného hospodářství na hospodářství tržní a snaha ho rozvíjet.

---

²⁰ DELWIT, P., *Social democracy in Europe*, Bruxelles, 2005, s. 128.

- Pravidla a hodnoty Socialistické internacionály a Strany evropských socialistů (PES – Party of European Socialists).²¹

3.1) Česká sociální demokracie po roce 1989

Na obnovovacím sjezdu Československé sociální demokracie 24. a 25. března 1990, v pořadí XXIV., který se konal v Praze – Břevnově, byl předsedou strany zvolen politolog Jiří Horák, dlouholetý představitel sociálně demokratického exilového hnutí, který působil od roku 1951 ve Spojených státech. Na sjezdu bylo také dohodnuto, že ČSSD půjde do nastávajících voleb jako samostatná strana. Zároveň ale bylo členům strany dovoleno, aby mohli ve volbách kandidovat za *Občanské fórum*. Dané možnosti využila skupina kolem Rudolfa Battěka, která v rámci *Občanského fóra* kandidovala za ustanovený **Klub sociálních demokratů Občanského fóra**. Volby skončily pro ČSSD značným neúspěchem, kdy nezískala v zastupitelských orgánech žádný mandát. Naproti tomu se lidé z Klubu sociálních demokratů na kandidátkách Občanského fóra do zastupitelských orgánů dostali, což uspořádalo jejich odchod z ČSSD. Rudolf Battěk byl později ze strany vyloučen, protože se odmítal podvolit rozhodnutím orgánů strany. V období mezi lety 1990 až 1992, tedy do dalších parlamentních voleb, se strana snažila o zlepšení volebního programu, rozšíření členské základny a usilovala o zachování společného Československa.²² V parlamentních volbách v roce 1992 skončila ČSSD se ziskem 6,53% na třetím místě se značným odstupem za koalici Levý blok – KSČM, DL ČSFR se 14,05% hlasů a koalice ODS a KDS s 29,73% hlasů.²³ Strana ČSSD ovšem neměla podstatnější vliv na řízení státu.

Při vzniku samostatné České republiky 1. 1. 1993 se strana přejmenovala na **Českou stranu sociálně demokratickou**, aby zůstala zachována zkratka **ČSSD**. Na XXVI. sjezdu konaném 26. až 28. února 1993 v Hradci Králové byl předsedou strany zvolen Miloš Zeman, pod jehož vedením se ČSSD stala nejsilnější opoziční stranou postavenou na principech sociálně tržní ekonomiky, pluralitě forem vlastnictví a regulaci hospodářského života prostřednictvím státních zásahů. Strana tak tvořila silnou alternativu liberálně tržnímu konceptu změn v ekonomické i sociální rovině. Zároveň se ostře vymezila vůči

²¹ DELWIT, P., *Social democracy in Europe*, Bruxelles, 2005, s. 126.

²² TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé: Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878 - 2003*. Praha: Demos a.s., 2004, s. 16.

²³ Volby.cz. ČSÚ. *Volby.cz* [online]. Praha, © Český statistický úřad, 2014, 13. 12. 2014 [cit. 2014-12-13]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/cnr1992/u4>.

extremistickým stranám, se kterými si zakázala spolupráci na XXVII. sjezdu konaném v dubnu 1995 v Bohumíně tzv. **Bohumínským usnesením**. Zákaz spolupráce na vládní úrovni platí mimo jiné také pro KSČM. Ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR v roce 1996 skončila ČSSD se ziskem 26,44% hlasů na druhém místě s nepatrným odstupem za ODS se ziskem 29,62% a stala se tak nejsilnější opoziční stranou.²⁴ V následujících volbách konaných v roce 1998 už ČSSD volby vyhrála se ziskem 32,31% hlasů.²⁵ Vláda pod vedením Miloše Zemana byla menšinová s tichou podporou ODS, což umožnilo uzavření tzv. **opoziční smlouvy** mezi oběma stranami v červenci 1998.

V době vlády sociální demokracie došlo také k naplňování jejích dalších cílů, mezi které patřilo začlenění do severoatlantických struktur a vstup do NATO 12. března 1999 a také vstup do Evropské unie k 1. květnu 2004 za vlády Vladimíra Špidly, který vyhrál volby v roce 2002 se ziskem 30,2% hlasů a utvořil vládu s KDU – ČSL a Uníí svobody.²⁶ Vladimír Špidla skončil jako předseda strany a vlády po historicky prvních volbách do Evropského parlamentu v květnu roku 2004, které pro stranu dopadly drtivou prohrou. Získala pouze 8,33% hlasů a skončila na předposledním místě. Premiérem se stal Stanislav Gross, který ovšem ve funkci nevydržel ani rok, protože nedokázal uspokojivě vysvětlit své majetkové poměry. Do voleb v roce 2006 vedl stranu jako předseda strany Jiří Paroubek, který ve volbách skončil se ziskem 32,32% hlasů na druhém místě za ODS se ziskem 35,38% hlasů. Strana tak skončila v opozici.²⁷ Za Jiřího Paroubka dosáhla ČSSD přesvědčivého výsledku v druhých volbách do Evropského parlamentu v květnu roku 2009, kdy skončila se ziskem 22,38% hlasů na druhém místě za ODS s 31,45% hlasů.²⁸ Ve volbách v roce 2010 byla ČSSD značným favoritem voleb, ale krátce před samotným hlasováním byla uveřejněna tzv. **Kubiceho zpráva**, která mluvila o prorůstání organizovaného zločinu do politiky. Zprávu se sice nepodařilo zcela věrohodně prokázat, nicméně je vysoce pravděpodobné, že její

---

²⁴ Volby.cz. ČSÚ. *Volby.cz* [online]. Praha, © Český statistický úřad, 2014, 13. 12. 2014 [cit. 2014-12-13]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/ps1996/u4>.

²⁵ Volby.cz. ČSÚ. *Volby.cz* [online]. Praha, © Český statistický úřad, 2014, 13. 12. 2014 [cit. 2014-12-13]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/ps1998/u4>.

²⁶ Volby.cz. ČSÚ. *Volby.cz* [online]. Praha, © Český statistický úřad, 2014, 13. 12. 2014 [cit. 2014-12-13]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/ps2002/ps2?xjazyk=CZ>.

TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé: Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878 - 2003*. Praha: Demos a.s., 2004, s. 16.

²⁷ Volby.cz. ČSÚ. *Volby.cz* [online]. Praha, © Český statistický úřad, 2014, 13. 12. 2014 [cit. 2014-12-13]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>.

²⁸ Volby.cz. ČSÚ. *Volby.cz* [online]. Praha, © Český statistický úřad, 2014, 13. 12. 2014 [cit. 2014-12-13]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/ep2009/ep11?xjazyk=CZ>.

uveřejnění ovlivnilo mínění voličů, takže ČSSD sice zvítězila, ale ne tak výrazným rozdílem, jakým předpokládala, protože získala „pouze“ 22,08% hlasů.²⁹ Z výsledku voleb vyvodil Jiří Paroubek osobní zodpovědnost a rezignoval na funkci předsedy strany. Jeho nástupcem se stal Bohuslav Sobotka.

V předčasných volbách vyvolaných v roce 2013, po pádu vlády Petra Nečase způsobeným kauzou zneužívání Vojenského zpravodajství, byla ČSSD znovu favoritem voleb. Od roku 2006 nebyla vládní stranou a prognózy pro její vítězství byly poměrně příznivé. Volební modely byly ovšem velmi nepřesné, protože došlo k silnému volebnímu úspěchu hnutí ANO 2011, které vedl do voleb jako předseda Andrej Babiš. ČSSD vyhrála se ziskem 20,45% hlasů a Bohuslav Sobotka byl po vzoru Jiřího Paroubka některými svými kolegy ve straně vyzván, aby vyvodil osobní zodpovědnost.³⁰ Rezignaci na svůj post ovšem odmítl, takže se ho lidé kolem jeho stranického konkurenta Michala Haška pokusili sesadit, když měli tajnou schůzku s prezidentem republiky Milošem Zemanem, kterou před televizními kamerami v rozporu s důkazy zapírali. Situace kolem vnitrostranického puče ovšem pozici Bohuslava Sobotky posílila a on se stal počátkem roku 2014 premiérem vládní koalice ČSSD, ANO 2011 a KDU – ČSL. Ve volbách do Evropského parlamentu v květnu 2014 získala ČSSD 14,17% hlasů a skončila na třetím místě za koalicí TOP 09 a STAN s 15,95% hlasů a ANO 2011 s 16,13% hlasů. Všechna tři uskupení získala stejný počet mandátů.

ČSSD se v současnosti snaží o vnitřní reformu strany, o čemž svědčí vnitrostranické referendum z června 2014, jehož cílem bylo rozšířit pravomoci řadových členů strany. Větší podíl členské základny na řízení strany se týká zejména rozhodování o složení kandidátek, většího podílu žen na kandidátních listinách strany a zamezení kumulování veřejných funkcí.

Budoucí směřování strany výrazně ovlivňuje také hluboce zakořeněný antikomunismus, který způsobuje, že bipolarita na levo-pravé ose politického spektra je narušena, protože KSČM není pro ČSSD relevantní partner a navíc snahy o zkratkovitá spojení „KSČSSD“ mají za cíl dehonestovat celou českou levici, čemuž vydatně pomáhá antikomunistická rétorika pravicových stran a snaha opticky přičlenit ČSSD v očích voličů blíže ke KSČM. Obětí antikomunismu je tak samotná ČSSD, kdy komunisty a antikomunisty

²⁹ Volby.cz. ČSÚ. *Volby.cz* [online]. Praha, © Český statistický úřad, 2014, 13. 12. 2014 [cit. 2014-12-13]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>.

³⁰ Volby.cz. ČSÚ. *Volby.cz* [online]. Praha, © Český statistický úřad, 2014, 13. 12. 2014 [cit. 2014-12-13]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ>.

Ize brát jako dvě strany téže mince, které mají společného nepřítele v podobě ČSSD. Pro antikomunisty je tak KSČM tichý společník, který je označován jako antisystémový činitel v českém politickém systému. Zároveň ale jsou oba tábory zajedno v zachovávání polarizace režim – antirežim, který škodí konsolidaci české postkomunistické politické scény. ČSSD sice cílí podobně jako KSČM na levicové voliče, ale díky nemožnosti reálného spojení hledá oporu jinde, například v návaznosti na historickou tradici *Socialistické internacionály*, kdy se snaží být značně proevropská, což je v ostrém kontrastu s eurofobní KSČM. Tato paradoxní situace ovšem obě strany ochuzuje o společná témata, jako jsou výpady proti politice škrťů pravicových vlád v období hospodářské krize nebo snahu celé české levice řešit toto téma konceptuálně.

ČSSD se tak místo výrazných řešení na české politické scéně snaží o konceptuální řešení hospodářské krize na celoevropské úrovni, kdy podporuje program frakce S&D, ve kterém jsou mimo jiné obsaženy zpřísnění bankovního dohledu, snaha zrušit daňové ráje, nebo ochrana daňových poplatníků (více v podkapitole o programu frakce S&D na období 2014 – 2020). Jednotný společný postup ovšem v této problematice ovšem chybí také díky roztržení levého spektra české politické scény. ČSSD bude muset do budoucna řešit programové směřování české i evropské politiky, aby byla pro voliče více čitelná a měla jasné dlouhodobé programové priority.³¹

Od svého založení v roce 1878 je ČSSD nedílnou součástí českého politického systému. S výjimkou násilných zákazů strany za druhé světové války a v době vlády KSČ se jedná o nejdéle působící stranu na české politické scéně. Sociální demokracie je navíc jedinou stranou sociálnědemokratického zaměření z postkomunistických zemí střední a východní Evropy, která nevznikla transformací z komunistické strany, ale navazuje na svou historii, která je úzce spojena s historií sociální demokracie v Evropě.

---

³¹ Česká strana sociálně demokratická: Svoboda, spravedlnost, solidarita. *Česká strana sociálně demokratická: Svoboda, spravedlnost, solidarita* [online]. Praha, © ČSSD 2011, 13. 12. 2014 [cit. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/media/tiskove-zpravy/uspech-vnitrostranickeho-referenda-cssd-trikrat-ano/>. POLÁŠEK, Martin, NOVOTNÝ Vilém a PEROTTINO Michel. *Mezi masovou a kartelovou stranou: možnosti teorie při výkladu vývoje ČSSD a KSČM v letech 2000-2010*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012, s. 59.

3.2) Členská základna

Zpočátku tvořili stranickou základnu bývalí členové komunistických stran, protože byli jako jedni z mála schopni „tvořit“ politiku. Situace se ovšem změnila s příchodem mladších generací, které byly aktivní v sociální demokracii, ale i v jiných stranách už před pádem železné opony. Změny členské základny také způsobily přechody politiků jiných demokratických stran, jež byly v dobách komunistické nadvlády v opozici, do řad sociální demokracie. Posledním důvodem, který proměnil členskou základnu, byly výše zmíněné úspěchy, kterých národní strany dosáhly a logicky tak přilákaly členy, kteří si uvědomovali výhody, jež mohou plynout z členství v silné vládní straně.

Sociologickou terminologií řečeno jsou strany centrální a východní Evropy sociálně demokratického charakteru svou strukturou odlišné od většinové společnosti. Jsou mnohem vzdělanější, mnoho z nich jsou tzv. bílé límečky, tedy například úředníci. Nemálo je potom tzv. modrých límečků, tedy příslušníků dělnické třídy, nebo zemědělců. Na druhou stranu zde existuje trend, kdy se podnikatelé stávají členy sociální demokracie, především od chvíle, kdy strana (v národním měřítku) začala velmi výrazně participovat na politické moci. Sociální demokracie tedy rozhodně není složena z většího počtu příslušníků dělnické třídy.

Většina členů stran je středního věku, ale zároveň mají velký vliv na mládež, kterou se jim daří oslovovat. Někteří z nich se dostanou až do vyšších pater stranické hierarchie a někteří jsou velmi viditelní na středně důležitých postech.³²

3.3) Odideologizování sociálně demokratických stran

Charakteristickým bylo po roce 1989 také odideologizování politických stran, což bylo opět dědictvím komunistické historie. Přikláněly se k ryze praktickému řešení otázek, bez teoretického ukotvení. Ve vedení stran byl také nedostatek teoreticky zdatných jedinců, kteří by navazovali na historickou tradici sociální demokracie z přelomu 19. a 20. století. Důvodem navíc pro odideologizování byl panický strach lídrů stran ze ztráty jednoty strany. Jednota strany je viděna jako nejdůležitější podmínka k úspěchu strany a teoretické kontroverze a nejasnosti by jí mohly narušit. Ideologický spor mezi tradicionalisty a reformisty dovedl k rozštěpení například Bulharskou socialistickou stranu.

---

³² DELWIT, P., *Social democracy in Europe*, Bruxelles, 2005, s. 240.

Významnými tématy, která v rámci ideologického směřování sociální demokracie nejčastěji zaznívají, jsou vztahy mezi církví a státem, evropská integrace, ekonomické uspořádání, nebo otázka dědictví komunismu. Systém hodnot sociální demokracie se však víceméně ustálil. Patří k nim:³³

- Podpora evropské integrace.
- Rovnost občanů bez ohledu na jejich etnický původ.
- Svoboda svědomí.
- Neutralita vůči všem církvím.

V otázce ekonomického programu mají sociálně demokratické strany také poměrně jasná stanoviska, mezi která patří:

- Respektování pravidel tržního hospodářství.
- Určitá podpora státního intervencionistu (není výrazně odlišná od některých pravicových stran).
- Podpora užití veřejných financí na pomoc nejchudším občanům.

Redistributivní politika má základ spíše v historii – nařízení a vzorce chování vytvořené během komunistického systému – než v ideologické orientaci jednotlivých stran. Z ideologického hlediska převzala nová sociální demokracie politickou korektnost, která je zdrojem těžkostí při hledání vlastní politické identity, která by ji odlišila od hlavního proudu. To je hlavním důvodem jejího politického úspěchu, ale také hlavním důvodem její ideologické slabosti. V budoucnu si bude muset sociální demokracie najít svou ideologickou ukotvenost. Nicméně i nadále zůstává silná, protože vyznává pragmatismus, který je oproštěn od ideologie, což jí u voličského elektorátu činí silnou.³⁴

Dalším výrazným znakem sociálně demokratických stran střední a východní Evropy bylo začleňování do západních struktur, kde hrála významnou roli PES (Party of European Socialists), neboli Strana evropských socialistů.

---

³³ DELWIT, P., *Social democracy in Europe*, Bruxelles, 2005, s. 244.

³⁴ DELWIT, P., *Social democracy in Europe*, Bruxelles, 2005, s. 244.

3.4) Etablování stran na mezinárodní scéně

Sociálně demokratické strany se plně etablovaly nejen na mezinárodní scéně v rámci Socialistické internacionály, nebo Strany evropských socialistů (viz další podkapitola), ale také na vlastní domácí politické scéně, kdy se strany vyznávající sociálně demokratické hodnoty staly stranami vládními a získaly tak post premiéra, ať už je to Albánie, Česká republika (dále jen ČR), Černá Hora, Maďarsko, Litva, Polsko nebo Rumunsko. Zde je třeba pro úplnost dodat, že tyto strany měly menší vliv např. v Estonsku, Lotyšsku nebo Srbsku, kde zvítězit ve volbách nedokázaly a neoslovily tak dostatečný počet voličů. Úspěchy, které si připsaly strany ve volbách parlamentních, často zopakovaly v exekutivní rovině, kdy se jejich člen stal prezidentem své země:³⁵

- Algirdas Brazauskas v Litvě (1993 – 1998).
- Milan Kucan ve Slovinsku (1990 – 2002).
- Kiro Gligorov v Makedonii (1990 – 1998).
- Aleksander Kwasniewski (1995 – 2005).
- Georgi Parvanov (2002 – 2012).
- Miloš Zeman (2013 – doposud).

Úspěchy sociální demokracie mohou mít různou příčinu - frustraci lidí neoliberální politikou, lepší schopnosti sociálně demokratických stran v rámci demokratické soutěže oproti stranám pravicovým apod.

3.5) Strana evropských socialistů (PES – Party of European Socialists)

3.5.1) Historie skupiny PES

Vyšším a zastřešujícím prvkem nejen výše zmíněných stran střední a východní Evropy, ale také Evropy západní, se stala **Strana evropských socialistů (Party of European Socialists – PES, dále jen skupina PES)**, jež byla založena 9. listopadu 1992 v Haagu.³⁶ Její kořeny sahají k *Socialistické internacionále* a dále do roku 1864 k *První internacionále*. Navazuje také na dvě organizace spjaté s počátky evropské integrace:

---

³⁵ DELWIT, P., *Social democracy in Europe*, Bruxelles, 2005, s. 237.

³⁶ Jsem si vědom, že skupina PES je ve skutečnosti stranou PES, ale s přihlédnutím k jemným nuancím českého jazyka jsem usoudil, že bude vhodné použít termín skupina PES, místo „strana“ Strana evropských socialistů (PES). Věty „PES řekla“, nebo „PES udělala“, jsem nechtěl s ohledem na poněkud zavádějící vyznění použít.

- **Skupina socialistů při shromáždění ESUO**, ustanovená v červnu 1953.
- **Stýčný úřad socialistických stran v evropském společenství (Liaison Bureau of the Socialist Parties in the Communities)** ustanovený v dubnu 1957.

V červnu 1957 Stýčný úřad rozhodl, že pouze delegáti z jeho členských stran mohou zasedat ve skupině socialistů v Evropském parlamentu. Zde je třeba hledat příčiny speciálního postavení „extra parlamentní strany“ a statusu, který skupině PES v rámci EP dává zvláštní postavení. Několik pokusů ustanovit jednotnou skupinu socialistů v rámci Evropy proběhlo v 60. letech, za všechny je třeba zmínit pokus Henka Vredelinga (PvdA)³⁷ a jeho *Progresivní evropské strany (Progressive European Party – PEP)* a Sicca Mansholta (PvdA), který spolu s Lionellim Levi – Sandrim (PSI)³⁸, založil *Evropskou socialistickou stranu (European Socialist Party – ESP)*. Pokusy o sloučení těchto uskupení, se ovšem setkaly s odmítnutím národních stran, které to považovaly za příliš integrující prvek.

Na Haagském summitu konaném v prosinci 1969 odsouhlasili představitelé vlád evropských států principy přímé volby do EP. Toto rozhodnutí přimělo národní strany přehodnotit jejich stanoviska. K ustanovení *Konfederace socialistických stran v evropském společenství (The Confederation of the Socialist Parties of the European Communities – CSP)* došlo 5. dubna 1974. Konfederace socialistických stran v evropském společenství (dále jen CSP) tak byla prvním federalistickým celkem národních stran v EP. Následovaly jí *Frakce křesťansko demokratických stran (European People's Party – Christian Democrats – EPP)* a *Federace evropských liberálů, demokratů a reformistů (Federation of European Liberal, Democrat and Reform Parties – ELDR, v současnosti frakce používá název ALDE)*. CSP měla svého prezidenta, exekutivní orgán, pravidla, sekretariát a mechanismus na přijímání rozhodnutí většinou. Nicméně CSP byla závislá na národních stranách a jejich zdrojích. Značným problémem byl také proces rozhodování, který byl silně poznamenán rozpory mezi národními státy. Konsensus mezi zúčastněnými stranami byl tak velmi často obtížně dosažitelný.

³⁷ **PvdA** – Partij van de Arbeid (Strana práce) – Nizozemsko.

³⁸ **PSI** – Partito Socialista Italiano (Italská socialistická strana, již zaniklá) – Itálie.

3.5.2) Modernizace a vznik skupiny PES

V době konání prvních přímých voleb do EP v roce 1979, byla CSP reálnou evropskou stranou a organizací, která zastřešuje národní strany. V předvečer voleb se ovšem velmi silně projevil neshody při přípravě manifestu CSP a byl přijat pouze krátký „apel na voliče“. Na společné tiskové konferenci, které se zúčastnili spolkový kancléř SRN Willy Brand (SPD)³⁹, francouzský prezident Francois Mitterrand (PS)⁴⁰ a britský ministerský předseda James Callaghan (LP)⁴¹, zazněla teze, že by jednotlivé národní strany měly mít svou vizi a strategii a měly by být nezávislé na CSP a nově zvolené socialistické skupině v EP.

Od roku 1984, kdy se konaly další volby, se situace změnila, a skupina socialistů v EP dokázala mnohem lépe kooperovat. Mezi lety 1979 až 1989 ovšem nebyly kampaně před volbami vedeny v „evropském duchu“, ale jednotlivé národní sociálně demokratické strany si dělaly vlastní kampaň. V roce 1990 bylo Evropské společenství v další fázi vývoje a byla nutná jeho větší demokratizace. V době příprav Maastrichtské smlouvy na začátku 90. let představili socialističtí lídři plán, jak toho docílit. Zahrnoval jednotnou měnu (euro), stejné pravomoci pro EP, *Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (Common Foreign and Security Policy – CFSP)*, evropské občanství a implementaci sociální charty. Paralelně s tím uskutečnil tehdejší prezident CSP Guy Spitaels (SP)⁴² sérii jednání s presidenty EPP a ELDR k přidání důležitého článku týkajícího se stran do Maastrichtské smlouvy.⁴³

„Strany na evropské úrovni jsou významným faktorem integrace uvnitř Unie. Přispívají k formování politického vědomí a k vyjadřování politické vůle občanů Unie. (Smlouva o Evropské unii, článek 138a)“

Mezitím sama CSP, začala proces vnitřní reformy. Na 17. kongresu v Berlíně v únoru 1990 lídr strany Win Kok (PvdA) prezentoval návrh na zlepšení kooperace a zahrnutí stran Evropského sdružení volného obchodu pro případnou přípravu jejich vstupu do EU. Díky tomuto návrhu a výše zmíněnému článku 138a Maastrichtské smlouvy se v únoru 1992 ustanovila pracovní skupina, která měla za cíl zabývat se vnitřními reformami CSP.

³⁹ SPD – Sozialdemokratische Partei Deutschlands (Sociálnědemokratická strana Německa) – Německo.

⁴⁰ PS – Parti Socialiste (Socialistická strana) – Francie.

⁴¹ LP – Labour Party (Labouristická strana) – Velká Británie.

⁴² SP – Socialistische Partij (Socialistická strana) – Belgie.

⁴³ LADRECH, R., a MARLIÈRE P., *Social democratic parties in the European Union: history, organization, politics*, New York, 1999, s. 205.

V říjnu 1992 byla hotová tzv. Fayot – Woltgensova zpráva [Ben Fayot (LSAP)⁴⁴ a Thijs Woltgens (PvdA)], která shrnovala všechny tyto poznatky. Zbývalo vyřešit, jak se bude reformovaná skupina jmenovat. Nakonec zvítězil kompromisní návrh Bena Fayota – Strana evropských socialistů, který byl také přijat na následující schůzi v Haagu, která se konala v listopadu 1992.

Skupina PES se ovšem oproti své předešlé verzi přiblížila směrem k integraci pouze mírně. Bylo patrné, že dochází k větší míře hlasování většiny, ustanovení o závazných rozhodnutích a nově posílené roli prezidenta strany. Skupina PES ovšem byla stále spíše konfederací, než federací v pravém slova smyslu. Konference lídrů stran byla ustanovena za účelem garance hlavního významu národních stran ve struktuře skupiny PES. Většina rozhodnutí tak stále potřebuje k přijetí jednomyslnost, skupina PES zůstává finančně závislá na národních stranách a organizačně závislá na skupině EP, která se mezitím přejmenovala v rámci nového statutu taktéž na skupinu PES. Navíc podle principu subsidiarity měla každá zem svou vlastní verzi názvu. V angličtině, či francouzštině to byla *Strana evropských socialistů*. Ve skandinávských jazycích a holandštině *Strana evropských sociálních demokratů*. V Německu zase název zněl *Evropská sociálně demokratická strana*.

V září 1993 se konala v Arrábidě v Portugalsku první schůzka lídrů stran sdružených ve skupině PES tzv. mimo záznam. Diskutovalo se zde zejména o společné sociálně demokratické politice v Evropské unii. Byla také ustanovena pracovní skupina, která pracovala na principu zastoupení každé země a která měla připravit strategii zaměstnanosti a ekonomického růstu pro celou Evropu reprezentující názor celé skupiny PES, její název byl Larssonova zpráva.

Při volbách do EP v roce 1994 došlo k odsouhlasení nového loga a manifestu skupiny PES. Na druhém kongresu skupiny PES v Barceloně v roce 1995 se započalo s reformou Maastrichtské smlouvy. Od doby, kdy započala kooperace mezi sociálně demokratickými stranami, v 50. letech minulého století, ušla skupina PES dlouhou cestu. Doprovázely jí mimo jiné organizační proměny, nebo změny názvů. V současnosti je skupina PES organizací, která má rozvinutou strukturu přijímání rozhodnutí na evropské úrovni. Nicméně na rozdíl od stran působících na domácí půdě nejsou strany působící na evropské úrovni dominantními

---

⁴⁴ **LSAP** – Luxemburger Sozialistische Arbeiterpartei (Lucemburská socialistická dělnická strana) – Lucembursko.

politickými organizacemi převádějící voličské preference do politických rozhodnutí. Evropské volby a jejich průběh, včetně organizace je v kompetencích národních stran a součástí národních otázek. Rozvoj skupiny PES směrem k reálným evropským stranám závisí především na evoluci, kterou bude Unie procházet a která by měla směřovat ke skutečné politické unii.⁴⁵

3.5.3) Organizace a profil skupiny PES, respektive S&D

Skupina PES se dělí na dva celky, ***federativní strukturu PES*** a ***skupinu PES v EP mající po přejmenování zkratku S&D***, které zde detailněji rozeberu.

Federativní strana PES – federalizovaná strana je extra parlamentní organizací na evropské úrovni, mající podobnou strukturu jako národní strany včetně exekutivní komise, kongresů, nebo vedení strany. Stejně jako domácí organizace, federalizovaná strana PES sdružuje členy organizací (národních stran), rozhoduje o společných otázkách směrem k EU a spojuje členy stran do skupiny PES a socialisty v dalších evropských institucích.

S&D v EP (bývalá PES v EP) – je naproti tomu parlamentní frakcí na evropské úrovni. Stejně jako parlamentní frakce na národní úrovni dohlíží na koordinaci práce výborů a komisí a na to, jakým způsobem hlasují jednotliví členové frakce S&D. Mandát poslance EP je volný a každý poslanec si ho může uzpůsobit podle sebe, existují tu ovšem nepsané mechanismy a národní zájmy, které hlasování v některých případech ovlivňují. V praktické části se tomuto tématu budu věnovat více v souvislosti s řízenými rozhovory s europoslanci. Dojde tak k bližší analýze hlasování evropských sociálně demokratických zákonodárců.

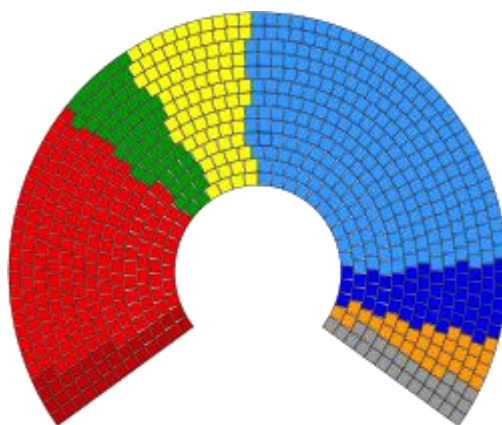
Skupina progresivní aliance Socialistů a Demokratů v Evropském parlamentu (S&D) sdružuje sociálně demokratické strany v Evropském parlamentu. Jedná se o druhou nejpočetnější skupinu, která čítá 194 členů.⁴⁶ Spolu s nejsilnější frakcí EPP - European People's Party (Evropská lidová strana), která má 275 členů, volí ze svého středu prezidenta EP, který má funkční období 2,5 roku, tedy polovinu volebního období. Poláka Jerzyho Buzka nahradil v roce 2012 Němec Martin Schulz z S&D, který je předsedou EP i v současnosti. Skupina S&D je v podstatě totožná s federativní částí PES - Party of European Socialists

---

⁴⁵ LADRECH, R., a MARLIÈRE P., *Social democratic parties in the European Union: history, organization, politics*, New York, 1999, s. 207.

⁴⁶ Aktuální stav k 7. 12. 2013.

(Strana evropských socialistů), která ovšem kromě 28 členských států a příslušných sociálně demokratických stran zahrnuje také např. Norsko. Celkem je tedy ve skupině PES 32 stálých členů, protože ne v každé zemi se dá aplikovat klíč jedna země – jedna sociálně demokratická strana, navíc ne všechny strany z příslušných států jsou na národní bázi členy Evropské unie, takže nemůžou mít z logiky věci své zastoupení v EP. S tím také úzce souvisí, že PES má 11 stran sociálně demokratického smýšlení, které s ní spolupracují. Sdružuje také 10 tzv. pozorovatelských stran. Mezi nejznámější strany, které jsou sdružené ve skupině PES, patří britská Labour Party (LP), německá Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD), italská Partito Democratico (PD), nebo španělská Partido Socialista Obrero Español (PSOE). Součástí skupiny PES, potažmo S&D, jsou také strany ČSSD a SMER – sociálna demokracia.⁴⁷

EPP (275 členů)

 S&D (194 členů)

 ALDE (85 členů)

 Greens – EFA (58 členů)

 ECR (56 členů)

 EUL-NGL (35 členů)

 EF D (32 členů)

 Nezařazení poslanci (31 členů)⁴⁸

Skupina S&D se skládá z národních delegací, které při společných hlasováních skupiny hlasují *en bloc* (najednou). Skupina se také snaží uspět v konkurenci ostatních skupin v rámci

⁴⁷ Party of European Socialists: *Party of European Socialists* [online]. [cit. 2013-10-16] Dostupné z: <http://www.pes.eu/en/about-pes>.

⁴⁸ Wikipedia: The Free Encyclopedia. *Wikipedia: The Free Encyclopedia* [online]. Wikipedia®, 15. 10. 2013 [cit. 2013-10-15]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/European_Parliament.

EP, kde má druhé nejsilnější postavení po EPP. Pokud ovšem chtějí národní delegace v rámci skupiny hlasovat proti jejímu názoru a učiní formální prohlášení na mítinku Skupiny, tak S&D musí vyslyšet jejich přání, protože mandát poslance není imperativní, ale volný. Většinou má ovšem národní delegace dobrý důvod hlasovat pro návrhy skupiny a není tak pravidlem, že by volily proti oficiálnímu stanovisku skupiny (frakce). Tuto tezi podrobněji vyhodnotím v praktické části diplomové práce.

Předsednictvo S&D (Bureau of the S&D fiction)

Nejvyšším představitelem tohoto orgánu je prezident Hannes Swoboda (SPÖ)⁴⁹, který jako lídr koordinuje aktivity skupiny, a je také hlavním mluvčím skupiny S&D v EP.⁵⁰ Předsednictvo S&D tvoří ještě pokladník a 9 viceprezidentů.⁵¹

Orgány a přijímání rozhodnutí

- 1) Exekutivním orgánem S&D je **Předsednictvo**, které je ovšem rozdílné oproti předsednictvu PES. Předsednictvo je voleno členy skupiny dvakrát za pětileté funkční období EP. Předsednictvo se skládá z prezidenta, viceprezidentů a pokladníka. Předsednictvo koordinuje agendu a přijímá doporučení ohledně mítinků celé frakce. Předsednictvo se také snaží dodržovat princip zastoupení žen ve stejném poměru, jako jsou zastoupeny v rámci celé frakce S&D. Mezi 9 viceprezidenty je v současnosti také český europoslanec Libor Rouček, který se specializuje na mezinárodní vztahy a je místopředsedou S&D pro zahraniční věci a transatlantické vztahy.⁵²
- 2) Dalším orgánem jsou **koordinátoři skupiny**, kteří jsou voleni sociálně demokratickými europoslanci v každém výboru. Mají za cíl podporovat europoslance S&D v daných výborech, být mluvčími celé skupiny v rámci příslušného výboru v relevantních otázkách a spojkou mezi ostatními koordinátory. Skupina koordinátorů zajišťuje jednotnou politickou agendu napříč všemi výbory v EP.

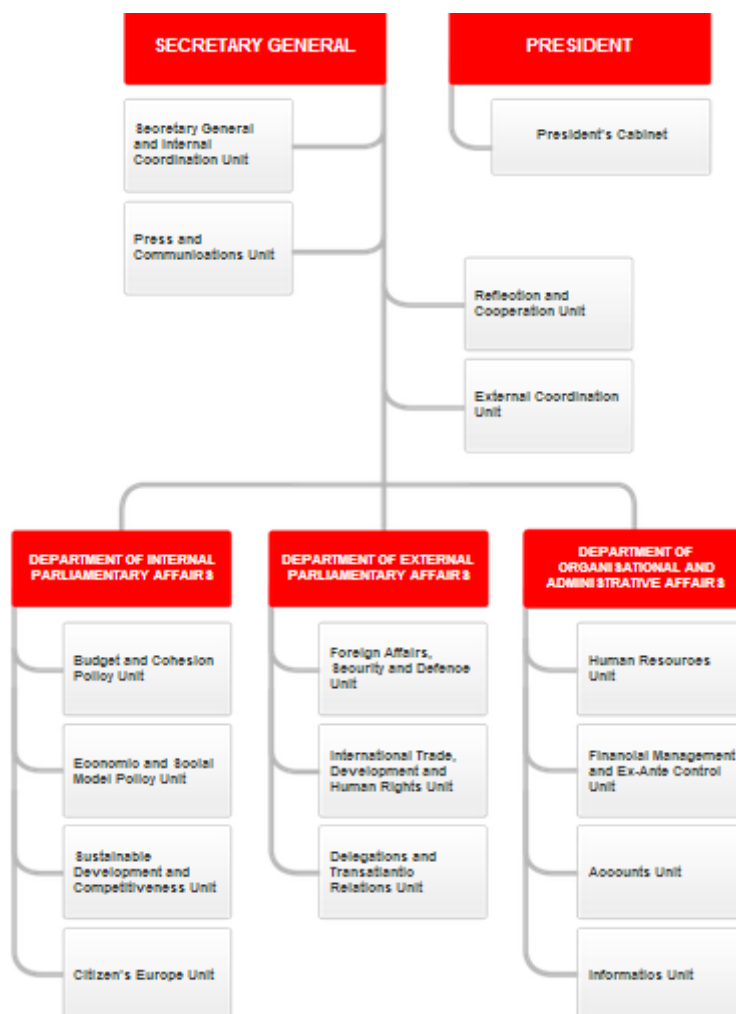
⁴⁹ SPÖ – Sozialdemokratische Partei Österreichs (Sociálně demokratická strana Rakouska) – Rakousko.

⁵⁰ LADRECH, R., a MARLIÈRE P., *Social democratic parties in the European Union: history, organization, politics*, New York, 1999, s. 212.

⁵¹ S&D: Group of Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament. *S&D: Group of Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament* [online]. [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.socialistsanddemocrats.eu/bureau>.

⁵² Dr. Libor Rouček: místopředseda skupiny S&D. *Dr. Libor Rouček: místopředseda skupiny S&D* [online]. [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.liborroucek.cz/?page=uvod>.

3) Třetím hlavním orgánem S&D je **sekretariát skupiny**. Sekretariát skupiny vede generální sekretářka, kterou je od roku 2006 Anna Colombová z Itálie.⁵³ Pod jejím vedením zajišťuje sekretariát administrativní práci pro Skupinu S&D a poskytuje rady z technické a politické oblasti svým europoslancům, vysokým členům výborů a lídrům S&D. Hlavní kancelář se nachází v sídle EP v Bruselu.⁵⁴ V současnosti čítá 250 zaměstnanců. Jeho struktura je uvedena v následujícím schématu:⁵⁵

⁵³ S&D: Group of Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament. *S&D: Group of Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament* [online]. [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.socialistsanddemocrats.eu/secretariat/colombo-anna>.

⁵⁴ LADRECH, R., a MARLIÈRE P., *Social democratic parties in the European Union: history, organization, politics*, New York, 1999, s. 213.

⁵⁵ S&D: Group of Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament. *S&D: Group of Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament* [online]. [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.socialistsanddemocrats.eu/about-us/secretariat-0>.

Sekretariát je financován z rozpočtu skupiny S&D, který je součástí všeobecného provozního rozpočtu EP, který je součástí celkového rozpočtu EP. Na provozu sekretariátu skupiny S&D se tak podílí všichni daňoví poplatníci.

Skupina S&D je druhou největší a nejvíce institucionalizovanou politickou stranou na evropské úrovni s vysokou podporou v každé ze tří důležitých institucí – EP, Evropské komisi (dále jen Komise) a Radě EU. Vzhledem k tomu, že hlavním cílem národních stran je udržení vládního úřadu na vnitrostátní úrovni, tak je prakticky nemožné realizovat koherentní socialistickou strategii mezi členskými stranami a institucemi EU.⁵⁶

---

⁵⁶ LADRECH, R., a MARLIÈRE P., *Social democratic parties in the European Union: history, organization, politics*, New York, 1999, s. 213.

4) Ekonomická doktrína sociální demokracie

4.1) Keynesiánství

V období zhruba od konce druhé světové války do 70. let byl tzv. v kurzu ekonomický směr zvaný **keynesiánství**. Pojmenován byl po Johnu Maynardovi Keynesovi, anglickému finančníkovi a ekonomovi, který se zasazoval o větší intervence státu do oblasti ekonomiky a viděl je jako pozitivní nástroj k zlepšení hospodářské situace států. Z pohledu sociálních demokratů *keynesiánství* slibovalo do určité míry politickou kontrolu nad ekonomickým životem. Podle Keynese totiž trhy nezajistí rovnováhu na trhu práce a plnou zaměstnanost, takže je potřeba této rovnováhy docílit mimotržními zásahy. Ochrana trhu a plná zaměstnanost úzce souvisí s politickými nástroji, jako je zdanění, monetární politika, nebo ovlivňování úrokové míry, což jsou věci, které jsou sociální demokracii a jejím ekonomickým přístupům velmi blízké.⁵⁷

Největším motivem ovšem bylo kouzlo ekonomického růstu. Obraz keynesiánství ovšem značně utrpěl v době ropných šoků v 70. letech, které keynesiánství nedokázalo uspokojivě vysvětlit. Růst inflace byl do té doby provázen především snahou zmírnit nezaměstnanost. V té době ovšem došlo k takzvané stagflaci, kdy se s vysokou mírou inflace spojila i vysoká míra nezaměstnanosti. Učení keynesiánců ovšem nedokázalo pružně vysvětlit příčiny těchto nabídkových šoků a do popředí se v tu chvíli dostal monetarismus.

Keynesiánství, nebo spíše Neokeynesiánství, se ovšem prosazuje také v současnosti například v době globální krize, která vypukla v roce 2008. Myšlenky na větší zásahy státu jsou v době krize vždy více aktuální, ať už je to potřeba sanace bank, státní garance jistoty vrácení vkladů apod. V tomto okamžiku je na místě otázka výchovného efektu, který daná situace má, protože ne vždy je vhodné banku zachránit, protože bankéři by potom mohli mít pocit, že jsou všemocní. V tomto okamžiku ovšem nastupují kontrolní mechanismy, které v 7. volebním období prosadil EP na podnět S&D. Jedná se především o zdanění finančních

---

⁵⁷ PIERSON, Ch., *Hard choices: social democracy in the twenty-first century*, Malden, 2001, s. 41.

transakcí, snahu vymýtit daňové ráje, nebo omezit tzv. zlaté padáky pro manažery, kteří přivedli své firmy do platební neschopnosti nebo na pokraj bankrotu.⁵⁸

4.2) Třetí cesta

Spojnicí mezi výše zmiňovanými ekonomickými přístupy keynesiánstvím a neokeynesiánstvím, byla tzv. Třetí cesta, inspirovaná esejí publikovanou Anthony Giddensem v roce 1998. Autor definoval rozdílné znaky tzv. staré sociální demokracie:

- Státní zásahy do sociální a ekonomické sféry.
- Stát dominuje občanské společnosti.
- Kolektivismus.
- Keynesiánské řízení poptávky.
- Prolínání tržní ekonomiky a státních zásahů.
- Silné rovnostářství.
- Koncepce sociálního systému, který občany provází tzv. od kolébky do hrobu.
- Lineární modernizace.
- Nízké povědomí o ekologických otázkách.
- Internacionalismus.
- Uvažování v tendencích bipolarity světa.

Třetí cesta měla přivést sociální demokracii na novou cestu, aby mohla konkurovat neoliberalismu. Hodnoty nové sociální demokracie:

- Rovnost.
- Ochrana slabých.
- Svoboda jako autonomie.
- Žádné práva bez zodpovědnosti.
- Kosmopolitní pluralismus.

Nejdůležitější programové body byly potom tyto:

---

⁵⁸ S&D: Group of Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament. *S&D: Group of Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament* [online]. [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: <http://www.socialistsanddemocrats.eu/policies/financial-sector-serves-society>.

- Nový demokratický stát bez nepřátel.
- Aktivní občanská společnost.
- Demokratická rodina.
- Nová ekonomika s většími zásahy státu do tržního hospodářství.
- Rovnost, jako prostředek k začlenění.
- Positivní forma bohatství.
- Sociální stát postavený na investicích.
- Kosmopolitní národ.
- Kosmopolitní demokracie.

Giddensovy názory se snaží zmodernizovat sociální demokracii, aby mohla konkurovat neoliberalismu. Důležitou je pro něj například otázka přerozdělování. Giddens se ovšem snaží místo zdrojů redistribuovat možnosti. Rovnost se tak stává prostředkem pro politiku začleňování zejména rovného přístupu k zaměstnanosti a příležitostí ke vzdělání. Není také dobré předpokládat, že rovnost, pluralismus a dynamika ekonomiky jsou vždy kompatibilní. Velmi malá nerovnost a neopatrná ekonomická politika mohou být cenou za dynamiku ekonomické sféry. Zabývá se také otázkou tzv. státu blahobytu (Welfare state) a řešením byrokracie a neefektivnosti. Tyto problémy je třeba na cestě k tzv. státu blahobytu vyřešit.⁵⁹

---

⁵⁹ PIERSON, Ch., *Hard choices: social democracy in the twenty-first century*, Malden, 2001, s. 13.

Tzv. Třetí cesta je pojem, který kromě jeho autora jednoznačně proslavil také bývalého britského ministerského předsedu, za stranu Labour Party, Tonyho Blaira. Stranu se snažil pozvednout a přeměnit i díky inspiraci od A. Giddense:⁶⁰

Třetí cesta

Hodnoty	Stará Labour Party (Old Labour Party)	Třetí cesta (New Labour Party)	Nová pravice (New Right)
Přístup	Více úroňový	Investování	Deregulace
Výstup	Rovnost	Začlenění	Nerovnost
Občanství	Práva	Reciprocita	Povinnosti
Stát blahobytu	Státní	Polostátní	Soukromý
Způsob řízení	Centrální	Kooperace, partnerství	Soutěž
Zodpovědnost	Stát	Lokální trh v kombinaci s národním státem	Trh
Sociální výdaje	Vysoké	Řízené potřeby	Minimální

Ekonomický model tzv. Třetí cesty aplikovaný na příkladu Velké Británie byl ukázkou reakce sociální demokracie na proměny postbipolárního světa, kdy musela reagovat na proměny v globálním měřítku, kde individualismus je důležitou hodnotou a staré tradiční hodnoty sociální demokracie tak úplně neplatí.

Důležitým faktem, který je na závěr potřeba zmínit, je tak, že celý koncept keynesiánství, které sociální demokracii v mnoha směrech ovlivnilo, je neoliberálním konceptem. John Maynard Keynes i William Henry Beveridge byli neoliberálové a své zařazení k socialistům striktně odmítli. Neoliberalismus je na bázi politické teorie sociální demokracii velmi blízký, ale není to jedno a totéž.

⁶⁰ GIDDENS, A., *The third way: the renewal of social democracy*, Malden, 1999, s. 8.

4.3) Neoliberalismus

Neoliberalismus vytvořil bázi pro Keynesovo fiskální řízení poptávky, politiku zaměstnanosti, veřejné vlastnictví a Beveridgeův koncept sociálního zabezpečení. Oba autoři se také inspirovali sociálním pojetím chápání individuality, pozitivní koncepcí svobody a diferencovaněji chápanou koncepcí trhu v rámci ekonomických věd. Neoliberálové nejsou zastánci pojetí nespoutaného trhu, vůči kterému jsou skeptičtí a spíše rozvíjejí myšlenku jak trh určitým způsobem regulovat. **Státní regulace** by se měla týkat především **těchto oblastí**:

- Zaměstnanecká práva.
- Vzdělání.
- Zdravotnictví.
- Bytová politika.
- Sociální politika atd.

Dalšími významnými myšlenkami jsou větší efektivita pracovního trhu a větší autonomie jedince. To vše za předpokladu, že stát může v případě potřeby zasáhnout, což mu jeho role bude i nadále umožňovat. Nová Labour Party sdílí s neoliberály kritický přístup k míře sbližování práv a povinností a recipročnímu charakteru státních dávek. Stejný názor mají také na lidi, kteří se vyhýbají práci a nechtějí být pracovně činní. V těchto případech je na místě určitá míra opovržení těmito lidmi, aby se ve své situaci rozhodně necítili dobře a stát je pouze nepodporoval. Na druhou stranu stát má být stále garantem toho, že se potřebné finanční prostředky dostanou v případě nutnosti k sociálně potřebným.⁶¹

---

⁶¹ DELWIT, P., *Social democracy in Europe*. Brusel, 2005, s. 32.

5) Současné výzvy pro sociálně demokratické strany v zemích EU

Sociálně demokratické strany musí v 21. století čelit celé řadě výzev. Jednou z nich je otázka financování, kterou musí řešit všechny strany napříč politickým spektrem. Mezi další výzvy patří vliv evropské integrace a s ní související míra evropeizace politických stran a míra jejich začleňování do struktur Evropské unie. Zároveň si musí Evropská sociální demokracie vytyčit své priority do budoucna včetně snahy čelit globální krizi a euroskeptickým náladám ve společnosti. Výkon mandátu europoslance za sociální demokracii je ve velké míře odrazem jak konceptuálního a ideologického profilu politické strany, tak také jeho vnitřního přesvědčení a vlivů, kterým musí čelit, a které budou do určité míry zachyceny v této kapitole.

5.1) Financování sociálně demokratických stran

Otázka financování politických stran je velmi delikátní, ale taky velmi důležitá. Doby, kdy se strany financovaly převážně z členských příspěvků, jsou pryč a strany musí hledat také jiné zdroje k financování své politické činnosti. V rámci určité míry zobecnění lze konstatovat, že pravicové strany mohou počítat finanční podporou podnikatelské sféry. Levicové strany zase podporují odborové organizace, které se především na západě Evropy staly významnými finančními podporovateli sociálně demokratických stran. Sociálně demokratické strany ve střední a východní Evropě jsou převážně dotovány státem a existují čtyři hlavní způsoby, jak strany získávají státní příspěvky a podporu:⁶²

- Některé státy regionu zavedly dotace od státu pro ty strany, které překročí určitou míru volitelnosti např. v Polsku 3% získaných hlasů pro stranu v parlamentních volbách.
- Strany, které získají určitý počet křesel v parlamentu, dostanou proplaceny náklady na kampaň v závislosti na získaném počtu křesel.
- Určitá forma plateb, kterou zástupci (poslanci, vysocí státní úředníci, místní radní) platí své straně, pokud jsou zvoleni např. v Polsku u Svazu demokratické levice, je to 10% z příjmů před zdaněním, které zvolení zástupci odevzdávají straně.

---

⁶² DELWIT, P., *Social democracy in Europe*, Bruxelles, 2005, s. 242.

- Poslanci dostávají určitý obnos peněz na řádné zabezpečení výkonu svého mandátu (kancelář, telefon, stravné, cestovné apod.) Někdy je ovšem těžké rozlišit, zda tyto benefity slouží jen poslanci, nebo straně, jako takové.

Poskytování státních peněz politickým stranám není mezi občany moc populární, zejména ze tří důvodů:⁶³

- Lidé si myslí, že by se strany měly samy postarat o své financování a neměly by se na tom podílet veřejné peníze.
- Častou námitkou je také fakt, že stát má důležitější náklady, než financování politických stran.
- Financování politických stran dává velkou výhodu těm, které už jsou etablovány, a velmi znevýhodňuje strany, jež přišly později.

Jsou zde ovšem také argumenty, proč je dobré, že jsou strany financovány právě tímto způsobem:

- Veřejné peníze pomáhají ochránit strany od vlivu velkých podnikatelských skupin a jejich závislosti na nich a zároveň působí jako prevence korupce.
- Financování stran z veřejných rozpočtů také zmenšuje rozdíl mezi bohatými a chudými stranami, protože o tom, jakým finančním obnosem budou strany disponovat, rozhodují svými hlasy voliči.

V postkomunistických zemích navíc těsně po transformaci došlo k zabavení majetku komunistických stran, takže většina stran byla přímo či nepřímo zpočátku sponzorovaná komunistickou stranou. Otázce financování se budu věnovat podrobněji v praktické části diplomové práce.

---

⁶³ DELWIT, P., *Social democracy in Europe*, Bruxelles, 2005, s. 243.

5.2) Sociálně demokratické strany a vliv evropské integrace

V průběhu integrace existují určité překážky, se kterými se musí sociálně demokratické strany vypořádat:⁶⁴

- Politická soutěž a snaha docílit konvergenčních kritérií pro vstup do EMU mohou v mnoha případech znamenat nebezpečí určitého zacyklení tradičních forem řízení státu, jako je privatizace veřejných služeb nebo, díky rozpočtovým omezením, redukce role státu v otázce sociální péče.
- Politické kompetence v některých otázkách jsou v dikci sídla EU v Bruselu respektive sídla ECB ve Frankfurtu nad Mohanem jako například záležitost jednotné měny. Její nastavení ECB bere státům jeden z nástrojů ovlivňování měnové politiky, kterým je nastavení úrokové míry národní centrální bankou. Vzhledem k tomu, že sociální demokracie má obecně větší sklon k intervencionistické politice, tak by v některých zemích, které se chystají přijmout euro, ztratila významný nástroj své politiky.
- Limitování národních vlád díky jejich ovladatelnosti snižuje schopnost stran:
  - Obhájit minulé úspěchy.
  - Realisticky slíbit nové iniciativy a vize, protože v některých oblastech sdílí politickou agendu s Bruselem.

Existuje nebezpečí, že sociální demokracie nebude schopná přijít s dobrým evropským sociálně demokratickým modelem. Hlavní důvod leží v historickém vývoji, kdy se sociálně demokratické strany ideologicky přizpůsobily liberálně kapitalistickému státu, který akcentoval národní stát, jako výlučný motor progresivních změn. Později sice lídři sociální demokracie uznali Evropské společenství jako prostředek vedoucí k lepší kooperaci Evropy, ale tento proces se odehrával na mezivládní úrovni s využitím národních koncepcí směřování zahraniční politiky. Od 90. let je sice patrný větší příklon k evropskému „konstrukt“, ale řešení problémů je stále spíše praktikováno pomocí využití vnitrostátních prostředků.

Programová budoucnost sociální demokracie je nevyhnutelně spjata s rozhodováním o politických záležitostech na evropské úrovni. Jednotlivé národní strany budou muset najít způsob, jakou váhu dají tématům, která se budou řešit na evropské úrovni a jak se k nim

---

⁶⁴ LADRECH, R., a MARLIÈRE P., *Social democratic parties in the European Union: history, organization, politics*, New York, 1999, s. 219.

postaví. Nemalou roli v tom budou hrát také zájmové skupiny, které jsou na rozdíl od národních stran oproštěny od tlaku, který s sebou přináší účast v politické soutěži. Katalyzátorem změny myšlení ohledně role EU v součinnosti se sociálně demokratickými stranami by mohla být otázka nezaměstnanosti, kdy by si obě úrovně – evropská i národní – mohly výrazně moci a nastartovat myšlení napříč politickým spektrem při hledání řešení problémů, jako je to například v EP, kde neexistuje koalice a opozice, ale krom frakčních záležitostí fungují také ad hoc spojení.

V současné chvíli je Evropská unie vnímána jako ta „další“ a je v pořadí priorit za národními zájmy. Kroky vedoucí ke koncipování a následné realizaci pravé evropské sociálně demokratické agendy mohou být signálem nové kapitoly v historii, organizaci a realizaci politik sociálně demokratických stran v Evropské unii.⁶⁵

5.3) Evropeizace národních stran

Evropeizace je definována (mezi dalšími definicemi) jako osvojení vlivů EU a jejich začlenění do procesů domácí politiky.

Národní strany jsou mnohem méně evropeizovány než zájmové skupiny, národní administrativa, významné společnosti apod. Důvodů k tomuto tvrzení je několik:

- EU nepřevádí jakýkoliv typ zdrojů přímo na národní strany.
- Aktuální příjmy stran úzce souvisí s jejich domácím prostředím, ať už jsou to příspěvky stranám s ohledem na volební zisk, nebo na chod strany (kanceláře apod.). Strana tak není nucená hledat zdroje ve větším měřítku v EU.
- Neméně důležitým faktem je, že každá jednotlivá národní strana je nerada pod velkým vlivem nadnárodních nebo multinárodních organizací a rozhodně je nemá na prvním místě svých priorit.

V současnosti se sociální demokracie snaží implementovat své myšlenky a logiku do struktur EU, jako odpověď na narůstající nerovnost, nezodpovědnou hospodářskou soutěž, nebo neřízenou privatizaci. Podrobněji se tomu budu věnovat v kapitole o budoucích programových prioritách sociální demokracie. Plná integrace do struktur EU s sebou přináší

---

⁶⁵ LADRECH, R., a MARLIÈRE P., *Social democratic parties in the European Union: history, organization, politics*, New York, 1999, s. 222.

značné přehodnocení role sociální demokracie v rámci víceúrovňové Evropy. Jedná se o přerod ze subnacionální na supranacionální úroveň.

Jednou z pozitivních stránek větší integrace je to, že skupina PES se může stát fórem sloužícím k ovlivňování politické agendy vícestranické Komise. Znamená to především volbu prezidenta Komise a fakt, že skupina PES slouží jako nástroj pro posilování vazeb, nebo naopak někdy potřebné otupování hran mezi Komisí a stoupenci národních zájmů. To také znamená změnu vztahů mezi federativní stranou PES a skupinou PES zastoupenou v EP (frakce S&D) z hlediska dělby práce. Záležitosti EU jsou tak v kompetenci expertů a politických lídrů. Problémem národních stran je ovšem fakt, že nemají mechanismy pro zahrnování záležitostí EU do své agendy. Strany sice mají mezinárodní sekretariáty nebo mluvčí pro otázku EU a evropských záležitostí, ale pořád je to vnímáno jako EU – předmět zahraniční politiky, který implementuje otázky evropské integrace do sféry národních států, včetně sociální, fiskální nebo environmentální politiky. Tento příklad ukazuje, že sociálně demokratické strany mají určitý blok ze spojení s Evropskou unií.

Sociálně demokratické strany ovšem rozpoznaly, že k tomu, aby znovu získaly kontrolu nad oblastmi, které na národní úrovni ztratily (skrze evropskou integraci, globalizaci, technologie atd.), je zapotřebí opětovné zapojení na evropské úrovni. K tomu, aby strany získaly to, co chtějí, se ovšem musí vzdát nebo sdílet část suverenity s EU. Otázkou je, kdy stanovit hranici započítání sdílení části suverenity. Na počátku 90. let se sociální demokracie rozhodla vydat se směrem „do Evropy“, ale prakticky úplně nevěděla, co to obnáší. Volba prezidenta Komise, stejně jako volby do EP jsou nejvíce viditelné znaky současné evropské politiky. Dalším viditelným znakem je fikce, že národní státy a jejich suverenita mají prim, což je ovšem takto podáváno veřejnosti národními vládami.

Váhání nad tím, zda se vzdát kontroly nad stranickými organizacemi (respektive otevřít národní strany dynamice EU, která by je přiblížila evropské úrovni např. volba delegátů na kongresu skupiny PES) zabraňuje důkladné diskusi o strategiích, které by vedly k naplnění politických cílů.

Pozitiva těsnější a důkladnější evropeizace sociální demokracie leží v oblasti inovativních myšlenek, které vznikají debatami národních stran, uvnitř skupiny PES, jež mohou pozitivně ovlivnit také debaty uvnitř EU. Potenciálně může také dojít k tomu, že se

rozdvíhá a prohloubí program národních stran díky integraci evropské dimenze do debat o jeho podobě. Zde je pět oblastí, které by mohly obohatit diskusi nad budoucím směřováním evropské sociální demokracie:

- Debata o roli státu týkající se také struktury EU, zda má dojít k federálnímu, nebo intergovernmentálnímu uspořádání EU. Debata se bude vést také o aktuálních funkcích státu, jeho struktuře a sdílení pravomocí mezi úrovněmi.
- Debata o modelu národních států by měla mít větší ohlas, zvláště když činí skutkovou podstatu činnosti národních politik. Měla by být pevně spojena s dynamikou EU ve věcech obchodního jednání s USA, ochrany životního prostředí nebo minimálních sociálních záruk.
- Debata nad ekonomickými záležitostmi by měla být více přímá a neměla by končit u marginálních věcí, jako jsou zpožděné platby v rámci *Evropské měnové unie (EMU)*, ale zabývat se třeba otázkou fiskálního paktu, snahou bývalých postkomunistických zemí přijmout euro apod.
- Debata o jádru věci tzv. sociálních paktů. Vztahy mezi sociálně demokratickými stranami a odborovými svazy vyžadují novou perspektivu. Jednou z těchto perspektiv může být evropská rovina uvažování. Bývalý šéf *Evropské unie odborových svazů (European Trade Union Confederation – ETUC)* John Monks poznamenal, že vidí nové možnosti ve výrobních vztazích a konceptech paktů mezi sociálními partnery a evropskou úrovní řízení.
- Debata by se také měla vést o využití veřejného prostoru národními stranami. Pokud nemají jasně definované mechanismy k řešení konkrétních záležitostí, tak je na místě široká debata napříč politickým spektrem. Důsledkem takového postupu a uvažování by měl být fakt, že EU nebude hybatelem dění přímo, ale národní strany se naučí „myslet evropsky“.

Širší začlenění skupiny PES do mechanismů národních stran je záležitostí schválení vedení jednotlivých stran. Dosud není vidět širší propojení intelektuální a myšlenkové formy „evropského myšlení a jednání“. Webové stránky národních stran fungují a mají sjednocené provedení na stránkách skupiny PES, ale obráceně to tak ve všech případech rozhodně není. Volba delegátů na kongres skupiny PES vyplynula pro některé národní strany negativně, ale otevřela větší prostor pro angažovanost v debatách. Návrhy na kongresu skupiny PES uvnitř

národních stran přinesly ovoce, kdy se strany shodly na tom, že debata napříč národy je možná.

Skupina PES je nástrojem pro lídry národních stran, je to pomocník při vytváření sítí a kontaktů, který směřuje k rozvoji evropské sociální demokracie. Historický blok národních stran pramení z toho, že žádná jednotlivá národní strana nikdy nedoufala, že by mohla ovlivnit politickou agendu EU. Toto je přesně přidaná hodnota skupiny PES, která vede strany k tomu, aby jednaly evropsky a kolektivně. Kolektivní akce, jeden z historických znaků národní sociální demokracie, byl převeden na evropskou úroveň. Strana (skupina) PES je proto nazývána také „stranou stran“. Stejně jako je národní strana složena z komunit, tak není důvod, aby seskupení komunit nějakým způsobem omezovalo národní úroveň.⁶⁶

5.4) Úspěchy a současná politika skupiny PES, respektive S&D

Na domácím poli jsou strategie a politika národních stran určující pro legislativní agendu a rozhodnutí vlády. Na evropské úrovni v kontrastu s tím je politická agenda a vytváření rozhodnutí primárně pod kontrolou národních vlád a Komise. Jako výsledek toho všeho je politika spíše reaktivní, než proaktivní. Skupina PES má vliv na politickou agendu pomocí dvou cest:⁶⁷

- Skrze organizování Konferencí lídrů těsně související s Evropskou radou.
- Skrze skupinu S&D v Evropském parlamentu.

Prostřednictvím skupiny S&D v EP má celá skupina PES skutečně významnou legislativní moc. Úspěch těchto dvou prostředků ovšem závisí na dvou podmínkách:

- Nedostatek předběžně domluvených konsensů mezi národními vládami (protože jinak bude síla skupiny PES eliminována jednomyslností národních vlád).
- Podpora politiky skupiny PES Komisí (pomoc při vyjednávání politiky pomocí Komise).

---

⁶⁶ DELWIT, P., *Social democracy in Europe*, Bruxelles, 2005, s. 56.

⁶⁷ LADRECH, R., a MARLIÈRE P., *Social democratic parties in the European Union: history, organization, politics*, New York, 1999, s. 214.

5.4.1) Strategie a jejich přínos

Federativní strana PES, respektive její lídři, se na konci 90. let shodli, že se mítinky strany budou konat bezprostředně a pokud je to možné, tak na stejném místě. Dovoluje to probírat na Konferenci lídrů témata, která se budou následně řešit na Evropské radě. Představitelé PES tak mohou vystoupit se svými stanovisky k daným tématům a zvýšit povědomí o své činnosti prostřednictvím médií, která tato jednání v hojném počtu sledují. Tato strategie se vyplatila především při mezivládních konferencích, kde se vyjednávala Maastrichtská smlouva. Lídři skupiny PES ustanovili pracovní skupinu národních mluvčích, přijali dvě klíčové Deklarace lídrů (v Madridu v prosinci 1990 a v Lucemburku v červnu 1991) a přiměli národní strany přijmout tato dvě ustanovení do jejich oficiální evropské politické agendy. Výsledkem tohoto procesu státy, jako Dánsko a Velká Británie, které byly na začátku vyjednávání proti EMU, byly na konci pro. Skupina PES také prosadila svou agendu do Maastrichtské smlouvy.

Skupina S&D má jako hlavní strategii domluvit se s EPP, nejsilnější frakcí v EP na technických otázkách a také na nějakých politických otázkách, protože obě skupiny tvoří více než polovinu všech europoslanců v EP. Tato strategie je určující už od té doby, co byl v pravidlech EU přijat princip absolutní většiny všech europoslanců pro přijetí legislativy a ne prosté většiny přítomných poslanců. Spojení těchto dvou skupin do silné aliance jim dává moc výběru důležitých úřadů v EP, předsednických křesel výborů a dominanci při tvorbě agendy EP v otázkách, ve kterých spolu souhlasí. Odsouhlasily si například princip rotace prezidentství EP, což bylo zejména pro malé frakce frustrující. Pokud ale obě skupiny nekooperují, jako v případě volby Jacquese Santera předsedou Komise v červenci 1994, tak je potom těžké najít v EP konstruktivní většinu a protiváhu moci Evropské rady.⁶⁸

5.4.2) Současná politika

Oficiálně mají všechny realizované politiky PES původ v programu PES, v Manifestu evropských voleb a výsledcích kongresů. V praxi jsou ovšem pracovní záležitosti často řešeny na ad hoc bázi, nezávisle na PES a S&D. V S&D jsou politiky realizovány primárně podle činnosti reportérů v relevantních výborech EP. Ve federativní straně PES jsou politiky

---

⁶⁸ LADRECH, R., a MARLIÈRE P., *Social democratic parties in the European Union: history, organization, politics*, New York, 1999, s. 215.

navrhovány pracovními skupinami národních mluvčích a europoslanci. Přičemž některá koordinace mezi politikami S&D a PES je prováděna Předsednictvem PES a Konferencí lídrů.

V otázce institucionálních reforem PES podporuje zvýšení síly EP vis-à-vis Evropské radě, zvýšení četnosti většinového hlasování ve většině otázek ekonomické a sociální politiky, posílení Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a větší role Unie v otázkách vnitřní bezpečnosti, jako je otevírání hranic a společná zahraniční politika.

V otázce EMU podporuje skupina PES jednotnou měnu euro a nezávislost ECB. Při vyjednávání Maastrichtské smlouvy obhajovala skupina PES fakt, že ECB by měla být demokraticky zodpovědná národním ministrům financí a EP. Konvergenční kritéria měla potom zahrnovat také míru nezaměstnanosti, inflaci, úrokovou míru a veřejné finance. Demokratická odpovědnost byla do smlouvy zahrnuta, ale se zúčtovatelností měly mnohé státy problémy. Zvláště poté, co se začala zvedat míra nezaměstnanosti, tak volaly po reálné konvergenci z dob před ustavením EMU.

V otázce jednotného trhu EU je stěžejním mottem skupiny PES „Sociální Evropa“, která může být paralelní k deregulačním aspektům jednotného trhu. Zahrnuje to tři prvky:⁶⁹

- Skupina PES obhajuje ukončení britské neúčasti na Sociální kapitole, více většinového hlasování, zahrnutí komplexnějšího pohledu na průmysl do politického rozhodování EU, tvrdší bezpečnostní a zdravotní pravidla.
- V otázce politiky zaměstnanosti (předmět Larssonovy zprávy) skupina PES navrhuje, aby se vytváření pracovních míst stalo hlavním cílem EU a měnová stabilita cílem ECB. Je třeba také více investic EU do tzv. trainee pracovních kurzů a programů.
- V otázce ekonomické a sociální soudržnosti PES podporuje solidaritu mezi regiony se zvyšujícím se podílem rozpočtu EU na výdajích v regionu, kde probíhá průmyslový úpadek a kde je vysoká nezaměstnanost.

Skupina PES je také podporovatelem environmentální politiky EU a obhájcem udržitelného rozvoje ve všech politických agendách EU, speciálně ve Společné zemědělské politice (SZP), zlepšení environmentální legislativy a vyšších standardů pro zákazníky.

---

⁶⁹ LADRECH, R., a MARLIÈRE P., *Social democratic parties in the European Union: history, organization, politics*, New York, 1999, s. 216.

Skupina PES obhájí větší boj za obyvatele EU, navrhuje lepší ochranu občanských práv v návaznosti na Listinu práv EU, implementaci svobody pohybu skrze odstranění vnitřních hranic a srovnatelná občanská práva pro země třetího světa. Je také pro zlepšení přístupu k dokumentům EU a společný boj a postup proti rasismu a xenofobii.

5.5) Politické priority S&D pro období 2014 až 2020 – otázka budoucího směřování

Před volbami do Evropského parlamentu v roce 2014 frakce S&D definovala několik základních priorit, které pro ni budou v následujícím volebním období stěžejní. K základním prioritám patří:⁷⁰

- Nový ekonomický model, který vyvede Evropu z krize.
- Sociálněji Evropa.
- Trvale udržitelná Evropa.
- Evropské záruky pro mladé lidi.
- Online práva, ekonomická a sociální koheze, práva menšin.
- Transparentní Evropa.
- Evropa jako poskytovatel celosvětové rozvojové pomoci.

V návaznosti na třetí kapitulu diplomové práce o ekonomickém směřování sociální demokracie je třeba zmínit snahu frakce S&D o zdanění finančních operací finančních institucí a bankovní dohled. Cílem je přimět bankovní sektor k uvážlivějšímu chování, aby se zamezilo růstu tzv. bublin při obchodu s nemovitostmi nebo finančními tituly. Další snahou frakce S&D je zrušení tzv. daňových rájů, kam směřují kromě jiného také finanční toky z nelegálních činností nebo daňových úniků. Cílem všech těchto opatření je „sociálněji“ finanční sektor, který bude nést zodpovědnost za případné riskantní nakládání s finančními prostředky, které mu svěří klienti.

5.6) Sociální demokracie v době ekonomické a sociální krize v Evropě

V době hospodářské krize v Evropě, procházela většina sociálně demokratických stran nelehkým obdobím. Ve většině zemí byli sociální demokraté v opozici, včetně klíčových států,

---

⁷⁰ S&D: Group of Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament. *S&D: Group of Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament* [online]. [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: <http://www.socialistsanddemocrats.eu/policies>. Youth Guarantee. *Youth Guarantee* [online]. [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: <http://www.youth-guarantee.eu/>.

jakými jsou Německo a Francie. V jižních státech jako je Portugalsko, Španělsko nebo Řecko, byly sociálně demokratické vlády spíše součástí problému, než jeho řešením. V této situaci se proto skupina PES snažila formulovat nový programový koncept:

- Striktní kontrola finančních derivátů a spekulativních fondů, kontrola soukromých ratingových agentur a snaha o vytvoření nezávislé ratingové agentury pro celou Evropu.
- Vyřešení dluhových problémů a ustanovení Evropského mechanismu finanční stabilizace.
- Další téma úzce souvisí s minimální mzdou a její garancí, aktivní politikou zaměstnanosti, či lepší ochranou práv pracovníků.
- Ochrana veřejných financí a především zdanění finančních transakcí, jako vlajkové opatření typické pro „pokrizový“ socialismus.

Skupina PES se snažila také o nastolení intelektuální debaty a o svůj vlastní přerod ve stranu, která nastoluje v co nejvyšší možné míře programová témata. Výše zmíněné programové teze měly tento přerod před volbami do Evropského parlamentu v roce 2009 reflektovat.

Dalším podnětem, který měl změnit roli skupiny PES z tzv. „agenda – follower“ na „agenda – setter“ byla konference skupiny PES ve Vratislavi dne 2. prosince 2010. Dvě hlavní sociálně demokratické strany francouzská Socialistická strana a německá Sociálně demokratická strana daly podnět k programově pestřejší PES. Hlavním heslem, které vzešlo z programové konference z úst německé SPD, bylo heslo: **„více Evropy“**.

Skupina PES se ovšem významným hráčem v nastolování agendy sociálně demokratických stran v rámci Evropy prozatím nestala. Hlavními důvody jsou:⁷¹

- Stranické špičky skupiny PES nebyly schopny programová poselství přenést na národní rovinu směrem k jednotlivým národním stranám a skupina PES tak přestala být nástrojem národní politiky jednotlivých států.
- Skupina PES nebyla schopna převést myšlenky, které měla na papíře do konkrétní akce a konkrétní realizace politiky.

---

⁷¹ DE WAELE, Jean-Michel. *European social democracy during the global economic crisis: Renovation or resignation?*, Manchester: Manchester University Press, 2014, s. 257.

- Skupina PES a jednotlivé národní státy nejsou schopné sjednotit své politiky v účinnou politiku prosazování sociálnědemokratických myšlenek, což se ukázalo v průběhu krize.
- Úsporná opatření, která byla zavedena tzv. jižní státy v průběhu krize, narušila strategii sociálně demokratických stran na evropské úrovni, protože jedna část prosazovala úsporná opatření a druhá viděla klíč k překonání krize v investicích.
- Skupina PES se dostatečně nevyrovnala s vlastním ekonomickým směřováním, kdy se v době krize ukázalo, že tzv. Třetí cesta, oficiální ekonomická doktrína sociální demokracie, není v současných podmínkách dostatečně efektivní.

Skupina PES se sice stala určitým předvojem v nastolování agendy tzv. eurostran, ale na druhou stranu nebyla schopná myšlenky a programové body, které si vytyčila zcela uvést do praxe. Pokud chce hrát v budoucnu významnou roli nejen na evropské úrovni, ale také na té národní, je třeba nastínit nové směřování strany, které bude nejen respektovat kořeny, z kterých strana vzešla, ale zároveň bude reagovat na nové výzvy dnešního světa.

5.7) Sociální demokracie a euroskepticismus

Další výzvou, se kterou se musí sociální demokracie v Evropě potýkat, jsou silné euroskeptické nálady včetně vzestupu stran, které už lze definovat nejen jako euroskeptické, ale někdy také latentně nebo otevřeně xenofobní a radikální. Konkrétně v českém politickém prostředí má na rozvoji euroskeptických nálad mimo jiné zásluhu rétorika bývalých vysokých představitelů pravicových vlád, včetně dnes již bývalého prezidenta ČR Václava Klause, který měl z titulu své funkce v médiích značný prostor a svými postoji ovlivňoval řadu lidí. Sociální demokracie musí euroskepticismu čelit nejen ze strany médií a osob zvolených do vysokých státních funkcí, což nemůže do značné míry ovlivnit, ale musí mu čelit také z pozice strukturální, na což se v následujících řádcích zaměřím.

Sociální demokracie má svého přirozeného konkurenta na levé straně politického spektra v Komunistické straně Čech a Moravy. KSČM je ovšem na rozdíl od sociální demokracie eurofobní, což je při cílení na stejné voliče poměrně schizofrenní situace. Problémem je také tiché spojení pravicových stran a komunistů na ose režim – antirežim (pravicové strany v případě nutnosti zmíní otázku antisystémovosti KSČM), protože aktivace tohoto výjimečného stavu vyhovuje všem zúčastněným, vyjma ČSSD. Tiché spojení stran,

které nejsou nakloněny hlubší evropské integraci, oslabuje levice jako takovou, protože bipolarita v českém politickém systému hraje v neprospěch levice.⁷²

Samotné euroskeptické nálady nemají příčinu pouze ve struktuře českého politického systému, ale mají také další příčiny:⁷³

- Nedostatečná erudice české politické reprezentace v evropských otázkách.
- Nedostatečná informovanost v kombinaci s ideologizací evropské integrace.
- Osoba Václava Klause, který je na české i evropské scéně jedním z hlavních odpůrců hlubší evropské integrace.

Míru euroskepticismu v médiích uvedu na modelovém příkladu schvalování Evropské ústavy, předchůdkyně Lisabonské smlouvy. Ve studii Petry Guasti je zkoumán euroskepticismus z pohledu jednoho z hlavních mluvčích tohoto názorového proudu, prezidenta ČR Václava Klause. Tato diskursivní analýza bude zkrácena pro potřeby diplomové práce a měla by ukázat, zda je debata o Evropské ústavě (dále jen Ústava) pouze debatou „jednoho muže“, Václava Klause nebo je diskuzí širší.

V analýze aktérů ústavní diskuze zmíním z parlamentních stran pouze ODS, bývalou stranu Václava Klause a ČSSD, kterou systematicky zkoumám v rámci celé diplomové práce. **Občanští demokraté** se v diskuzi o Ústavě i přes silné vazby na britskou Konzervativní stranu posunuli a po vnitrostranickém boji se posunuli směrem více k proevropskému postoji. **Sociální demokraté**, jako členové strany s nejsilnější orientací na Evropu, se v diskuzi často odvolávali na evropské socialistické strany, aniž by se omezovali pouze na jednu zemi.

Dominantními aktéry české ústavní debaty byli souhrnně exekutivní představitelé a politické strany. Vedle politiků se debaty aktivně účastnili také akademici, experti, intelektuálové a novináři. Z aktérů občanské společnosti se poměrně překvapivě málo zapojil bývalý prezident ČR Václav Havel. Nezapojoval se ani jako aktivní účastník diskuze, ani jako pasivní aktér. V době vrcholu diskuzí na jaře 2005 navíc pobýval na pracovním pobytu ve Spojených státech, což mu spolu s probíhající vlnou antiamerikanismu značně ztížilo zapojení do diskuze.

---

⁷² POLÁŠEK, Martin, NOVOTNÝ Vilém a PEROTTINO Michel. *Mezi masovou a kartelovou stranou: možnosti teorie při výkladu vývoje ČSSD a KSČM v letech 2000-2010*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012, s. 59.

⁷³ MANSFELDOVÁ, Zdenka a GUASTI Petra. *Euroskepticismus a percepce evropského integračního procesu v České republice v letech 2004-2010*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, s. 35.

V květnu 2006 skupina 66 klíčových intelektuálů a akademiků vydala protest, který se vymezoval vůči euroskepticismu Václava Klause, mezi argumenty ve prospěch Ústavy patřily mimo jiné tyto body:⁷⁴

- Na základě dosavadního vývoje EU jsou zcela liché obavy o ztrátu české národní či kulturní identity.
- Obavy z ekonomických problémů krátce po vstupu do EU se nenaplnily – naopak došlo ke zrychlení hospodářského růstu v ČR.
- Neexistuje žádný důkaz očekávaného dusivého tlaku bruselské byrokracie.

Co se týče analýzy zahraničních aktérů, tak vykazuje česká diskuze silnou tendenci k transnacionalizaci. Z celkového počtu aktérů ve zkoumaném vzorku (48 aktérů bez zahrnutí autorů) tvořili Češi pouze 42%, zatímco mezi deseti hlavními aktéry jsou pouze čtyři Češi:⁷⁵

Jméno aktéra	Pozice	Národnost	Výskyt *		Počet článků **	
			% Celkem	% celkem	% Počet	% článků
Klaus, Václav	Proti	CZ	34	28	10	26
Paroubek, Jiří	Pro	CZ	17	14	5	13
Chirac, Jacques	Pro	FR	7	6	4	11
Zahradil, Jan	Proti	CZ	5	4	2	5
Blair, Tony	Pro	UK	4	3	2	5
Brdečková, Tereza	Pro	CZ	4	3	1	3
Barroso,	Pro	EU	3	2	3	8

⁷⁴ MANSFELDOVÁ, Zdenka a GUASTI Petra. *Euroskepticismus a percepce evropského integračního procesu v České republice v letech 2004-2010*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, s. 75.

⁷⁵ MANSFELDOVÁ, Zdenka a GUASTI Petra. *Euroskepticismus a percepce evropského integračního procesu v České republice v letech 2004-2010*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, s. 75.

José						
Giscard d'Estaing, Valery	Pro	FR	3	2	3	8
Raffain, Jean- Pierre	Pro	FR	3	2	2	5
Coughan, Anthony	Proti	IR	2	2	2	5
Celkem	3:7 pro	4:6 cizí	122	100	38	100

Poznámka: * Kolikrát byl daný typ aktéra kódován. ** Počet článků, který zahrnoval daný typ aktéra.

Obecně vzato byli hlavní aktéři v diskusi o Ústavě domácího původu, jednalo se zejména o politiky. Václav Klaus se jako individuální aktér objevoval nejčastěji (28%). Druhým v pořadí byl v daném průzkumu předseda ČSSD Jiří Paroubek (14%). Oba politici měli zcela protichůdné názory na Ústavu i vize Evropy a také odlišný světový názor (neoliberalismus vs. sociální spravedlnost a model sociálního státu). Je nicméně třeba rozlišovat, že odpůrci Ústavy byli schopni odlišit od sebe podporu EU a opozici vůči Ústavě v otázce procedurální i v jejím merit.

Celý konflikt měl silné tendence směrem k evropeizaci českého politického konfliktu. Evropská ústava byla štěpným bodem mezi vládou a opozicí v politické i ideologické rovině. Vláda prokazovala silné proevropské a proústavní tendence a pro nového sociálně demokratického premiéra Jiřího Paroubka se ratifikace stala hlavním bodem jeho agendy. Naopak levicová opozice (komunisté) a pravicová opozice (občanští demokraté) byli vůči Ústavě velmi kritičtí, ať už v otázkách substantivních nebo procedurálních.

Závěrem analýzy je třeba dodat, že ČR je na škále euroskepticismu velmi vysoko a lze to považovat za výsledek vysoce polarizovaného stranického a politického konfliktu, kdy na jedné straně stojí stoupenci Ústavy (sociální demokraté, křesťanští demokraté a část občanských demokratů) a na druhé odpůrci Ústavy (bývalý prezident ČR Václav Klaus, komunisté a nově ustanovené politické strany). Celková debata je protkána vysokou mírou

politizace. Odpověď z úvodu podkapitoly, zda je debata o Evropské ústavě debatou jednoho muže, Václava Klause, musí být záporná. Z diskursivní mediální analýzy pouze vyplynulo, že Václav Klaus byl v debatě silným hráčem, který až do nástupu Jiřího Paroubka do funkce premiéra ČR neměl proti sobě erudovaného protiřečníka, který by se zdatně orientoval v politické i akademické sféře. Václav Klaus nebyl v dané debatě jediným a ani nezpochybňovaným hráčem, byl ale bezpochyby klíčovým aktérem, který byl až do nástupu Jiřího Paroubka nejvíce viditelným diskutérem o ratifikaci Ústavy.⁷⁶

5.8) Profil sociálně demokratického europoslance

Na závěr teoretické části musím konstatovat, že jsem nenašel v odborné literatuře jeden konkrétní profil, nebo koncept, jak by měl vypadat sociálně demokratický europoslanec nebo jaké charakteristiky by měl splňovat. Pokusím se tedy o vlastní nadefinování sociálně demokratického europoslance z teoretických poznatků, které v závěru diplomové práce zanalyzuji s ohledem na řízené rozhovory s europoslanci a případně doplním nebo modifikuji.

Evropský sociálně demokratický poslanec, vztaženo primárně na ČR, má za zády silné politické zázemí strany, která má více než stoletou historii. Sociální demokracie se vždy snažila o proevropskou politiku, která ovšem byla přerušena více než 40 lety zákazu strany v Čechách, respektive na Slovensku. Sociální demokracie na svou proevropskou tradici navazuje, ale musí se vypořádávat s různými překážkami – přerušným vnitrostranickým vzděláváním, kdy sociálně demokratické elity mají o evropských tématech, díky jejich časté práci s nimi, širší povědomí oproti členské základně nebo faktem, že skupina PES není dle mého názoru v současnosti tak silnou organizací, aby dokázala formovat národní politiky a tak kooperovat evropskou politiku. Čeští, respektive slovenští europoslanci mají ztíženou pozici také v tom, že média o jejich činnosti a obecně o evropské tematice tolik neinformují a jejich práce tak není dostatečně akcentována v českém a slovenském tisku. Evropský sociálně demokratický poslanec, zvolený za ČR nebo SR, má dle mého názoru silný mandát, který je ovšem zeslabován nedostatečným akcentem na evropská témata a to i v rámci stranických a nadstranických organizací a také sníženým zájmem voličů o dění v institucích

---

⁷⁶ MANSFELDOVÁ, Zdenka a GUASTI Petra. *Euroskepticismus a percepce evropského integračního procesu v České republice v letech 2004-2010*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, s. 94.

EU. Tento fakt, dle mého názoru, značně přizívají média. Mou tezi potvrdím nebo naopak vyvrátím v závěru diplomové práce.

6) Sociálně demokratičtí europoslanci na půdě Evropského parlamentu – řízené rozhovory

Praktickou část diplomové práce tvoří analýza empirických šetření prováděných na půdě Evropského parlamentu. Řízené rozhovory se šesti europoslankyněmi a europoslanci z České republiky a Slovenské republiky, jmenovitě Zuzanou Brzobohatou, Richardem Falbrem a Olgou Sehnalovou za ČSSD a Vladimírem Maňkou, Katarínou Nevedňalovou a Monikou Smolkovou za SMER - sociálnu demokraciu, jsou součástí přílohy včetně jejich profilů. Jejich analýzou zodpovím tyto výzkumné otázky:

- **Rozdíly v národních a evropských aspektech charakteru mandátu sociálně demokratického europoslance.**
- **Míra evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran zastoupených v Evropském parlamentu.**

Řízené rozhovory jsou strukturovány do pěti hlavních otázek a několika podotázek, které byly pro zachování rámcové osnovy rozhovoru velmi důležité. Strukturu otázek jsem konzultoval s PhDr. Zdenkou Mansfeldovou, CSc., která obdobný výzkum zpracovávala spolu se svým týmem na Sociologickém ústavu Akademie věd ČR ve volebním období 2004 až 2009.⁷⁷ Výzkum obsahoval celkem 28 otázek a byl strukturován v dotazníkové formě s několika otevřenými otázkami. Vzhledem k mé předchozí zkušenosti jsem věděl, že dotazníková forma je něco, co nedokážu zrealizovat v rámci své pozice, bez záštity vědecké instituce.

Vzhledem k tomu, že podobných dotazníků, anket nebo sociologických šetření směřuje na europoslance celá řada, tak jsem se rozhodl pro osobní schůzku. Je na místě podotknout, že dané schůzky by se stěží uskutečnili, pokud bych neměl záštitu koordinátora frakce S&D, který měl na starosti českou delegaci a kontakty na delegaci slovenskou. Nevěděl jsem tedy na začátku, kolik času si jednotliví europoslanci udělají, proto jsem počet otázek zredukoval tak, aby se daly zodpovědět za přibližně 20 minut. Vycházel jsem z toho, že schůzky menší důležitosti trvají zhruba půl hodiny a nechal jsem si tedy rezervu na případné

---

⁷⁷ *Evropeizace politické reprezentace v České republice v mezinárodní komparaci*. Projekt GA ČR č. 407/07/1395, řešený v letech 2007-2009. Odpovědná řešitelka PhDr. Zdenka Mansfeldová, CSc.

další postřehy respondentů. Závěrem musím dodat, že všechny rozhovory trvaly mezi 40 minutami a 1 hodinou. Někteří europoslanci vyžadovali autorizaci rozhovoru, pro pořádek jsem si ovšem vyžádal autorizace všech europoslanců, kterou jsem také získal, včetně postřehů a úprav jednotlivých rozhovorů. Všechny rozhovory jsou svým rozsahem a množstvím témat širší, než vymezený rámec, ale pro účely analýzy budu využívat pasáže, které se týkají otázek, jež jsem položil.

1) Frakce S&D sdružuje národní sociálně demokratické strany. Je podle Vás vidět určitá evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran?

- a. Společné hlasování v určitých otázkách.
- b. Nutnost určité jednoty frakce při vyjednávání.
- c. Mechanismus dosahování konsensu uvnitř strany – volný X imperativní mandát.

Společné hlasování v určitých otázkách

Zuzana Brzobohatá v otázce společného hlasování poukázala především na velikost frakce, kterou přirovnala k národnímu poslaneckému klubu ČSSD. Díky velikosti se ovšem velké množství věcí vyjednává v rámci pracovních skupin týkajících se jednotlivých výborů. Ona sama dala příklad z jednání *Rozpočtového výboru (Committee on Budgets – BUDG, dále jen BUDG)*, kterého byla členkou a snazšího hledání jednoty 30 lidí na **společném** stanovisku k odbornému tématu. Při vyjednávání větších tematických celků je také zvykem, aby se hlasovalo pouze v kontroverzních otázkách nebo otázkách, které mají velký politický význam. Jednalo se především o víceletý finanční rámec nebo o otázku *Společné zemědělské politiky (dále jen SZP)*. ČR považovala například otázku rybolovu za okrajové téma. V rámci projednávání agendy SZP se ovšem jednalo o téma, které bylo pro ostatní země velmi důležité.

Monika Smolková k tomuto tématu zmiňuje spojování národních delegací. V některých hlasováních se národní delegace spojí a **hlasují pohromadě**. Každá národní delegace má svého vedoucího, který zastupuje stranu na této úrovni, a myslí si proto, že systém je takto dobře nastavený. Vždy před hlasováním na plénu se schází a jednotlivá témata probírají, což je podle ní důležité pro **vyjasnění společného postupu**.

Katarína Nevedálová je přesvědčená, že v rámci národního parlamentu, stejně tak jako Evropského parlamentu nelze nikoho donutit, aby hlasoval podle daného klíče. Často se stává, že někdo hájí v rámci frakce v určité otázce národní zájmy a frakce se snaží, aby poslanci hájící národní zájmy nehlasovali proti určitému návrhu, ale ***aby se při hlasování zdrželi***. Katarína Nevedálová má díky tomu, že je viceprezidentkou skupiny PES, podle vlastních slov, jiný vhled do fungování EP. Má více informací z přípravy jednotlivých návrhů a může některé věci ovlivnit přímo v místě, kde vznikají. Díky působení ve skupině PES má také širší povědomí o některých otázkách oproti kolegům, kteří jsou „pouze“ europoslanci. Vidí, jak například určitý dokument na jednání PES vzniká. Ostatní europoslanci posléze čtou až výslednou verzi. Tyto dvě roviny, působení ve skupině PES a působení v EP, se dají velmi dobře skloubit a přinášejí lepší vhled do fungování EU.

Olga Sehnalová dala společné hlasování v určitých otázkách do souvislosti s otázkou volného a imperativního mandátu, takže odpověď na tento podbod nebyla explicitně zmíněna.

Richard Falbr si myslí, že co se týče ***hlasování ve frakci***, tak existuje ***snaha dohodnout se*** na společných stanoviscích, protože frakce S&D je druhá největší v EP. V některých případech to ale není možné, protože europoslanci někdy hájí zájmy svého státu. Například v otázkách, kde se rozhoduje o zemědělství, se jinak chovají poslanci z jižních států, z Francie, z Itálie, než poslanci ze zemí, kde zemědělská lobby není tak vlivná. Na případu zemědělců je podle něj zřetelně vidět, jak se stále daří prosazovat většinu agendy, kterou akcentují Francouzi nebo Němci.

Vladimír Maňka pokládá roli europoslance za odlišnou oproti roli poslance národního parlamentu nebo působení ve vládě, protože v EP podle něj zapotřebí vnímat širší celospolečenský zájem celé EU, ne pouze zájem vlastního státu, což pokládá za značný rozdíl. Občanům Slovenské republiky (dále jen SR, nebo Slovensko) se může v některých případech jevit hlasování slovenských europoslanců nelogické, protože jednotlivá hlasování nemusí vypadat, že jsou v zájmu národního státu. Voličům je ale třeba vysvětlovat, že dané hlasování bylo v zájmu celospolečenském. Celá problematika je velmi komplikovaná, vysoce komplexní a média nejsou podle jeho názoru ve vysvětlování dané problematiky dostatečně proaktivní.

Nutnost určité jednoty frakce při vyjednávání

Zuzana Brzobohatá považovala určitou *jednotnost* při hlasování za smysl existence frakce. Prostředkem pro jednotu frakce jsou podle ní pracovní skupiny, které zmínila v otázce *společného hlasování*.

Monika Smolková pokládá určitou *jednotu frakce* při vyjednávání, za velmi důležitou, zejména z pohledu frakce ve výborech. Pokud je k nějakému nařízení poslanec za frakci S&D v gestorském výboru a nedojde k dohodě na společném postupu, tak může úsilí zpravodajů přijít vniveč. Zpravodaj je v dané agendě nejvíc zběhlý, orientuje se v ní a výsledná nejednota může způsobit, že mu daný návrh neprojde a nebude schválen. Monika Smolková celou situaci ilustrovala na příkladu, kdy byla zpravodajkou dokumentu týkajícího se pracovních návyků. Došlo k vyjednání poměrně dobré pozice, potom ale chtěli rumunští poslanci z frakce S&D celou záležitost blokovat a nehlasovat, protože v daném dokumentu nebylo konkrétně definováno postavení ani pravomoci odborářů. Podle Moniky Smolkové je to celé otázka kooperace, protože je nakonec přesvědčila o tom, že odboráři mají otázku svých pravomocí mnohem lépe definovanou v jiných dokumentech a bylo by ke škodě věci, pokud by nehlasovali pro daný dokument.

Katarína Neveďalová poukázala na to, že i když v EP není na rozdíl od národního parlamentu koalice a proti ní opozice, tak takové to klasické soupeření probíhá v EP mezi EPP a S&D, protože jsou to dvě největší frakce a snaží se přitáhnout při hlasování na svou stranu ostatní frakce. To se samozřejmě opakuje při každém jednotlivém hlasování. Jsou otázky, jako například vzdělávání, nebo otázka dobrovolnictví, kde je hlasování jednotné. Obecně platí, že koalice a opozice neexistuje, ale to nejdůležitější se děje v podání dvou nejsilnějších frakcí.

Olga Sehnalová dala nutnost určité jednoty frakce při vyjednávání do souvislosti s otázkou volného a imperativního mandátu, takže odpověď na tento podbod nebyla explicitně zmíněna.

Richard Falbr odpověděl poukázáním na fakt, že díky své velikosti má frakce S&D větší váhu při vyjednávání s ostatními frakcemi v EP. Někdy se podle něj podaří dohodnout s druhou největší frakcí EPP v otázce společných stanovisek, protože frakce ALDE, frakce

Zelení – Evropská svobodná aliance v Evropském parlamentu (Greens / European Free Alliance in the European Parliament – Greens-EFA, dále jen Greens-EFA) nebo frakce Skupina konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice (Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left – GUE/NGL, dále jen GUE-NGL) předkládají stanoviska, která jsou pro frakce S&D a EPP většinou nepřijatelná. Členové frakce S&D dostávají před každým hlasováním nóty, ve kterých je napsáno, jak by měli podle usnesení frakce, hlasovat. Europoslanci ovšem někdy dostanou stanovisko své země, které je odlišné. Ten postoj je potom v takových případech různý.

Čeští europoslanci považují dle názoru Richarda Falbra obecně za velký problém špatnou komunikaci mezi ČR a europoslanci. Existuje podle něj jen velmi malá snaha přesvědčit české europoslance o hlasování ve prospěch stanoviska, které zastává ČR. Na tento problém si podle něj z velké části stěžují europoslanci všech členských států. Richard Falbr tuto určitou formu komunikační bariéry přirovnal k působení v exilu a zmínil také skutečnost, že komunikaci jako takovou poznamenává probíhající krize, která podle něj prohlubuje egoismus a taky narušuje vzájemné vnímání jednotlivých členů EU. Staré členské státy v některých případech koukají na nové členské státy poněkud přezíravě, protože mají pocit, že když přispívají do evropských fondů, že by se s některými finančními prostředky dalo zacházet lépe a efektivněji. Problémy v nových členských státech například s čerpáním evropských dotací pouze postoje starých členských států posilují.

Vladimír Maňka odpověděl na otázku, zda existují určité vnitřní mechanismy v rámci frakce, které mají za cíl zachovat určitou jednotu frakce poukázáním na hlasování slovenských europoslanců ve frakci S&D. **Hlasování** je podle jeho názoru **vysoce profrakční**. Vladimír Maňka má přibližně 98% hlasování profrakčních. Hlasování profrakčně nebylo podle něj vždy snadné, ale učinil tak, protože to pokládal za dlouhodobě přínosné pro SR.

Mechanismus dosahování konsensu uvnitř strany – volný X imperativní mandát

Zuzana Brzobohatá pokládá **mandát** poslance EP za **volný**. Pokud si poslanec tzv. postaví hlavu, tak jsou jeho rozhodnutí v určité otázce nevynutitelná. V kontrastu s tím poukázala na příklad, kdy byli v českém parlamentu vyloučeni dva poslanci ODS při hlasování o důvěře Jan Florián a Tomáš Úlehla. V EP se to podle jejích informací stalo pouze jednou,

kdy byl poslanec vyloučen z frakce, ale důvody byly zcela jiné, a sice nekalé praktiky a přijímání úplatků za pozměňovací návrhy od bankovních sektorů.

Monika Smolková konstatuje, že zákonodárci Evropského parlamentu mají **volný mandát**. Jedním z příkladů, kdy se to podle ní osvědčilo, bylo hlasování v zájmu Slovenska v otázce jaderné elektrárny Jaslovské Bohunice, kde Rakousko a některé další státy měly jiné zájmy, takže proto hlasování proběhlo s ohledem na národní zájmy.

Katarína Neveďalová pokládá **mandát** za **volný**, přesto je zde **snaha najít určitou jednotu v hlasování**. Je to podle ní o tom, že frakce S&D je v EP jednou z nejvíce stabilních a při hlasování zůstává konstantní. Europoslanci se snaží najít společný konsenzus, a pokud má někdo jiný názor, tak se snaží, aby ten názor přednesl na frakci a pokud je přesto jiný, tak je snaha najít určitou formu dohody.

Olga Sehnalová si myslí, že snaha o kooperaci v rámci frakce existuje, ale nikterak významná. Dá se podle ní pozorovat spíše u starších členských států. Představovala by si také těsnější spolupráci národních stran. Zastřešení celé kooperace by měla mít na starosti skupina PES, kde by se měli scházet jak zástupci frakce S&D v EP, tak delegovaní zástupci z jednotlivých sociálně demokratických stran. Celý tento proces se odehrává již nyní, ale spíše na formální bázi. Podle Olgy Sehnalové je to důsledek toho, že národní politika nevnímá evropskou politiku jako součást té své. Otázka **volného mandátu** je v téhle fázi dle jejího názoru pro všechny přijatelnější a určitě to vyplývá z faktu, že koordinace není na takové úrovni, jež by podmiňovala imperativní mandát.

Richard Falbr odpověděl, že frakce S&D nenařizuje povinné hlasování a respektuje skutečnost, že její členové hlasují jinak. Nevyvozují se z toho žádné důsledky, mandát europoslance je tedy volný.

Vladimír Maňka pokládá šíři rozhodování každého poslance za poměrně vysokou. Nikdo není nucen k tomu, aby hlasoval proti svému přesvědčení, mandát europoslance je tedy volný.

Evropeizace politických stran

Zuzana Brzobohatá si nemyslí, že by ona nebo někdo z jejích kolegů v ČSSD měl problém hlasovat v oficiálních pozicích frakce jiným způsobem. Příkladem k porovnání je rozdíl oproti Parlamentu ČR, kdy je možné hlasovat proti rozhodnutí frakce. Každá delegace ovšem tento fakt většinou předem avizuje, že nebude zastávat jednotné stanovisko, protože má k tomu určité, např. národní důvody. Tato situace je dle jejího názoru spíše atypická. **ČSSD** se ale podle ní určitě chová jako strana **proevropská** a snaží se podporovat určitou míru vyváženosti mezi EP, Komisí, Parlamentem ČR, Vládou ČR a situací, která panuje v ČR.

Monika Smolková *neumí jednoznačně potvrdit*, zda dochází k evropeizaci sociálně demokratických stran. Podle ní se zástupci sociálně demokratických stran společně téměř nepotkávají, a pokud ano, tak většinou slovenští s českými europoslanci. Vidí to jako určité mínus, protože by se při určitých jednáních dala probrat některá témata a slyšet názor ostatních stran a států. S evropeizací souvisela také podotázka porovnání s pravicí, kde šíře jejich evropského zájmu není podle Moniky Smolkové tak komplexní a není v otázkách týkajících se evropského zájmu zřetelně „týmovým hráčem“.

Otázku míry evropeizace a národních zájmů ilustrovala Monika Smolková na příkladu SR, která má 3 velmi zaostalé regiony, kde HDP dosahuje 60% průměru EU. V rámci NUTS I a NUTS II existují ve SR 4 regiony – Východoslovenský, Středoslovenský, Západoslovenský a Bratislavský. S akcentem na to, že Monika Smolková pochází z Košic, se blíže zabývala tematikou východního Slovenska, kde tvoří Prešovský a Košický kraj dohromady Východoslovenský region. V rámci NUTS II a možnosti porovnání, jsou výše zmíněné kraje spojené v jednom a HDP zde činí 63% průměru EU. V určitých nařízeních proto musí podle Moniky Smolkové evropští zákonodárci nevyhnutelně trvat na národních zájmech, protože se to týká slovenských farmářů nebo podnikatelů.

Na druhé straně Monika Smolková vyjádřila přesvědčení, že **SR je velmi proevropská, ale** v otázce zemědělství nebo výše zmíněných jaderných elektráren **musí hájit národní zájmy**. Vedle příkladů národních i proevropských zájmů zmínila také druhou rovinu evropského uvažování, kterou podle ní reprezentují zástupci Velké Británie v EP a vše doplnila postřehem o způsobu jejich hlasování. Před každým hlasováním dostanou svoje speciální tzv. voting listy a to bez ohledu na stranickou příslušnost. Monika Smolková to

uvádí jako příklad typického národního přístupu, který ovšem nekvituje, protože se podle ní nedá vše vztáhnout pouze na národní zájmy a je potřeba mít na zřeteli také evropský kontext.

Katarína Neveďalová si myslí, že vyšší *míra evropeizace* sociální demokracie oproti jiným stranám závisí na té které zemi a nedá se plošně generalizovat. Je samozřejmé, že sociální demokracie je proevropská, ale záleží opravdu na jednotlivé zemi. Strana SMER - sociálna demokracia se podle ní snaží být velmi proevropská.

Olga Sehnalová si, co se týče *míry evropeizace*, myslí, že vnitrostranické vzdělávání členské základny ČSSD pružně nereagovalo na potřeby doby, včetně evropských otázek. Myslí si, že i přes proevropské směřování sociální demokracie by se při rozhovorech s řadovými členy ukázalo spíše deklarované proevropské smýšlení než to faktické. V první polovině 90. let se podle ní díky sesterských stranám na vnitrostranické vzdělávání dbalo víc než v současnosti. Evropské směřování je sice dáno programově, ale ztotožnění s ním se nepodařilo přenést do všech základních organizací ČSSD. Vedení strany je v evropských otázkách poměrně zběhlé, ale členská základna je vůči tomu v kontrastu. Zjištění, která by se v daných tématech podařilo získat mezi řadovými členy, by pak podle Olgy Sehnalové, byla poměrně překvapivá.

Richard Falbr na otázku *míry evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran* odpověděl z pozice váhy evropské a národní politiky. Politici jednotlivých členských států dávají větší akcent na funkce, které souvisí s vnitřním chodem státu než na pozice související s evropskou politikou. Někteří schopní politici jsou navíc, podle Richarda Falbra, do struktur EU vysláni svou mateřskou stranou proto, aby na ně voliči pozapomněli. Účast ve volbách do EP potom celý obraz vnímání evropské úrovně názorně ilustruje, protože voliči přikládají evropské úrovni politiky nízkou prioritu. Jedním z důvodů může být také nízká informovanost o fungování EU a evropských institucí. Konkrétně média v ČR podle Richarda Falbra spojí zprávu o EU pouze s negativní konotací, ať už se jedná o řešení problémů nebo o jiný druh konfliktu. Pozitivních zpráv o fungování EU je nepoměrně méně.

Postoj řady evropských politiků je navíc vůči EU značně vymezující, ne-li rovnou dichotomický. Nejedná se přitom pouze o politiky starých členských států, ale také o některé politiky nových členských států, kteří se velmi brzy s negativní rétorikou vůči EU ztotožnili.

Anglicky se tento jev nazývá **blame game**, je to určitá forma odmítání plné zodpovědnosti za určité nežádoucí události. Svalování viny za určité nedostatky na EU a její byrokracii je velmi populární cesta, kterou přizívají svými výroky někteří politici. Příkladem může být bývalý prezident ČR Václav Klaus, který podle Richarda Falbra dosáhl svými verbálními útoky na evropské instituce toho, že většina občanů by v hypotetickém hlasování o setrvání v EU byla spíše proti. Vliv sociálně demokratických stran podle něj klesá, což je vidět i na výsledcích skupiny PES, jejíž výkon je nepřesvědčivý. Příčinu tohoto stavu lze vidět v opouštění tradičních témat levice.

Odklon od původního trendu začal Tony Blair tzv. Třetí cestou, která byla do jisté míry přisvojením programu Konzervativní strany, díky čemuž dosáhl vítězství ve volbách. Volič se ovšem může podívat na celou věc také z toho pohledu, že pokud pravice s danými tématy přišla první a přejímá je i levice, tak budou úspěšná a pravicové strany tím pádem také. Situace je nyní dle názoru Richarda Falbra taková, že levice je v útlumu, také díky tomu, že jí chybí pravdivá analýza příčin poklesu zájmu voličského potenciálu levicových stran. Neoliberalismus a zdůrazňovaný individualismus je pro řadu lidí stále voličsky atraktivní, i když podle Richarda Falbra nebyly jeho výsledky vždy uspokojivé. Každý chce být úspěšný a ne mít pocit, že je odkázán na pomoc levicové strany nebo odborů. Příčina odklonu od levicových stran nebyla podle jeho názoru náležitě prozkoumána a zasloužila by si hloubkovou analýzu včetně faktu, že ani vysoce organizované odbory nedaly levicovým stranám všechny své hlasy, i když by se to v rámci společně vyznávaných hodnot dalo předpokládat.

Vladimír Maňka pokládá dvě největší frakce v Evropském parlamentu S&D a EPP za **evropeizované**. Existují podle něj také výjimky z pravidla, ale v zásadě to podle tohoto principu v obou frakcích funguje. Příkladem je hlasování o rozpočtu EU, kdy Vladimír Maňka podle svých slov obešel všechny kolegy a přesvědčil je, aby hlasovali pro rozpočet, který, viděno z komplexního pohledu, přinesl SR větší užitek, než kdyby se prosadila původní, Slovenskem navržená podoba rozpočtu. Také premiér SR Robert Fico nakonec podle slov Vladimíra Maňky výslednou podobu evropského rozpočtu podpořil a souhlasil s proevropským hlasováním bez viditelných negativních konotací.

2) Do jaké míry ovlivňují národní zájmy chování jednotlivých členských států, respektive poslanců?

- a. Hlasování europoslanců na národní, nikoliv stranické bázi, např. otázky rozpočtu ve výboru AGRI – reprezentace stanoviska ministerstev zemědělství apod.

Zuzana Brzobohatá považuje obraz 22 českých europoslanců v českých médiích, jako obhájců národních zájmů, za ideově pochybený. Příkladem byla sazba DPH, pro kterou v Parlamentu ČR nehlasují jinak zástupci Jihomoravského kraje, oproti zbytku republiky. Vyzdvihla tak širší evropský rámec, který je třeba mít na paměti. Dalším aspektem je potom ideové stanovisko, kdy se podle jejího názoru velmi špatně zastává názor ministra za ODS na půdě EP. Pokud se zastává nějaký národní zájem, tak ho podle ní ČSSD podpoří, pokud není v rozporu se zájmy socialistické frakce, ale v minimální míře. Díky tomu, že ČSSD byla v ČR opoziční stranou, tak byl podle Zuzany Brzobohaté příklon k evropské linii poměrně logický a nebylo zapotřebí stanoviska na evropské úrovni rozporovat. Velkým problémem je podle ní také špatná komunikace mezi národními ministerstvy a europoslanci a to i v zásadních otázkách, jako je například čerpání eurofondů. Zde zmínila jako příklad ministerstvo financí vedené Miroslavem Kalouskem. V protikladu k tomu se například komunikace s ministerstvem zemědělství a posílání stanovisek vyznačovalo poměrně pravidelnou periodicitou.

ODS jako vládní strana měla například při hlasování v EP svá vlastní stanoviska od národních ministerstev, jež prosazovala i na úkor frakce. Z pozice ČSSD byla ta stanoviska ale natolik protievropská, že nebyl problém hlasovat jinak. Nebylo to namířeno proti ČR. Dle názoru Zuzany Brzobohaté, spíš poškozovala jméno ČR a priori negativní a protievropská stanoviska české vlády. Co se týče národního zájmu, tak na prvním by měl být z titulu EP **pohled evropský** a zároveň průběžně zjišťovat, zda není striktně proti českému zájmu. Zuzana Brzobohatá považuje ve výsledku proevropské a konstruktivní chování za prospěšnější pro české občany než být a priori protievropský a záměrně mařit konstruktivní jednání.

Monika Smolková si myslí, že je nevyhnutelné **hlasovat v rámci národních zájmů**. Ve své odpovědi se zaměřila na otázku legislativního procesu a nedostatků, které provází přijímání zákonů a jejich implementaci. Pokud by podle ní členské státy v rámci svých kompetencí prostřednictvím jednotlivých ministerstev a také národních parlamentů po přijetí Lisabonské smlouvy využívaly tzv. žlutou kartu a možnosti vrátit legislativu k přepracování, tak by to legislativní proces zkvalitnilo. Východoevropské státy ovšem tento mechanismus využívají velice málo. Pokud by spolupracovala jednotlivá ministerstva při přípravě legislativy napříč členskými státy, tak by nemuselo docházet k takovým situacím, k jakým běžně dochází. Určitá legislativa je těsně před hlasováním a z nějakého státu přijde pokyn, že je potřeba hlasovat jinak, než je kupříkladu v zájmu celé Evropy. Mnohokrát tak návrh neprošel, protože europoslanci neměli možnost se s nikým spojit a vyjasnit si svá stanoviska a porovnat je se stanovisky národními. Pokud by se národní zájem, nejen slovenský nebo český, projednával mnohem dřív, tak by měl větší naději, že by tzv. nespadl pod stůl. Monika Smolková dala také příklad toho, že se jí daří **práci na národní rovině, přenést také na evropskou úroveň** a věnovat se jí také na půdě EP. V rámci svého členství ve Výboru pro regionální rozvoj (*Committee on Regional Development – REGI, dále jen REGI*) v současném volebním období zhruba rok a půl připravovala s kolegy legislativu k čerpání eurofondů na období příštích 7 let.

Před nástupem do funkce europoslankyně působila v podnikatelské sféře a snažila se proto zjednodušit celý proces od vyhlášení výzvy až po proplacení finančních prostředků žadateli ze strukturálních fondů. Upozornila také na to, že v době před vstupem SR do EU v roce 2004 sama jako podnikatelka dostala dvakrát bezúročnou půjčku a kromě základních podkladů, kterými jsou podnikatelský plán, cash flow či záruky ve firmě, to byla poměrně jednoduchá procedura.

V současnosti jsou půjčka a s ní spojené náležitosti byrokraticky náročné a značná je také doba od podání žádosti až po finální fázi. Východiskem z této situace je podle ní necentralizování finančních prostředků a část prostředků na kohezi regionů postoupit přímo samosprávným krajům, které si kupříkladu stavbu kanalizací pohlídají přímo v místě, kde probíhá. Při debatách se starosty a podnikateli na východním Slovensku se dozvídala o zdoluhavosti procedur, takže se dle jejích slov snažili s kolegy při přípravě dané legislativy o co největší míru zjednodušení celého procesu. Při prosazování daných návrhů v EP také

vyjádřila tezi, že při zjednodušování celého procesu byla velmi nápomocná koordinátorka pro výbor REGI, Němka Constanze Krehlová. Bývalé východní Německo, z kterého pochází, má totiž podobné problémy, jako SR nebo ČR, takže adresné připomínky k tématu dokázala pochopit. Cílem totiž je výše zmíněné státy pozvednout na vyšší úroveň.

Monika Smolková také zmínila v paralele k otázce s přistěhovalci v Německu téma integrity slovenských Romů. V rámci integrace se podle ní udělalo velké množství práce, jen se o ní nemluví. V obcích, kde integrace proběhla hladce, chodí romské děti na základní školu, pokračují na střední škole a rodiny nemají více než 5 dětí. Žijí skromně a dochází také k předcházení lichvy u lidí, kteří pobírají sociální dávky, protože jejich vydávání má pod patronací starosta. Třetinu peněz dají za nájem a energie, třetinu za základní životní potřeby a s třetinou hospodaří podle svého vlastního uvážení. Monika Smolková vyjádřila také myšlenku, že by se mohl zvýšit přísun finančních prostředků pro starosty, kteří musí tuto úlohu zastávat a kteří mají prokazatelné výsledky. Hlavním problémem je ovšem nedostatek komunikace, kdy se k některým myšlenkám, které jsou radikální, kloní také lidé, kteří mají pocit, že se v dané problematice dělá málo, což nahrává radikálně smýšlejícím politikům, jako je Marián Kotleba, který se stal županem Banskobystrického kraje v krajských volbách konaných na Slovensku na podzim 2013.

Katarína Neveďalová vidí jako prvořadé zvolení za SR a reprezentaci určitého politického názoru. Většina otázek je specifických a žádný europoslanec není odborník na všechno, takže pokud je k dispozici podkladový materiál k dané problematice, tak to velmi usnadní práci. Pokud je nějaké **téma**, které je **důležité pro SR**, tak se europoslanci spojí a **hlasují stejně**. Jsou témata, která jsou politicky rozdělující a můžou dělit politické frakce a skupiny, ale pak jsou témata, například zemědělská, která jednotlivé země mohou spojit dohromady. Záleží také na tom, zda se uplatňuje princip subsidiarity nebo zda se jedná o celoevropské téma.

Podpora národní strany a europoslanců je vzájemná a to stejné, kdy europoslanci při národních volbách v ČR chodí osobně podporovat kandidáty, se samozřejmě děje i na Slovensku. Je jasné, že ať už se jedná o premiéra, národního poslance nebo europoslance, všichni mají za cíl volební úspěch.

Olga Sehnalová se v této otázce zaměřila na *jednotu frakce při vyjednávání* a ilustrovala jí na příkladu jednání o zastropování přímých plateb ve *Výboru pro zemědělství a rozvoj venkova (Committee on Agriculture and Rural Development – AGRI, dále jen AGRI)*. Situace českých zemědělců je oproti jiným zemím specifická, díky tomu, že zemědělské podniky jsou mnohem větší svou rozlohou, takže národní pozice byla v tomto případě poměrně výrazná a prosazovala se i uvnitř frakce. Míra toho, co dokážete nebo nedokážete prosadit je podle Olgy Sehnalové dána velikostí delegace, nebo aktivitou jejích jednotlivých členů. V každé zprávě, na které europoslanec pracuje, se dají najít nějaké národní prvky, ale v rámci té zprávy se jedná většinou o velice dílčí problémy, které se tím pádem nechají na volné hlasování. Jednotlivé delegace si tak můžou před médii, ale i před domácími voliči obhájit to, že v některých věcech prostě hlasovali jinak, byť frakce jako taková měla opačný názor. Dílčí zájmy ale velmi málo převáží tu obecnou linii, která se vyjednává na různých pracovních skupinách nebo na frakci. Pokud europoslanci najdou v nějaké zprávě národní problém, tak ho vyřeší nebo mají volné hlasování, aby nebyli vnímáni, jako že jdou proti národním zájmům.

Richard Falbr si myslí, že spolupráce českých europoslanců je v některých případech velmi problematická. Pravicoví europoslanci mají totiž zcela protichůdný názor v otázkách, které jsou pro sociálně demokratické europoslance zcela zásadní např. bankovní dohled, nebo otázka daní. Richard Falbr může mluvit pouze z pozice předsedy delegace ČSSD v EP, ale všech sedm jejích členů má ve většině případů v rámci delegace možnost volného hlasování. V souvislosti s tím zmínil postavení delegace ODS v rámci *frakce Evropských konzervativců a reformistů (European Conservatives and Reformists Group – ECR, dále jen ECR)*, které je podle něj slabé, protože celá frakce je nedostatečně velká na to, aby něco prosadila. Většina jejích návrhů je proto zamítnuta. Z pohledu síly delegace byla podle Richarda Falbra chyba ODS, že do frakce ECR vstupovala.

Vladimír Maňka považuje odchylky způsobené akcentem na národní zájem za velmi malé. Menší státy podle něj chtějí ukázat, že je potřeba je vnímat a snaží se být tzv. vidět. V takovém okamžiku ovšem menší státy ví bezpečně, že je zajištěna většina hlasů ve frakci S&D a pokud bude například Slovensko chtít hlasovat jinak, tak nepoškodí společný zájem na evropské úrovni. Například v otázce zemědělství je třeba *mít na paměti evropskou a zároveň národní rovinu*. Faktem je, že ČR nebo SR jsou čistými příjemci dotací, kdy více dostávají, než

dávají. Vladimír Maňka k tomu dodal, že při vstupu obou zemí do EU v roce 2004, SZP politika více pomáhala starým členským státům, což byl pro menší státy nežádoucí stav. Pokud je systém dotací nastaven tak, že je někdo dotován víc než ostatní, tak podle něj daný sektor postupně upadá. SR má například velkou míru importu zemědělských produktů, což značí nedostatečnou potravinovou soběstačnost a také úpadek místních výrobců a zpracovatelů, kteří nemohou dlouhodobě efektivně čelit levnému importu ze zahraničí. Je třeba daný problém vnímat a bojovat proti němu. SR si vyjednala pro následující období finančního rámce možnost, aby mohla přesouvat určitou část finančních prostředků z jednoho pilíře do druhého a finančně podporovat například zemědělství. Proto je důležité, aby se vedl širší dialog, nikdo nebyl diskriminovaný a o řešení problému se otevřeně diskutovalo, to podle názoru Vladimíra Maňky povede k lepšímu a efektivnějšímu řešení problémů.

3) Vidíte rozdíly v charakteru mandátu národního a evropského sociálně demokratického poslance?

- a. Druh aktivit – reprezentativní funkce apod.
- b. Způsob financování mandátu – podpora národních stran apod.
- c. Vazba na vedení národní strany.
- d. Pojetí mandátu – zastupování voličů (popř. cílových skupin), státu, Evropy jako takové apod.
- e. Podle čeho strany definují své voliče – centrum X předměstí, inteligence, working class, střední podnikatelské vrstvy?
- f. Jak je vnímán deficit vztahů reprezentativní demokracie? Volič neví, co čekat od národního poslance a co od europoslance.

Druh aktivit – reprezentativní funkce apod.

Zuzana Brzobohatá si *reprezentativní funkci* v prvním okamžiku spojila s prací ve Výboru pro zahraniční věci (*Committee on Foreign Affairs – AFET, dále jen AFET*). Vysvětlila způsob práce, který zůstává víceméně stejný, protože je to práce nad legislativou, má určitý jednací řád nebo legislativní postup, takže je podle ní víceméně standardní. Poslanec se seznámí s danou zprávou, popřípadě jí píše či podává pozměňovací návrhy. Na rozdíl od Parlamentu ČR v EP není koalice a opozice, takže se daleko více vyjednávají kompromisní

stanoviska a jejich vyjednání je podle ní čtenější. Je tak možné hlasovat v souladu s frakcí, která je mimo vymezený ideový proud, pozměňovací návrh však musí mít logickou konstrukci, pokud tomu tak je, tak je na půdě EP mnohem větší šance se domluvit. Spíše se tu podle ní cení konsensus než nějaké přetlačování. Za pozornost podle Zuzany Brzobohaté stojí také časové rozvržení činnosti poslance, kdy považuje za důležité trávit 4 dny z týdne v Bruselu nebo ve Štrasburku, aby se práce europoslance dala vykonávat efektivně. Kontakt s voliči potom probíhá v rozmezí pátku až neděle, což je oproti poslanci Parlamentu ČR v součtu více času, ale podle jejího názoru ne tak efektivní jako pondělní setkávání s voliči, které má k dispozici český poslanec.

V EP existuje tzv. Zelený týden, který je jednou za dva měsíce a v tomto období se standardně jezdí na zahraniční delegace. Dochází k setkávání členů EP s lidmi z národních parlamentů, jež stojí mimo EU nebo Evropu, jako takovou. Zuzana Brzobohatá je členkou delegace pro Norsko a k setkání dochází dle jejích slov dvakrát do roka, jednou v Norsku a jednou v Evropském parlamentu. Během Zeleného týdne má europoslanec mnoho jiných aktivit a zabývá se tak daleko méně lokálními problémy, které řeší český poslanec daleko častěji.

Monika Smolková porovnávala *reprezentativní funkci* poslance národního parlamentu a poslance evropského parlamentu a dospěla k závěru, že se liší. V národním parlamentu dochází k většímu mediálnímu zájmu, ať už se jedná o relevantní informace k projednávaným tématům nebo místy také snahu o bulvarizaci, pokud média nemají dostatek jiných témat. V EP není naproti tomu koalice a opozice, takže je zde úplně jiný charakter práce a novináři nemají zájem práci europoslanců prezentovat v takové míře, jako v parlamentu národním, což je podle Moniky Smolkové negativní aspekt. Pro prezentaci vlastních aktivit občanům Slovenska jsou podle ní nejpříhodnější víkendy a nejrůznější akce, kdy se s nimi nejvíce setkává, což je přesně opačný názor, než který prezentovala Zuzana Brzobohatá.

Monika Smolková si dle svých slov vytvořila také osobní plán propagace. Kromě vlastních webových stránek, kde prezentuje své pracovní aktivity, se jedná o vystoupení na půdě EP, aktivity na Slovensku, různé připravované návrhy nebo návštěvy středních a vysokých škol, kde probíhají besedy s žáky a studenty. Je to podle ní jedna z cest, jak je

seznámit s činností EP. Europoslanec si také může každý rok pozvat na půdu EP delegaci návštěvníků, přičemž praxe Moniky Smolkové je taková, že počet návštěvníků rozšíří a sama zafinancuje, aby se rozšířil okruh lidí, kteří mohou vidět práci Evropského parlamentu v praxi. Je zde podle jejích slov také snaha o co největší proporcionalitu návštěvníků, ať už se jedná o zástupce starostů, lidí z neziskových organizací, studenty nebo občany, kteří se aktivně zapojují do veřejného života nebo reprezentují svůj kraj. Další důležitou aktivitou jsou pro Moniku Smolkovou tzv. mikrozasedání starostů a prezentování aktuálních agend, například výše zmíněné čerpání z eurofondů na následující sedmileté období.

Katarína Nevedálová vnímá propojení národní a evropské roviny prostřednictvím **reprezentativní funkce**, ať už se jedná o použití loga frakce S&D při různých příležitostech na půdě EP nebo na Slovensku např. při prezentaci fungování EU nebo podpoře neziskových organizací. Europoslanci reprezentují hlavně EP. Přednášky konané za účelem reprezentace EP pro studenty apod. jsou ovšem apolitické. Katarína Nevedálová k tématu přednášek zmínila fakt, že se jedná o politickou věc, kterou se ovšem snaží vykládat nestranně a přiblížit tak studentům fungování EU jako takové, aby chápali příslušné mechanismy fungování. V EP je pozice zcela opačná, kdy jsou europoslanci reprezentanty SR. Důležitá je zde snaha oba přístupy nějakým způsobem uchopit.

Europoslanci jsou **reprezentanty EU také navenek vůči státům, které se snaží stát členy EU**. Katarína Nevedálová má své portfolio zemí převážně složené ze zemí východní Evropy nebo střední Asie a celou problematiku bere podle svých slov velmi vážně. Zde je na místě podotknout, že každý europoslanec si svou činnost řídí sám a práce v delegacích nemusí být vždy pro europoslance na rozdíl od práce ve výborech určující. Při práci ve státech mimo EU je zde snaha reprezentovat EP a EU, ale zároveň je zde více patrné ovlivnění vlastní frakcí a příklon k politickým tématům, což někteří europoslanci akcentují a prezentují svoje názory. Neuvědomují si, že reprezentují instituci a že domácí média nerozlišují jeho názory a názory EP, což může být velmi zavádějící. Specifickým tématem jsou poté euroskeptici, jež ve většině případů prezentují své národní zájmy. Podle Kataríny Nevedálové je ale rozdíl, pokud nechodí na hlasování, neúčastní se práce ve výborech a berou za to plat nebo se chovají jako relevantní partneři, kteří předkládají různé pozměňovací návrhy, hlasují jinak, ale snaží se některé věci změnit. Podle Kataríny

Nevedálové je zde proto občas vidět rozkol mezi proevropsky a protievropsky naladěnými europoslanci.

Podle **Olgy Sehnalové** je *reprezentativní funkce* dána osobností každého europoslance. Politik, který za sebou nemá mnoho aktivit, má jinou pozici než ten, který je aktivní, ale dle jejího názoru každý musí voliče a své politické partnery přesvědčit sám. Europoslanci jsou navíc vnímáni jako lidé, kteří se spíše než o legislativní proces starají o to, aby zajistili ČR peníze. Část práce je žít s vlastním regionem, ale tou podstatnější částí je dle jejího názoru samotný legislativní proces. Lidé si podle ní také často myslí, že jsou europoslanci spojeni s ekonomickými nebo regionálními zájmy a je na ně proto pohlíženo s určitým despektem. Přispívá k tomu i fakt, že si lidé myslí, že europoslanec rozděljuje dotace. Vše výše popsané je podle Olgy Sehnalové jeden extrém.

Tím druhým je to, že se v přenesené rovině neřeší splachovadla, banány a zahnuté okurky. Tyto mýty jsou dle jejího názoru handicapem, se kterým europoslanci vstupují do veřejného prostoru. Zkreslené názory o fungování EP, respektive evropských institucí se dají překonat pouze aktivitou evropských zákonodárců. Olga Sehnalová pořádá v Kroměříži, odkud pochází, osvětovou akci nazvanou Dny, podle toho, která země, právě předsedá Radě EU. Snaha pozvat si velvyslance dané země v ČR, nebo ukázat kulturu dané země, to všechno podle ní pomáhá budovat tradici akcí evropského přesahu.

Olga Sehnalová ukázala význam evropské politiky na příkladu výboru, jehož je členem a který se zabývá ochranou spotřebitele a vnitřním trhem. Všichni koordinátoři výboru jsou až na zástupce frakce ECR z Německa, což podle ní svědčí o prestiži výboru a také o tom, že Německo, významný člen EU bere tuto agendu jako pokračování své domácí politiky. ČR ovšem podle ní vnímání evropské politiky takto nastavené nemá a je potřeba společné úsilí k tomu, aby se to změnilo. Aktivita musí vycházet v první řadě od europoslanců, kteří ale nemohou zastat vše. Důležitá je také úloha médií, která by měla mít osvětovou funkci a ne mít Evropskou unii jako téma odvedení pozornosti od domácích problémů. Startovní pozice europoslance je díky těmto faktorům těžší, ale každý jednotlivý zákonodárce si podle názoru Olgy Sehnalové musí najít svou cestu výkonu mandátu sám, přes obtíže, které tento proces provází.

Richard Falbr popsal v otázce **reprezentativní funkce** působení evropského poslance. Praxe v Evropském parlamentu je taková, že po zvolení se europoslanec stane členem zpravidla dvou výborů. Jednoho jako řádný člen a jednoho jako náhradník. Richardu Falbrovi se podařilo stát dvakrát za sebou členem *Výboru pro zaměstnanost a sociální věci (Committee on Employment and Social Affairs – EMPL, dále jen EMPL)*. Dále se europoslanec stane členem delegací, mezi něž patří např. delegace pro Jižní Ameriku, pro Afriku, pro východní státy apod.

Vladimír Maňka primárně odpovídal na otázku, zda vidí rozdíl mezi europoslancem a národním poslancem. Reprezentativní funkci explicitně nezmínil, ale podle odpovědi ostatních sociálně demokratických europoslanců se jeho odpověď svou formulací velmi blíží odpovědi na otázku reprezentativní funkce.

Hlavním rozdílem mezi europoslancem a národním poslancem je podle něj fakt, že **důvěra lidí v evropské instituce je nižší**. Média podle něj nevěnují práci europoslance dostatečnou pozornost. V národním parlamentu existuje koalice a opozice, které mají velmi často antagonistické zájmy, což v EP takto nelze definovat, protože oficiální dělení na koalici a opozici zde neexistuje. Koalice se běžně vytváří *ad hoc* a názory europoslanců jiných frakcí nejsou podle něj principiálně odmítány. Nedostatečná informovanost o činnosti EP vede podle něj k tomu, že se lidé o danou situaci nezajímají a neumějí k ní zaujmout jasné stanovisko, což se projevuje nízkou volební účastí ve volbách do EP. Paradoxem je také skutečnost, že ČR je poměrně silně euroskepticky naladěna a Slovensko naopak poměrně proevropsky naladěno, přesto je v obou zemích velmi nízká volební účast při volbách do EP. Nadto má Slovensko velkou důvěru v evropské instituce, což je poměrně paradoxní situace.

Způsob financování mandátu – podpora národních stran apod.

Zuzana Brzobohatá se zaměřila na způsob **financování mandátu** europoslance. Po volebním období 2004 až 2009, kdy byl europoslanec placen z rozpočtu národních parlamentů, se v dalším volebním období začal europoslanec platit z rozpočtu EU. Podle jejího názoru ve způsobu financování žádný významný rozdíl není. Zvláštní pouze je, že čeští voliči nevnímají to, že financování platů jde vlastně z národních rozpočtů a považují financování za něco, co nejde tzv. z jejich kapes. Nemyslí si také, že by způsob financování ve vnímání rozdílů evropského a národního poslance hrál nějakou roli.

Monika Smolková se při odpovědi na otázku, zda se dají použít smysluplně *prostředky*, které *vycházejí z finančních zdrojů EU* a spojit je třeba s prostředky navázanými na národní stranu, pokud se jedná například o větší projekt, zaměřila v první řadě na frakční peníze, které mají europoslanci k dispozici za účelem propagace. Na besedách ve školách jsou pro žáky přichystány různé propagační materiály s logem frakce S&D a z pozice europoslankyně přebírá také záštitu nad různými sportovními a charitativními akcemi. Stejně tak přispívá i část svého platu na různé dobročinné akce se sociální tematikou zacílené převážně na důchodce nebo studenty, včetně pořádání benefičních koncertů. Důležitou je pro ni myšlenka, aby občané věděli, že europoslanec jim není vzdálený, ale že se je snaží opravdu zastupovat a také fakt, že díky působení na všech stupních, které politika nabízí, je dostatečně kompetentní v radách voličům i jejich efektivnímu zastupování.

Katarína Neveďalová na otázku financování mandátu explicitně neodpověděla.

Olga Sehnalová pojala otázku *financování*, tak, že europoslanec nemá přístup k dotacím, nebo jiným zdrojům financí plynoucím do příslušného státu. V kontrastu s tím, mají dle jejího názoru do jisté míry tuto možnost národní poslanci, díky tomu, jak funguje Parlament ČR. Europoslanec má dvě roviny náplně jeho činnosti, a sice zviditelnění svého regionu a také práci přímo na půdě Evropského parlamentu. Míru toho, jak se bude věnovat oběma složkám, si určuje pouze on sám. Buď se věnuje legislativě, nebo pojme tu svou práci lobbistickým způsobem. Ta šíře je značná a může si vybrat přístup, který mu vyhovuje. Olga Sehnalová si myslí, že by žádný český europoslanec zbytečně činit obstrukce ve chvílích, kdy by to mělo přinést ČR užitek. Snaha zviditelňovat určitá témata nebo tzv. otvírat dveře a získávat tak cenné kontakty je podle ní naprosto samozřejmá, těžiště práce europoslance ale vidí primárně v legislativním procesu. Role bezprostředních lobbistů podle ní europoslanci nepřísluší.

Olga Sehnalová specifický příklad, kdy financování jde skrze národní stranu a europoslanec se účastní například volební kampaně národní strany, kdy se snaží zaštiťovat jednotlivé kandidáty a podpořit je, viděla jako uskutečnitelný. Myslí si ale také, že by se na danou věc mělo pohlížet více obecně. Pokud se bude řešit evropský rozpočet, tak v případě, že ČR je kohezním státem, tak čeští europoslanci budou prosazovat kohezní politiku, nebo investice do infrastruktury tak, aby úroveň byla srovnatelná ve starých a nových členských

státech. To jsou podle ní ty nejobecnější rámce. Je potřeba podpořit kohezi východní Evropy. Proces koheze, podle ní, stále není u konce a mezi starými a novými členskými státy jsou značné rozdíly.

Národní politika musí být připravena na to, že pokud se něco vyjedná na úrovni EU, tak že v ČR budou připravené smysluplné projekty s dostatečnou finanční podporou a peníze připravené na pozvednutí úrovně ČR nezůstanou nevyužité. Ve chvíli, kdy se dané projekty podaří zrealizovat, by se dle jejího názoru mělo poukázat na české europoslance, kteří stojí za počátkem realizace projektů. Projekty financované z evropských peněz se berou v ČR jako samozřejmost, ale časem, až se úroveň mezi starými a členskými státy vyrovná, tak přísun peněz z EU nebude tak značný jako doposud. Ve chvíli, kde se podaří nějaký projekt úspěšně zrealizovat je podle Olgy Sehnalové patřičné ukázat na všechny, kteří se na tom podíleli, ať už je to na úrovni evropské, národní nebo regionální a místní. Na závěr je třeba zmínit, že pro každou takovou aktivitu je nezbytná podpora lidí v místě, kde se daný projekt realizuje, jinak nemůže být úspěšný.

Pokud jde o tu možnost ovlivňovat věci v ČR, tak má europoslanec podle názoru **Richarda Falbra** poměrně dost **prostředků** k tomu, aby mohl organizovat konference, případně **finančně** přispět nějaké občanské iniciativě. Přispívat mateřské straně je zakázáno.

Vladimír Maňka odpovídal na otázku, jakým způsobem se dají **využít finance** z různých úrovní, ať už evropské, národní nebo regionální a zda se dají nějak prokombinovat či jsou od sebe odděleny, případně jestli je jeho vhled díky působení prakticky na všech úrovních politiky na tomto poli využitelný a umí využít přehled, který jsem svým působením v politice nabyt. Vladimír Maňka si myslí, že vhled do dané problematiky je velmi důležitý a je citelně znát, pokud ho politik nemá.

Co se týče financí, tak Vladimír Maňka pojal odpověď na otázku prostřednictvím mediální problematiky, kdy se zkoumala aktivita europoslanců, zda za svůj plat kvalitně pracují a nějakým způsobem nezanedbávají povinnosti. Média podle něj měří aktivitu europoslanců počtem vystoupení na plénu, což je podle něj velice zavádějící. Europoslanec může mít velké množství vystoupení na plénu, dlouze hovořit, ale s velmi malým efektem.

V kontrastu s tím dal Vladimír Maňka příklad, kdy byl zpravodajem pro evropský rozpočet v roce 2010. Sešel se k dané problematice podle svých slov s více než 100 subjekty a celá agenda byla velice časově náročná, výsledkem mediálního posouzení bylo ovšem jeden bod za vystoupení na plénu EP. Další položkou hodnocení byly dotazy na Komisi, kdy je europoslancům za každou otázku přidělen jeden bod, takže za 700 otázek by bylo 700 bodů a za 700 vystoupení na plénu dalších 700. Nikdo už ale nepodotkne, že za jednu odpověď Komise na danou otázku a přeložení do všech jazyků se platí 1600 eur. Celá záležitost je tak velmi drahá a principiálně špatná s přihlédnutím k tomu, že někteří europoslanci se podle něj médiu nechali dotlačit k tomu, aby byli posuzováni podle těchto měřítek. Místo budování mediálního obrazu bez hmatatelných výsledků by měli europoslanci podle něj spíše dělat práci, která bude pozitivní a smysluplná, i když nebude tolik mediálně akcentovaná.

Vazba na vedení národní strany

Zuzana Brzobohatá na otázku, zda pro ni **vazba na národní stranu** hraje nějakou roli nebo zda může národní strana ovlivnit pozitivně to, co v EP dělá, odpověděla kladně. Podotkla ovšem, že problémem je určitá odlehlost. Příkladem je usnesení, které přijme Poslanecká sněmovna PČR. Média jsou v daném okamžiku již na místě a po skončení hlasování není problém udělat improvizovanou tiskovou konferenci, kdy i poslanec, který není ve vedení klubu, ale je zpravodajem, může přednést argumenty, které se vážou k danému tématu. Celý proces je daleko operativnější. V EP se podobné události dají řešit například telemostem, ale pokud se v EP v pondělí odhlasuje smysluplná věc a v pátek se prezentuje na tiskové konferenci v sídle ČSSD v Lidovém domě v Praze, tak už ta zpráva nikoho neosloví. Vždy je lepší vidět danou osobu, daného europoslance napřímo.

Monika Smolková na otázku vazby na vedení národní strany explicitně neodpověděla.

Katarína Neveďalová na otázku vazby na vedení národní strany explicitně neodpověděla.

Olga Sehnalová na otázku vazby na vedení národní strany explicitně neodpověděla.

Richard Falbr na otázku vazby na vedení národní strany explicitně neodpověděl.

Vladimír Maňka odpověděl na tuto podotázku ze všech europoslanců nejrozsáhleji. Ostatní europoslanci zastávali v době výkonu mandátu europoslance marginální nebo vůbec žádné posty na regionální, respektive národní úrovni. Vladimír Maňka byl naproti tomu téměř celé zkoumané volební období EP zároveň županem Banskobystrického kraje, takže byl nejen ve vedoucí funkci v regionální politice, ale zároveň patřil k čelním představitelům celé strany SMER – sociálna demokracia. K dané otázce uvedl několik příkladů, které se striktně nevazují k výkonu mandátu europoslance, ale lépe přibližují propojení europoslance s působením na národní, respektive regionální úrovni politiky. Z analýzy rozhovorů vyplývá, že pro ostatní europoslance nebyla explicitní odpověď na otázku vazby na národní stranu mezi ostatními otázkami primárně důležitá. Buď na ní neodpověděli vůbec, nebo v případě Zuzany Brzobohaté velmi krátce a navíc s výhradami k vazbám na národní úroveň, kdy zmínila malou interakci s národní stranou v reálném čase.

Vladimír Maňka popsal příklad, kdy to, že je znám svým voličům především v jeho regionu, může mít kromě pozitivních konotací také ty negativní. Den před konáním tohoto rozhovoru o něm totiž ve slovenských novinách vyšel článek, který zpochybňoval jeho budoucí kandidaturu do EP. Profil jeho osobnosti byl vykreslen velmi negativně a vyskytovaly se v něm také smyšlené skutečnosti o údajné psychické labilitě a nevyrovnanosti. Při hovoru s autorkou článku se ukázalo, že byla podle jejích slov k takovému vyznění nasměrována šéfredaktorem daných novin. Média mají podle Vladimíra Maňky velkou sílu a snahy o diskreditaci jsou jednou z odvrácených stran moci médií, což je podle jeho názoru velký problém, na jehož odstranění by se mělo pracovat.

Dalším příkladem snahy o narušení hodnověrnosti jeho osobnosti byl soud se skupinou lidí, která se snažila vyvádět peníze z Banskobystrického kraje. Spor se táhl od doby, kdy Vladimír Maňka nebyl županem, ale podle svých slov dokázal spolu se svým týmem dosáhnout obnovu procesu a vysoudit zpět žalovanou částku 18 milionů eur. Vzhledem k tomu, že šlo o značný finanční obnos, tak se setkal s vyhrožováním a také musel čelit vloupání do vlastního domu. Ve chvíli, kdy zastrašování nepomohlo, přišla na řadu další vlna očeřovací kampaně, která měla za cíl občanské sdružení Štvorlístok deťom, který spolu se známým slovenským moderátorem Patrikem Hermannem založili. Sdružení má za cíl pořádat tábory pro sociálně znevýhodněné děti a ve lživé kampani vedené proti jeho osobě byl Vladimír Maňka načten i z údajné homosexuality. Vladimír Maňka podal proti tomu

trestní oznámení a pro účely tohoto rozhovoru uvedl, že je nutností se bránit, protože média se o dané téma zajímají a šíří ho dál, čemuž je dle jeho slov třeba zamezit a bránit tak svou osobu a svou rodinu.

Dalším tématem, které bylo součástí této podotázky, byly volby župana Banskobystrického kraje konané 9. listopadu 2013, kde Vladimír Maňka prohrál se svým vyzyvatelem, pravicovým politikem Mariánem Kotlebou. Sám Vladimír Maňka vidí jako možnou příčinu vítězství svého konkurenta fakt, že lidé akcentovali aktuální téma oproti koncepční práci, což už v rozhovoru zmínil na jiném místě. Dalším důvodem podle něj byli prvovoliči, kteří spíše než proti jeho osobě volili proti současnému politickému systému a jeho reprezentantům. Vysvětlením také mohou být lidé, s kterými se soudil a vyhrál soudy za 117 milionů eur. Navíc byl v určitých ohledech nenapadnutelný, nebral jako župan žádný plat, osobní věci jako mobilní telefon, počítač nebo automobil si také financoval sám a 55 až 60% svého platu europoslance dával ve prospěch sociálních zařízení v Banskobystrickém kraji.

Tématem, které dovedlo Mariána Kotlebu k vítězství ve volbách, se stala romská problematika. Vladimír Maňka k tomu podotýká, že sliby o řešení, které před volbami dával jeho konkurent, jsou nesplnitelné, protože například zemědělská problematika nebo začleňování Romů do společnosti nejsou v kompetenci kraje, ale státu a obcí. Kraje mají v kompetenci pouze střední školství a na tomto poli došlo podle Vladimíra Maňky k značnému posunu. Pobočky škol, které vznikly, umožnily některým Romům dokončit základní vzdělání, projít dvouletou nadstavbou a zajistit si vzdělání.

Vladimír Maňka v kontrastu s tím dodává, že pokud někdo začne mluvit o tom, že „vyřeší cikánské parazity“, tak někteří lidé na agresivní rétoriku a zdání rychlých řešení slyší, ale on takovou politiku ze zásady odmítá. Podotkl také, že pokud se v Evropě vyskytl podobný případ, tak se všechny demokratické strany sjednotily proti extremismu a demokratickému kandidátovi deklarovaly před druhým kolem podporu bez ohledu na stranickou příslušnost. Pro volební vítězství udělal spolu se svým týmem dle vlastních slov vše, co bylo v jeho silách, včetně komunikace s voliči a vysvětlování kompetencí a fungování kraje, aby si voliči udělali komplexní obrázek. Voliči ale dle jeho názoru mohou místo faktů a argumentů vnímat spíše kandidáta, který jim nabízí řešení a toho zvolí, i když dané řešení

nemá reálné základy. Vladimír Maňka pro dokreslení celé situace zmínil, že všechny volební průzkumy, které dělal před, i po volbách mu přisoudily jednoznačné vítězství, stejně tak fakt, že měl v prvním kole z 11 kandidátů zisk 49,5% a ke zvolení mu chyběl nepatrný počet hlasů v jednotlivých obcích. Výsledek voleb bere jako anomálii, která může nastat.

Pojetí mandátu – zastupování voličů (popř. cílových skupin), státu, Evropy jako takové apod.

Zuzana Brzobohatá na otázku, jestli je rozdíl mezi cílovými skupinami národních a evropských poslanců odpověděla, že to může říct pouze ze svého pohledu. Podotkla, že není politoložka a nikdy nestanovovala politickou strategii strany. Každý poslanec si musí podle jejího názoru vybrat cílovou skupinu, kde se cítí dobře a které rozumí a dokáže se s ní identifikovat. Příkladem jsou její kolegové, kteří jsou například myslivci, ona sama zmínila neziskový sektor, z kterého do politiky přišla. Postavení europoslankyně může v tomto případě pomoci ať už finančně nebo zaštitěním určité akce. Sama uvedla, že cílí na mateřská centra, „zelené“ nevládní organizace nebo pracovníky s dětmi a mládeží. Důležité jsou pro ni také besedy na středních školách, kde, jak sama podotýká, se nemůže vystupovat politicky, ale snaží se šířit osvětu v hodinách občanské nauky nebo společenských věd. Díky předchozímu zaměstnání pedagožky má k tomu dle svých slov dobrou průpravu.

Monika Smolková na otázku jak *definuje voliče*, odpověděla příkladem a vlastní zkušeností. Monika Smolková byla starostkou jedné z 22 městských částí v Košicích, která se jmenuje Dargovských hrdinův a má zhruba 30 tisíc obyvatel a je druhou největší v Košicích. Pod jejím vedením, kdy byla okresní předsedkyní strany SMER – sociálna demokracia, vyhrála všechny volby, ve kterých kandidovala. Podotkla také, že Košice jsou převážně pravicové, což poněkud kontrastuje s jejím volebním výsledkem. Snaha nerozlišovat voličský elektorát a ochota pomoci všem bez rozdílu, jsou podle ní tou správnou cestou, jak uspět i s ohledem na to, že všem se zavděčit nelze. Není podle ní dobrou cestou něco voličům před volbami deklarovat a pak s nimi po celé volební období vůbec nekomunikovat. Dalším aspektem, který podle jejího názoru může lidem pomoci se rozhodnout, je snaha dát prostor k vyjádření také dalším kandidátům z jiných stran, aby si voliči sami vytvořili úsudek a volili podle svého uvážení.

Monika Smolková odpovídala také na otázku vzniku strany SMER – sociálna demokracia, která vznikla jiným způsobem oproti ostatním sociálnědemokratickým stranám, střední a východní Evropy, které vznikaly transformací stran komunistických, s výjimkou ČR, kde se navázalo na historickou tradici. Na Slovensku strana SMER – sociálna demokracia vznikla trochu jiným způsobem a získala si nesmírný ohlas. Monika Smolková je zakládající členkou strany SMER – sociálna demokracia a pro dokreslení situace dodává fakt, že má průkaz s pořadovým číslem 11.

Robert Fico odešel ze Strany demokratickej ľavice, kde se mu nelíbily určité praktiky, a založil SMER jako takový, ještě bez sociální demokracie. Monika Smolková ho kontaktovala a po vzájemné dohodě se nakonec stala členkou předsednictva, kterou je dodnes. Následně vzniklo velké množství levicových stran, které nakonec pod sebe SMER začlenil. Získal Socialnu demokraciu a Stranu demokratickej ľavice a až tehdy navázal na myšlenky sociální demokracie. Strana SMER – sociálna demokracia by je neměla opustit. Monika Smolková si myslí, že sociální demokracie oslovuje i podnikatele a je podle ní mýtus, že tak činí pouze pravicové strany.

Na komunální úrovni stranická příslušnost hraje podle ní nejmenší roli. Tam je zapotřebí řešit zcela jiné věci, především praktického rázu. Rozdíly jsou vidět spíše na té nejvyšší úrovni nebo v evropském měřítku. Důležitými tématy jsou spíše ochrana pracovníka, než zaměstnavatele nebo otázka pracovního zákoníku a role odborářů v něm. Před volbami došlo k posílení práv zaměstnanců a odborářů a výsledkem byl přesto značný neúspěch. Na odboráře se nedá pohlížet pouze jako na levicového sympatizanta, protože často volba není o programech, ale o sympatiích a volebních slibech. V kombinaci s faktem, že lidé velmi často zapomínají na přehmaty, kterých se kandidáti dopustili, včetně nesplnění předvolebních slibů. Tyto aspekty jsou často důsledkem toho, že předdefinované teze o volebních preferencích nebo naplnění volebních slibů nedojdou svého naplnění.

Katarína Neveďalová v souvislosti s *primárními voliči* sociální demokracie, kteří se rekrutují především z řad nižších a středně příjmových vrstev a jejich nechuť věnovat se evropským tématům, zmínila roli médií. Média se totiž dle jejího názoru tématice dostatečně nevěnují. Nejde totiž o kvalitní informování pouze určité skupiny obyvatel, třeba nízkopříjmové, ale všech skupin obyvatel. Úloha médií není pouze informovat, ale také

vysvětlovat. Podávat tu tematiku čtenářům v souvislostech a ne zjednodušeně. Na Slovensku mají titulky často bulvární charakter a negativní vyznění, ale postrádají komplexitu sdělení. Katarína Nevedálová přidala také příklad z doby svých studií kurzu politologie, kdy člověk není v EP, nezná příslušné mechanismy a učitelé sami neumí podle ní danou tematiku správně podat. Dalším problémem je také zastaralost učebnic, ze kterých se nedá zjistit aktuální stav věcí. Určitou cestou směrem ke zlepšení je dle jejího názoru denní monitoring nebo lepší využívání informačních kanálů, díky kterým lidé získají lepší informační hodnotu a efektivněji také zjistí aspekty fungování evropských institucí.

Katarína Nevedálová si myslí, že SMER – sociálna demokracia je tzv. catch all party a snaží se zacílit na širší **okruh voličů**. U této otázky se velmi důležitou stala funkce marketingu. Podle Kataríny Nevedálové je třeba rozlišit prezentaci vládních návrhů a prezentaci strany a kandidátů těsně před volbami. Věci, které jsou součástí vládních stanovisek, mají dopad na širší okruh lidí, kteří nemusí být voliči strany SMER – sociálna demokracia a je zapotřebí s těmi lidmi komunikovat a akcentovaná témata vysvětlovat. Před volbami se řeší konkrétní témata, která jsou politicky důležitá a také zajímavá pro voliče, což je běžný způsob komunikace s voliči, který je vlastní všem stranám. Co se týče samotného okruhu voličů, tak při určité míře generalizace nízkopříjmoví obyvatelé volí sociální demokracii, naproti tomu ti vzdělanější volí pravici. Velkým problémem je ovšem podle Kataríny Nevedálové fakt, že i vzdělanější lidé se nechají zmanipulovat a věří svým politickým elitám.

Olga Sehnalová se zastupování voličů věnuje zprostředkovaně skrze definování voličů sociální demokracie v dalším podbodu otázky. Explicitní odpověď na tuto otázku Olga Sehnalová nevyslovila.

Richard Falbr konstatoval, že pokud jde o **zastupování voličů**, tak volební okrsek je pouze jeden a je jím celá ČR. Český europoslanec tak vlastně není regionální, i když volby jsou regionálně orientované.

Vladimír Maňka odpověděl na otázku, jak by **definoval zastupování voličů** v Evropském parlamentu s přihlédnutím k národní rovině a také k tomu, že strana SMER – sociálna demokracia má na Slovensku velkou a širokou podporu, kterou může využít také ke zvýšení povědomí o činnosti europoslanců. Odpovědí bylo poukázání na pozitivní příklady,

ktelé kolem sebe mohou voliči na Slovensku vidět. Důležité je vysvětlit voličům třeba to, že z Evropské unie plynuly značné finanční prostředky, které například pomohly celému Banskobystrickému kraji zateplit školy nebo domovy sociálních služeb. Pokud tímto školy peníze ušetří, tak je můžou investovat do nákupu učebních pomůcek a svého celkového rozvoje. Vladimír Maňka si myslí, že voliči museli v tomto volebním období zaregistrovat využití finančních prostředků z evropských fondů na výše zmíněné účely.

Ke zlepšení dané situace by podle něj přispěl větší akcent médií na evropská témata tak, aby se rozšířilo povědomí o činnosti EU a jejích jednotlivých částí. Politik totiž podle jeho názoru není schopen fyzicky obejít větší okruh voličů a debatovat s nimi o evropských tématech, k rozšíření povědomí slouží média, která by se k tomu účelu měla mnohem více využívat. Pro média ovšem podle něj není důležitá projednávaná agenda, ale spíše konfliktní situace, které se ale odehrávají spíše na národní úrovni, než v EP.

Podle čeho strany definují své voliče – centrum X předměstí, intelligence, working class, střední podnikatelské vrstvy apod.

Zuzana Brzobohatá míní, že sociální demokracie musí oslovovat své tradiční voliče ze středních a nízko příjmových skupin a seniory, protože mladší lidé jsou povětšinou pravicově orientovaní. K tomu postojí mají ideální předpoklady, protože jsou zdraví, mají šanci sehnat práci, jsou bezdětní a nejsou na nemocenské. S věkem začnou přicházet negativní zkušenosti a člověk se začne zajímat více o levicové otázky a začne jim být nakloněn, protože ho zajímá, jak bude postaráno o jeho děti, nebo co se s ním stane, až bude v důchodu.

Monika Smolková pokládá za důležité s voliči komunikovat a dát také šanci ostatním stranám a kandidátům, aby prezentovali své názory. Je důležité prezentovat své názory, říct, co člověk nabízí a vytvořit u lidí pocit zodpovědnosti za svou volbu, aby jí potom nelitovali. Cesta kontaktu s voličem, pak určitým způsobem sama odstraní předdefinování voličů. Monika Smolková podotýká, že by nedefinovala jednotlivé skupiny, na které se strana SMER – sociálna demokracia zaměřuje podle toho, zda se jedná např. o lékaře, pedagoga, dělníka, či uklízečku, ale podle toho, jak dokážou představitelé strany voliče oslovit.

Katarína Nevedálová si myslí, že se *stírá klasické dělení předměstí vs. venkov, pracující vs. intelligence*. Podotýká také, že vzdělanější voliči by měli být liberální a přitom jsou podle ní velmi často ultrakonzervativní. Naopak voliči s nižším vzděláním se stávají liberálnějšími, což je podle ní velmi zvláštní posun. Člověk, který řekne, že volí levici je podle ní automaticky dehonestován a lidé v jeho okolí začnou jeho politické preference znevažovat. Právo na názor je zakotveno i v Ústavě SR, ale někteří lidé mají nejspíše přezíravý pocit z dob minulého režimu, kdy levicové smýšlení bylo automaticky reprezentováno pouze KSČ. V dnešní době by ale měl být dle jejího názoru podobný postoj překonaný, i když se to ve větší míře neděje.

Olga Sehnalová si pro ilustraci toho, zda, případně jakým způsobem, sociální demokracie zastupuje pro ni *cílové skupiny obyvatelstva*, vybrala své působení ve *výboru Pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele (Committee on the Internal Market and Consumer Protection – IMCO, dále jen IMCO)*. V současnosti se ve výboru pracuje na zprávě o dopadu směrnice o nekalých obchodních praktikách. Podle Olgy Sehnalové je to cílení na voliče sociální demokracie, tedy na zranitelné spotřebitele. Odstranění dvojí kvality výrobků, považuje za principiální záležitost z hlediska férového fungování trhu. Týká se to dvojí kvality, ale i dvojnásobných podmínek.

Nyní se bude ve výboru schvalovat směrnice o přístupu k základnímu platebnímu účtu. Tématem jsou bankovní poplatky, nakolik jsou srovnatelné, jestli si například mateřská banka u dceřiné banky dovolí stejné chování a praktiky, jako ve své domovské zemi. Tématem jsou také podmínky obchodních řetězců. Velkým sociálnědemokratickým tématem jsou podle Olgy Sehnalové pracovní podmínky. Všechny tyto aspekty se řeší ve výboru Pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele a Olga Sehnalová si cení toho, že může být členkou daného výboru, v jehož existenci vidí velký přínos. Samotná volba cílové skupiny je podle ní determinována už členstvím v sociální demokracii. Jsou to zranitelné skupiny spotřebitelů, zaměstnanci, střední a nižší střední třída a venkov. Nevnímá to tak, že by se daná skladba voličstva rozšířila například o podnikatele, podle principu tzv. catch all party. Podnikatelská veřejnost podle ní přirozeně inklinuje k pravicovým stranám. Pokud pravicové strany udělají nějaká zásadní rozhodnutí, která vyloženě negativně ovlivňují podnikatelské prostředí, například častá změna daňových sazeb, tak se může stát, že veřejnost bude inklinovat k někomu, kdo ty chyby napraví. Toto je ale dle jejího názoru ojedinělá situace.

Sociální demokracie by se měla dle jejího názoru držet svých principů a jádrové politiky a neupouštět od toho jenom díky vidině dalšího voličského zisku. Debaty s ostatními politickými stranami například o daňové politice, která je pro sociální demokracii klíčovým tématem, jsou ovšem často dogmatické a pokusy o konstruktivní řešení výsledné podoby daňových sazeb vyznívají do ztracena. Debata o daních jako o negativním jevu by se dle jejího názoru měla spíše transformovat do debaty o efektivitě vynakládání finančních prostředků, debaty o fungující veřejné správě, debaty o kvalitě školství, o kvalitě veřejných služeb nebo kvalitě zdravotnictví. Daně financují obecné blaho a společenské prostředí, které se tímto utváří.

Richard Falbr odpověděl na otázku, jak strany **definují voliče** pomocí příkladu vlastního působení v EP. Využívá ho k tomu, aby udržoval úzké kontakty s odbory, které ho dle jeho slov považují za svého člověka v Bruselu. Spolupráce s odbory souvisí s tím, že Richard Falbr byl dlouholetý představitel odborů, bývalý předseda *Českomoravské konfederace odborových svazů (dále jen ČMKOS)*. Problém je ovšem v tom, že voličská základna sociální demokracie v ČR má malý zájem o to, co se děje v EU. Většinou tomu nerozumí a čeští politici se propagaci evropských témat ve větší míře nevěnují. V českém politickém prostředí není evropská tematika tou, která by zajistila politikům voličskou přízeň. Každý europoslanec má možnost využít toho, co nabízí EP nejlépe, jak uzná za vhodné.

Richard Falbr působí jako předseda Hospodářské a sociální rady Ústeckého kraje a svou práci v ČR má spojenou převážně s místem, kde sídlí jeho kancelář, tedy s Mostem. Věnuje se odborům, ale také Radě seniorů. Seniory totiž podle svých slov považuje za nejohroženější skupinu v ČR.

ČSSD má podle Richarda Falbra problém s politickým oslovením střední třídy. Na střední třídu alespoň rétoricky cílí více stran, ale v ČR je problém v tom, že po 40 letech vlády KSČ je slovo levice, řadou lidí chápáno jako něco nepatřičného a slovo socialistický má pejorativní nádech. Novináři a politici pravice nazývají politiky ČSSD socialisty, přestože mezi socialisty a sociálními demokraty je rozdíl. Socialisté jsou radikálnější, než sociální demokraté, kteří vychází z toho, co je učil Karl Kautsky, že daleko užitečnější než jít revoluční cestou je vyjednávat. To je právě to, co některým politickým stranám levice chybí a co třeba umějí odbory. Richard Falbr se přimlouvá za to, aby lidé působící v odborech chodili ve větší

míře do levicových politických stran. Richard Falbr zmínil také Evropský sociální model, který existoval v 60. a 70. letech a který už v současnosti neexistuje. Rozhodující slovo mají velké, globální instituce a nadnárodní monopoly. Je to do určité míry paradoxní situace, protože každá národní vláda má 100% zodpovědnost za hospodářský a sociální stát ve své zemi a zároveň má čím dál tím méně nástrojů k jeho ovlivňování.

Vladimír Maňka k otázce podle čeho **definuje voliče** sociální demokracie na Slovensku, odpověděl, že on osobně se vždy ucházel o každého voliče. Zmínil také volby do Evropského parlamentu v roce 2009, kdy 77 obcí a měst v okolí jeho bydliště volilo do značné míry stranu SMER – sociálna demokracia, kdy její podpora činila souhrnně 53%. Statisticky z daného výsledku, podle Vladimíra Maňky plyne, že voliči nepreferovali primárně politickou stranu, ale jeho osobu. Zaznamenal podle svých slov podporu také u podnikatelů, kteří mu vyjádřili podporu. Přízeň voličů může být do značné míry dána tím, že podle svých slov nikdy nerozlišoval mezi malým, středním nebo velkým podnikatelem, stejně jako mezi lidmi, kteří jsou chudí a potřebují pomoci. Myslí si, že voličská základna strany SMER – sociálna demokracia se obecně rekrutuje spíše ze zaměstnanců než zaměstnavatelů.

K celému zobecnění definice voličů sociální demokracie přidává Vladimír Maňka také osobní podnikatelskou zkušenost, kdy i přes všechny výtky, které směřují na hlavu sociální demokracie, že pomáhá lidem na sociálních dávkách a podnikatelům bere jejich zisky, podle svých slov prosperoval.

Smysluplnost daní sloužících k financování veřejného sektoru je dle jeho názoru očividná, stejně jako snaha hledat optimální vzorec definující daňové zatížení nejen v rámci státu, ale i celé EU. Pokud má totiž někdo podle jeho slov několikanásobně vyšší daň, tak nemůže ostatním konkurovat. Prognóza Vladimíra Maňky je taková, že se v horizontu několika let harmonizace daní stane realitou. Harmonizace daňových základů a s tím spojené daňové úniky, by se měly řešit jako první. Přednáška, kterou před několika lety pořádal pro podnikatele, ho utvrdila v tom, že podnikatelé by nebyli v zásadě proti zvýšení daní o několik jednotek procent, kdyby viděli, že se jejich peníze zpětně reinvestují ve veřejném prostoru a budou smysluplně využity. Vladimír Maňka zastává stanovisko, že bohatí lidé by díky lepšímu vysvětlování smyslu daní nemuseli přispívat na charitu, protože správné nastavení daňového systému by jim k tomu nedávalo důvod. Myslí si také, že pomoc potřebným je

velmi důležitá a je spojena s vnitřním sebeuspokojením a ochotou pomoci, i když média podle něj celou problematiku často podávají zcela odlišně.

Jak je vnímán deficit vztahů reprezentativní demokracie? Volič neví, co čekat od národního poslance a co od europoslance.

Zuzana Brzobohatá postavila otázku *deficitu vztahů reprezentativní demokracie* poslance Evropského parlamentu a voliče v národním státu na faktu, že volič zvolí jednou za 5 let v ČR (nebo jiném národním státě) evropského zákonodárce, který má ovšem těžiště své práce v Bruselu nebo Štrasburku. Čeští novináři navíc považují zprávy z EP za zprávy ze zahraničí, což k posílení vztahů mezi zákonodárcem a voličem rozhodně nepovede. Faktem navíc je, že o práci europoslance se dá přečíst v zahraničních rubrikách novin, takže už zařazení daného tématu do příslušné rubriky dělá z práce europoslance něco, co je voliči poměrně vzdálené. V kontrastu s tím je plenární zasedání českého parlamentu, kdy je minimálně v hlavních zprávách zmínka o tom, co se ten den v EP projednalo.

Zuzana Brzobohatá ale vidí na druhou stranu určité zlepšení v době plenárního zasedání EP, kdy alespoň běží textové zprávy na ČT 24 o tom, co se bude aktuálně projednávat. Problémem je podle ní také implementace znalostí o EU do české společnosti, kdy by si média mohla vzít za vzor ta německá. V době plenárního zasedání běží krátký souhrn událostí, které se ten den v EP staly. Občané se s tím snáze identifikují, vědí, že pokud se děje něco na federativní úrovni jednotlivých zemí, tak mají možnost dohledat si, jak poslanec z jejich regionu hlasoval, což mnozí voliči třeba dělají.

Zuzana Brzobohatá zmínila, že odezva voličů se začíná zvyšovat a že ji vnímá. Jedná se ale spíše o nespokojené voliče, což lze ale vnímat také tak, že se lidé zajímají o veřejný prostor a snaží být se v něm aktivní. Sdělovací prostředky v ČR mají plnit osvětovou funkci, ale prozatím v této oblasti mají spíše deficit. Zuzana Brzobohatá také podotkla, že rozhlas je v osvětové činnosti dále než televize, díky přímým vstupům a komentářům k dění v evropských institucích. Je ale dle jejího názoru zapotřebí, aby se informovanost voličů prostřednictvím médií značně zvýšila, protože lidé politiky obecně vnímají především skrze mediální výstupy. Do jaké míry bude prezentována činnost evropských zákonodárců tak záleží především na médiích samotných. Europoslanec totiž nemůže médiím rozsahem svých mediálních aktivit konkurovat.

Monika Smolková si myslí, že volič neví, co od europoslance čekat. Snaha propagovat aktivity v Evropském parlamentu se podle ní velmi často stočí k tomu, že se voliči především z řad seniorů začnou tázat, jak mohou vyžít s důchodem 350 eur měsíčně. Dělníkovi, který byl celý život v továrně, lze obtížně vysvětlit, že skrze eurofondy se může zvýšit životní úroveň. Jemu se to ovšem v kvalitě života neodrazí, spíše jeho dětem nebo vnukům. Eurofondy přispějí podle názoru Moniky Smolkové k vyšší úrovni platů, vyšší zaměstnanosti nebo k samotnému vyrovnávání rozdílů. Voliče ovšem primárně nezajímají finanční zdroje Evropské unie, ale spíše valorizace důchodů.

Voliči tak *mezi národním a evropským poslancem nerozlišují* nebo rozlišují jen velmi málo. Velkým problémem je také to, že EU je „hromosvodem“ národních problémů. Novináři sami přispívají k tomuto dojmu díky frázím: „Brusel nařídil“ nebo „Brusel udělal“. Ten princip ovšem není takový, jak se prezentuje. Komise napíše návrh, ale mezitím o tom diskutuje s ministerstvy, která se ovšem danému návrhu podle ní nevěnují dostatečně. Druhým problémem je fakt, že daný návrh je postoupen národním parlamentům, které by měly dávat žlutou kartu, pokud se jim daný návrh nelíbí a až následně, po vyjádření nesouhlasu a případném přepracování návrhu, by měl být postoupen Evropskému parlamentu. Navíc je další možnost s daným návrhem něco udělat a to díky premiérům. Většinou je ovšem podání takové, že europoslanci návrh špatně odhlasovali. V celém procesu je ovšem zapojeno značné množství národních i evropských institucí, o čemž často voliči nevědí. Je proto třeba jim danou problematiku vysvětlovat.

Katarína Neveďalová vnímá deficit vztahů reprezentativní demokracie zcela jednoznačně ať už u voličů nebo u médií. Voliči podle ní často uvažují stylem: europoslanec sedí v EP, nic v něm nedělá a bere velký plat. Nikoho podle ní nezajímá, kolik hodin denně věnuje své práci. Například vystoupení v EP je na jednu minutu, pokud vůbec možnost prezentovat člověk dostane. Není proto podle ní jednoduché prezentovat své názory veřejně. Ve výboru, kde europoslanec pracuje, má možnost vyjádřit se ke všemu, ale to média nerozlišují. V národním parlamentu se média účastní výborů, a pokud je něco zajímavé, tak o tom píší, ale tady se jednání přímo neúčastní, i když je jednání online a lze ho sledovat kdekoli na světě, tak ho média nepřenáší. Děje se tu totiž velké množství událostí, které jdou velmi obtížně sledovat, navíc je ta práce velmi technická. V Národní radě SR například při plenárním zasedání nemůžou zasedat výbory. V EP, když je schůze, tak paralelně s tím

probíhá velké množství jiných zasedání a akcí. Témata se různí a Slovensko navíc nemá personálně pokryté všechny výbory. Je to systém, který je velmi těžko uchopitelný. Zahraniční média původních členských států EU mají danou problematiku mnohem lépe zvládnutou, protože jsou součástí EU po několik desetiletí a ví jak celou problematiku uchopit. Na Slovensku se stále dává akcent na národní rovinu. Novináři podle Kataríny Nevedálové stále ještě plně neumí zprostředkovat důležitost evropské politiky slovenským voličům.

Velmi často se mluví také o tom, že EU rozhodla. Při bližším zkoumání se ale rozhodnutí dělají na národních ministerstvech, v národních parlamentech, rozhodnutí dělají také europoslanci, kteří jsou zástupci svého státu, Komise, kde pracují lidé ze všech členských států a rozhoduje se také v Evropské radě, kde rovněž sedí zástupce každého státu. Je to v podstatě rozhodnutí všech, jenom to lidé vnímají díky médiím, jako něco abstraktního. Není to tak, že by rozhodla abstraktní EU, protože ten proces je stupňovitý. V národním parlamentu může být zákon reálně schválen za půl roku, ale v EP může celý proces trvat i několik let, podle toho, o jaký typ zákona se jedná. Jedná se o dlouhodobý proces, do kterého může každou chvíli někdo zasáhnout. V každém jednom stupni může jednotlivý občan daný proces ovlivnit, pokud má zájem o danou tematiku. Lidé se ovšem, podle Kataríny Nevedálové, velmi často nechají ovlivnit mainstreamem a při kontaktu s voliči tak dochází k nepochopení samotné legislativy a taky určité neschopnosti orientovat se v předmětu daných návrhů.

Olga Sehnalová *deficit vztahů reprezentativní demokracie* vnímá. Myslím si, že 22 poslanců, kteří v Evropském parlamentu za Českou republiku působí, není dostatečný počet. Jejich aktivity jsou sice dle jejího názoru vidět, ale podle ní záleží především na tom, jestli lidé chápou evropskou politiku. Do jaké míry rozumí tomu, jaké rozhodovací procesy se v rámci Evropské unie odehrávají. Pokud voliči daným procesům nerozumí, tak logicky ani neví, co od europoslanců očekávat, jejich práce tak pro voliče zůstane z velké části anonymní, i když se to může regionálně lišit. Velkou roli při vzdělávání voličů hrají podle Olgy Sehnalové veřejnoprávní média, která by měla mít osvětovou funkci.

Richard Falbr v otázce *deficitu vztahů reprezentativní demokracie*, poukázal na fakt, že média o práci europoslance informují velice povrchně. Zprávy jsou v první řadě věnovány tomu, kolik europoslanci vydělávají peněz a kolik dostávají peněz na provoz kanceláře. Co konkrétně europoslanci dělají, pokud si ovšem nezajistí propagaci své činnosti sami, tak o tom se, podle Richarda Falbra, volič dozví velmi málo. Navíc kromě toho tím, že frakce většinou hlasují jednotně, se stírá rozdíl mezi tím, co hájí maďarský, český nebo rumunský europoslanec.

Rozdíl mezi českým a evropským poslancem je také v tom, že EP nemá zákonodárnou iniciativu. Rozhodující orgány v EU jsou Evropská rada a následně Komise, přestože se stále mluví o tom, že EP je jediný orgán bez demokratického deficitu, protože je volený. Lidé si neuvědomují, že i přes sílu ostatních evropských institucí stále 80% předpisů, které jsou implementovány doma, vznikne v EP a nikdo se nestará o to, aby to řádně vysvětlil. Nejprve se něco schválí v EP a potom se to teprve implementuje do národní legislativy. Existují podle Richarda Falbra také případy, kdy některý ministr není určité téma schopen prosadit doma, tak si ho nechá schválit při jednání Rady EU a celý legislativní proces se tímto započne.

Vladimír Maňka k otázce, zda je vidět *deficit vztahů reprezentativní demokracie* uvedl, že voliči vnímají národního poslance více, než europoslance. Voliči si podle něj důležitá témata nespojují s EP. Média nezveřejní závažná témata, která se týkají pomoci Slovensku a místo toho přijdou dle jeho názoru na přetřes platy poslanců apod. Myslí si, že bude ještě určitou dobu trvat, než v tomhle Slovensko demokraticky dospěje do té míry, aby se voliči o daná témata aktivně zajímali. Staré členské státy jsou na tom, dle jeho názoru, výrazně lépe, co se týče orientace v evropských tématech.

Vladimír Maňka k otázce *deficitu vztahů reprezentativní demokracie*, zda ho nějakým způsobem vnímá, podotkl, že ho vnímá a důvodem může být fakt, že voliči toho o europoslancích ví velmi málo a proto v návaznosti na to také velmi málo očekávají. Určitá neznalost činnosti europoslance, nedostatečné povědomí o jeho aktivitách vyhovuje euroskeptikům. Uvedl příklad videa, které viděl na YouTube, kde nějaký euroskeptik prezentoval názor, který byl nesmyslný, ale díky informačním kanálům bylo dané video široce prezentováno. Ve videu byly záběry na domnělé europoslance, kteří při jednání spí, nebo si prohlíží katalogy. Z daných záběrů bylo navíc naprosto zřejmé, že se nejedná o EP,

ale o zcela jiný parlament. Část euroskeptických europoslanců podle něj voliče programově znechucuje. Vladimír Maňka uvedl příklad, kdy kandidoval v regionálních volbách a neznámý inzerent si objednal billboard u silnice, kde využil téma platů v EP, na plakátu byla fotka Vladimíra Maňky a u ní bylo uvedeno: „*Mám plat 17 tisíc euro, děkuji*“. Zneužití nevědomosti lidí a jejich vědomé oklamávání vede podle něj k tomu, že jsou voliči vůči EU skeptičtí, což má mimo jiné za následek značnou neúčast Slováků při volbách do EP.

4) Dochází k určité rámcové spolupráci na národním principu také v rámci frakce?

- a. Visegrádská čtyřka – společné programy v rámci V4, existence neformálních uskupení.
  - Spolupráce SMER – sociálna demokracia a ČSSD po volbách.

Visegrádská čtyřka – společné programy v rámci V4, existence neformálních uskupení (spolupráce SMER – sociálna demokracia a ČSSD po volbách apod.)

Zuzana Brzobohatá si myslí, že v rámci spolupráce na ***národním principu*** z tzv. Visegrádské čtyřky ČSSD v EP nejvíce spolupracuje se slovenskými kolegy. Jazyková bariéra je zde minimální. Co se týče spolupráce úrovni Visegrádské čtyřky, tak nemá pocit, že by byla v rámci EP více zakotvena. Spolupráce funguje víceméně napříč, s některými lidmi je komunikace čtenější a s některými méně. Velmi záleží také na tématu, zda je společné. Nedá se generalizovat, zda je lepší dohoda s Němci než s Francouzi. Podotkla, že v jejich výborech není žádný Slovák a že dříve v regionálním výboru spolupracovala s Monikou Smolkovou ze strany SMER – sociálna demokracia, jinak komunikuje s kolegy z Maďarska, Německa nebo Velké Británie. Dochází tedy podle ní obecně spíše k *ad hoc* spolupráci. Možná by do budoucna stálo podle ní za to, se na některých věcech předem domlouvat, ale nikdy ta snaha tímto směrem nebyla vedena. Ve výboru AGRI to podle ní možné je, ale u případných dohod společných stanovisek osobně nikdy nebyla.

Monika Smolková se účastní pravidelných setkání představitelů stran SMER – sociálna demokracia a ČSSD. V neformální rovině se konaly i fotbalové zápasy, jednou na Slovensku, jednou v ČR. Tyto akce se konaly už za předsedy Jiřího Paroubka, posléze Bohuslava Sobotky. Součástí programu byla také účast na Strážnických slavnostech. Byly to dvoudenní programy, které sloužily k bližšímu poznání představitelů obou stran. Monika Smolková jich s kolegy několik absolvovala a myslí si, že spolupráce byla vždy dobrá a že

tento druh spolupráce byl a je potřebný. Díky bližšímu sepejetí Čechů a Slováků se dají podniknout **společné aktivity** také **na půdě EP**. Taková spolupráce již navíc existuje. Přispívají tomu také společné cesty z Prahy, kdy je jedno, z jaké strany je daný europoslanec, ať už je to spolupráce s Janem Březinou, Oldřichem Vlasákem, ale i dalšími, kteří nejsou sociálními demokraty, například s Jiřím Maštálkou. Pokud je potřeba něco vyřešit, tak je spolupráce naprosto samozřejmá. Stále patříme k sobě, jako bratia.

Katarína Neveďalová si myslí, že **spolupráce ČSSD a SMER – sociálna demokracia funguje vždy**. Každý rok se konají společné mítinky vedení nebo poslaneckých klubů ČSSD a SMER – sociálna demokracia. Většinou se daná akce koná někde na hraničním pomezí, jednou na Moravě, jednou na Slovensku. Ať už je to ve vládě nebo v opozici, tak se ministerské kluby nebo stínové ministerské kluby setkávají a osobně se znají. Setkávají se také předsedové Národní Rady a Poslanecké sněmovny, kterým je nyní dobrý přítel Kataríny Neveďalové Jan Hamáček, kterého zná od začátků práce v této sféře. Všichni se vzájemně velmi dobře znají a díky tomu, že neexistuje jazyková bariéra a také díky odkazu Československa je to vnímáno jako součást historie, kterou neprovází žádné vzájemné animozity. Katarína Neveďalová neví, jak je to u ostatních stran, ale myslí si, že obě strany mají velmi dobré vztahy a vždycky když jsou volební kampaně, tak předseda SMER – sociálna demokracia jede podpořit ČSSD a zase obráceně. Katarína Neveďalová si myslí, že kvalitní spolupráce bude nadále pokračovat bez ohledu na to, kdo bude předsedou strany na jedné, nebo druhé straně.

Katarína Neveďalová odpovídala také na otázku týkající se politické kultury na Slovensku, včetně setkávání s českými sociálními demokraty nebo otázku formování strany SMER – sociálna demokracia, která v posledních parlamentních volbách získala v poměrném volebním systému ústavní většinu. Katarína Neveďalová si myslí, že je to tím, že na Slovensku je roztržštěná pravice a také tím, že voliči chtějí stabilitu. Osobnost premiéra Roberta Fica v tom hraje podle ní důležitou roli. Občané bývalého Československa mají podle ní totiž stále zažitou představu silného lídra, nejlépe silného chlapa, který umí bouchnout do stolu a být otcem národa. Silného reprezentanta, který udělá to, co si lidé myslí, že má být. Patriarchální model podle ní stále převládá. Tito politici jsou někdy vnímáni jako relevantnější, vzbuzují mezi lidmi určitou sympatii. Lídr v osobě Roberta Fica je vnímán tak, že je v kontrastu

s rakouskouherskými dobami, kdy vládl mocnář, který nerozuměl danému jazyku a upíral lidu svobodu. Musí být vnímán jako „lidový lídr“, se kterým se voliči ztotožní.

Maďarsko je zase typické svou nacionální myšlenkou. Každý, kdo umí být nacionální a prezentovat myšlenku Velkého Maďarska je schopný vyhrát volby. Na Slovensku například Mikuláš Dzurinda nikdy nevyhrál volby, dle názoru Kataríny Nevedálové to bylo způsobeno také tím, že neměl dostatečné charisma. Z jeho politické strany si voliči více pamatují spíše Eduarda Kukana, kterého vnímají jako distingovaného pána, diplomata. Reprezentuje něco, co by se dalo nazvat seriózní politikou. Mikuláš Dzurinda byl oproti tomu spíše symbolem něčeho negativního a byl také jedním z nejméně populárních politiků na Slovensku. Lídrem, který naopak dokáže být velice sympatický voličům je Bela Bugár, předseda strany MOST-HÍD, který byl jeden čas předsedou Národní rady. Na Slovensku byl Maďar předsedou Národní rady a nikdo s tím neměl problém, dokázal být velice pozitivní a konstruktivní a být voličům sympatický. Umí být nonšalantní a umí velmi pravděpodobně oslovit i voliče, kteří nejsou Maďaři na Slovensku. Můžete mít skvělý nápad a skvělou stranu, ale pokud podle Kataríny Nevedálové máte lídra, který danou ideu špatně odprezentuje, tak se s tím člověkem voliči nedokážou ztotožnit.

V podotázce bylo zmíněno, že sociální demokracie na Slovensku je velmi specifická, oproti jiným východním státům, kde vznikla transformací komunistických stran. Na Slovensku část komunistů přešla do Strany demokratickej ľavice, která v druhé Dzurindově vládě mezi lety 1998 a 2002 úplně ztratila podporu. Strana SMER – sociálna demokracia vznikla v roce 1999 tím, že Robert Fico odešel ze strany a založil novou, s novými lidmi, kteří do té doby nikde nepůsobili. Postupně k sobě přitáhl levicově smýšlející lidi. Někteří z nich kdysi byli v komunistické straně, ale takových lidí bylo před rokem 1989 více, například Eduard Kukan, dle názoru Kataríny Nevedálové to byli spíše „kvazikomunisti“. Podotkla také, že dnes se to nepřísluší nikomu hodnotit, protože nikdo neví, jak by se tenkrát rozhodl. Robertu Ficovi se podařilo sjednotit asi 4 levicové strany, kromě komunistické, do jedné a utvořit tak stranu SMER – sociálna demokracia v dnešní podobě.

Lidé, kteří do strany SMER – sociálna demokracia přišli, dostali prakticky vzápětí možnost rozhodovat. Všichni předsedové výše zmíněných bývalých stran dostali významné funkce, což Katarína Nevedálová kvituje, jako výraz určité úcty. Působí například jako

velvyslanci v pro Slovensko důležitých zemích, v ČR, v Rusku, nebo na Ukrajině. První předseda Strany demokratickej ľavice, kterým byl Peter Weiss, byl nejprve velvyslancem v Maďarsku, což má pro Slovensko velký význam a po skončení svého funkčního období se stal velvyslancem v ČR, což je na Slovensku považováno za nejvyšší velvyslanecký post, který lze získat, je to vyjádření určité pocty. Pavol Hamžík je zase dosluhujícím velvyslancem na Ukrajině. Jozef Migaš, další bývalý předseda Strany demokratickej ľavice, je současným velvyslancem v Rusku. Dalším významným představitelem, který se ovšem s Robertem Ficem ve svých názorech úplně neshodoval, je levicový politik Milan Ftáčnik, který nechtěl být členem strany a strana SMER – sociálna demokracia ho přesto podporovala jako nezávislého kandidáta na primátora Bratislavy. S podporou strany SMER – sociálna demokracia v Bratislavě volby také vyhrál.

Robert Fico je podle Kataríny Nevedálové zastáncem teorie, že všech bývalých slovenských vrcholných politiků je třeba si vážit. Například Mikuláši Dzurindovi nabídl pozici v mezinárodních strukturách, jako projev uznání za jeho práci, i přes některé spory, které spolu měli. Kulturu, kterou se snaží Robert Fico zavést, Katarína Nevedálová kvituje a myslí si, že je pozitivně vnímána také voliči.

Podle **Olgy Sehnalové** zní daná myšlenka velmi dobře, ale z praktického pohledu není plně přesvědčená o jejím fungování. Ke spolupráci mezi oběma stranami dochází, jako příklad Olga Sehnalová uvádí projekt Československé akademie sociální demokracie, což je podle ní vynikající projekt. Myslí si také, že europoslanci **ČSSD** a **SMER – sociálna demokracia** fungují téměř jako jedna delegace. Obě delegace se dle jejího názoru vždy **vzájemně podpoří**, protože vztahy mezi nimi jsou velmi dobré. Společné akce mají ovšem jeden velký nedostatek, který se podle ní v dohledné době nezmění a to jejich pravidelnost, která by měla být nejlépe na každodenní bázi. Předseda strany SMER – sociálna demokracia jezdí na sjezdy sociální demokracie a je to reciproční, stejně tak různé další druhy návštěv jsou poměrně častým jevem. Problém ovšem je, že se jedná o časté návštěvy, z kterých potom není výstup v podobě kontinuálnější spolupráce. Různé akce a setkání jsou pozitivní především díky tomu, že přeshraniční spolupráce pomáhá budovat jejich evropský rozměr. Zatím jsou společné akce spíše ad hoc, jako příklad uvedla Olga Sehnalová akci, kterou pořádá senátorka Alena Gajdůšková, jedná se o tzv. senátorský chodníček, kdy se ve Valašských Kloboukách organizuje pochod, jehož se podle svých slov Olga Sehnalová

pravidelně účastní. Tato akce ale přesně sedí do rámce toho, co bylo řečeno v celé této otázce, je pouze jednou za čas, takže to nabourává snahu o plynulejší spolupráci.

Podle **Richarda Falbra** má **Visegrad** velmi slabé výsledky, přestože by to mohla být velmi silná a vlivná skupina, pokud by vyjednávání probíhalo lépe. Myslí si také, že hlavní vinu na nefunkčnosti Visegradu má ČR, protože při jednáních vystupuje destruktivně. Češi jsou podle Richarda Falbra vnímáni jako europotížisté, kteří si na všechno stěžují, což bylo podle něj markantně vidět při působení vlády Petra Nečase. Richard Falbr tuto otázku pojal jako komplexní přesah EU respektive EP v Evropě i ve světě, včetně reflexe stavu EU. Odpovídal na zadanou otázku, protože se jako jediný nedržel mou vyřčených příkladů a otázku pojal zcela otevřeně, což v tomto případě ale nejde proti smyslu dané otázky.

Richarda Falbr odpovídal také na podotázku, zda si myslí, že mu dětství strávené ve Venezuele a španělština jako druhý mateřský jazyk nějakým způsobem pomáhají v nějaké užší formální, nebo neformální spolupráci s iberoamerickými zeměmi nebo Španělskem a Portugalskem. Podle jeho názoru jsou kontakty na španělsky mluvící část EP významné, nemají ale dopad na výsledek jednání o projednávaných směrnících. Atmosféra v EP je jiná, než v národním parlamentu, díky absenci vládní koalice a opozice. Některé výsledky jednání proto nevyvolávají takový konflikt, jako na domácí politické scéně. Richard Falbr zmínil, že když seděl jako host v televizní politické debatě na španělské televizi, tak spolu s ním byli hosty také španělský lidovec a socialista a podle jeho názoru bylo vidět, že v politické kultuře je ČR notný kus pozadu.

Znalosti španělsky mluvícího prostoru jsou velmi užitečné i v rámci delegací. Představitelé MERCOSURu (sdružení volného obchodu Argentiny, Brazílie, Paraguaye, Uruguaye a Venezuely) vnímají podle Richarda Falbra EU jako vzor. EU je ovšem v takovém stavu, že státy BRICSu (hospodářské uskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jižní Afriky), už nemají podle něj důvod se na EU dívat jako na vzor. Evropa jako celek prochází hlubokou krizí a ta prohlubuje egoismus. Richard Falbr použil obrazné přirovnání, kdy dokud stála Berlínská zeď a za ní byl nepřítel, tak všichni drželi pohromadě a dařilo se vytvářet Evropský sociální model. Existoval strach z toho, co by se stalo, pokud by se v západní Evropě rozšířily myšlenky socialismu.

Po pádu Berlínské zdi ovšem obě strany začaly tvořit jeden celek a lidé v západní Evropě jako by ztratili určité bariéry a začali dělat to, co by si nikdy dřív nedovolili, osekávat a demontovat Evropský sociální model, který je mimo jiné charakterizován vládou pracovního práva, ochranou pracovníků nebo dobrými důchodovými systémy. Existují OSVČ, kterým se ve Španělsku říká autonomos, v Anglii self-employed, existuje agenturní zaměstnávání pracovníků, kteří jsou často ve složitých životních situacích, kdy jim jejich zaměstnání nestačí k tomu, aby se užívali. Všechny tyto aspekty jsou podle Richarda Falbra propagovány jako cesta k větší konkurenceschopnosti, je ale podle něj třeba si uvědomit, že ČR není schopna konkurovat Číně a tlačit ceny výrobků stále níž. ČR by tak díky tomu de facto přebírala čínský model zacházení s pracovníky.

Původních 15 států EU bylo kdysi nedostižným vzorem, nyní se ale i přes značný zájem o obchod s EU vystupuje proti čtyřem základním svobodám, zejména volnému pohybu pracovních sil. Příkladem jsou Angličané, kteří proti tomu ostře vystupují, dochází k projevům xenofobie a to se začíná projevat také na vystoupení některých poslanců v EP.

Europoslanci mají sice značnou legitimitu díky tomu, že jsou přímo voleni, ale i přes přijetí různých rezolucí na ochranu lidských práv a další tomu podobných opatření, není vliv a dopad EP takový, jaký by mohl být, i díky značnému množství chyb, které s jeho činností souvisí. Příkladem je podle Richarda Falbra krach celé střeozemní politiky. V rámci Barcelonského procesu a poskytování peněz režimům na severu Afriky se mělo za to, že se budou postupně demokratizovat. Výsledkem bylo Arabské jaro, které dovršilo krach této politiky. Obyvatelé severní Afriky nemohli přehlédnout, jakým způsobem se významní evropští politici chovali k Muammaru Kaddáfímu, bývalému vůdci Libye nebo Husní Mubárakovi, bývalému vůdci Egypta. S diktátory, kteří mají zemi pevně pod kontrolou, je vyjednávání z podstaty věci jednodušší, ale jde proti proklamovaným snahám o demokratizaci arabských zemí. K neúspěchu podle Richarda Falbra směřuje také tzv. východní politika. Arménie nemá prozatím o členství v Evropské unii zájem, jasná názorová neukotvenost vyústila v současnou krizi na Ukrajině. To vše souvisí s tím, že EU, dle názoru Richarda Falbra stagnuje. Jednu z příčin vidí také v tom, že v čele EU nestojí výrazné osobnosti, s kterými by se voliči ztotožnili.

Vladimír Maňka pokládá spolupráci SMER – sociálna demokracia a ČSSD za dlouholetou. Podotýká, že je sám dlouholetým účastníkem těchto setkání, která se většinou konají na česko-slovenském pomezí. Jedná se o každoroční akci, konanou recipročně v ČR a na Slovensku. Politici obou zemí si vyměňují názory a sdílí své zkušenosti. Na evropské úrovni to spojení podle jeho názoru není tak silné. Příkladem, kdy se zainteresované země dokázaly spojit, bylo řešení Karpatské strategie (plán rozvoje Karpat, ke kterému se připojily Česko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Srbsko a Ukrajina). Problém nastává podle jeho názoru ve chvíli, kdy si jednotlivé země snaží dojednat nějakou výhodu na úkor ostatních, která už je nad rámec únosnosti a všech dohod. Podle Vladimíra Maňky je v pořádku, pokud si jednotlivé státy vyjednávají s Evropskou komisí priority, které by reflektovaly jejich potřeby, ale důležité je, aby se ctily dohody a solidarita, protože v krajním případě by se mohlo stát, že nebude schváleno ani to, co bylo předjednáno a vlastní iniciativa států tak skončí nezdarem nejen pro ně, ale i pro všechny ostatní státy v jednání zainteresovaných.

5) Co jsou pro Vás osobně největší klady a záporné mandátu sociálně demokratického europoslance, případně europoslance obecně?

Zuzana Brzobohatá vidí jako největší **klady** to, že sociální demokraté se v EP všeobecně chovají velmi konstruktivně, ale s citem pro věc, bez snahy prosadit něco za každou cenu. Bere se především v úvahu lidský faktor, jak daná věc bude působit na lidi. Je rozšířen lidský, sociální pohled, jak daná konkrétní věc bude působit na lidi, například otázka zaměstnanosti. Výhodou je také to, že člověk může působit ve prospěch velkého počtu lidí, i když je to třeba trochu v obecné rovině.

V každém státě je také nějaký problém. Jsou státy, kde je koalice dvou stran naprosto unikátní a všichni jsou z toho v šoku, že k něčemu takovému došlo a pak jsou státy, kde jsou tři vlády za rok a nikoho to nepřekvapí. Jsou státy, které mají předsednictví a nemají vládu, jež sestavují 18 měsíců, a nic se neděje. Události, při kterých v Čechách vznikají bulvární titulky, ty se v jiných zemích rovněž staly a daná politická reprezentace se z toho také dokázala dostat. Jedná se často i o hospodářsky úspěšné státy. Díky tomu se člověk naučí koukat na věci s nadhledem a to je, dle názoru Zuzany Brzobohaté, velmi cenné. Poučné je pro ni také to, když člověk vidí řešení problémů a jejich přístup k nim v daných zemích.

Čeští europoslanci často dostávali otázku, když v době předsednictví ČR shodili vládu, jestli se něco stalo? V rámci Evropy se „nestalo vůbec nic“. Zaznívaly hlasy, že to bylo právo ČR, že to bylo ústavní a zástupci Evropské unie se jen dívali na to, jestli se daná situace bude řešit podle Ústavy ČR. Vzhledem k tomu, že to bylo vyřešeno jmenováním úřednické vlády, která získala důvěru, tak tím to pro Evropskou unii bylo vyřízené. ČR je demokratickou zemí, protože danou situaci demokraticky vyřešila. Nikoho nezajímalo, jestli jezdí místo jednoho premiéra premiér jiný, důležité bylo, zda má mandát podle Ústavy ČR. V ČR se daná situace brala jako velký politický problém, zda a do jaké míry to Českou republiku v Evropě poškodí. Ve výsledku jí to ovšem nepoškodilo. Co jí naopak podle Zuzany Brzobohaté poškodilo, byly některé výroky bývalé hlavy státu Václava Klause, kdy byl jako známý euroskeptik kategoricky vymezen proti Evropské unii a měl odmítavý postoj prakticky k čemukoliv, co s ní souvisí.

V rámci podotázky reagovala Zuzana Brzobohatá také na to, že v Evropském parlamentu není moc vyloženě pravicových stran, pokud nepočítáme velmi konzervativní frakce ECR, ve které je česká ODS a EFD, kteří jsou na pomyslné stupnici euroskepticismu úplně nejvýše. Značný potenciál ovšem vidí v liberální frakci ALDE, která by mohla být vhodnou alternativou pro lidi, kteří nechtějí volit úplně euroskeptické strany. Taková strana v českém politickém systému podle jejího názoru chybí, pokusem byla strana LIDEM, která ovšem neměla v českém politickém prostředí výraznější vliv.

Zuzana Brzobohatá mezi **zápory** rozhodně řadí cestování a určitou míru vykořenění z českého prostředí. Snaha být každý víkend v ČR není totéž, jako když v ní člověk žije kontinuálně. Europoslanec si systematicky musí hledat kontakty, proto by neměl zůstat celý víkend „doma“, ale měl by jít zase tzv. mezi lidi. Shledávat se se svými zájmovými skupinami, nebo se „pouze“ potkávat s lidmi, kteří nejsou zasažení realitou v EU a udržují si od toho zdravý odstup. Europoslanec nesmí ztratit kontakty, protože realita Bruselu je odlišná od každodenní reality mimo evropské instituce. Důležitá je proto snaha víkendy trávit mezi českou společností, aby se politik dozvěděl, co voliče zajímá. V praktickém vyjádření je ovšem potřeba na tuto činnost vyhradit značné množství času.

Zuzana Brzobohatá odpovídala na podotázku, zda by problém určitého odtržení od české reality nešel vyřešit například týmem, který připraví v Bruselu, resp. ve Štrasburku, tzv. „půdu“ a europoslanec se pak věnuje svým kontaktům doma a snaží se je jen systematicky budovat. Podle jejího názoru to určitě nejde zrealizovat, protože aby mohl europoslanec efektivně vyjednávat, tak si s těmi lidmi musíte vytvořit osobní kontakty. Příkladem je jednání výboru v pondělí a v úterý. Pokud člověk přiletí na výbor v úterý po jeho skončení nebo ve středu ráno odletí, tak už nemá čas zajít s kolegy na kávu, probrat pozměňovací návrhy, protože daný kolega zrovna příslušné dva dny nemá čas a má ho až ve středu. Je podle ní velice důležité tyto neformální kontakty udržovat.

V EP je zvykem, že pokud je europoslanec zpravodaj nebo stínový zpravodaj, tak jsou mezi tímto kolektivem schůzky, kde se projednávají pozměňovací návrhy, domlouvají se kompromisy, a pokud je to něco složitějšího, tak schůzky zabere více času. Tato jednání jsou často opakovaná. Ve chvíli, kdy Zuzana Brzobohatá dělala stínového zpravodaje k tzv. Klausově výjimce, tak se s britským europoslancem za Liberální demokraty Andrew Duffem krátce osobně sešli, protože to v tu chvíli bylo nezbytné. Museli být oba přítomni přímo v Bruselu. Europoslance navštěvují také různé zájmové skupiny, které mu vysvětlují svůj pohled na věc, což Zuzana Brzobohatá nepokládá za nic špatného. Vzhledem k tomu, že se věnuje spíše neziskovým organizacím, tak komunikuje především se zastoupeními „zelených“ organizací. Europoslanci přes energetiku se zase scházejí se zástupci energetických společností apod.

Pokud člověk není přítomen v Bruselu fyzicky, tak toho dle názoru Zuzany Brzobohaté mnoho nedokáže. Účast na výborech a na plénu je pouze viditelnou stránkou pro média a voliče, ale druhých 50% tvoří zákulisní vyjednávání. Jednání za zavřenými dveřmi tak tvoří meritum věci. Ze své pozice dá europoslanec pozměňovací návrh, další učiní totéž a hledá se kompromisní řešení. Toto se nemůže ani projednávat na výboru. Od toho je člověk zpravodaj nebo stínový zpravodaj, aby daný návrh předpřipravil. Následně o daném návrhu probíhá hlasování.

Tuto metodu práce by Zuzana Brzobohatá osobně doporučila Parlamentu ČR. V kontaktu s hlavním zpravodajem, kterého jmenuje Poslanecká sněmovna PČR, by tak měli být ti stínový zpravodajové z ostatních stran, kteří jsou k tomu odborně způsobilí a jsou

opONENTI tomu zpravodaji. Být mluvčí za svůj poslanecký klub v dané problematice. Vedlo by to k zefektivnění práce, především poslaneckého klubu. Stínový zpravodaj seznámil své kolegy v klubu s danou problematikou. Při následném hlasování by poté poslanci brali v potaz názor člověka, který se dané problematice dlouhodobě věnuje a rozumí jí. K danému zefektivnění práce není ani zapotřebí měnit jednací řád. Záleží jen na tom, jak se dané kluby domluví, protože stínový zpravodaj se vlastně nikam nezaznamenává, je to ale velmi užitečná a praktická funkce.

Monika Smolková otázku *kladů* mandátu europoslance explicitně nezodpověděla, ale pozitivní aspekty práce europoslance popsala v předchozích odpovědích.

Monika Smolková vidí jako *zápor* obecně nedostatečnou komunikaci s lidmi. Je také nespokojená s cenou práce v rámci celé Evropy. Vysokoškolsky vzdělaný člověk dnes skončí školu a nastoupí za minimální mzdu a pracuje za tuto částku celý rok, to podle ní není možné akceptovat. On vytváří větší hodnotu, ale v současnosti je prostě ve stavu, kdy je rád, že má zaměstnání. S tím nelze být spokojen, protože cena práce v očích investorů ve východních státech je daleko nižší než kdyby měli továrnu v Německu, Rakousku nebo kdekoli jinde. Toto by měla sociální demokracie více prosazovat v rámci společné Evropy. Nelze mít dobrý pocit z toho, když jde investor na Slovensko a ne do Španělska, kde musí dát místo 300 eur zaměstnanci 600 eur. Cena práce má být odpovídající. Zde, v boji za lepší ohodnocení práce, je vidět rezerva sociální demokracie.

Katarína Neveďalová vidí jako *zápor* míru pracovního vytížení v EP, která se dá ale velmi špatně odprezentovat občanům Slovenska. Práce europoslance je podle ní o tom vybrat si, zda chce být úspěšný a prospěšný v EP nebo zda chce být populární doma. Podle toho dochází také k rozvržení časových možností evropského zákonodárce. Katarína Neveďalová se podle svých slov snaží oba aspekty i přes značnou časovou obtížnost skloubit. Práce europoslance je velmi těžko definovatelná v tom, že je velmi technická a těžko lze zachytit přínosnost 48 pozměňovacích návrhů k příslušnému návrhu, který volič nechápe. Katarína Neveďalová uvádí, že na jedné zprávě běžně pracuje i rok a půl, což se voličům na Slovensku velmi těžko přibližuje.

Katarína Nevedálová vidí jako *klad* to, že europoslanec může změnit život půl miliardy lidí v Evropě a v některých otázkách celému světu, pokud se to týká například rozvojové pomoci. Katarína Nevedálová stále věří tomu, že jeden člověk může změnit svět. Práci europoslance lze změnit hodně věcí i přes určité obtíže s přesvědčováním ostatních kolegů. To je to, co je podle ní na této práci nejzajímavější a nejlepší. Neví, jestli to, že je sociální demokrat, nějak tu práci ovlivňuje, asi záleží na tom, z jaké země europoslanec pochází. Je spíše výhoda, že strana SMER – sociálna demokracia není úplně levicová, ani úplně pravicová a umí najít kompromis mezi lidmi. Sama se snaží díky tomu, že má více středový názor být komunikační kanál pro obě odlišné strany, což je podle ní velké pozitivum.

Podle **Olgy Sehnalové** lze vidět rozdíl u europoslanců sociální demokracie, kteří jsou v rámci své národní strany na domácí scéně v opozici, nebo ve vládě, kde je vazba na domácí politiku mnohem užší, což lze podle ní považovat za jediný rozdíl. Příkladem je podle ní kolegyně z Dánska, kde je sociální demokracie vládní stranou, má vlastní hlasovací seznamy a pravidla a vše má velmi precizně připraveno. Díky účasti své strany ve vládě hlasuje proto v některých otázkách odlišně. Olga Sehnalová si myslí, že opoziční strana nemůže mít takové zázemí jako ve chvíli, kdy má za sebou ministerský nebo vládní aparát. Delegace ČSSD dostává stanoviska z ministerstev k různým věcem, ale díky tomu, že vláda je pravicová, tak aspekty, které by chtěla sociální demokracie v daných stanoviscích mít, v nich nebudou v takové míře odraženy a je to spíše naopak. Europoslanec, který je v opoziční pozici, se zpravidla mnohem více přikloní k celkové frakční linii než europoslanec, který je vázán vlastní účastí ve vládě. Daná skutečnost je dvojsečná, takže může být *kladem i záparem*.

Richard Falbr explicitně nezmiňuje *klady* a *zápory* funkce sociálně demokratického poslance Evropského parlamentu, ale spíše komplexně vyjádřil vlastní názor na současný stav Evropské unie a politiky České republiky.

Richard Falbr si myslí, že jeho názor je poněkud kontroverzní, ale má pocit, že v ČR si lidé obecně neumí vládnout a že jedinou cestou, jak tuto situaci zlepšit, je více se přimknout k EU, slovy Richarda Falbra „více Evropy“. Vliv europoslance je podle něj daný pouze jeho osobností, protože sledování práce europoslanců a její prezentování v ČR ze strany médií je podle něj nedostatečné. Europoslanci pořádají besedy pro mladé lidi, protože podle Richarda

Falbra je EU velmi významná pro jejich budoucnost. Díky možnosti pracovat, studovat nebo obecně cestovat se jim otvírají široké možnosti uplatnění. Starší generace mají velký handicap díky nedostatečné jazykové vybavenosti a Češi jsou podle jeho názoru obecně velmi nedůvěřiví vůči zahraničí a jeho vlivům. Levicoví europoslanci jsou vnímáni jako tzv. eurohujeři, kteří všechno, co se vymyslí, v Evropě schvalují, s čímž kontrastuje chování pravicových poslanců, které je často vykládáno jako správné. Pokřivený obraz reality, který tak podle Richarda Falbra vzniknul, podporují sama média tím, že ho pravidelně prezentují.

Častější komunikace národních států s vlastními europoslanci po vzoru německé kancléřky Angely Merkelové, by podle Richarda Falbra byla pro přiblížení reality fungování EU velmi užitečná. Vzniká tak širší skupina lidí, která má možnost vyjednávat, ovlivňovat a prosazovat své názory nebo zájmy národních států, které reflektují jejich potřeby. ČR patří podle Richarda Falbra mezi slabé vyjednavače, o čemž podle něj svědčí působení vlády Petra Nečase na evropské úrovni. Premiér Petr Nečas podle slov Richarda Falbra přijel na jednání na půdě Evropské unie, zvolil taktiku nátlaku a využití veta při vyjednávání a mezi ostatními partnery pro to nenašel pochopení a ani zájem k bližší spolupráci. Přimknutí k evropským konzervativcům podle Richarda Falbra nemůže zastříť fakt, že úroveň ČR Velké Británie není srovnatelná, ať už v rovině ekonomické nebo v rámci postavení při vyjednávání.

Richard Falbr také zmínil volby do EP a vyjádřil skepsi nad tím, že místo témat evropské politiky bude v předvolebních debatách meritem věci hlavně plat europoslance a počet jeho vystoupení na plénu. Těžištěm práce, která je podstatná, je dle jeho názoru práce ve výborech, schopnost prosazovat vytyčenou agendu, důvěryhodnost vůči partnerům a také možnost ovlivňovat agendu, kterou výbor schválí a která je potom postoupena do pléna. Určitá míra skepse vůči politice EU není podle Richarda Falbra patrná pouze v ČR. Národní státy podle něj nelibě nesou, když jim má někdo nařizovat např. jakým způsobem se vypořádat s následky ekonomické krize. Příkladem může být podle něj Řecko, které má velké výhrady k opatřením na odstranění následků krize, která mu doporučila tzv. Trojka. Evropská unie podle něj zareagovala pozdě prostřednictvím debaty o tom, že tzv. úsporná opatření nejsou cestou z krize. Národní vlády na to ovšem podle něj mají odlišný názor. Evropa se v současnosti potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti, včetně nezaměstnanosti mladých lidí a také odlivem průmyslu mimo EU.

EU má velkou nevýhodu v tom, že neřeší problémy společně, protože pro každou zemi a každého politika je funkce související s domácí politikou v žebříčku priorit na vyšším místě. Hlavní myšlenka zakládajících států, které vymyslely *Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO)* tkvěla v tom, aby se neopakovaly válečné konflikty a mementem bylo působení Adolfa Hitlera, které bylo v čerstvé paměti. Zavedla proto se kontrola uhlí a oceli a v tom procesu se postupovalo dále.

Podle Richarda Falbra nyní nastal čas, aby EU prošla sebekritickou analýzou a snažila se o větší pružnost, efektivnost a také zabránit zvyšujícím se protievropským náladám z toho plynoucích. Kritici EU získávají stále větší podporu, ať už se jedná o Marine Le Penovou ve Francii nebo Gerta Wilderse v Nizozemsku. Na příkladu Nizozemí, ale také Německa lze dobře ilustrovat nespokojenost s počínáním nových členských států. Oba výše zmíněné státy navíc přispívají nejvíce peněz do společné pokladny EU, takže mají díky tomu dostatek relevantních argumentů. Britové jsou největší příznivci toho, aby se omezil volný pohyb osob, což je podle Richarda Falbra poměrně paradoxní situace, protože v rámci států EU je dislokováno více než 2 miliony Britů. Velká Británie je ale tímto způsobem jednání charakteristická. Podle Richarda Falbra se Evropská unie dostala přes určité období paralýzy a v současnosti prochází podle něj její další etapou.

EP jako takový má demokratický deficit díky své struktuře. Nemá zákonodárnou iniciativu v pravém slova smyslu, protože pokud by 10 europoslanců navrhlo nějaký zákon, který by byl nepřijatelný pro ostatní státy, tak by to výrazně oslabilo jeho funkčnost. Důležitá je ovšem určitá míra pasivní iniciativy, kdy EP kontroluje návrhy předkládané Komisí. V těchto okamžicích se totiž podle Richarda Falbra ukazují ty užitečné věci, které EP vykonává.

Ve volebním období 2004 – 2009 přišel Vladimír Špidla s návrhem směrnice o pracovní době. Směrnice byla v přímém rozporu s úmluvou číslo 1 Mezinárodní organizace práce z roku 1919, která stanoví, že pracovní doba je 48 hodin týdně. Vladimír Špidla navrhoval, aby se v některých případech pracovalo až 67 hodin týdně. Evropský parlament s tímto návrhem vyjádřil ostrý nesouhlas, k protestu proti tomuto návrhu se připojily také odbory a celý návrh tak neprošel.

Hlavním motivem takových návrhů je podle Richarda Falbra snaha tzv. zpružnit pracovní trh, který dostatečně neakcentuje sociální ochranu zaměstnanců, včetně takových ochranných mechanismů jako je výpovědní lhůta nebo odchodné. V daných okamžicích ovšem musí být EU podle jeho názoru nejvíce proaktivní, protože pokud lidé, vykonávající běžná povolání neuvidí, že se za jejich práva někdo postavil a hájil je, tak jejich důvěra ve smysl evropských institucí bude silně narušena. EU také v těchto okamžicích musí být protiváhou rozhodnutí národních států, které by mohly jakousi formu sociálního dumpingu připustit.

Událost, která se udála ve Švédsku, byla ovšem v rozporu s výše zmíněnými principy. Nedaleko Stockholmu mělo dojít k rekonstrukci školy lotyšskou stavební firmou, která daný projekt řádně vysoutěžila. Švédská strana se zajímala o to, zda bude lotyšská strana respektovat kolektivní smlouvu, která je vyjednána mezi Svazem stavebníků a odbory. Lotyšská strana si sjednala vlastní kolektivní smlouvu s odborovou organizací v Lotyšsku, která fungovala pouze po formální stránce. Ve chvíli, kdy se vrátila firma zpět do Švédska místní odboráři její pracovníky, ani nevпустили na místo stavby. Lotyšská firma dala celou záležitost ke švédskému pracovnímu soudu, který věc pro posouzení postoupil Evropskému soudnímu dvoru, který ve svém několikastránkovém rozsudku napsal větu o nepřiměřenosti akce, kterou odboráři podnikli.

Doposud platilo, že jedinou organizací, která mohla posoudit přiměřenost akce, byla Mezinárodní organizace práce. V řadách švédských odborářů toto rozhodnutí vyvolalo značné negativní reakce a taky obavu z případného precedentu, protože v dohledné době se má začít s výstavbou tunelu mezi Dánskem a Švédskem a je na místě obava, že celý projekt bude postaven na využití levné pracovní síly a bude tak kontrastovat se sociálními principy, které skandinávské odbory dosáhly pro zaměstnance daných zemí. Rozhodnutí Evropského soudního dvoru tak snížilo důvěru v jeho rozhodnutí u skandinávských odborů na minimum. Dané příklady mohou podle Richarda Falbra nepřímě vyvolávat v občanech dojem, že v EU nejsou všechny principy a mechanismy v pořádku a ve prospěch ochrany svých občanů před nekalými praktikami.

Vladimír Maňka se explicitně vyjádřil ke **kladům** i **záporům** práce europoslance a doplnil je o své postřehy a odpovědi na podotázky, které vyplynuly z rozhovoru.

Kladem je podle jeho názoru fakt, že pokud je europoslanec aktivní a usilovně pracuje, tak dokáže být prospěšný jak své zemi, tak Evropské unii.

Záporem může být podle jeho názoru fakt, že pokud je europoslanec opravdu velmi aktivní, tak se to voliči nemusí dozvědět, protože média mohou práci europoslanců vyhodnotit podle jiných kritérií, kterými jsou například vystoupení na plénu nebo počet dotazů Komisi. Vladimír Maňka je zastáncem takového stylu práce europoslance, kde může udělat něco velmi užitečného, i za cenu, že to nebude výrazněji mediálně prezentované. Existují podle něj europoslanci a jména nejsou dle jeho názoru důležitá, kteří mají silné PR, ale výsledky nejdou vždy dohromady se schopností sebe prezentace. Vladimír Maňka celou věc ilustroval na příkladu, kdy spolu s kolegyní bojovali na jednání výboru za určitý zájem Slovenska, a na dané jednání přišel europoslanec, který se vyfotil s transparentem, fotografii poslal na sociální sítě a za pár desítek vteřin, které na jednání strávil, měl lepší propagaci, než ti, co se danou agendou hlouběji zabývají. V širším kontextu je samozřejmě důležité, aby europoslanci bojující za danou věc lépe prezentovali své výsledky a úspěchy, ale podle Vladimíra Maňky by bylo dostačující, pokud by se celé problematice více věnovala domácí média a přinesla svému státu mediální podporu při práci v EP.

Vladimír Maňka také odpovídal na podotázku, zda může europoslanec s přibývajícími funkčními obdobími dostávat důležitější zprávy na zpracování a postoupit kvalitativně výš a navázat tak na práci v minulých obdobích. Vše ilustroval na příkladu, kdy měl podle jeho slov na starosti nejnáročnější agendu, jakou může europoslanec získat a tou je rozpočet EU, konkrétně pro rok 2010. Komplikovanost této agendy je značná a nelze jí vyřešit a zpracovat za měsíc, jako je to u jiné agendy. Cílem každého europoslance by mělo být získání nejdůležitějších zpráv a agend a zhostit se jich tak, aby to bylo přínosné pro jeho stát, ale hlavně pro EU.

Vladimír Maňka dostal pod svou gesci rozpočet všech institucí EU. Při hlubší analýze se ukázalo, že v rozpočtu institucí jsou problémy, které jsou dlouhodobě nedořešené a to třeba i několik desetiletí. Jedná se kupříkladu o problematiku překladatelů a tlumočnicků. Každá instituce disponuje značnou částí materiálů, která je potřeba přeložit a překladatelé

a tlumočníci díky tomu nestíhají vše přeložit a nabírají si proto externí spolupracovníky. Z analýzy, kterou Vladimír Maňka se svým týmem vypracoval, vyplynulo, že pokud by spolu jednotlivé instituce kooperovaly, tak by došlo k ušetření desítek milionů eur. V případě, že instituce nevyužijí kooperaci mezi sebou, vymyslel tým Vladimíra Maňky motivační složku 5% rozpočtu, který bude zadržen do té doby, než jednotlivé instituce prokáží, že využily možnost kooperace.

Podle jeho názoru je velmi naplňující pocit, pokud europoslanec pomůže s něčím takto smysluplným. Poukázal také na to, že jako župan Banskobystrického kraje podobné audity prováděl také a ukázalo mu to podobné skutečnosti, a sice dublování některých postů. Prosadil audit také v EP, jehož důsledkem je podle jeho slov úspora 2600 úředníků a relokační finančních prostředků pro potřeby nových členských států. Přes snahu trvale snižovat náklady je podle jeho názoru dobré nechat si udělat hloubkový audit, který odhalí věci, které při pohledu „zevnitř“ nejsou zjevné. Ušetřené finanční prostředky se dají využít například v členských státech na rozličné projekty. Vladimír Maňka zmínil také dosažené finanční prostředky z Evropské banky pro obnovu a rozvoj za účelem zateplení škol na Slovensku. Zateplením škol došlo k úsporám 53% energií.

Hloubkové audity, které jsou prvním krokem k úsporám, mají také další rovinu a tou je sociálně citlivé řešení personální otázky. Budoucí zaměstnanci prošli při přijímacím řízení psychotesty, zkoumaly se také další aspekty, jako asertivnost, schopnost řízení, týmová práce a na závěr došlo k jejich porovnání v rámci konečného výběru s ohledem na to, jakou měl daný uchazeč profesní historii, jaké pozice zastával a s jakými výsledky. Všechny tyto skutečnosti se potom zohlednily v konečném rozhodnutí v personálních otázkách ať už v otázkách přijímání, nebo také při případné restrukturalizaci.

Vladimír Maňka se v podotázce věnoval také důležité části práce politika, kterou je styk s občany. Podotkl, že v Banskobystrickém kraji je 519 obcí a že je nemožné je všechny za celé volební období navštívit. Župan podle jeho názoru řeší i různé další tematické celky, které jsou pro fungování kraje také velmi důležité a proto často musel do daných obcí vyslat pověřené zástupce, aby s občany komunikovali nebo jim pomohli řešit jejich problémy. Otevírání různých nových objektů (dětských hřišť, nemocnic, školek) je z hlediska voličského zájmu a vytváření dobrého dojmu ideální příležitostí, ale dle jeho názoru je mnohem

důležitější rozvrhnout si čas a poznat, které věci jsou v dané chvíli podstatné, a které méně a pak daných rozhodnutí nelitovat.

Hlavním cílem župana Banskobystrického kraje, dle názoru Vladimíra Maňky, byl v té době boj s lidmi, kteří chtěli v kraji krást a pokud by se daná situace neřešila, tak by to v extrémním případě mohlo vést až k bankrotu kraje, což nemohl dle svých slov dopustit. Zmínil také podobnou zkušenost z období, kdy byl primátorem města Zvolen a snahu oddlužit město. V prvním volebním období došlo dle jeho slov ke snížení dluhové služby ze zhruba 40 % na 1% a v druhém volebním období k výraznému rozvoji města. Zvolen se stal jedním z nejvíce investujících slovenských měst. Vladimír Maňka také porovnal obě volební období. První volební období připodobnil k hořícímu domu, který je potřeba nejprve uhasit. Změna strategie se podle něj začala projevovat na přelomu prvního a druhého volebního období. V druhém volebním období díky tomu mohl více komunikovat s voliči a mít čas na další aktivity spojené s funkcí primátora.

Vladimír Maňka si myslí, že je základem úspěchu, aby důležitá témata byla komunikována a dostatečně se o nich mluvilo. Podotkl také, že na všech postech ve vysoké politice se snažil dávat své práci vše a pracovat víc než ostatní. Na příkladu volební prohry v druhém kole volby župana Banskobystrického kraje je podle něj ale vidět, že pokud někdo zvolí téma, které v tu chvíli rezonuje společností a umí ho uchopit a díky kvalitnímu PR prodat, tak ani usilovná práce s prokazatelnými výsledky v dlouhodobém časovém horizontu nemusí stačit. Odpověď na podotázku není explicitní odpovědí na předdefinované otázky, ale zachycením zkušeností politika, který si prošel komunální, národní i evropskou úrovní politiky a je dle mého názoru cenným obohacením diplomové práce a proto je zde celá podotázka také zpracována.

7) Závěr

Sociálně demokratický poslanec EP je součástí druhé největší frakce EP. Je součástí frakce S&D, která se podílí na procesu evropské integrace od jejího počátku a má za sebou širokou podporu technického aparátu a národních stran, které jsou jejími členy. Stejně tak může navazovat na širokou historii sociální demokracie v Evropě, která měla vždy silnou proevropskou tradici a internacionální přesah.

Sociálně demokratický poslanec EP však musí čelit také celé řadě výzev, jakými jsou důsledky globální hospodářské krize či vlně euroskepticismu, která v dobách krize silně působí na národní cítění a na snahu řešit problémy spíše na bázi národních států, než EU.

Co se týče globální krize, nebo vlny euroskepticismu, tak samotní europoslanci v řízených rozhovorech, se i díky struktuře daných otázek daným tématům explicitně nevěnovali. Jediný Richard Falbr zmínil, že EU jako celek musí hlouběji analyzovat příčiny euroskepticismu a pružněji reagovat na závažné problémy dnešního světa. Jednou z možných příčin nedostatečně pružné reakce například na globální ekonomickou krizi může být také nedostatečná síla skupiny PES, která zastřešuje evropské sociálně demokratické strany v Evropě. Ve snaze nastolovat novou agendu a budoucí směřování sociální demokracie přestala být nástrojem národní politiky a místo toho začala být organizací, která nastoluje agendu pouze na papíře. Její přenesení do praktické roviny není ale ani zdaleka tak úspěšné. Jednotlivé národní státy, potažmo strany tak řeší vyvstálé problémy spíše na národní úrovni, než větší kooperací s evropskou sociální demokracií.

Evropská sociální demokracie musí vyřešit v souvislosti s globální ekonomickou krizí také otázku podpory dalšího ekonomického směřování sociální demokracie. Třetí cesta, ekonomická doktrína, se kterou uspěl britský ministerský předseda Tony Blair v 90. letech, obsahovala značné množství neoliberálních prvků a v době krize se neukázala jako plně pružná a efektivní. Evropská sociální demokracie se na začátku volebního období 2014 až 2020 zaměřila na zdanění finančních transakcí, na dohled nad ratingovými agenturami, stejně jako na snahu vytvořit nezávislou evropskou ratingovou agenturu. Všechny tyto snahy jsou ovšem zatím pouze na začátku a sociální demokracie musí prokázat,

že si poradí nejen s ekonomickými výzvami, ale také s dalšími problémy, kterým musí svět, respektive Evropa v 21. století čelit.

Míru euroskepticismu jsem analyzoval na mediální diskursivní analýze Petry Guasti, která se postojům k evropské integraci věnuje. Analýza tématu ratifikace Evropské ústavy na příkladu českého politického systému mezi roky 2005 až 2008 neukázala, že by euroskepticismus byl jediným rozšířeným proudem, ale v analýze mediálních výstupů se ukázalo, že pokud má někdo dostatečnou erudici v politické i akademické rovině a zároveň je přívržencem euroskeptického směru, jako například bývalý prezident ČR Václav Klaus, tak může být se svou rétorikou poměrně dobře viditelný a slyšitelný a může ovlivňovat veřejné mínění. Zvláště, pokud nemá proti sobě silného protivníka, který by jeho výroky stavěl do jiného světla a přinášel nové prvky do diskuse nad danou problematikou. Euroskepticismus tak v českém politickém prostředí není jediný a dominantní myšlenkový proud, ale díky silným osobnostem, které dokážou prezentovat svůj pohled na svět, může být silnou myšlenkovou platformou.

Samotná analýza řízených rozhovorů mi měla pomoci odpovědět na dvě otázky, které jsem si na začátku práce vytyčil:

- **Rozdíly v národních a evropských aspektech charakteru mandátu sociálně demokratického europoslance.**
- **Míra evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran zastoupených v Evropském parlamentu.**

Před vyhodnocením jednotlivých otázek musím konstatovat, že se všemi šesti respondenty jsem v každém jednom případě pořídil zcela unikátní rozhovor. Nebýt struktury jednotlivých otázek, tak každý z nich mluvil o naprosto jiném tématu, aniž by, dle mého názoru, záměrně vynechával odpověď na mou otázku. Celá tematika je prostě natolik široká, že témat, o kterých se dá mluvit je nepřeberné množství a samotné rozhovory tak slouží spíše jako vodítko, než komplexní obraz sociálně demokratického poslance Evropského parlamentu. Odpovědi na jednotlivé otázky pro potřeby závěru diplomové práce zobecním. Jednotlivá témata, která pokládali oslovení europoslanci za důležitá, jsou součástí řízených rozhovorů a v plném znění také součástí příloh.

1) Frakce S&D sdružuje národní sociálně demokratické strany. Je podle Vás vidět určitá evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran?

- a. Společné hlasování v určitých otázkách.
- b. Nutnost určité jednoty frakce při vyjednávání.
- c. Mechanismus dosahování konsensu uvnitř strany – volný X imperativní mandát.

Všichni oslovení europoslanci se shodli, že **společné hlasování v určitých otázkách** je v rámci frakce nutností, aby byla usnášeníschopná. Pokud jsou otázky, které jsou pro jednotlivé národní delegace důležité, tak v těch se hlasuje podle národnostního klíče a ve vysoce specializovaných případech, jako je *Společná zemědělská politika (SZP)*, jde stranou také příslušnost k jednotlivým frakcím a europoslanci za danou zemi hlasují čistě podle zájmu své země. Vynutitelnost hlasování v jednotlivých otázkách ovšem neexistuje ani podle národnostního klíče a není vymahatelná ani v rámci frakce, i když je v rámci nastavených mechanismů (vedoucí delegací projednávají stanoviska a jednotlivé návrhy a hledají konsensus) **snaha dosáhnout jednoty frakce. Mandát europoslance je tedy volný.**

Míra evropeizace sociálně demokratických stran byla otázkou, na kterou měli všichni poslanci rozličnou odpověď, stejně jako se bez výhrady neztotožnili s definicí pojmu evropeizace z úvodu diplomové práce. Uvedl jsem, že „*evropeizace je do značné míry spojena s evropskou integrací a tím do jaké míry tento komplexní proces působí na různé sféry politiky států, které s daným procesem souvisí, můžeme říct, že jsou to členské a kandidátské státy Evropské unie. Pojem evropeizace může souviset také s utvářením nové politické struktury, ať už se jedná o politiku Evropské unie, evropské politické strany nebo Evropský parlament. Výše popsané procesy se mohou do značné míry překrývat a mít v různé míře dopad na všechny roviny politiky*“.⁷⁸

Zuzana Brzobohatá a **Vladimír Maňka** vidí své strany ČSSD, respektive SMER – sociálna demokracia, proevropské, respektive evropeizované ve významu, že obě strany se snaží vnášet konsenzus mezi evropskou a národní rovinu, přičemž tu evropskou je třeba mít stále na zřeteli. **Monika Smolková** dle svých slov míru evropeizace evropských sociálně demokratických stran neumí posoudit, protože se jednotliví zástupci stran vzájemně

⁷⁸ DANČÁK, Břetislav, FIALA Petr a HLOUŠEK Vít. *Evropeizace: pojem a jeho konceptualizace*. In DANČÁK, Břetislav, Petr FIALA a Vít HLOUŠEK. *Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno: IIPS, 2005. s. 16.

nepotkávají. Vyjádřila ovšem přesvědčení, že Slovensko je až na pár výjimek, kdy musí hájit národní zájmy, vysoce proevropské. **Katarína Nevedálová** si myslí, že sociální demokracie je sice z podstaty věci proevropská, ale že se nedá v této otázce generalizovat a záleží na každé jednotlivé zemi. **Olga Sehnalová** odpověď na tuto otázku spojila s vnitrostranickým vzděláváním, kdy přejímání myšlenek evropské integrace je podle ní stále spíše výsadou stranických elit a že členská základna s danými myšlenkami není plně ztotožněna. **Richard Falbr** otázku evropeizace pojal z pozice české politické scény, kdy je dle jeho názoru pro české politiky hodnotnější pozice v národních politických strukturách než v těch evropských. Od toho se podle něj odvíjí nezáměr o evropské instituce s tím související euroskepticismus a ne úplně pozitivní obraz o Evropské unii v očích voličů, který je přizíván také prací médií.

2) Do jaké míry ovlivňují národní zájmy chování jednotlivých členských států, respektive poslanců?

- a. Hlasování europoslanců na národní, nikoliv stranické bázi, např. otázky rozpočtu ve výboru AGRI – reprezentace stanoviska ministerstev zemědělství apod.

Všichni europoslanci připustili, že národní zájmy v některých otázkách ovlivňují jejich chování, ovšem míra ovlivnění byla do jisté míry individuální. Pro **Zuzanu Brzobohatou**, **Olgu Sehnalovou** a **Vladimíra Maňku** je štěpná linie mezi obecným zájmem a tím, co je důležité v rámci národního státu, velice tenká. Dle mého názoru se až na pár výjimek díky akcentu na evropskou úroveň prosadí i většina věcí, které jsou v zájmu národních států a v konečném důsledku ještě kvalitněji. **Katarína Nevedálová** nedala na tuto otázku taktéž vyhraněnou odpověď, když zmínila, že jsou témata, která jsou na principu subsidiarity a témata, která jsou celoevropská. Europoslanec by měl mít v první řadě na paměti, že byl zvolen za svou zemi. **Monika Smolková** pak v dané otázce vyzdvihla národní rovinu a témata, s ní spojená, která jdou přenést na evropskou úroveň a dobrat se tak jejich řešení. **Richard Falbr** považoval u této otázky za důležité zmínit špatnou dohodu v rámci národní delegace, zejména s europoslanci za ODS, kteří v otázkách důležitých pro ČSSD (daně, bankovní dohled) zastávají zcela protichůdná stanoviska.

3) Vidíte rozdíly v charakteru mandátu národního a evropského sociálně demokratického poslance?

- a. Druh aktivit – reprezentativní funkce apod.
- b. Způsob financování mandátu – podpora národních stran apod.
- c. Vazba na vedení národní strany.
- d. Pojetí mandátu – zastupování voličů (popř. cílových skupin), státu, Evropy jako takové apod.
- e. Podle čeho strany definují své voliče – centrum X předměstí, inteligence, working class, střední podnikatelské vrstvy?
- f. Jak je vnímán deficit vztahů reprezentativní demokracie? Volič neví, co čekat od národního poslance a co od europoslance.

Co se týče **reprezentativní funkce** a různých druhů aktivit, tak **Zuzana Brzobohatá** a **Katarína Nevedďalová** mimo jiné explicitně zmínily reprezentaci EU mimo území členských států především v rámci práce v delegacích. **Richard Falbr** se o práci v delegacích zmínil, stejně jako o práci ve výborech, ale otázku nějak zvlášť nerozvinul. Podle **Olgy Sehnalové** je reprezentativní funkce dána osobností europoslance. V této otázce zmínila mimo jiné svou práci ve výboru, který se zabývá ochranou spotřebitele a vnitřním trhem a svůj pohled na reprezentaci spotřebitelů svou vlastní osobou při práci v daném výboru. **Monika Smolková** svůj názor na reprezentativní funkci zaměřila spíše než na oblasti mimo EU, na práci a své aktivity europoslankyně doma na Slovensku. **Vladimír Maňka** se zaměřil na europoslance jako reprezentanty EU a stav, kdy je na Slovensku jedna z nejvyšších důvěr v evropské instituce v Evropě a zároveň jedna z nejnižších účastí při volbách do EP. Ke zlepšení dané situace přispěje podle něj mimo jiné i lepší informovanost o činnosti EP, respektive EU jako celku.

Způsob financování mandátu byla jedna z podotázek, ke které se každý europoslanec vyjádřil značně rozdílně. Pokládání takové otázky je poměrně delikátní, protože otázka financí je vždy velmi citlivá. **Katarína Nevedďalová** na otázku financí explicitně neodpověděla. **Zuzana Brzobohatá** konstatovala, že lidé přijímají lépe fakt, že jsou europoslanci financováni z rozpočtu EU, což neberou, jako financování z vlastních kapes, ale jako financování jaksí abstraktně „odjinud“. **Monika Smolková** a **Richard Falbr** se zaměřili na financování europoslance, ale ne na vlastní příjem z rozpočtu EU, ale svoje osobní nakládání s financemi.

Zmínili především podporu neziskových organizací, charitativních, nebo rozličných sociálních projektů. **Richard Falbr** také explicitně zmínil, že finanční pomoc mateřské straně je zakázána. **Vladimír Maňka** se zaměřil na strukturální financování EU a jeho chyby. Příkladem může být hodnocení činnosti jednotlivých europoslanců médii. Kladně jsou hodnoceny například dotazy na Komisi a do jisté míry vykazování „pseudočinnosti“. Celý tento proces, který navíc podle něj efektivně nehodnotí činnosti europoslance, stojí 1600 eur. Zatímco **Vladimír Maňka** hodnotil strukturální problémy s financováním EU, tak **Olga Sehnalová** naopak hodnotila mýty, které panují ohledně rozdělování peněz europoslanci. V povědomí občanů je podle ní europoslanec „rozdělující dotace“ silně zažitý. Kromě potřeby více informovat o činnosti europoslanců mluvila také o fyzické participaci europoslanců na akcích mateřských národních stran a vzájemné reciprocitě. Financování mandátu se ovšem explicitně nevěnovala.

Vazba na vedení národní strany byla otázkou, kterou **Monika Smolková**, **Katarína Nevedálová**, **Olga Sehnalová** a **Richard Falbr** explicitně nezodpověděli. **Zuzana Brzobohatá** vidí vazby na vedení národní strany jako přínosné, problémem je podle ní odloučenost europoslanců od centra dění české politiky. Osobní prezentace práce europoslanců v ČR s několikadenním zpožděním není dostatečně efektivní, větší míra interaktivity podle ní citelně chybí. **Vladimír Maňka** se k této otázce vyjádřil nejjobširněji. V jeho případě je ovšem odpověď na každou otázku naprosto specifická z titulu jeho zapojení v evropské, národní i regionální politice. Je dlouholetým poslancem EP, zároveň je členem širšího vedení strany SMER – sociálna demokracia na národní úrovni a má také dlouholeté zkušenosti s vysokým působením v regionální politice na pozici župana Banskobystrického kraje. V rámci analýzy jeho rozhovoru jsem měl několikrát dilema, zda se v jeho odpovědích neodchylují od zadání, ale samotná redukce odpovědí by dle mého názoru znamenala ochuzení o vhled do tří úrovní politiky, které se současně prostupují. Jeho odpovědi jsem proto nechal ve většině případů v plném znění.

Otázky pojetí mandátu a zastupování cílových skupin voličů oslovení europoslanci spojili v rozhovorech do jedné, kdy buď nepatrně doplnili jednu otázku, nebo v té druhé zopakovali téměř to samé. Přidržím se tedy jejich způsobu výpovědi a obě otázky také propojím. **Zuzana Brzobohatá** uvedla, že se snaží zaměřit svou pozornost na neziskový sektor, ať už na mateřská centra nebo na „zelené“ nevládní instituce. **Olga Sehnalová** vidí

primárně jako cílovou skupinu nízko a středně příjmové obyvatele a zaměstnance. **Richard Falbr**, jako bývalý vysoký odborářský předák zase zmínil své úzké vazby na odbory. **Katarína Neved'alová** vidí stranu SMER – sociálna demokracia jako tzv. catch all party, která se snaží zacílit na široký okruh voličů. Podobně to ve svých odpovědích na otázku vidí také **Monika Smolková** a **Vladimír Maňka**, kteří se podle svých slov nesnaží v politice zaměřit pouze na jednu cílovou skupinu, ale jejich leitmotivem je efektivní pomoc všem skupinám obyvatelstva.

V otázce *deficitu vztahů reprezentativní demokracie* panovala mezi oslovenými europoslanci až na pár detailů značná shoda. Evropští zákonodárci se shodli, že voliči o jejich práci nevědí mnoho. Částečně je to podle nich způsobeno výkonem jejich práce v zahraničí, která se převážně odehrává v Bruselu a ve Štrasburku. Částečně tím, že média podávají o EU a práci europoslanců často kusé informace a místo činnosti v EP akcentují výši jejich platu a jiná témata, která jsou dle jejich názoru zástupná. Další myšlenkou, kterou zmínili, byť každý jinými slovy, je teze, že EU je hromosvod národních problémů. Díky velké míře abstraktnosti EU v očích voličů média používají evropská témata na odvedení pozornosti od problémů domácí politiky. Voliči nedokážou od sebe odlišit evropská a národní témata, což EU, respektive europolance v očích voličů vzdaluje od každodenní reality a díky tomu nedochází ke ztotožnění s evropskou úrovní politiky. Musím konstatovat, že v této otázce se všichni europoslanci do značné míry shodli a svou pozornost zaměřili především na voliče a média, což byla dvě hlavní pojítka celé otázky.

4) Dochází k určité rámcové spolupráci na národním principu také v rámci frakce?

- a. Visegrádská čtyřka – společné programy v rámci V4, existence neformálních uskupení.
  - Spolupráce SMER – sociálna demokracia a ČSSD po volbách.

V otázce *rámcové spolupráce na národním principu také v rámci frakce* jsem při rozhovoru s Čechy a Slováky předestřel příklady spolupráce ČSSD a SMER – sociálna demokracia a také spolupráce na širší bázi v rámci Visegradu. K otázce Visegradu se vyjádřili **Zuzana Brzobohatá**, která spolupráci na této bázi nějak výrazně nepociťuje, a **Richard Falbr**, který zmínil, že Visegrad má velmi slabé výsledky, za což může podle něj především destruktivní přístup zástupců České republiky při vyjednávání. Kromě posledního zmíněného

se všichni vyjádřili ke spolupráci ČSSD a SMER – sociálna demokracia, která podle nich bezproblémově funguje nejen v rámci akcí pořádanými národními stranami, ale také na půdě EP, kde je i díky nízké jazykové a kulturní bariéře spolupráce velmi těsná.

5) Co jsou pro Vás osobně největší klady a zápory mandátu sociálně demokratického europoslance, případně europoslance obecně?

Zuzana Brzobohatá vidí jako **klad** konstruktivní jednání sociální demokracie v EP, včetně domýšlení hlubšího působení přijaté agendy na obyvatele EU. **Záporem** je podle ní odtrženost europoslance od domácího prostředí a velká míra cestování, což má oboje za následek určitou míru vykořenění českého europoslance z domácího prostředí, nejen politického, ale i občanského.

Monika Smolková na otázku **kladu** explicitně neodpověděla. Za největší **zápor** pak považuje nedostatečnou komunikaci s lidmi a cenu práce v Evropě, což je podle ní velké sociálně demokratické téma, kterému je třeba se soustavně věnovat.

Katarína Neveďalová považuje za největší **klad** práce europoslance možnost pozitivně ovlivnit půl miliardy lidí v Evropě a v některých otázkách pozitivně působit na celý svět. **Záporem** je podle ní velké pracovní vytížení v EP, které se dá ovšem velmi složitě prezentovat občanům Slovenska.

Olga Sehnalová vidí jako **klad** i **zápor** stav, kdy je europoslanec na národní úrovni vázán účastí své strany ve vládě. Má za sebou silný aparát vládní strany, což je podle ní velká výhoda oproti opoziční straně. Europoslanec, který je v opozici, se naopak mnohem více drží frakční linie hlasování oproti vládnímu europoslanci. Postavení ve vládě s sebou přináší podle Olgy Sehnalové **klady** i **zápory**.

Vladimír Maňka považuje za **klad** práce europoslance to, že pokud je europoslanec aktivní a usilovně pracuje, tak dokáže být prospěšný jak své zemi, tak EU. **Záporem** jsou podle něj špatná prezentace práce europoslance, zejména ze strany médií, která by měla přinášet kvalitnější zpravodajství o činnosti EP.

Richard Falbr se **kladům** a **záporům** práce europoslance přímo nevěnoval a místo toho hovořil ze svého úhlu pohledu o dalším směřování EU, která by dle jeho názoru měla udělat hloubkovou analýzu svého dosavadního působení, včetně analýzy globální

ekonomické krize a vzestupu euroskeptických a eurofobních stran. Nedostatkem jsou podle něj nevýrazné osobnosti v čele EU, která podle něj stojí na křižovatce a rozhoduje se, jakým směrem se bude dále ubírat.

Samotná analýza rozhovorů dala odpověď na otázky, které jsem si vytyčil na začátku diplomové práce, pro pořádek je ale závěrem shrnu a odpovím na ně.

Rozdíly v národních a evropských aspektech charakteru mandátu sociálně demokratického europoslance.

Co se týče rozdílů v národních a evropských aspektech charakteru mandátu sociálně demokratického poslance, tak na tuto otázku nelze jednoznačně odpovědět. Každý z mandátů je jiný, o čemž svědčí odpovědi europoslanců na položené otázky. Někteří europoslanci vidí těžiště své práce na národní rovině a možnost ovlivňovat prostřednictvím evropské úrovně národní dění. Někteří europoslanci jsou více ztotožnění s evropskou rovinou svého působení a způsob jejich uvažování je spíše ve smyslu, že pokud ovlivní něco na evropské úrovni, tak se to pozitivně promítne také v jejich národním státě.

***Resumé:** Šest rozhovorů s europoslanci za ČSSD a SMER – sociálna demokracia dle mého názoru ukázalo pouze to, že si čeští i slovenští europoslanci jsou vědomi vzájemného prolínání evropské a národní roviny, ale způsob výkonu je pro každého jednoho z nich charakteristický a nelze zodpovědně rozhodnout, která rovina uvažování u nich převažuje, zda více národní nebo evropská. Vyzdvihl bych u všech oslovených komplexitu uvažování nad svým mandátem, která se projevila v samotných odpovědích na otázky.*

Míra evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran zastoupených v Evropském parlamentu.

Co se týče míry evropeizace, zde nastal problém s tím, že každý z europoslanců si pojem vysvětlil trochu odlišně oproti zavedeným politologickým definicím, které ovšem také nejsou jednotné. Osobně jsem zvolil níže přiloženou.

„Evropeizace je do značné míry spojena s evropskou integrací a tím do jaké míry tento komplexní proces působí na různé sféry politiky států, které s daným procesem souvisí, můžeme říct, že jsou to členské a kandidátské státy Evropské unie. Pojem evropeizace může souviset také s utvářením nové politické struktury, ať už se jedná o politiku Evropské unie,

evropské politické strany nebo Evropský parlament. Výše popsané procesy se mohou do značné míry překrývat a mít v různé míře dopady všechny roviny politiky“.⁷⁹

Pokud není úplná shoda nad politologickou definicí, je širší výklad pojmu z řad politiků, dle mého názoru, logickým důsledkem dané situace. Pod pojmem evropeizace si někteří oslovení europoslanci představili míru proevropskosti hlasování své strany na půdě EP. Evropeizace byla ztotožněna také s vnímáním důležitosti evropské politiky a působení v ní z řad národních politiků, kdy evropská politika nepřevyšovala svou důležitost v očích národních politických elit politiku domácí. Pojem evropeizace byl také dán do souvislosti s proevropskostí členské základny sociální demokracie, kdy povědomí o evropských otázkách v řadách členské základny je považováno za krok směrem k evropeizaci členů politické strany. Závěrem přikládám poslední dva názory, které dle mého mínění věrně ilustrují roztržitost používání tohoto pojmu. Jedním z názorů je nemožnost generalizace evropeizace sociálně demokratických stran, protože každá národní strana je jiná. Druhým názorem je skutečnost, že se poslanci jednotlivých sociálně demokratických stran nepotkávají dostatečně často, aby míru evropeizace pozvedli na vyšší úroveň.

Resumé: *Díky šesti různým pohledům na dané téma a značné šíři definice pojmu evropeizace je, dle mého názoru, nemožné erudovaně rozhodnout o míře evropeizace sociálně demokratických stran v EP.*

Kromě odpovědi na dvě předdefinované otázky bych závěrem rád zodpověděl poslední mnou předdefinovanou tezi, kterou je profil sociálně demokratického poslance Evropského parlamentu. Vědeckou definici jsem totiž při samotném studiu nikde nenašel. Snažil jsem se proto nadefinovat profil sociálně demokratického europoslance na konci teoretické části se znalostí teoretického rámce a po skončení analýzy praktické části diplomové práce vlastní koncept znovu posoudit a případně ho modifikovat.

Evropský sociálně demokratický poslanec, *vztaheno primárně na Českou republiku, má za zády silné politické zázemí strany, která má více než stoletou historii. Sociální demokracie se vždy snažila o proevropskou politiku, která ovšem byla přerušena více než 40 lety zákazu strany v Čechách. Sociální demokracie na svou proevropskou tradici navazuje, ale*

---

⁷⁹ DANČÁK, Břetislav, FIALA Petr a HLOUŠEK Vít. *Evropeizace: pojem a jeho konceptualizace*. In DANČÁK, Břetislav, Petr FIALA a Vít HLOUŠEK. *Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno: IIPS, 2005. s. 16.

musí se vypořádávat s různými překážkami – přerušným vnitrostranickým vzděláváním, kdy sociálně demokratické elity mají o evropských tématech mnohem širší povědomí oproti členské základně nebo faktem, že strana PES není, dle mého názoru, v současnosti tak silnou organizací, aby dokázala formovat národní politiky a kooperovat tak politiku evropskou. Čeští, respektive slovenští europoslanci mají ztíženou pozici v tom, že média o jejich činnosti a obecně o evropské tematice tolik neinformují a jejich práce tak není dostatečně akcentována v českém a slovenském tisku. Evropský sociálně demokratický poslanec zvolený za ČR nebo SR, má, dle mého názoru, silný mandát, který je ovšem zeslabován nedostatečným akcentem na evropská témata, a to i v rámci stranických a nadstranických organizací, a také sníženým zájmem voličů o dění v institucích EU, který značně přizívají média.

Celá tato teze se mi po analýze řízených rozhovorů potvrdila, pouze bych jí doplnil o aspekt mandátu, se kterým se musí vypořádávat všichni oslovení europoslanci a to je deficit vztahů reprezentativní demokracie, kdy voliči považují europoslance za někoho, o jehož práci mnoho nevědí, neumí se s ní ztotožnit a rozlišit, co je v pravomoci národních politiků, a co v pravomoci evropských politiků. Celé situaci nenahrává fakt, že především veřejnoprávní média o práci europoslanců dostatečně neinformují a evropská témata obecně nejsou příliš akcentována, což se zase projevuje zpětně na deficitu vztahů reprezentativní demokracie. Sociálně demokratický europoslanec se také musí vyrovnávat s tím, že nemá dostatečnou podporu od své zastřešující organizace, kdy skupina PES není v současnosti dostatečně silným hráčem v nastolování nové agendy potřebné pro další vývoj sociální demokracie v 21. století a ani silným hráčem národních politik. Sociální demokracie potřebuje ve svých řadách silné osobnosti, které dokážou oslovit voliče, jasně akcentovat národní a evropská témata a odrazit pokusy euroskeptiků a eurofobů, stát se dominantními politickými hráči na národní i evropské scéně. Sociální demokracie má historickou kontinuitu, do budoucna silný potenciální voličský elektorát a je schopná nastolovat důležitou agendu, jen si musí rozmyslet, po jaké cestě se v následujících letech vydá. Sociálně demokratičtí europoslanci v Evropském parlamentu mají dobré předpoklady k tomu, aby hráli důležitou roli při dalším směřování sociální demokracie na evropské scéně.

8) Přílohy

8.1) Seznam použitých zkratk

- **AFET** – Committee on Foreign Affairs (Výbor pro zahraniční věci)
- **AGRI** – Committee on Agriculture and Rural Development (Výbor pro zemědělství a rozvoj venkova)
- **ALDE** – Alliance of Liberals and Democrats for Europe (Aliance liberálů a demokratů pro Evropu)
- **BUDG** – Committee on Budgets (Rozpočtový výbor)
- **CFSP** – Common Foreign and Security Policy (Společná zahraniční a bezpečnostní politika)
- **CONT** – Committee on Budgetary Control (Výbor pro rozpočtovou kontrolu)
- **CSP** – The Confederation of the Socialist Parties of the European Communities (Konfederace socialistických stran v evropském společenství)
- **CULT** – Committee on Culture and Education (Výbor pro kulturu a vzdělávání)
- **CZ** – Česká republika
- **ČR** – Česká republika
- **ČSR** – Československá republika
- **ČSSD** – Česká strana sociálně demokratická
- **ECB** – Evropská centrální banka
- **ECR** – European Conservatives and Reformists Group (Evropští konzervativci a reformisté)
- **EFD** – Europe of Freedom and Democracy (Evropa svobody a demokracie)
- **EMPL** – Committee on Employment and Social Affairs (Výbor pro zaměstnanost a sociální věci)
- **EMU** – (Evropské měnové unie)
- **EP** – Evropský parlament
- **EPP** – European People's Party (Evropská lidová strana)
- **ESP** – European Socialist Party (Evropská socialistická strana)
- **ESUO** – Evropského společenství uhlí a oceli
- **ETUC** – European Trade Union Confederation (Evropská unie odborových svazů)
- **EU** – Evropská unie
- **FR** - Francie
- **Greens – EFA** – Greens / European Free Alliance in the European Parliament (Zelení – Evropská svobodná aliance v Evropském parlamentu)

- **GUE/NGL** – Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left (Skupina konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice)
- **IMCO** – Committee on the Internal Market and Consumer Protection (Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele)
- **IR** – Irsko
- **KDS** – Křesťanskodemokratická strana
- **KDU-ČSL** – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
- **KSČ** – Komunistická strana Československa
- **KSČM** – Komunistická strana Čech a Moravy
- **KSSS** – Komunistická strana Sovětské svazu
- **LP** – Labour Party (Labouristická strana)
- **LSAP** – Luxemburger Sozialistische Arbeiterpartei (Lucemburská socialistická dělnická strana)
- **MERCOSUR** – Mercado Común del Sur (Sdružení volného obchodu Argentiny, Brazílie, Paraguaye, Uruguaye a Venezuely)
- **NUTS** – Nomenclature of Units for Territorial Statistics (Nomenklatura územních statistických jednotek)
- **PČR** – Parlament České republiky
- **PD** – Partito Democratico (Demokratická strana)
- **PEP** – Progressive European Party (Progresivní evropská strana)
- **PES** – Party of European Socialists (Strana evropských socialistů)
- **PS** – Parti Socialiste (Socialistická strana)
- **PSI** – Partito Socialista Italiano (Italská socialistická strana)
- **PSOE** – Partido Socialista Obrero Español (Španělská socialistická dělnická strana)
- **PvdA** – Partij van de Arbeid (Strana práce)
- **PVVZ** – Petiční výbor „Věrní zůstaneme“
- **REGI** – Committee on Regional Development (Výbor pro regionální rozvoj)
- **S&D** – Group of the Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament (Pokrokové spojení socialistů a demokratů v Evropském parlamentu)
- **SP** – Socialistische Partij (Socialistická strana)
- **SPD** – Sozialdemokratische Partei Deutschlands (Sociálnědemokratická strana Německa)
- **SPÖ** – Sozialdemokratische Partei Österreichs (Sociálně demokratická strana Rakouska)
- **SSSR** – Svaz sovětských socialistických republik
- **STAN** – Starostové a nezávislí
- **SZP** – Společná zemědělská politika

- **TRAN** – Committee on Transport and Tourism (Výbor pro dopravu a cestovní ruch)
- **ÚVOD** – Ústředního vedení odboje domácího
- **ÚVV ČSSD** – Ústřední výkonný výbor Československé strany sociálně demokratické
- **YES** – Young European Socialists (Mladí evropští socialisté)

8.2) Profily vybraných europoslankyň a europoslanců

Zuzana Brzobohatá (ČSSD)⁸⁰

Zuzana Brzobohatá se narodila 11. července 1962 v Brně. Vystudovala Elektrotechnickou fakultu Vysokého učení technického v Brně. Později působila jako zastupitelka města Tišnov a také jako zastupitelka Jihomoravského kraje. V roce 2008 se stala poslankyní Poslanecké sněmovny PČR a následně byla v roce 2009 zvolena do EP. Zde byla postupně členkou výborů REGI, BUDG, CONT a Delegace pro vztahy se Švýcarskem a Norskem. Zuzana Brzobohatá se věnuje spolupráci s neziskovým sektorem, především práci s dětmi a mládeží v Hnutí Brontosaurus. Hovoří anglicky a rusky.

---

⁸⁰ Evropský parlament. *Evropský parlament* [online]. Brusel, 2014, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/96716/ZUZANA_BRZOBOHATA_home.html. Česká strana sociálně demokratická: Svoboda, spravedlnost, solidarita. *Česká strana sociálně demokratická: Svoboda, spravedlnost, solidarita* [online]. Praha, © ČSSD 2011, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/nasi-lide/zuzana-brzobohata/>.

Richard Falbr (ČSSD)⁸¹

Richard Falbr se narodil 29. září 1940 v Chesteru ve Velké Británii. Vystudoval Právnickou fakultu Karlovy univerzity v Praze. Později působil jako významný odborový předák, stal se prvním předsedou ČMKOS. V roce 1996 se stal senátorem Senátu PČR a následně byl v roce 2004 zvolen do EP. Ve volebním období 2009 až 2014 byl členem výboru EMPL a Delegace pro vztahy se zeměmi Střední Ameriky. Richard Falbr předsedá Hospodářské a sociální radě Ústeckého kraje a zabývá se problematikou sociálně ohrožených skupin, především důchodců. Hovoří anglicky, španělsky a rusky.

---

⁸¹ Evropský parlament. *Evropský parlament* [online]. Brusel, 2014, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/23840/RICHARD_FALBR_home.html.

JUDr. Richard Falbr: poslanec Evropského parlamentu. *JUDr. Richard Falbr: poslanec Evropského parlamentu* [online]. Praha, 2015, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <http://www.falbr.cz/zivotopis-textovy.html>.

Olga Sehnalová (ČSSD)⁸²

Olga Sehnalová se narodila 25. října 1968 v Kroměříži. Vystudovala Lékařskou fakultu Masarykovy univerzity v Brně. Později působila jako zastupitelka města Kroměříže a také jako zastupitelka Zlínského kraje. V roce 2009 byla zvolena do EP, kde působila ve výborech TRAN a IMCO a Delegaci pro vztahy s Izraelem. Olga Sehnalová se zabývá tematikou ochrany spotřebitelů a v Kroměříži pořádá tzv. Dny EU, které mají občanům ČR přiblížit fungování evropských institucí. Hovoří anglicky.

---

⁸² Evropský parlament. *Evropský parlament* [online]. Brusel, 2014, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/96718/OLGA_SEHNALOVA_home.html.
Olga Sehnalová: poslankyně Evropského parlamentu. *Olga Sehnalová: poslankyně Evropského parlamentu* [online]. Kroměříž, 2015, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <http://www.sehnalova.cz/o-mne.asp>.

Vladimír Maňka (SMER - Sociálna demokracia)⁸³

Vladimír Maňka se narodil 19. září 1959 v Lučenci. Vystudoval Stavební fakultu Slovenské vysoké školy technické v Bratislavě. Později působil jako primátor města Zvolen a hejtman (župan) Banskobystrického kraje. V roce 1998 se stal poslancem Národní rady SR a v roce 2004 byl zvolen do EP. Ve volebním období 2009 až 2014 byl postupně členem výborů BUDG a REGI a Delegace pro vztahy s Korejským poloostrovem. Vladimír Maňka se zabývá tématem boje proti korupci a je spoluzakladatelem občanského sdružení *Štvorlístok deťom*, které pomáhá dětem ze sociálně znevýhodněných rodin. Hovoří anglicky a rusky.

---

⁸³ Evropský parlament. *Evropský parlament* [online]. Brusel, 2014, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/28192/VLADIMIR_MANKA_home.html.

Vladimír Maňka: poslanec Európskeho parlamentu. *Vladimír Maňka: poslanec Európskeho parlamentu* [online]. Brusel, 2015, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <http://www.manka.sk/pages/sk/moj-profil/zivotopis.php>.

Katarína Nevedálová (SMER - Sociálna demokracia)⁸⁴

Katarína Nevedálová se narodila 10. listopadu 1982 v Nitře. Vystudovala Mezinárodní vztahy na Středoevropské vysoké škole ve Skalici. Později působila v řadě mládežnických organizací, byla také viceprezidentkou *Mladých evropských socialistů (Young European Socialists – YES)*. V roce 2009 byla zvolena do EP. Ve volebním období 2009 až 2014 byl členkou výboru CULT a Delegace pro vztahy s Tádžikistánem, Turkmenistánem a Mongolskem. Katarína Nevedálová se věnuje tématice vzdělávání, rovnoprávnosti mužů a žen, mládežnické politice a je viceprezidentkou skupiny PES. Hovoří anglicky.

---

⁸⁴ Evropský parlament. *Evropský parlament* [online]. Brusel, 2014, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/96653/Katarina_NEVE%20ALOV%C1_home.html. Katarína Nevedálová: poslankyňa Európskeho parlamentu. *Katarína Nevedálová: poslankyňa Európskeho parlamentu* [online]. Bratislava, 2015, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: http://www.europoslankyna.sk/?page_id=1270.

Monika Smolková (SMER - Sociálna demokracia)⁸⁵

Monika Smolková se narodila 6. října 1956 v Javorníku. Vystudovala Pedagogickou fakultu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešově. Později působila jako zastupitelka města Košice a také jako zastupitelka Košického kraje. V roce 2006 se stala poslankyní Národní rady SR a následně byla v roce 2009 zvolena do EP. Ve volebním období 2009 až 2014 byla členkou výborů REGI a Delegace ve Výboru pro parlamentní spolupráci EU-Ukrajina. Monika Smolková se zabývá politikou zaměstnanosti a podporou slovenských regionů. Hovoří anglicky.

---

⁸⁵ Evropský parlament. *Evropský parlament* [online]. Brusel, 2014, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/96655/MONIKA_SMOLKOVA_home.html.

Monika Smolková: poslankyňa Európskeho parlamentu. *Monika Smolková: poslankyňa Európskeho parlamentu* [online]. Košice, 2015, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <http://www.monikasmolkova.sk/uvod/zivotopis/>.

8.3) Přepis řízených rozhovorů

Poznámka: Při rozhovorech s oslovenými europoslankyněmi a europoslanci došlo k několika nepředvídatelným situacím, které zasáhly do rozhovorů, které nejsou předmětem přepisu. S jejich laskavým svolením jsem rozhovory redakčně upravil tak, aby byla zachována jejich podstata a nedošlo k jejich zkreslení. Přepis doznal pouze několika stylistických úprav, takže je zachycen téměř v původní podobě. Všechny oslovené europoslankyně a europoslanci mi poskytli autorizaci ke zveřejnění přepisů řízených rozhovorů v této podobě.

Paní poslankyně Zuzana Brzobohatá (ČSSD/S&D) – volební období 2009 až 2014

Rozhovor probíhal 23. 10. 2013 ve Štrasburku ve Francii

Kontakt: Email poslanecké kanceláře v Brně brzobohata.europarl@centrum.cz

1) Frakce S&D sdružuje národní sociálně demokratické strany. Je podle Vás vidět určitá evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran?

- a. Společné hlasování v určitých otázkách.
- b. Nutnost určité jednoty frakce při vyjednávání.
- c. Mechanismus dosahování konsensu uvnitř strany – volný X imperativní mandát.

Pro srovnání použiji příklad činnosti národního parlamentu, která je všeobecně známá díky sdělovacím prostředkům. Frakci S&D si můžeme představit jako klasický poslanecký klub, kdy v Čechách je klub, např. ČSSD, složen z krajských zástupců, tak tady je to z jednotlivých států. Samozřejmě, že smyslem té frakce je, aby to **hlasování** bylo pokud možno jednotné, k tomu samozřejmě slouží pracovní skupiny, protože v té frakci je 180 až 200 lidí, tak samozřejmě není možné vše vyjednat v jednom klubu, jak je zvykem v ČR, ale dělá se to právě na pracovních skupinách, které se týkají konkrétních výborů. Já osobně jsem třeba ve skupině, která se zabývá rozpočtem a kontrolou rozpočtu. Logicky, tady v té skupině, kde je cca 30 poslanců se najde společné **jednotné** stanovisko k té odborné tématice.

Bývá také zvykem, že u větších vyjednávacích celků se projednají pouze ty kontroverzní nebo ty, které mají nějaký politický význam. Nepřekvapí proto, že se probere třeba rozpočet, víceletý finanční rámec. Je také z praxe jasné, že se dost těžko shoduje na Společné zemědělské politice (SZP). Koneckonců dnes (23. 10. 2013 pozn. aut.) se hlasovalo o rybářské politice, což v Česku spíše budí úsměv, ale tady je to považováno za velmi důležité téma.

Zmínil jste také otázku **evropeizace politických stran**. Nemyslím si, že já nebo někdo z mých kolegů v ČSSD by měl problém hlasovat v oficiálních pozicích frakce jiným způsobem. Tady je na rozdíl od českého parlamentu možné hlasovat proti rozhodnutí frakce, ale ta delegace to většinou předem avizuje, že nebude zastávat to jednotné stanovisko, protože má k tomu určitě, např. národní důvody. Neřekla bych ale, že je to typické, spíše se to vztahuje opravdu k některým konkrétním věcem. Česká sociální demokracie se zde určitě chová jako strana evropská, podporuje větší sjednocování Evropy, větší demokratizaci, více pravomocí Evropskému parlamentu. Opravdu se snaží přispívat k tomu

stavu Komise, vláda, Evropský parlament, národní parlament, abychom byli ve srovnání s českou situací.

Pokud jde o tzv. **imperativní mandát** a jeho určitou interní aplikaci, jak jste to definoval, tak pokud si poslanec tzv. postaví hlavu, tak ta vynutitelnost jeho rozhodnutí není rozhodně možná. Vím, že v českém parlamentu byli vyloučení dva poslanci ODS při hlasování o důvěře (Jan Florián a Tomáš Úlehla pozn. aut.), co ale vím, tak v EP se stalo jen jednou, že došlo k vyloučení poslance z frakce, ale ten důvod nebyl v rozdílnosti jeho hlasování, ale v tom, že se účastnil některých nekalých praktik, včetně úplatků za pozměňovací návrhy od bankovních sektorů.

2) Do jaké míry ovlivňují národní zájmy chování jednotlivých členských států, respektive poslanců?

- a. Hlasování europoslanců na národní, nikoliv stranické bázi, např. otázky rozpočtu ve výboru AGRI – reprezentace stanoviska ministerstev zemědělství apod.

V tomhle mohu mluvit pouze sama za sebe. Česká média nás, jako europoslance, prezentují jako 22 bojovníků za české **národní zájmy**, což je naprosto ideově pochybené, protože jihomoravští poslanci napříč politickým spektrem také nehlasují pro jednu sazbu DPH, tak jak se jim to hodí, ale samozřejmě hlasují podle toho, jakou filosofickou teorii reprezentují. Tady není dost dobře možné, aby stanovisko ministerstva, které vede například ODS, bylo pro mě akceptovatelné, je to ideově nemožné. Samozřejmě, někdy se stane, že ten národní zájem upřednostníme, ale je to opravdu v minimální míře. Podpoříme samozřejmě národní zájem, jestliže to není v rozporu s nějakým celkovým zaměřením té socialistické frakce. My jsme tu ale neměli žádný rozpor, byli jsme opoziční strana.

Jsou nám také posílána stanoviska ministerstev, ale s různou intenzitou. Výše zmíněné ministerstvo zemědělství například posílá svá stanoviska poměrně pravidelně. Některá ministerstva ovšem netuší, že vůbec existujeme, například z ministerstva financí jsem nedostala jedno jediné stanovisko. Jedno sice došlo, ale to bylo až na základě intervence státního tajemníka Vojtěcha Bellinga⁸⁶ a samotnou pozici ministerstva nám poslali na úrovni náměstka. Pan ministr Kalousek se neobtěžoval, a to ani v tak zásadní otázce, jako jsou evropské fondy.

S různými postoji v různých otázkách jsme myslím neměli problém, ale vím, že třeba kolegové z ODS, jak jsme se s nimi bavili, tak mívali hlasovací seznam své frakce, ale pak mívali úpravu pro českou ODS, takže často třeba hlasovali proti své frakci, protože upřednostnili stanoviska ministerstev řízených jejich lidmi. My samozřejmě tím, že jsme byli v Česku v opozici, tak nějaký morální rozpor tady nebyl. Stanovisko ministra, který byl zásadně proti všemu evropskému, jsem si přečetla a neměla jsem problém hlasovat jinak. Neměla jsem pocit, že poškozují Českou republiku, protože on jí škodil už tím, jak to vypadalo.

Ptáte se, jestli je evropský zájem nadřazen tomu národnímu. Vzhledem k tomu, že jsme Evropský parlament, tak pro nás by měl být na prvním místě ten **evropský pohled**, samozřejmě hledat, jestli není striktně proti zájmu českých občanů, ale sociální demokracie Evropu vidí spíše jako možnost pro rozvoj, větší šance pro české občany. Pokud se chováme proevropsky, tak za české občany bojujeme v podstatě lépe než naši kolegové, kteří se ohánějí národními zájmy a vlastně tu

---

⁸⁶ Úřad vlády ČR: *Úřad vlády ČR* [online]. [cit. 2013-11-14] Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/tajemnik/phdr--vojtech-belling--phd--87125/>.

bojkotují naprosto všechno. Nechovají se konstruktivně a cokoliv „zavání“ Evropou, tak je vždycky negativní, včetně negativního stanoviska.

3) Vidíte rozdíly v charakteru mandátu národního a evropského sociálně demokratického poslance?

- a. Druh aktivit – reprezentativní funkce apod.
- b. Způsob financování mandátu – podpora národních stran apod.
- c. Vazba na vedení národní strany.
- d. Pojetí mandátu – zastupování voličů (popř. cílových skupin), státu, Evropy jako takové apod.
- e. Podle čeho strany definují své voliče – centrum X předměstí, intelligence, working class, střední podnikatelské vrstvy?
- f. Jak je vnímán deficit vztahů reprezentativní demokracie? Volič neví, co čekat od národního poslance a co od europoslance.

Co se týče **reprezentativní funkce**, tak nevím, jestli to dokážu posoudit, protože jsem nikdy nebyla v žádném zahraničním výboru. Způsob práce je nicméně stejný, protože je to práce nad legislativou, má to určitý jednací řád nebo legislativní postup, takže je to víceméně standardní. Poslanec se seznámí s tou zprávou, popřípadě jí píše či podává pozměňovací návrhy. Na rozdíl od českého parlamentu tady nemáme koalici a opozici, takže se daleko více vyjednávají kompromisní stanoviska. Je tak možné hlasovat v souladu s frakcí, která je mimo váš ideový proud, pozměňovací návrh však musí mít hlavu a patu. Je tady daleko větší šance se domluvit. Spíše se tu cení konsensus, než nějaké přetlačování. Atmosféra při práci je úplně jiná a daleko lépe se pracuje, na druhé straně ta vlastní práce je vlastně stejná.

Co je jiné oproti českému poslanci, je fakt, že pokud to chcete dělat pořádně, tak je zapotřebí trávit 4 dny z týdne v Bruselu, nebo ve Štrasburku. Na práci doma vám potom zbývá pátek, sobota a neděle, což není úplně šťastné pro kontakty s voliči. V pátek odpoledne nebo v sobotu chce opravdu málokdo chodit na nějaké besedy, stejně tak na středních školách může tyto besedy člověk realizovat pouze v pátek dopoledne. Český poslanec má s volným pondělkem lepší možnosti setkávat se s občany, se studenty apod.

V Evropském parlamentu existuje tzv. Zelený týden, který je jednou za dva měsíce a v tomto období se standardně jezdí na zahraniční delegace. Dochází k setkávání členů Evropského parlamentu s lidmi z parlamentů, jež stojí mimo Evropskou unii nebo Evropu vůbec. Já jsem třeba členkou delegace pro Norsko, takže standardně jednou za rok se setkáváme s kolegy v Norsku a jednou za rok naopak přijedou naši norští kolegové sem. Obecně má prostě část toho Zeleného týdne poslanec plno. Daleko méně se proto zabýváme lokálními problémy, které řeší český poslanec daleko častěji.

Ptal jste se mě také na **deficit vztahů reprezentativní demokracie** poslance Evropského parlamentu a voliče v národním státu, kdy je poslanec volen jednou za 5 let doma, ale těžištěm jeho práce je Brusel nebo Štrasburk. Lidé si to potom neumí úplně představit, jak jste nastínil i podle sebe. Můj názor je takový, že čeští novináři považují zprávy z Evropského parlamentu za zprávy ze zahraničí, což je úsměvné, když jsme v zahraničních rubrikách. Na rozdíl od plenárního zasedání českého parlamentu, kdy opravdu minimálně v hlavních zprávách je zmínka o tom, co se ten den v parlamentu projednalo. U Evropského parlamentu v době plenárního zasedání se to výrazně zlepšilo, kdy alespoň běží textové zprávy na ČT 24 o tom, co bude Evropský parlament projednávat.

Problém je implementace do české společnosti, kdyby média pracovala tak, jak je to třeba zvykem v Německu, kdy v době plenárního zasedání je krátký šot, co v ten den proběhlo, tak se s tím ti občané identifikují, vědí, že když se děje něco na federativní úrovni jednotlivých zemí, tak voliči mají možnost dohledat si, jak ten jejich poslanec z regionu hlasoval, což mnozí voliči třeba dělají. Já osobně mám emailové odezvy, kdy i u nás začínají lidé sledovat, jak jsme hlasovali, což většinou dělá volič, který není spokojen a něco nám k tomu třeba napíše, z toho také vím, že to voliči sledují. Je zde velký deficit sdělovacích prostředků, především televize. Rozhlas občas dává přímé vstupy a k tomu nějaké komentáře, takže tady si myslím, že osvěta je. Občané politiky posuzují zejména podle mediálních výstupů, když to řeknu lidově, tak si můžu „nohy uběhat“ a stejně osvětu o tom, co zde dělám, neudělám.

Na otázku, jestli si myslím, že v tom hraje nějakou roli **vazba na národní stranu**, kdy strana může ovlivnit pozitivním způsobem to, co tady dělám, tak odpovím, že zcela určitě. Problémem je ovšem určitá odlehlost. Pokud něco přijme česká poslanecká sněmovna, tak ta média tam jsou a v okamžiku, kdy poslanci dohlasují není problém udělat improvizovanou tiskovou konferenci, kdy třeba i poslanec, který není ve vedení klubu, ale je zpravodajem může přednést argumenty, které se vážou k danému tématu. Celý proces je daleko operativnější. My v Evropském parlamentu můžeme řešit takovou situaci nějakým telemostem, ale pokud tu například v pondělí odhlasuji prospěšnou věc, tak pokud s ní přijdu v pátek na tiskovou konferenci do Lidového domu (hlavní sídlo ČSSD v Praze pozn. aut.), tak se jedná o „zastaralé zboží“. Vyjádření přes telefon pak není úplně zajímavé, oproti tomu kdy vidí napřímo tu danou osobu.

Ptal jste se, jak vnímám způsob **financování mandátu** europoslance, když se tak neděje z rozpočtové kapitoly národní strany a jestli to je v něčem jiné nebo jestli je to problém. Myslím si, že není. Toto volební období je vlastně první, kdy evropské poslance financuje přímo Evropská unie a plat nejde z rozpočtu národních parlamentů. Myslím, že to ale bylo úplně stejné. Pánové Richard Falbr a Libor Rouček byli europoslanci za ČSSD také v tom prvním českém období po roce 2004 (6. volební období celkově po zavedení přímé volby europoslanců v roce 1979 pozn. aut.), takže si nemyslím, že způsob financování by v tom vnímání rozdílů evropského a národního poslance hrál nějakou roli. Pro českého voliče je, si myslím, zajímavější, že to financování nejde z národního rozpočtu, ale z toho evropského. Všichni ale víme, že se peníze na financování těch platů berou z národních rozpočtů, přesto je realitou, že český volič nevnímá financování europoslanců jako něco, co by šlo tzv. z jeho kapsy.

Ptal jste se, podle čeho **strany definují své voliče**, jestli se jedná o definici centrum X předměstí, inteligence X pracující třída a jestli vnímám to určité **cílení na určité skupiny**, zmínil jste, že ČSSD se kromě nízko příjmových skupin snaží zacílit i na středně příjmové voliče. Na otázku, jestli je rozdíl mezi cílovými skupinami národních a evropských poslanců můžu odpovědět pouze ze svého pohledu. Nejsem politoložka a nikdy jsem nestanovovala politickou strategii strany. Dle mého názoru si každý jednotlivý poslanec musí vybrat cílovou skupinu, kde se cítí dobře a které rozumí a dokáže se s ní identifikovat. Někteří kolegové jsou kupříkladu myslivci, já osobně cílím na neziskový sektor. Do politiky jsem také šla přímo z neziskového sektoru.

Týká se to také otázky **pojetí mandátu**, kdy člověk v tomto postavení může přeci jen pomoci, ať už finančně nebo zaštitěním nějaké akce. Především se snažím cílit na mateřská centra či zelené nevládní organizace nebo ty, co pracují s dětmi a mládeží. Zde je výhoda toho principu pátek, sobota,

neděle, kdy lidé nechodí do práce a je tak víc prostoru na volnočasové aktivity. Ruku na srdce otázku mateřských center měla v gesci česká strana lidová, vzhledem k tomu, že nejsou v parlamentu, tak jsou v takovém vakuu, a oceňují, že sociální demokracie chce nějakým způsobem řešit školky, v tomto tématu nacházíme společnou řeč. Další věci jsou také různé způsoby vzdělávání, kdy sociální demokracie není a priori proti alternativním formám výuky (rozhovor probíhal 23. 10. 2013, 2 dny před konáním předčasných voleb do Poslanecké sněmovny PČR, kde KDU – ČSL uspěla a získala 14 mandátů pozn. aut.).

Osobně se také snažím dělat besedy na středních školách, kde se sice nemůže vystupovat politicky, ale je dobré šířit osvětu, například v předmětu občanská nauka či společenské vědy. Pět let jsem sama učila, takže mi nedělá problém vzít si jednu vyučovací hodinu a mluvit o tom, co dělá Evropský parlament.

Sociální demokracie musí oslovovat své tradiční voliče ze středních a nízko příjmových skupin a seniory, protože mladý člověk je většinou pravicově orientovaný. Je zdravý, má šanci sehnat práci, ještě nemá malé děti a není na nemocenské. Jak postupně člověk stárne, tak těmi negativními životními zkušenostmi se stává více levicovým, protože ho zajímá určitá forma postarání o jeho děti nebo co se stane, až půjde do důchodu.

4) Dochází k určité rámcové spolupráci na národním principu také v rámci frakce?

a. Visegrádská čtyřka – společné programy v rámci V4, existence neformálních uskupení.

- Spolupráce SMER – sociálna demokracia a ČSSD po volbách.

Ptal jste se, jestli sociálně demokratické strany, respektive česká sociální demokracie spolupracují podle **národního principu**, zmínil jste regionální sdružení Visegrádské čtyřky. Musím říct, že nejvíce spolupracujeme se slovenskými kolegy, kde ta jazyková bariéra je minimální, ale že by ta spolupráce tady byla na úrovni Visegrádské čtyřky, tak to nemám ten pocit. Je to víceméně napříč, s některými lidmi komunikujete více a s některými méně. Záleží také na tom, zda druhá strana řeší stejné, nebo podobné téma. Rozhodně to není tak, že bych si řekla, lépe se dohodnu s Němci než s Francouzi. Jde opravdu o konkrétní lidi, kdy komunikuji s kolegyní z Maďarska, z Německa, s kolegou z Británie, v mých výborech zrovna není žádný Slovák, takže ta komunikace s nimi tam není. Když jsem byla v regionálním výboru s kolegyní Smolkovou (Monika Smolková, slovenská europoslankyně za stranu SMER – sociálna demokracia pozn. aut.), tak ta spolupráce fungovala dobře. Dochází tedy obecně spíše k *ad hoc* spolupráci. Možná by ale stálo do budoucna za to se na některých věcech předem domlouvat, ale nikdy jsme se o to příliš nesnažili, ale je možné, že ve výboru AGRI (zemědělský výbor pozn. aut.) se společná stanoviska domlouvala, ale u toho jsem já osobně nebyla, takže to nemohu říct.

5) Co jsou pro Vás osobně největší klady a zápory mandátu sociálně demokratického europoslance, případně europoslance obecně?

Klady můžu říci z pozice Evropy, kdy můžu říct, že sociální demokraté se tu všeobecně chovají velmi konstruktivně, ale není to přehnané, že by se Evropy prosazovala za každou cenu. Bere se především v úvahu lidský faktor, jak daná věc bude působit na lidi. Je rozšířen ten lidský, sociální pohled, jak daná konkrétní věc bude působit na lidi, například otázka zaměstnanosti. Výhodou je také to, že člověk může působit ve prospěch velkého počtu lidí, i když je to třeba trochu v obecné rovině.

V každém státě je také nějaký problém. Jsou státy, kde je koalice dvou stran naprosto unikátní a všichni jsou z toho v šoku, že k něčemu takovému došlo a pak jsou státy, kde jsou tři vlády za rok a nikoho to nedojme. Jsou státy, které mají předsednictví a nemají vládu, jež sestavují 18 měsíců, a nic se neděje. To, co jsou u nás často bombastické titulky, zejména v bulvárních médiích, tak nakonec člověk zjistí, že se různé věci v různých zemích také staly a ta politická reprezentace se z toho také dokázala dostat. Jedná se často i o hospodářsky úspěšné státy. Díky tomu se člověk naučí koukat na věci s nadhledem, a to je, dle mého názoru, velmi cenné. Poučné je také to, jak člověk vidí řešení těch problémů a jejich přístup k nim v těch daných zemích.

Často jsme dostávali otázku, když jsme v době předsednictví shodili vládu, co se stalo. V rámci Evropy se nestalo vůbec nic. Zaznívaly hlasy, že to bylo naše právo, bylo to ústavní a my jsme se jen dívali na to, jestli danou situaci budete řešit podle vaší ústavy. Vzhledem k tomu, že jste to tak řešili, jmenovali jste úřednickou vládu, která získala důvěru, tak tím je to pro nás vyřízené. Jste demokratickou zemí, protože jste to demokraticky vyřešili. Nikoho nezajímalo, jestli jezdí místo premiéra A premiér B, důležité bylo, zda má mandát podle Ústavy ČR. V České republice se daná situace brala jako velká tragédie, jak nás to v Evropě poškodí, tak ve výsledku nás to nepoškodilo vůbec. Co nás naopak poškodilo, byly některé výroky bývalé hlavy státu Václava Klause, kdy jako euroskeptik byl proti EU a měl odmítavý postoj prakticky k čemukoliv.

Zmínil jste také to, že v Evropském parlamentu není moc vyložené pravicových stran, pokud nepočítáme velmi konzervativní frakce ECR, ve které je česká ODS a EFD, kteří jsou na pomyslné stupnici euroskepticismu úplně nejvýše. Značný potenciál ovšem vidím v liberální frakci ALDE, která by mohla být vhodnou alternativou pro lidi, kteří nechtějí volit úplně euroskeptické strany. Taková strana v českém politickém systému prostě chybí, pokusem byla strana LIDEM, což nemá ani moc cenu zmiňovat.

Zápory, sem rozhodně patří cestování a odtrženost jak od české politiky, tak i určitá míra vykořenění z toho českého prostředí. Snažíte se sice být každý víkend doma, tak to prostě není totéž, jako když tam člověk žije pořád. Člověk si systematicky musí hledat kontakty. Nezůstat celý víkend doma, ale zase jít tzv. mezi lidi. Jít do těch svých zájmových skupin, ať už někdo hraje fotbal nebo se jen potkat s lidmi, kteří nejsou zasažení tou realitou v EU a udržují si od toho zdravý odstup. Nesmí člověk ztratit kontakty, protože bruselský život je trochu mimo realitu. Snažím se proto víkendy trávit mezi českou společností, abych se dozvěděla, co ty lidi zajímá. Musíte si ovšem na to vyhradit velkou spoustu času.

Ptal jste se, jestli by tento problém určitého odtržení od české reality nešel vyřešit například týmem, který připraví v Bruselu, resp. ve Štrasburku, tzv. „půdu“ a europoslanec/kyně se pak věnuje svým kontaktům doma a snaží se je systematicky budovat. Tak to určitě nejde zrealizovat, protože abyste mohl efektivně vyjednávat, tak si s těmi lidmi musíte vytvořit osobní kontakty. Dám příklad, výbor jedná v pondělí a v úterý, přiletíte na ten výbor v úterý po jeho skončení nebo ve středu ráno odletíte, tak už nemáte čas zajít s kolegy na kávu, probrat pozměňovací návrhy, protože ten kolega zrovna ty 2 dny nemá čas a má ho až ve středu. Je velice důležité tyto neformální kontakty udržovat.

V Evropském parlamentu je zvykem, že pokud jste zpravodaj nebo stínový zpravodaj, tak jsou mezi tímto kolektivem schůzky, kde se projednávají pozměňovací návrhy, domlouvají se kompromisy, a když je to něco složitějšího, tak to není na jednu hodinu. Tato jednání jsou často opakovaná. Já jsem třeba dělala stínového zpravodaje ke Klausově výjimce, tak jsme se s kolegou Andrew Duffem (britský

europoslance za Liberální demokraty pozn. aut.) sešli třeba jen na chvíli, ale člověk musel být k dispozici. Z těchto důvodů je důležité v tom Bruselu být. Navštěvují Vás zde také různé zájmové skupiny, které vám vysvětlují svůj pohled na věc, což nepokládám za nic špatného. Vzhledem k tomu, že jsem spíše přes neziskové organizace, tak komunikuji především se zastoupeními „zelených“ organizací, kolegové přes energetiku se zase scházejí se zástupci energetických společností apod.

Pokud člověk není přítomen v Bruselu fyzicky, tak toho, dle mého názoru, mnoho nedokáže. Účast na výborech je pouze takovou viditelnou třešničkou na dortu pro média a voliče, ale druhých 50% tvoří zákulisní vyjednávání. Jednání za zavřenými dveřmi tak tvoří meritum věci. Vy dáte pozměňovací návrh, kolega dá další a hledáte kompromisní řešení. Toto se nemůže ani projednávat na výboru. Od toho je člověk zpravodaj nebo stínový zpravodaj, aby daný návrh předpřipravil, a ten výbor potom o něm hlasuje. Tuto metodu práce bych osobně doporučila českému parlamentu. V kontaktu s tím hlavním zpravodajem, kterého jmenuje sněmovna, by tak měli být ti stínový zpravodajové z ostatních stran, kteří jsou k tomu odborně způsobilí a jsou oponenti tomu zpravodaji. Být prostě mluvčí za svůj daný poslanecký klub v dané problematice. Vedlo by to k zefektivnění práce, především poslaneckého klubu. Stínový zpravodaj by o dané věci seznámil své kolegy v klubu a o dané věci by hlasovali a vzali tak v potaz názor člověka, který se dané problematice déle věnuje a hlouběji se jí zabývá, ať už je to lékař nebo odborník na daňové záležitosti. Ostatní poslanci, kteří mají třeba jinou profesi, pak na něj ve výsledku dají. K danému zefektivnění práce není ani zapotřebí měnit jednací řád. Záleží jen na tom, jak se dané kluby domluví, protože stínový zpravodaj se vlastně nikam nezaznamenává, je to ale velmi užitečná a praktická funkce.

Pan poslanec Richard Falbr (ČSSD/S&D) – volební období 2009 až 2014

Rozhovor probíhal 12. 12. 2013 ve Štrasburku ve Francii

Kontakt: sekretariat@falbr.cz

1) Frakce S&D sdružuje národní sociálně demokratické strany. Je podle Vás vidět určitá evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran?

- a. Společné hlasování v určitých otázkách.
- b. Nutnost určité jednoty frakce při vyjednávání.
- c. Mechanismus dosahování konsensu uvnitř strany – volný X imperativní mandát.

Nejprve odpověď na tu první otázku, jestli je vidět určitá **míra evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran**. Politiky jednotlivých členských států zajímají daleko více funkce uvnitř toho státu, tzn. národní funkce, protože na zahraniční politice se body nezískávají. Pokud se díváme na procento voličů ve volbách, tak vidíme, že je všude velmi nízké. To je dané tím, že o tom, co se děje v Evropě, co se děje v Evropském parlamentu, se málo informuje. Pokud se zaměřím na Česko, tak naše média sáhnou po zprávě z Evropské unie, jedině když jde o konflikt nebo o nějaký problém. Pozitivních zpráv o tom, co dělá Evropská unie, je ale minimum. Řada politiků se kromě toho vůči Bruselu vymezuje, nejenom ve starých členských zemích, ale i v těch nových, ti se to naučili velmi brzy. Říká se tomu anglicky blame game (forma odmítání plné zodpovědnosti za určité nežádoucí události pozn. autora). Vina se za určité nedostatky svaluje na Brusel, na jeho byrokracii a to je velmi populární. K tomu samozřejmě přispívají postoje některých politiků, kteří si na tom

postavili svou image. Jedním z příkladů je bývalý prezident Václav Klaus, který neustálým „bombardováním“ Bruselu dosáhl toho, že když by dnes došlo k referendu o vstupu do EU, tak pochybuji o tom, jestli by dopadlo úspěšně.

Vliv sociálně demokratických stran klesá, což je vidět i na výsledcích PESky (Party of European Socialists pozn. autora), jejíž výkon je nepřesvědčivý. Příčinu vidím v tom, že levice začala opouštět některá svá tradiční témata. Začalo to Třetí cestou Tonyho Blaira, který vlastně „vykradením“ konzervativního programu dosáhl vítězství ve volbách. Volič se nad tím zamyslí a může mít pocit, že když obě strany říkají to samé, ale ta pravice to říkala dřív, tak to asi umějí. To jenom obecně k té situaci. Pravda je, že levice je v defenzivě, já to přisuzuji tomu, že jí chybí pravdivá analýza příčin poklesu zájmu o to volit levicové strany. Neoliberalismus a zdůrazňovaný individualismus je pro řadu lidí ještě dnes, i když výsledky liberalismu nejsou některak oslnivé, lákavý a má své příznivce. Každý se chce cítit úspěšný než jako někdo, kdo potřebuje pomoc strany nebo odborů. Příčina odklonu od levicových stran taky nebyla náležitě prozkoumána. Myslím si, že by si to zasloužilo hlubokou analýzu. Odbory jsou organizované, mají hodně členů a přesto, když si zanalyzujeme výsledky posledních evropských voleb, tak zjišťujeme, že většina těch stran hlasy odborářů nedostala.

Pokud jde o **hlasování ve frakci**, tak my se snažíme dohodnout na společných stanoviscích, protože jsme druhá největší frakce v Evropském parlamentu. V některých případech to prostě ale není možné, protože poslanci někdy hájí zájmy svého státu. Například v otázkách, kde se rozhoduje o zemědělství, se jinak chovají poslanci z jižních států, z Francie, z Itálie, než poslanci ze zemí, kde zemědělská lobby není tak vlivná. Na tom případě zemědělců je zřetelně vidět, jak se pořád daří prosazovat většinu toho, co chtějí Francouzi nebo Němci. Frakce nenařizuje povinné hlasování a respektuje skutečnost, že její členové hlasují jinak. Nevyvozují se z toho žádné důsledky. Samozřejmě, že tím, že je ta frakce druhá největší, tak má určitě větší váhu při vyjednávání s ostatními frakcemi v Evropském parlamentu. Někdy se podaří dohodnout s druhou největší frakcí s lidovci v otázce společných stanovisek, protože jak frakce zelených, tak frakce liberálů, tak frakce komunistů chodí s nápady, které se nelíbí ani jedné, ani druhé z těch velkých frakcí. My dostáváme před každým hlasováním nóty, ve kterých je napsáno, jak bychom měli podle přání, vlastně usnesení frakce, hlasovat. Problémem je, že někdy dostaneme stanovisko republiky, které je odlišné. Ten postoj je potom v takových případech různý. Stanovisko, které třeba dostaneme z české strany, respektujeme, ale všichni si obecně stěžujeme, že je velmi špatná komunikace mezi republikou a poslanci. Někdy máme pocit, že jsme v exilu. Málo se usiluje o to ovlivnit hlasování poslanců ve prospěch stanoviska, které zastává republika. Na to si vesměs stěžují poslanci všech těch členských států. No, a teď v době, kdy vypukla krize, je logické, že dochází k nárůstu egoismu a k tomu, že staré členské státy začínají v některých případech koukat skrz prsty na nové členské státy. Přispívají do evropských fondů, takže mají pocit, že by se z těch peněz dalo udělat něco užitečnějšího.

2) Do jaké míry ovlivňují národní zájmy chování jednotlivých členských států, respektive poslanců?

- a. Hlasování europoslanců na národní, nikoliv stranické bázi, např. otázky rozpočtu ve výboru AGRI – reprezentace stanoviska ministerstev zemědělství apod.

Pokud jde o spolupráci českých poslanců, tak ta je někdy hodně problematická. Poslanci pravice totiž jsou proti některým věcem, které my považujeme za zásadní, ať jde o bankovní dohled

nebo věci týkající se daní. Samozřejmě se nejen názory, ale i způsob vyjádření toho názoru liší. Nevím, jak si počínají vedoucí ostatních delegací. Naše delegace je sedmičlenná a respektujeme názor každého jejího člena. Nikdy jsme nepřijali závazné stanovisko, o kterém by se mělo hlasovat tak nebo onak. Většinou dáváme možnost volnému hlasování v rámci delegace ČSSD. Nevím, jak je to u ostatních delegací například u ODS. Nevím, proč šli do frakce ECR. To je frakce bez vlivu, netuším, proč tam šli. Chtěli to Britové a ono je jich málo, tak nemají žádné funkce a nikdo je nebere vážně. Každý jejich návrh je odmítnutý. Myslím, že byla chyba jít do ECR ze strany ODS.

3) Vidíte rozdíly v charakteru mandátu národního a evropského sociálně demokratického poslance?

- a. Druh aktivit – reprezentativní funkce apod.
- b. Způsob financování mandátu – podpora národních stran apod.
- c. Vazba na vedení národní strany.
- d. Pojetí mandátu – zastupování voličů (popř. cílových skupin), státu, Evropy jako takové apod.
- e. Podle čeho strany definují své voliče – centrum X předměstí, intelligence, working class, střední podnikatelské vrstvy?
- f. Jak je vnímán deficit vztahů reprezentativní demokracie? Volič neví, co čekat od národního poslance a co od europoslance.

Praxe v Evropském parlamentu je taková, že po zvolení se stanete členem zpravidla dvou výborů. Jednoho jako řádný člen a jednoho jako náhradník. Mně se podařilo stát dvakrát za sebou členem výboru Pro zaměstnanost a sociální otázky. Potom se stanete členem delegací. To jsou delegace pro Jižní Ameriku, pro Afriku, pro východní státy apod. Pokud jde o tu možnost ovlivňovat věci doma, tak máte poměrně dost **prostředků** k tomu, aby mohl organizovat konference, případně **finančně** přispět nějaké občanské iniciativě. Přispívat své straně je zakázáno.

Pokud jde o **zastupování voličů**, tak ten volební okrsek je jeden, Česká republika. Český poslanec tak vlastně není regionální, i když ty volby jsou regionálně orientované.

Ptáte se, jak strany **definují voliče**. Já osobně využívám svého působení k tomu, abych udržoval úzké kontakty s odbory, protože oni mě považují za svého člověka v Bruselu. Smůla je, že naše voličská základna má o tom, co se děje v Evropské unii malý zájem. Většinou tomu nerozumí a naši politici to taky nějak nepropagují. Pro ně je to prostě obor, na kterém se nedají vydělávat politické body, což jsem už říkal. Každý má možnost využít toho, co nabízí Evropský parlament nejlépe, jak uzná za vhodné. Já třeba působím jako předseda Hospodářské a sociální rady Ústeckého kraje a věnuju svou práci doma činností, které souvisejí s místem, kde mám sídlo kanceláře, to je v Mostě. Věnuji se nejen odborům, ale také Radě seniorů, protože považuji seniory u nás za nejohroženější skupinu. S odbory spolupracuji proto, že jsem tam léta dělal.

My jsme strana, která má problém se získáním střední třídy. O střední třídu se alespoň rétoricky pere víc stran, ale u nás máme problém, že po více než 40 letech totality je slovo levice řadou lidí chápáno, jako něco nepatřičného a slovo socialistický má pejorativní nádech. Novináři a politici pravice nás nazývají socialisty, přestože mezi socialisty a sociálními demokraty je rozdíl. Socialisté jsou radikálnější než sociální demokraté, kteří vychází z toho, co je učil Karl Kautsky, že daleko užitečnější než jít revoluční cestou, je vyjednávat. To je právě to, co některým politickým stranám levice chybí a co třeba umějí odbory, takže se přimlouvám za to, aby hodně lidí z odborů

chodilo do levicových politických stran. Pravda je, že to, co existovalo v 60. a 70. letech, kdy se budoval Evropský sociální model je bohužel pryč. Rozhodující slovo mají velké, globální instituce a nadnárodní monopoly. Je to takové zmatení, protože každá národní vláda má 100% zodpovědnost za hospodářský a sociální stát ve své zemi a má čím dál tím méně nástrojů k jeho ovlivňování.

Ptáte se, jestli vnímám **deficit vztahů reprezentativní demokracie**. Pokud se podíváte na to, jakým způsobem média informují o práci europoslance, tak vidíte, že ty informace jsou velmi povrchní. Jsou v první řadě věnovány tomu, kolik tam vyděláváme peněz a kolik dostáváme peněz na provoz kanceláře. Co konkrétně poslanci dělají, pokud si ovšem nezajistí propagaci své činnosti sami, tak o tom se dozvíte velmi málo. Navíc kromě toho tím, že frakce většinou hlasují jednotně, se stírá rozdíl mezi tím, co hájí maďarský poslanec a co český poslanec nebo rumunský poslanec. Jsou výjimky, ale většinou je to tak, jako by se některé ty strany dobrých a nadějných lidí zbavovaly tím, že je odsunou do Bruselu a ten Brusel je pak „spolkne“. Rozdíl mezi českým a evropským poslancem je také v tom, že Evropský parlament nemá zákonodárnou iniciativu. Rozhodující orgán v EU je Evropská rada, pak Komise, přestože stále „papouškujeme“, že Evropský parlament je jediný orgán bez demokratického deficitu, protože je volený. Lidé si neuvědomují, že 80% předpisů, které jsou implementovány doma, se narodí v Evropském parlamentu a nikdo se nestará o to, aby to řádně vysvětlil, protože nejprve se něco schválí v Evropském parlamentu a potom se to implementuje do národní legislativy. Dokonce někdy, když není něco některý ministr schopen prosadit doma, tak to na té schůzi ministrů (Rada EU pozn. autora) navrhne, nechá si to „odkývat“ a už se celý ten proces rozjíždí.

4) Dochází k určité rámcové spolupráci na národním principu také v rámci frakce?

- a. Visegrádská čtyřka – společné programy v rámci V4, existence neformálních uskupení.
  - Spolupráce SMER – sociálna demokracia a ČSSD po volbách.

Visegrad má velmi slabé výsledky, přestože by to mohla být velmi silná a vlivná skupina, pokud by to vyjednávání vypadalo lépe. Myslím si, že hlavní vinu na tom, že to nefunguje, máme my, protože jako Češi vystupujeme destruktivně. Na všechno si stěžujeme, jsme prostě europotížisté, což bylo markantně vidět při působení vlády Petra Nečase.

Ptal jste se také na to, jestli nějakým způsobem pomáhá to, že jsem žil ve Venezuele a zda mám nějaký užší formální nebo neformální vztah k iberoamerickým zemím či Španělsku nebo Portugalsku. Samozřejmě, že kontakty na španělsky mluvící část parlamentu jsou významné. Podle mě ale nemají nějaký dopad na výsledek jednání o některých směrnících. Atmosféra v parlamentu je jiná, než v domácím parlamentu, právě proto, že tu není vládní koalice a opozice. Některé ty výsledky nevyvolávají takový konflikt, jako doma. Například mě pozve španělská televize jako člověka z mé země a tam sedí ještě lidovec a socialista a já na ně koukám, jak oni spolu jednají a mají prostě ve spoustě věcí politickou kulturu, oproti nám. My jsme se snažili překonat po prvních 5 letech to napětí, které neustále doutnalo.

Ty znalosti toho španělsky mluvícího prostoru jsou velmi užitečné i v rámci delegací. Lidé z MERCOSURu (sdružení volného obchodu Argentiny, Brazílie, Paraguaye, Uruguaye a Venezuely pozn. autora) se koukali na Evropskou unii, jako na vzor. Evropská unie je v takovém stavu, že státy BRICSu (hospodářské uskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jižní Afriky pozn. autora), ty už nemají důvod se na nás dívat jako na vzor. Procházíme hlubokou krizí a ta prohlubuje egoismus. Já to řeknu

obrazně, dokud byla Berlínská zeď a za ní nepřítel, tak všichni drželi pohromadě a dařilo se vytvářet ten Evropský sociální model. Byl strach z toho, co by se stalo, pokud by se nedej bože infiltrovaly myšlenky socialismu. Pak padla Berlínská zeď a nepřítel se ocitl mezi námi a začali dělat to, co by si nedovolili nikdy dřív, osekávat a demontovat Evropský sociální model, který je mimo jiné charakterizován vládou pracovního práva, ochranou pracovníků, dobrými důchodovými systémy. Najednou máte OSVČ, kterým se ve Španělsku říká autonomos, v Anglii self-employed. Máte agenturní zaměstnávání pracovníků, v prekérních zaměstnáních, kde si ani nevyděláte na to, abyste se uživil. To všechno pod heslem konkurenceschopnosti, což je úplná blbost, protože my nemůžeme konkurovat Číně a stlačit cenu výrobků díky tomu, že bychom zacházeli s pracujícími jako v Číně. Meziparlamentní styky existují, je velký zájem třeba o obchod s EU.

Původních 15 států EU bylo kdysi nedostižným vzorem, tak nyní se vystupuje proti 4 základním svobodám, zejména volnému pohybu pracovních sil. Angličané proti tomu vystupují, dochází k projevům xenofobie a to se začíná projevovat na vystoupení některých poslanců v Evropském parlamentu. My se neustále ubezpečujeme o tom, jak jsme důležití, že jsme přímo volení. Přijímáme různé rezoluce o tom, jak se porušují lidská práva, ale ve skutečnosti ten vliv a dopad toho Evropského parlamentu i díky chybám, které se dělají, není takový, jaký bychom si představovali. Dám příklad, celá středozemní politika naprosto zkrachovala. V rámci Barcelonského procesu a poskytování peněz režimům na severu Afriky se mělo za to, že se budou postupně demokratizovat. Výsledkem bylo Arabské jaro a totální katastrofa. Arabové samozřejmě nemůžou přehlédnout to, jak se významní evropští politici chovali ke Kaddáfímu, k Mubarakovi, protože ono se s diktátory jedná lépe, pokud tu zemi mají pevně v rukou. Stejným fiaskem se zdá ta východní politika. Arménie řekla, že nemá zájem ke vstupu do EU, Ukrajina „cukla“.

Paběrkujeme, ono to souvisí také s tím, že v čele Evropské unie nestojí výrazné osobnosti. Catherine Aston je slabá. „Barroso“ v portugalštině znamená blátivý a to přesně vystihuje, jaký on je, na všechny strany stejný. Evropská komise dlouho nereagovala na tu krizi a pak se pustila do řešení krize pozdě. Jde o to, že v případě krize se ty národní státy začnou obracet hněvivě na ten Brusel. Jsou tu také lidé, kteří jsou proti Evropské unii, kteří mluví o omezování suverenity. To je ovšem hloupost, protože celé mezinárodní právo je postaveno na dobrovolném omezování suverenity. Pokud si uzavřete dohodu o zákazu dvojího zdanění, tak jste se zbavil kousku své suverenity. Pokud vstoupíte do NATO, tak taky omezujete svou suverenitu. Němci, kteří dávají nejvíce peněz do té společné pokladny, taky nemají radost z toho, co se s těmi penězi děje v některých oblastech Česka, nemluvě o jiných členských státech. Je tu obava ze sociálního dumpingu. Odboráři na západě si vybojovali určitý vysoký standard a bojí se toho, že jim ho podryjí nebo zničí příchod z nových členských zemí. V tom se těžko hledá konsenzus i uvnitř té frakce.

5) Co jsou pro Vás osobně největší klady a zápory mandátu sociálně demokratického europoslance, případně europoslance obecně?

Já teď řeknu něco, co je skoro kacířské. Já mám někdy pocit, že si neumíme vládnout a že jediná naše spása je „více Evropy“. Řekl bych, že vliv europoslance je daný jenom jeho osobností, že by se totiž propagovala práce europoslanců ve sdělovacích prostředcích, to vidět není. Snažíme se chodit a besedovat se studenty, protože Evropská unie je velmi významná pro budoucnost mladých lidí. Mohou jezdit, kam chtějí, mohou studovat, pracovat a to jsou samé výhody. Starší obyvatelstvo neumí jazyky a Češi vůbec jsou nedůvěřiví vůči všemu, co je venku. Já bych řekl, že my, levicovní

poslanci, jsme vnímáni jako tzv. eurohujeři, kteří všechno, co se vymyslí, v Evropě schvalujeme, na rozdíl od těch tzv. chytrých pravicových poslanců. Je to pokřivený obraz, ale média ho bohatě prezentují. Je potřeba si uvědomit, že kdyby to národní státy více komunikovaly se svými europoslanci, jako například německá kancléřka Merkelová, která se pravidelně schází se svými evropskými poslanci, tak by to bylo užitečné. Máte více lidí, kteří mohou ovlivňovat, máte víc vyjednávačů. Češi moc dobří vyjednávači nejsou. Zejména ta poslední vláda byla hrozná. Petr Nečas někam přijel, vyhrožoval vetem a nikdo se s ním nebavil. Spojil se s britským premiérem Cameronem, ale ono je rozdíl Velká Británie a Česko.

Ted' bude kampaň pro volby do Evropského parlamentu a hlavním tématem bude, kolik máme peněz, kolikrát jsme vystoupili na plénu. To vůbec není podstatné. Podstatná je práce ve výborech, jestli Vás tam berou vážně, jestli můžete ovlivňovat to, co ten výbor schválí a pak to jde do pléna. Samozřejmě ten odpor států, které mají pocit, že jim nikdo nebude poroučet, se bude ještě prohlubovat a krize ještě zvětšovat. Řekové jsou například nepříčetní z tzv. Trojky a z receptů, které dostávají na odstranění potíží, které tam mají. Evropská unie se „probudila“ a začala mluvit o tom, že ta austerita measures, ta úsporná opatření nikam nevedou. Velmi to trvalo, než k tomu došli. Některé národní vlády tomu dodnes nevěří, viz Miroslav Kalousek a dřívější vláda. Skutečností je v současnosti v Evropě obrovská nezaměstnanost, obrovská nezaměstnanost mladých, stěhování průmyslu mimo Evropu. Evropská unie se najednou „probudí“, že je potřeba se věnovat růstu. Samozřejmě, že by bylo lepší, kdyby se k řešení problémů přistupovalo společně, ale každá ta země, každý z těch politiků, jak jsem Vám říkal, myslí spíše na to, že získá nějakou funkci doma, to je pro něj zajímavější. Je to poměrně velký problém. Ti „evropští velicí“, kteří vlastně vymysleli Evropské společenství uhlí a oceli, nechtěli to, aby se opakovalo, že 20 let po první válce přišla druhá světová válka, aby se nikdo nemohl vyzbrojit, jako to udělal Hitler. Začali kontrolou uhlí a oceli a postupovali postupně dál.

Myslím si, že teď přišel čas se zastavit, nadechnout se a poctivě zanalyzovat, proč sílí protievropské nálady. Jak je možné, že kritici Evropy získávají víc a víc podpory např. Marine Le Pen ve Francii nebo Gert Wilders v Nizozemsku. Samozřejmě, že Holanďané platí nejvíc peněz na hlavu do společné pokladny, stejně tak jako Němci a vidí, jaký je nepořádek v nových členských zemích, tak se snadno argumentuje. Britové nejvíce protestují proti tomu, aby ten volný pohyb trval, a přitom v jiných členských státech Evropské unie je přes 2 miliony Britů. Britové tímhle ale byli vždycky charakterističtí. Ono se kdysi mluvilo o období paralýzy, které Evropská unie překonala. Já mám dojem, že Evropská unie teď prochází taky takovým obdobím paralýzy, že by se měla zamyslet.

Samozřejmě, když se vrátím k tomu, co jsem předtím říkal, že parlament nemá zákonodárnou iniciativu, tak si představte, kdyby jí měl. Ted' by například 10 španělských poslanců navrhlo něco, co by bylo nepřijatelné pro ostatní členské státy. Je to velký problém, je to struktura, která je vybudovaná a samozřejmě má demokratický deficit. Na druhou stranu některé ty věci, které prosazuje, jsou správné a užitečné. Tu legislativu navrhuje Komise, ale jak říkáte, Evropský parlament je taková pojistka. Teoreticky by všechny ty návrhy mohl vracet, takže pasivně tu iniciativu má. Povedlo se nám to třeba v minulém volebním období. Přišel Vladimír Špidla s návrhem směrnice o pracovní době. To byla směrnice, která byla v přímém rozporu s úmluvou číslo 1 Mezinárodní organizace práce z roku 1919, která stanoví, že pracovní doba je 48 hodin týdně. Vladimír Špidla navrhoval, aby se v některých případech, pracovalo až 67 hodin týdně. Evropský parlament s tímto návrhem „zametl“. Ve Štrasburku demonstrovali odboráři apod. Ty pokusy tzv. zpružnit pracovní trh, aby se zaměstnavatelé nemuseli trápit s nějakou výpovědní lhůtou nebo odchodným, ty se opakují

pořád. To má být údajné řešení. Načež si ti „obyčejní lidé“ řeknou, když ta Evropská unie nás nedokáže chránit před „zvěrstvy“, které si vymýšlí národní vláda a naopak jim jde na ruku, tak k čemu to spěje?

Já Vám dám příklad, asi jste o tom slyšel. Ve Švédsku, blízko Stockholmu se měla rekonstruovat škola. Tu soutěž, myslím, vyhrála lotyšská firma, když tam přijeli, tak se Švédové zajímali o to, jestli budou respektovat kolektivní smlouvu, kterou mají sjednanou mezi Svazem stavebníků a odbory. Ti Lotyši se vrátili domů a sjednali si kolektivní smlouvu s nějakou „papírovou“ odborovou organizací v Lotyšsku. Vrátili se zpátky a švédští odboráři obklíčili tu školu a vůbec je tam nepustili. Načež ta firma to dala ke švédskému pracovnímu soudu a ten se obrátil na Evropský soudní dvůr, který vynesl rozsudek na několik stránek, kde byla věta o tom, že akce odborářů byla nepřiměřená. To ty odboráře rozhořčilo, protože dosud jedinou organizací, která mohla říct, že ta akce byla nepřiměřená, byla Mezinárodní organizace práce. Načež se všichni odboráři z těch severských zemí naštváli, protože se má stavět tunel mezi Švédskem a Dánskem a říkali, že se tam dostanou Poláci, kteří budou dělat za méně peněz, takže ztratili důvěru k Evropskému soudnímu dvoru. Navíc byl také jeden podobný příklad v Německu. Tohle všechno vytváří v lidech pocit, že když jsme přeci do Evropské unie vstupovali, tak s nadějí, že pokud dojde k něčemu nekalému, tak zasáhne v náš prospěch, když platí Charta základních práv a svobod apod. To jsou všechno věci, které spolu s dalšími věcmi nepřímou vyvolávají dojem, že všechno není takové, jako by mělo být.

Paní poslankyně Olga Sehnalová (ČSSD/S&D) – volební období 2009 až 2014

Rozhovor probíhal 12. 12. 2013 ve Štrasburku ve Francii

Kontakt: pan Michal Vaňáček, +32(0)2 28 45417 (Brusel), +33(0)3 88 1 75417 (Štrasburk)

1) Frakce S&D sdružuje národní sociálně demokratické strany. Je podle Vás vidět určitá evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran?

- a. Společné hlasování v určitých otázkách.
- b. Nutnost určité jednoty frakce při vyjednávání.
- c. Mechanismus dosahování konsensu uvnitř strany – volný X imperativní mandát.

Myslím si, že ta snaha o nějakou větší koordinaci je, ale není zatím nějak výrazná. Myslím si, že se týká více spíše těch zavedených starších členských států. Ta báze by měla být na základě nějakých pracovních skupin PESky (Party of European Socialists pozn. autora), kam by měli jezdit jak zástupci naší frakce z Evropského parlamentu, tak delegovaní zástupci z těch jednotlivých sociálně demokratických stran. To se částečně děje, ale řekla bych, že je to hodně formální. Není to úplně systémová záležitost, že takto by se měla rozhodování koordinovat, takže já k tomuto můžu říct, že bych si tu koordinaci představovala mnohem těsnější na úrovni těch národních stran. Je to obecně důsledek toho, že národní politika nevnímá tu evropskou jako součást té své. Stran se to týká v těch jednotlivých oblastech vlastně taky. Otázka **volného mandátu** je asi v téhle fázi pro všechny mnohem přijatelnější a vlastně to vyplývá z toho, že ta koordinace není na takové úrovni, která by podmiňovala ten mandát imperativní.

Sociální demokracie má v rámci své agendy „proevropskost“, myslíte si, že ta míra evropeizace je větší, nebo je to stále srovnatelné, jako na bázi národních států, např. se stranami, které jsou liberální a nejsou v rámci sepsání s Evropskou unií tolik „zapálené“?

Vezmu to úplně z jiné strany. Pokud si vezmu českou sociální demokracii, tak si myslím, že výrazně zaspalo vnitrostranické vzdělávání té nejmasovější členské základny i v těch otázkách evropských. Tím pádem, i když se sociální demokracie deklaruje jako velmi proevropská, tak pokud byste takový rozhovor, jaký děláte se mnou, vedl s řadovými členy, tak byste možná zjistil, že ta proevropskost je v řadě věcí spíš deklarovaná než faktická. Myslím si, že tady je velikánský kus práce před námi. Trošku se nepochybně zaspala doba, protože já si pamatuju první polovinu 90. let, kdy se díky sesterským stranám na to vnitrostranické vzdělávání dbalo víc než teď. Tohle vidím jako problém, s tím, že ta proevropskost je daná jaksi programově, ale nemyslím si, že ten duch proevropskosti je prodchnutý až do všech základních organizací.

Prostě je to formálně dáno, ale ti lidé k tomu ještě úplně nedospěli.

Přesně tak, pokud se budete bavit s vedením strany, tak tam asi ty věci nebudete muset vysvětlovat, ale pokud se budete dostávat o ty úrovně níž, tak si myslím, že by byla některá zjištění poměrně překvapivá.

2) Do jaké míry ovlivňují národní zájmy chování jednotlivých členských států, respektive poslanců?

- a. Hlasování europoslanců na národní, nikoliv stranické bázi, např. otázky rozpočtu ve výboru AGRI – reprezentace stanoviska ministerstev zemědělství apod.

Co se týče nutnosti **jednoty frakce při vyjednávání**, tak zrovna ve výboru AGRI byla jedna z těch věcí zastropování přímých plateb. Všichni věděli, že situace českých zemědělců je trochu specifitější než u ostatních zemí, kdy naše podniky jsou mnohem větší, tak zrovna tady byla ta národní pozice docela výrazná, prosazovala se i uvnitř frakce. Samozřejmě prostě ta míra toho, co dokážete nebo nedokážete prosadit je daná určitě i velikostí té delegace nebo aktivitou těch jednotlivých členů. V každé zprávě, kterou děláte, najdete nějaké národní prvky, ale v rámci té zprávy se jedná většinou o velice dílčí problémy, které se tím pádem nechají na volné hlasování, aby ty jednotlivé delegace měly v podstatě čisté svědomí. Zejména u médií, ale i v tom domácím prostředí, aby byli schopní obhájit to, že v některých věcech prostě hlasovali jinak, byť frakce jako taková měla prostě opačný názor. Dílčí zájmy ale velmi málo převáží tu obecnou linii, která se prostě vyjednává na těch různých pracovních skupinách, koneckonců i na frakci. Pokud najdete v nějaké zprávě národní problém, tak ho vyřešíte nebo máte volné hlasování v tom, abyste v té věci nebyli bráni za národní „škůdce“.

3) Vidíte rozdíly v charakteru mandátu národního a evropského sociálně demokratického poslance?

- a. Druh aktivit – reprezentativní funkce apod.
- b. Způsob financování mandátu – podpora národních stran apod.
- c. Vazba na vedení národní strany.
- d. Pojetí mandátu – zastupování voličů (popř. cílových skupin), státu, Evropy jako takové apod.
- e. Podle čeho strany definují své voliče – centrum X předměstí, intelligence, working class, střední podnikatelské vrstvy?
- f. Jak je vnímán deficit vztahů reprezentativní demokracie? Volič neví, co čekat od národního poslance a co od europoslance.

Zajímá mě Váš názor na reprezentativní funkci, vím, že např. v Kroměříži pořádáte tzv. Dny podle toho, kdo předsedá Evropské unii. Myslíte si, že je ta reprezentativní funkce něčím specifická nebo podobná národní?

Já si myslím, že to trošku záleží na těch konkrétních lidech. Máte poslance, za kterými mnoho aktivity není a určitě ta startovací pozice je trošku jiná. Myslím si, že ne zrovna dvakrát přívětivá, ale záleží na každém, jak si to místo vybojuje. Obecně se prostě politikům nevěří. Ti poslanci, si myslím, že jsou hodně často vnímání spíše jako lidé, kteří přinesou nějaké peníze, než že by měli dělat nějakou solidní legislativu. Část práce je žít s tím regionem, ale ta druhá část a myslím si, že podstatnější je opravdu ten legislativní proces. Myslím si, že v tomto lidé příliš jasno nemají a na ty poslance se dívají s takovým despektem, že jsou spojeni s nějakými ekonomickými zájmy, regionálními apod. Myslím si, že u spousty lidí je to vnímání takové, že evropský poslanec je ten, kdo rozděluje ty evropské dotace. S tím jsem se setkala neuvěřitelně mockrát, musím vždycky vysvětlovat, že to tak není, že bychom tady seděli a porcovali evropského medvěda, to určitě ne. U spousty lidí je tohle jeden extrém. Druhý extrém je, že neřešíme jenom splachovadla, že neřešíme jenom banány a zahnuté okurky. Toto je ten obrovský handicap, se kterým vstupujete do toho veřejného prostoru. Je ale na vás a na vaší aktivitě, jak dokážete přesvědčit o tom, co člověk dělá. Já jsem se například snažila, a každý máme tu možnost, dělat ty Dny, které pořádáme, což je pro mě taky taková dlouhodobá osvětová záležitost. Pokud oslovím velvyslance, tak na mé pozvání vždycky přijede.

Když se prostě bavíme o tom, že evropská politika má mnohem větší význam, tak já se to snažím ukázat na výboru Pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele. O tom, jak je ten výbor významný, svědčí to, že všichni koordinátoři jsou z Německa, až na zástupce ECR, takže vidíte, že to není nevýznamný výbor. Odráží se v něm německá domácí politika a německá témata. Pokud tyto státy typu Německa, Francie apod. považují Evropskou unii jen za jakési pokračování politiky domácí a to velmi výrazně, tak u nás to bohužel není tento případ. Je to opravdu velmi dlouhodobá osvětová záležitost, kterou bohužel ti poslanci nemůžou udělat úplně sami. Média se na to dívají velmi podobně. Je to snadný terč k odvedení pozornosti od čehokoliv domácího. Myslím, že startovní pozice europoslance je oproti národnímu těžší, ale na druhou stranu je možnost prostřednictvím frakce a frakčních projektů ukazovat tu práci, ale to je víceméně na něm. To „místo na slunci“ a to aby vás jaksi respektovali lidi a koneckonců organizace, to si prostě musíte ze začátku vybojovat sám.

Napadlo mě v souvislosti s reprezentací, že vlastně nemůžete získat finanční prostředky, ale podle mě to není tak úplně pravda. Pokud někam poslanec přijde a trochu zjednodušeně vyndá plaketu S&D, tak už na danou akci může přilákat pozornost Evropy, může nepřímo do regionu přilákat investory, může nějakým způsobem pomoci. Nemůže přijít a dát někomu peníze, ale nepřímo pomoci může, aspoň, takto to vidím já nebo si myslíte, že může pomoci také národní strana?

Já jsem to financování myslela opravdu přízemním způsobem. Europoslanec opravdu není ten, kdo řekne, že když ho lidi zvolí, tak já jim zajistím dotaci na novou školu, tak to prostě není. Tuhle možnost do jisté míry, velmi limitovanou, národní poslanci, díky tomu, jakým způsobem pracuje český parlament, mají. Europoslanec může zviditelňovat svůj region, ale také má nějaké povinnosti tady. Buď se věnuje legislativě, nebo pojme tu svou práci lobbistickým způsobem.

Ta šíře je značná.

Ta šíře je značná a může si vybrat přístup, který mu vyhovuje. Myslím si, že nikdo z nás, kdo tu je, by nedělal nějaké obstrukce ve chvílích, kdy by to mohlo přinést České republice užitek. Vždycky se budeme snažit nějak pomoci nebo tady ty věci zviditelňovat, „otevírat dveře“ apod., to je samozřejmé. Ta role bezprostředních lobbistů nám ale, v tomto smyslu, si myslím, nepřísluší.

Myslíte si, že europoslanec může hrát ve vazbě na vedení národní strany nějakou „spojku“? Já to možná připodobním, co se týče financování. Evropský poslanec je financován z rozpočtu Evropské unie, to se všeobecně ví. Třeba národní strana ale něco zafinancuje a europoslanec na tom participuje tím, že se nějaké akce zúčastní, ale je to pod finanční dikcí národní strany, jestli se můžou tyhle akce vlastně spojit? Spojí se například národní a evropští poslanci a udělají nějakou akci, není to financováno z Evropy, ale z národní strany. Myslím to samozřejmě i obráceně, národní poslanci mohou něčím přispět tady, ale jestli se mohou nějakým způsobem ovlivnit ty rozpočty.

Ano, ale já si myslím, že by to mělo fungovat ve trochu zobecněném duchu. Europoslanci, pokud se budeme bavit o evropském rozpočtu, tak v případě, že jsme kohezním státem, tak budeme kopat za kohezní politiku, za investice do infrastruktury, aby byla srovnatelná ve starých a nových členských státech. To jsou ty nejobecnější rámce. Je nutné podpořit kohezi východní Evropy. Stále to není za námi a ty rozdíly jsou obrovské, toto je ten nejširší rámec, který tomu můžete dát. Národní politika musí zajistit to, že když už se něco zajistí na úrovni Bruselu, tak že se ta příležitost doma nepromarní a že ty projekty budou smysluplné, že bude dost peněz na dofinancování, že budou připravené. Potom, když už se něco dotáhne do konce, tak si myslím, že je docela fér ukázat na Evropskou unii, potažmo evropské poslance, v pozitivním smyslu. Nejenom to, že máte za sebou nějaký vliv na nějaký konkrétní projekt, ale už jenom to, že jste třeba jako člen výboru Pro regionální rozvoj, Pro rozpočet nebo Pro dopravu, tak každý na tom má jakýsi podíl. Myslím si, že komu čest, tomu čest. Evropské peníze se berou trochu jako samozřejmost, ono to za chvíli taková samozřejmost nebude. Myslím si, že když se něco dotáhne do konce, tak je fér ukázat na všechny, kteří k tomu přispěli – evropská úroveň, národní, ale koneckonců také regionální a místní. Každé aktivitě musí přát zejména lidé místní a pak se může nějak úspěšně realizovat.

Myslíte si, že to pojetí mandátu, umožňuje nějakým způsobem zastupování cílových skupin? Zda se sociální demokracie zaměřuje na nějaké cílové skupiny? Uvedu příklad dvojí kvality potravin. Nižší a střední třída si spíše koupí méně kvalitní potraviny, které jsou pod jinými

standardy než v západní Evropě. Jde mi o to, jestli se těmi tématy snažíte zacílit na určitou cílovou skupinu, které jsou spíše v nižších a středních vrstvách, i když pro sociální demokracii jimi mohou být všechny vrstvy na principu tzv. catch all party?

Myslím si, že výbor Pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele je velmi dobrá platforma cílit přesně tímto směrem. Koneckonců právě teď děláme zprávu o dopadu směrnice o nekalých obchodních praktikách. Co je to jiného než cílení na naše voliče, na zranitelné spotřebitele. Odstranění dvojí kvality výrobků, to já považuji za principiální záležitost z hlediska nějakého férového fungování trhu. Týká se to dvojí kvality, ale i dvojích podmínek. Teď budeme schvalovat návrh směrnice o přístupu k základnímu platebnímu účtu. Bavíme se i o bankovních poplatcích, nakolik jsou srovnatelné, nakolik to, co si dovolí například banka mateřské u dceřiné, jestli to samé dělá i ve své domovské zemi. Bavíme se o podmínkách obchodních řetězců. Koneckonců velké sociálně demokratické téma jsou pracovní podmínky, prekarizace pracovních podmínek. To jsou přesně věci, které uplatníte ve výboru Pro vnitřní trh, a já jsem za to vděčná, protože to je opravdu dobrý výbor.

Myslíte si, že ten poslanec může nějakým způsobem nadefinovat to voličstvo? Na jakou cílovou skupinu se zaměřit? Řeknu to spíše politologicky centrum X předměstí, inteligence X pracující třída je také cílení na ty skupiny. Jakým způsobem si tedy volíte tu cílovou skupinu?

Já si cílovou skupinu volím už tím, v jaké jsem straně.

Je mi to jasné, ta otázka je opravdu spíše politologická a zajímala by mě opravdu ta Vaše osobní definice.

Definovala bych to tak, že cílíme na zranitelné skupiny spotřebitelů, na zaměstnance, na střední a nižší střední třídu na venkově.

Nemyslíte si, že ČSSD už svou šíří a členskou základnou cílí třeba na vyšší střední třídu, že se snaží všeobsáhnout politický prostor? Nemohla by svou šíří oslovit také podnikatele na principu tzv. catch all party? Zda se jednoduše nezvětšil přesah samotné strany, zda to tak nevnímáte?

Nevnímám to tak, já si myslím, že z hlediska podnikatelské veřejnosti je přirozená inklinace k pravicovým stranám. Pokud pravicové strany udělají nějaká zásadní rozhodnutí, která jdou vyloženě proti podnikatelskému prostředí, tím že udělají pro podnikatele to prostředí a systém nepředvídatelný např. častými změnami daňových sazeb, tak se může stát, že bude veřejnost inklinovat k někomu, kdo ty chyby napraví. Pokud už navíc vidí u svých přirozených spojenců, že takhle to prostě nejde. Myslím si ale, že tohle je poměrně ojedinělá situace. U malých a středních podniků jsem schopná ten přesah vidět, ale spíš v té rovině nastavování průhledných pravidel, ale nepochybně se neshodneme v otázce daní, protože tam si myslím, že je to pro sociální demokracii docela zásadní téma. V současné době je poměrně těžká debata při vytváření vládní koalice v České republice a týká se přesně tohoto. Přesně to, kde se neshodneme, je daňová politika, takže si opravdu myslím, že sociální demokracie by se měla držet nějakých svých principů a ne se za každou cenu vrhat tam, kde vidí nějaký voličský potenciál a opouštět kvůli tomu to, co je pro ni jádrová politika.

Myslím si, že u té daňové politiky je ještě jeden problém, že daně by měly být dobře nastavené, ale veřejné finance, protože z nich utíká takové množství peněz, tak vyšší množství vybraných daní nepřinese ve výsledku větší užitek do sociálního systému.

Samozřejmě, ale při debatách se ovšem málokdy bavíme o tom, jaká by měla být efektivita. Já spíš slyším repliku takovou, že jsou to „útoky na vaše peněženky“ a „čím nižší daně, tím lepší“ apod. Efektivita vynakládání a obecně fungující stát a fungující veřejná správa a debata o kvalitě školství, o kvalitě veřejných služeb, o kvalitě zdravotnictví, tam si myslím, že je zapotřebí převrátit rétoriku o tom, že daně jsou něco špatného. Daní financujete nějaké obecné blaho a financují společenské prostředí, které si tímto vytváříte.

Vnímáte nějakým způsobem deficit vztahů reprezentativní demokracie? Myslím tím to, že poslanec Evropského parlamentu je domácím voličem vnímán jako někdo abstraktní, jako někdo, od koho neví, co mají čekat. Myslíte si, že tato teze nějakým způsobem platí, nebo neplatí? Jaký je Váš názor?

Myslím si, že 22 poslanců je docela málo. Jsou sice docela vidět, ale myslím, že to tak úplně není o těch poslancích, ale o tom, jak lidé tu evropskou politiku chápou. Do jaké míry tomu rozumí, tomu, jaké rozhodovací procesy tu jsou. Pokud tomuto nerozumí, tak pak ani neví, co očekávat od těch poslanců. Ti pak budou jaksi anonymní. Voliči pak neví, jak to funguje, nebo nefunguje. Řečeno čísly je poslanců přibližně 750 a z toho je 20 poslanců za Českou republiku, tak jak to má fungovat, co tam zmůžou? Vychází to z té neznalosti, kterou nikomu nezazlívám. Není povinnosti nikoho, aby studoval, jak funguje Evropská unie. Tady vidím chybu minimálně v našich veřejnoprávních médiích, která by měla mít osvětovou funkci. To, že poslanci nejsou známí, je samozřejmě pravda. Pokud jsou nějaké průzkumy, a asi jsou, nakolik lidi znají jednotlivé poslance, tak myslím, že to bude malé množství lidí, i když se to bude možná regionálně lišit.

4) Dochází k určité rámcové spolupráci na národním principu také v rámci frakce?

- a. Visegrádská čtyřka – společné programy v rámci V4, existence neformálních uskupení.
  - Spolupráce SMER – sociálna demokracia a ČSSD po volbách.

Zní to opravdu hezky, ale z praktického pohledu si nejsem úplně jistá. Samozřejmě, že k nějaké spolupráci dochází, třeba Československá akademie sociální demokracie, což si myslím, že je prostě vynikající projekt. Myslím si, že **ČSSD a SMER** a evropští poslanci téměř fungujeme, můžu to tak říct, jako jedna delegace. Je vždycky jasné, že **se vzájemně podpoříme**, tady opravdu jsou ty vztahy se Slováky velmi dobré. Myslím, že ty společné akce jako takové by musely být natolik zaběhnuté a téměř každodenní záležitost a to není v dohledné době úplně realistický předpoklad. Samozřejmě, že předseda SMERu jezdí na sjezd sociální demokracie a obráceně. Myslím si, že ty návštěvy jsou asi i častější, ale nemyslím si, že by to mělo nějaký větší vliv na to obecné ovzduší nebo nějaké zviditelňování poslanců. Je samozřejmě dobré někdy přeshraničně těm akcím ten evropský rozměr dát. Například paní senátorka Gajdůšková dělá tzv. senátorský chodníček, teď byl tuším desátý ročník. Kdy se jede z Valašských Klobouk na Slovensko a tam se jde takový pochod, kterého jsem pravidelnou účastnicí. Občas se tam také přijede podívat nějaký poslanec ze SMERu, nebo nějaký europoslanci. Dostane se to potom na takovou evropštější úroveň. Akce tohoto typu jsou fajn, ale je to jedna akce za čas.

5) Co jsou pro Vás osobně největší klady a zápory mandátu sociálně demokratického europoslance, případně europoslance obecně?

Rozdíl můžeme vidět tam, kde jsou sociální demokracie vládní stranou a tam, kde sociální demokracie nejsou vládní stranou. Ta vazba na domácí politiku je v případě vládních stran mnohem užší a to je asi jediný rozdíl, který bych tam viděla. Sedí vedle mě kolegyně z Dánska, která má pravidla velmi precizně připravena a vlastní hlasovací seznamy. Vychází to z toho, že jsou vládní stranou, takže v některých drobných věcech prostě hlasují jinak a po svém, alespoň třeba v dílčích věcech, tak to třeba naše sociální demokracie nemá, i když bych si to kolikrát velmi přála. Myslím si, že opoziční strana takové zázemí nemůže nikdy vytvořit než v momentě, kdy má za sebou nějaký ministerský nebo vládní aparát.

Takže si myslíte, že kladem europoslance je to, že pokud je ve vládní straně a může mít nějakým způsobem tu finanční podporu doma...

Já nemluvím jen o finanční podpoře. My dostáváme stanoviska z ministerstev k různým věcem, ale samozřejmě je to vláda pravicová, takže akcenty, které by tam chtěla mít sociální demokracie, tam v takové míře odrazeny nebudou. Spíše obráceně. Uvidíte v tom třeba nějakou euroskeptičtější notu, takže v momentě, kdy stejné pozice sociálně demokratické máte i z vládní úrovně, tak máte tu práci mnohem jednodušší.

Takže si myslíte, že toto je dvojsečné a může to být kladem i záporem?

Ano, europoslanec, který je v té opoziční pozici, tak se zpravidla mnohem více přikloní k té celkové frakční linii než europoslanec, který je vázán tou vlastní účastí ve vládě. Pokud byste šel přímo na tu frakční linii, tak je to mediálně i jinak velmi šťavnaté sousto, pokud budete hlasovat jinak, než jakou pozici třeba zaujímala vláda, nebo váš ministr na Radě EU v konkrétní věci. Europoslanec se tak dostává do takového trošku dvojího konfliktu. Je to tak jak říkáte, je to výhoda i nevýhoda.

Pan poslanec Vladimír Maňka (SMER - Sociálna demokracia/S&D) – volební období 2009 až 2014

Rozhovor probíhal 11. 12. 2013 ve Štrasburku ve Francii

Kontakt: paní Lujza Lysinová, +32(0)2 28 45449 (Brusel), +33(0)3 88 1 75449 (Štrasburk)

1) Frakce S&D sdružuje národní sociálně demokratické strany. Je podle Vás vidět určitá evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran?

- a. Společné hlasování v určitých otázkách.
- b. Nutnost určité jednoty frakce při vyjednávání.
- c. Mechanismus dosahování konsensu uvnitř strany – volný X imperativní mandát.

Šíře rozhodování každého poslance je poměrně vysoká. Nikdo není nucen k tomu, aby hlasoval proti svému přesvědčení. Role europoslance je odlišná oproti roli poslance národního parlamentu nebo vlády, protože tady je zapotřebí vnímat širší celospolečenský zájem celé Unie, ne pouze zájem vlastního státu a to je velký rozdíl. Někdy se může našim voličům zdát, že nehlasujeme za naši zemi. Musíme ale lidem vysvětlit, že to hlasování bylo v celospolečenském zájmu. Je to velmi komplikovaná úloha a média nám v tom moc nepomůžou.

Ptáte se, jestli existují nějaké vnitřní mechanismy v rámci frakce, aby byla zachována určitá jednota. Pokud se podíváte na **naše hlasování**, tak jsou **vysoce profrakční**. Když se podívám na naši skupinu SMER-sociálna demokracia, tak já mám přibližně 98% hlasování profrakčních. Někdy to sice nebylo jednoduché, ale hlasoval jsem profrakčně, protože jsem věděl, že dlouhodobě to přinese mojí zemi větší užitek.

Dá se říct, že obě dvě největší frakce (EPP a S&D pozn. autora) jsou **evropeizované**. Existují samozřejmě i výjimky, ale v zásadě je to tak. Když jsme třeba hlasovali o rozpočtu EU, tak jsem obešel všechny kolegy a přesvědčil je, aby hlasovali pro rozpočet, vyjednali jsme to, co chtělo Slovensko a ještě víc. V některých chvílích byla menší míra kooperace, ale já jsem mluvil osobně s premiérem, že budeme hlasovat takhle a neřekl mi k tomu nic negativního.

2) Do jaké míry ovlivňují národní zájmy chování jednotlivých členských států, respektive poslanců?

- a. Hlasování europoslanců na národní, nikoliv stranické bázi, např. otázky rozpočtu ve výboru AGRI – reprezentace stanoviska ministerstev zemědělství apod.

Ty odchylky jsou velmi malé. Někdy chceme například ukázat, že je potřeba vnímat i ty malé státy. Víme bezpečně, že ta většina bude mít nějaký počet hlasů a pokud budeme hlasovat jinak, tak že nepoškodíme ten společný zájem. Ptáte se, jestli člověk musí mít na paměti také to, že menší státy, jako Česko nebo Slovensko vlastně například v zemědělství stále víc prostředků dostávají, než dávají a jestli je třeba **mít na paměti evropskou a zároveň národní rovinu**. Je určitě potřeba mít to na paměti. Ve chvíli, kdy my jsme vstoupili, tak Společná zemědělská politika více pomáhala těm starším členským státům, což jsme cítili, že není fér. Pokud někdo někoho víc dotuje, tak ten sektor potom upadá. Bylo to vidět i na tom, že máme velkou míru importu a že se výroba ztenčila. Proti tomu musíme bojovat. Podařilo se nám vyjednat i v tomto dalším finančním rámci, že si můžeme některé peníze přesouvat z jednoho pilíře do druhého, abychom mohli více podpořit financování například zemědělství. Nemůže být totiž někdo diskriminovaný a to, že se posloucháme navzájem a vedeme širší dialog, vede k lepším řešením.

3) Vidíte rozdíly v charakteru mandátu národního a evropského sociálně demokratického poslance?

- a. Druh aktivit – reprezentativní funkce apod.
- b. Způsob financování mandátu – podpora národních stran apod.
- c. Vazba na vedení národní strany.
- d. Pojetí mandátu – zastupování voličů (popř. cílových skupin), státu, Evropy jako takové apod.
- e. Podle čeho strany definují své voliče – centrum X předměstí, inteligence, working class, střední podnikatelské vrstvy?
- f. Jak je vnímán deficit vztahů reprezentativní demokracie? Volič neví, co čekat od národního poslance a co od europoslance.

Hlavním rozdílem je to, že **důvěra lidí v evropské instituce je nižší**. Druhá věc je ta, že se média až tolik nezajímají o europoslance. V národním parlamentu jste těm lidem blíž, poslanci se často hádají a přou, něco se tu „děje“. V Evropském parlamentu je situace rozdílná, protože tu není takové napětí. Společně tu hledáme nejlepší řešení, v národních parlamentech jsou cizí návrhy spíše principiálně odmítány. Nikdo se o to tady nezajímá a není to dobře, protože pokud lidé nevědí, co se

tu děje, tak účast ve volbách do europarlamentu je nižší než do národního parlamentu. Zmínil jste, že v Čechách se lidé o Evropskou unii, jako celek moc nezajímají a navíc je dost Čechů euroskepticky naladěna. Slovensko je naopak poměrně proevropsky laděno, ale lidé se o Evropskou unii také moc nezajímají. Je to schizofrenní situace. Podpora Evropského parlamentu, Evropské komise a evropských institucí patří na Slovensku mezi nejvyšší v celé Evropě a účast ve volbách do Evropského parlamentu mezi nejnižší, to je paradox. Samozřejmě, že i v Česku se situace otáčí a už to nebude takové skeptické. Myslím si, že pan Klaus, i když jsem ho jako osobnost uznával, to určitě ano, tak to byl největší euroskeptik, kterého jsem poznal. Mohl postoj veřejnost vůči Evropské unii negativně ovlivnit. Přesto si myslím, že se situace pomalu obrací.

Ptal jste se na **deficit vztahů reprezentativní demokracie**. Je to možná o tom, že tím, že voliči toho ví méně, tak toho také méně očekávají. To hraje do noty euroskeptikům. Dnes jsem viděl video na YouTube, kde nějaký euroskeptik prezentoval úplně nesmysl, ale díky všem informačním kanálům se to video šíří. Bylo to ukázání toho, že europoslanci spí, koukají na různé katalogy, na porno, přičemž z toho videa bylo patrné, že se nejedná o Evropský, ale o úplně jiný parlament. Někteří euroskeptici ty lidi naschvál znechucují. Já osobně jsem teď kandidoval v regionálních volbách. Někdo dal billboard s mojí fotkou a napsal, že mám plat 17 tisíc euro nebo kolik, což jsem nikdy neměl a napsal k tomu ironické „děkuji“. Někdo lidi takovýmto způsobem oklame, ti jsou z toho potom ve svém postoji vůči Unii skeptičtí a nechodí ani k volbám.

Ptáte se, jestli je vidět nějaký rozdíl u europoslanců, kteří neměli za sebou regionální nebo národní působení v porovnání s námi, kteří jsme tu zkušenost měli. Je to možné, mě osobně znají lidé především v mém regionu. Jak to nejlépe vyjádřit, včera mi v monitoringu jedné našich novin, přišel článek, kde o mně bylo psáno v negativním duchu. Psalo se o mně, že se bojím znovu kandidovat na europoslance, že jsem nejistý a zlobil jsem se nad tím, odkud to pochází. Napsal jsem té paní redaktorce, co se stalo a ona se mi omluvila, že byla donucena svým šéfem, aby to napsala. Média někdy dokážou vytvořit velmi špatné věci a opravdu mi vadí, že to tak je.

Já možná, i když to nahráváte, přidám takový příklad. Ve chvíli, kdy jsem začal působit jako župan (v České republice hejtman pozn. autora), tak ten region byl ve strašném ekonomickém stavu. Vyložene skupiny lidí, které kradly peníze ze samosprávného kraje. Já jsem měl více jak 138 soudů. V jednom z nich jsme se soudili o 18 milionů eur. Ten soud už oni vyhráli předtím, než já jsem se stal županem, takže bylo nesmírně těžké ten proces znovu otevřít. Ve chvíli, kdy jsem ten proces otvíral, tak jsem pěti velkým chlapům, co tam byli, řekl, že jim nezaplatím ani cent. Oni začali křičet a soudce se vzdal případu. To nás neodradilo a my jsme nakonec všechny stupně toho řízení vyhráli a zachránili tak 18 milionů eur. Dva týdny poté se mi vloupali do domu a nechali jasný vzkaz. Ve chvíli, kdy jsem pro ně byl nepříjemný, tak se snažili šířit negativní zvěsti. Udělali ze mě dokonce homosexuála, protože spoluorganizuji už 15. rokem tábory, spolu s Patrikem Hermannem, jedním z nejpopulárnějších slovenských moderátorů. Pořádáme tábor pro děti ze sociálně znevýhodněných rodin, (přes občanské sdružení Štvorlístok deťom, které spolu založili pozn. autora) kdy se tábora zúčastnilo v průběhu času více než tři tisíce dětí. Pokud někdo na vás takové řeči vymyslí, těžko lidem vysvětlíte, že máte manželku a děti a že to všechno je klam.

Ptal jste se v návaznosti na národní rovinu, jak je možné, že vyhrál v krajských volbách Marián Kotleba a stal se tak županem Banskobystrického kraje, i přes prokazatelné výsledky v minulém volebním období. Řekl jste mi, že vůbec netušíte a já taky ne. Pokud v konkurenci jedenácti kandidátů

získáte v prvním kole 49,5% hlasů a druhý v pořadí něco okolo 21%, chybí vám k vítězství v prvním kole jeden hlas v každé obci, tak je to také něco úplně jiného. Podotýkáte, že nevíte, jak se to mohlo stát na středním Slovensku. Rozvinul jste také myšlenku, že na východním Slovensku mohou být problémy s radikalismem a případný vzestup extremismu by tak byl více očekávatelný. Problémem ovšem byli lidé, kteří přišli volit. Byli tam lidé, kterým bylo víc jak 35 let a byli poprvé v životě volit. Byla to forma protestu proti politickému systému, jako takovému, což je jedna věc. Druhá věc je to, že přišli volit lidé, kterým někdo „nakukal,“ aby zkusili volit Kotlebu, ať je sranda. Mohlo se stát, že tito lidé přesvědčili některé lidi, kteří byli rozhodnutí volit mě, aby nakonec zvolili Kotlebu. Stalo se to, že lidé šli rozhodnutí volit mě, ale cestou je jiné skupiny ovlivnily. Mohlo se ovšem stát, že se o to přičinili také lidé, se kterými jsem se soudil, protože ty peníze, o které jsme se soudili, byly opravdu značné. Celkově jsme pro kraj vyhrály soudy za 117 milionů eur. Já jsem jako župan nebral žádný plat, všechno jsem si financoval sám, auto, počítač, mobil apod. Z důvodu špatné finanční situace kraje jsem nakupoval také zdravotní pomůcky do domovů důchodců a domovů starající se o zdravotně postižené lidi. Z toho, co jsem vydělal tady v EP, jsem dal 55 až 60% na naše sociální zařízení, abych pomohl kraji. Před samotnými volbami jsem si také dělal výzkumy a výsledky pro mě byly v pohodě a vůbec to nakonec neplatilo.

Další věc je, že pokud se v Evropě vyskytl podobný případ, všechny demokratické síly se ve volbách sjednotily proti extremismu a i před druhým kolem voleb v médiích deklarovaly podporu pro demokratického kandidáta bez ohledu na politickou příslušnost. U nás se to nestalo. Kromě toho se moji voliči po prvním kole uspokojili. Měl jsem největší náskok ze všech županů a každý byl úplně v pohodě, že nemusí jít volit, že stejně vyhraju. Moji voliči nepřišli a voliči protikandidáta se prostě zformovali. Matematika je mým nejoblíbenějším předmětem, v žádném případě nechci tvrdit, že by někdo manipuloval s výsledky, ale mně to prostě nevychází. Výzkum jsme totiž dělali také po volbách a stále vycházel jednoznačně v můj prospěch. Realita je často jiná, pokud je nízká účast. Chápu také, proč byla nízká účast, i když jste podotkl, že by ty volby měly být člověku blízké tím, že se ho přímo týkají. Pokud v tom kraji žijete a máte na starosti dejme tomu divadla, hvězdárny nebo knihovny, tak ostatním je to jako občanům jedno, nevnímají to. Pokud máte někoho v domě sociální péče, tak ani nevnímáte to, že to má na starosti župan, prostě tam podáte žádost. My máme na starosti například nemocnice, takže to lidé až tolik nevnímají. Když jsem byl primátorem, tak mě lidé bezprostředně vnímali a i když moje strana měla v té době preference jen 1,5%, já jsem měl okolo 70% hlasů.

Na krajské úrovni, pokud přišel někdo neznámý a začal tvrdit, že vyřeší problémy s Romy, zemědělskou otázkou apod., tak toto vůbec není v našich kompetencích. Já jsem jim to nemohl slíbovat, když vím, že mám úplně jiné kompetence. Nemůžu vyřešit problematiku Romů, protože to je v kompetencích státu a obcí a měst. Já mám v rámci svých pravomocí co dočinění pouze se středním školstvím. Na tomto stupni vzdělávání jsme se otázkou Romů velmi zabývali. Založili jsme pobočky našich škol, které například pomáhají ukončit Romům základní vzdělání, a k tomu jim přidáme dvouletou nástavbu a potom je umíme i zaměstnat. Oblasti, v kterých máme kompetence, tak jim se věnujeme.

Pokud někdo přijde, že v uvozovkách „vyřeší cikánské parazity“, tak on má navrch. Naslibuje věci, které by mi ani čest nedovolila slíbit, protože vím, že ty věci mi nepřísluší řešit. Ty kompetence ti lidé tolik nepociťují, nevnímají, že to řešíme my. Vydali jsme to v našich novinách a dali letáky do každé schránky, aby lidé věděli, jaké jsou naše kompetence, ale lidé vnímají toho, kdo jim nabízí

nějaké řešení a toho zvolí. Kromě toho jakousi záhadou moje letáky roznesli do schránek až dva dny po volbách.

Řekl jste, že mezi mladými lidmi je více zvykem v Čechách a na Slovensku volit pravici a osočovat levici z populismu a plýtvání veřejnými prostředky. Pokud by to ale tak bylo, jak podotýkáte, tak by to nesedělo statisticky, protože SMER má velkou podporu napříč celým Slovenskem a jsou za ním vidět výsledky, jinak by to tak nemohlo být. Jednoznačně to tak je. Ve Zvoleně, kde jsem byl primátorem, mě volila levice i pravice. Prohlásil jsem, že pokud někdy prohraju volby ve městě, kde žiju, tak odejdu z politiky, protože jsem věděl, že mě lidé znají a mediálním klamům neuvěří. Vždycky jsem se snažil dělat věci pro všechny a ne jen pro nějakou skupinu. Náš kraj byl opakovaně od Transparency International oceněn jako nejtransparentnější kraj.

Ptal jste se, podle čeho **definuje voliče** sociální demokracie na Slovensku. Já osobně jsem se vždycky ucházel o každého voliče. Nikdy jsem se nekoukal, jako barvu má jeho tričko. Pokud se podíváte na eurovolby v roce 2009, tak 77 obcí a měst, které jsou v okruhu mého bydliště, tak tam měl SMER nejvyšší podporu. Bylo to 53%, takže to nebyla jen levice, která mě volila, a kroužkovali mě jako osobu. Ucházel jsem se o důvěru všech lidí a i sousedé, kteří podnikají, mi řekli, že mi dají svůj hlas. Nedovolil bych se jich zeptat, ale sami za mnou přišli a vyjádřili mi podporu. Nikdy jsem nerozlišoval mezi malým, středním nebo velkým podnikatelem, stejně jako mezi lidmi, kteří jsou chudí a potřebují pomoci. Myslím si, že i voličská základna SMERu by mohla tuto šíři reprezentovat, ale pokud by se to mělo zobecnit, tak si myslím, že voliči SMERu jsou spíše zaměstnanci než zaměstnavatelé. Já jsem to ale vždycky rozšiřoval tak, aby jedni pomáhali druhým a fungovalo to. Sám jsem před odchodem do politiky byl podnikatel a úředníky jsem vždy vedl k tomu, aby nebyli byrokratičtí vůči nikomu, ani podnikatelům.

Chápal jsem, že kdyby byly daně na nule, tak by nebylo z čeho financovat nemocnice apod. Je proto třeba najít optimální vzorec. Mělo by to být harmonizováno v rámci Evropské unie, protože pokud má někdo dvojnásobnou daň oproti jinému, tak mu nemůže konkurovat. Myslím, že příští tři, čtyři roky budou ještě přenice ohledně možnosti harmonizování daní, ale trůfám si tvrdit, že k tomu stejně dojde. První na řadě bude, dle mého názoru, harmonizace daňových základů a s tím spojené daňové úniky, které bychom díky tomu odhalili. Zhruba před dvěma lety jsem přednášel živnostníkům, kterým jsem řekl, zda by nesouhlasili s tím, abychom jim zvýšili daně o nějaká tři, nebo čtyři procenta, ale aby se ty peníze daly na to, co je pro ně dobré, na vzdělání, na to, co je pro všechny prospěšné a oni s tím souhlasili. Ve chvílích, kdy jsem jim to na tom semináři vysvětlil, tak jsem se nesetkal s jedinou zápornou odpovědí. Pokud to někdo podá tak, že podnikatelé jsou „nenažranci“ a sebereme jim peníze, tak se nemůžeme divit, že jsou proti nám. Pokud jsem podnikatel, kterému zůstane v peněžence milion eur za rok, tak oželím o pár procent vyšší daň, kterou ani nepocítím, jestli vím, že těmi penězi pomůžu na věci, které jsou potřebné a přinesou užitek všem.

Ptáte se, jakým způsobem se dají **využít finance** z různých úrovní, ať už evropské, národní nebo regionální a zda se dají nějak prokombinovat, či jsou od sebe odděleny. Případně jestli je můj vhled díky působení prakticky na všech úrovních politiky na tomto poli využitelný a umím využít ten přehled, který jsem svým působením v politice nabyt. Moje odpověď je ano, ten vhled je velmi důležitý, a pokud ho nemáte, tak to velmi chybí. Co se týče financí, tak tam strašně moc dělají média, řeknu to na jednom příkladu. Když jsem přišel do Evropského parlamentu, tak média začala měřit

mou aktivitu počtem vystoupení na plénu. Někdo měl hodně vystoupení na plénu, hovořil a hovořil, například stokrát zdůvodňoval své hlasování jen proto, aby měl velký počet vystoupení, i když bez efektu. Já jsem byl tehdy zpravodajem pro evropský rozpočet roku 2010, za tu dobu jsem opravdu makal. Měl jsem 100 jednání s nejvyššími představiteli evropských institucí a ministry financí v zemích EU, abych vyjednal dobrý rozpočet. Za 9 měsíců takovéto dřiny jsem dostal stejnou „čárku“, jako kdybych vystoupil na plénu EP na půl minuty. Někteří mí kolegové se ovšem nechali médii natlačit k tomu, aby byli posuzováni podle těchto měřítek, místo aby udělali něco pozitivního. Další věcí, kterou se dali získat „čárky“ v hodnocení byly otázky na Komisi. Za každou otázku jeden bod, takže za 700 otázek by bylo 700 bodů a za 700 vystoupení na plénu dalších 700. Nikdo už ale nepodotkne, že za jednu odpověď Komise na danou otázku a přeložení do všech jazyků se platí 1600 eur. Toto jsou věci, které jsou opravdu blbě, a je třeba s nimi bojovat.

Ptal jste se mě, jestli je vidět **deficit vztahů reprezentativní demokracie**, kdy volič neví, co čekat od národního a co od europoslance. Lidé rozhodně „cítí“ národního poslance víc, než europoslance. Vážná témata si lidé nespojují s Evropským parlamentem. Média nezveřejní závažná témata, která se týkají třeba pomoci Slovensku, ale upozorňují na platy poslanců a takové věci. Myslím, že bude ještě trvat, než v tomhle demokraticky dospějeme, abychom se o ta témata zajímali. Je vidět, že západní země jsou v tomto dál a vyspělejší.

Ptáte se, jak bych **definoval zastupování voličů** v Evropském parlamentu s přihlédnutím k národní rovině a také k tomu, že SMER má na Slovensku velkou a širokou podporu, kterou může využít také ke zvýšení povědomí o činnosti europoslanců. Pokud chceme lidi vyburcovat, tak musíme použít příklady z národní úrovně. Vysvětlit, že z Unie šly ohromné finanční prostředky, které pomohly celému samosprávnému kraji, který čerpal obrovské peníze např. na zateplení škol či domova sociálních služeb. Pokud tímto školy peníze ušetří, tak je můžou investovat do učebních pomůcek a do rozvoje školy. Jenom díky eurofondům jsme vytvořili více jak 130 tisíc pracovních míst na Slovensku. Myslím si, že si lidé museli za těch pět let v tomto období všimnout, že ty peníze posloužily k těmto účelům. V regionálních volbách ovšem lidé dali spíše na subjektivní pocity nebo emoce, místo aby se podívali, co se doted' změnilo, vylepšilo, do čeho se investovalo. Myslím také, že v novinách by se měla akcentovat evropská témata, aby se rozšířilo povědomí o činnosti Unie a jejích jednotlivých částí. Člověk totiž nemůže fyzicky obejít větší okruh voličů a debatovat s nimi o těch tématech, k tomu rozšíření tu prostě jsou média, která by se k tomu účelu měla mnohem více využívat. Média hledají spíše konflikt, aby byla zajímavá, a ten je jinde než na evropském poli.

4) Dochází k určité rámcové spolupráci na národním principu také v rámci frakce?

a. Visegrádská čtyřka – společné programy v rámci V4, existence neformálních uskupení.

- Spolupráce SMER – sociálna demokracia a ČSSD po volbách.

SMER a česká sociální demokracie už dlouhá léta spolupracují. Já sám jsem se zúčastnil těch setkání, která se většinou konají na hranicích. Koná se to každý rok, jednou na Slovensku a napřesrok v Čechách. Vyměňujeme si názory, sdílíme zkušenosti. Na evropské úrovni to není tak silné, i když teď se řešila Karpatská strategie, (plán rozvoje Karpat, ke kterému se připojili Česko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Srbsko a Ukrajina pozn. autora) tak se ty země kterých se to týkalo, dokázaly spojit, to je pravda. Problém je občas s tím, když si některé země něco vyjednávají, ale některé se zase snaží vyjednat si ještě něco navíc nad rámec, který je únosný. Já osobně bych neměl problém, když

by si 22 států vyjednálo na Komisi nějaké priority a každý nějaké jiné. Naše priorita je toto, tak nebudu vehementně prosazovat něco nad ten rámec, abych se ukázal před voliči, protože by se mohlo stát, že mi Rada zamítne i to, co už bylo předjednáno. Důležité je pochopit, že existuje solidarita a dohody, které se ctí.

5) Co jsou pro Vás osobně největší klady a zápory mandátu sociálně demokratického europoslance, případně europoslance obecně?

Kladem je určitě to, že pokud europoslanec maká, tak dokáže některé věci vyřešit jak pro svou zemi, tak pro Evropskou unii.

Záporem může být to, že pokud toho europoslanec dělá opravdu hodně, tak se to ani volič nemusí dozvědět, protože média si mohou moji práci vyhodnotit podle jiných parametrů, třeba výstupu na plénu, nebo počtem dotazů Komisi. Já osobně si radši vždycky vyberu cestu, kdy budu pracovat a udělám něco užitečného. Jsou totiž případy, aniž bych chtěl jmenovat, že někteří poslanci se všude objevují. Výsledkem je třeba to, že jsme s kolegyní na jednání výboru bojovali za nějakou věc, která byla pro Slovensko důležitá, další kolega přišel, vyfotil se v sálu, že on bojuje za to a za to, poslal fotku do médií a měl lepší PR než my a čistého času tam byl 15 vteřin. Ti, co se pak za danou věc bijou, by měli více zapojit PR stránku, ale někdy by jen stačilo, aby se dané problematice média víc věnovala a mohlo by to pozvednout celý ten stát při počínání v Unii.

Ptáte se na to, jestli poslanec s přibývajícími funkčními obdobími může dostávat důležitější zprávy na zpracování a postoupit kvalitativně výš a navázat tak na práci v minulých obdobích. Já osobně jsem měl na přelomu prvního a druhého funkčního období na starosti tu nejnáročnější agendu, jakou může poslanec získat a to je rozpočet Evropské unie. Je to velmi komplikovaná agenda, kterou nelze vyřídit za měsíc, jako jinou agendu. Já jsem měl na starosti rozpočet všech evropských institucí. Vždy by měl být cíl každého poslance získat tu nejdůležitější zprávu a agendu a zhostit se toho tak, aby to bylo přínosné pro jeho zemi, ale hlavně pro Evropskou unii. Obešli jsme si všechno a zjistili jsme, že jsou tu věci, které jsou dlouhodobě nedořešené, třeba i 50 let. Jedná se třeba o problematiku překladatelů a tlumočnicků. Každá instituce má spoustu věcí, které je potřeba přeložit, ale protože nestíhají, tak si nabírají externí výpomoc a naše analýzy zjistily, že kdyby si ty instituce mezi sebou pomáhaly, tak by se ušetřily desítky milionů eur. Přemýšlel jsem, jak tomu zamezit a přišli jsme na to, že jim zadržíme 5% rozpočtu do té doby, než prokážou, že tu možnost vzájemné pomoci využily. Ušetřili jsme jen na takovéto spolupráci desítky milionů eur.

Člověka to těší, že takové věci pomůže vyřešit a těch věcí bylo kvantum. Jako primátor nebo župan jsem si také nechal dělat audity, ze kterých mi vyplynulo, že někteří zaměstnanci se svou prací překrývají. Prosadil jsem audit také v Evropském parlamentu. Důsledkem je úspora 2600 úředníků. Uspořené peníze více potřebujeme na pomoc novým členským státům, třeba na to, aby se zateplily školy. My jsme získali peníze z Evropské banky pro obnovu a rozvoj na to, abychom zateplili svoje školy. Ušetřili jsme tak 53% energií, které školám velmi pomohly. Pokud jsme nabírali lidi do nějakých funkcí, tak jsme dělali psychotesty, zkoumali jsme další aspekty, jako asertivnost, schopnost řízení, týmová práce a ty všechny parametry jsme porovnali a z toho nám někdo vyšel, byli tam ale samozřejmě i další aspekty. Snažíme se podívat, jakou má ten člověk historii, čím si prošel, kde pracoval, s jakými výsledky a pak se rozhodovat.

Hovořil jste o styku s občany. Já jsem měl ve svém kraji 519 obcí a já bych je nedokázal za jedno volební období ani všechny objet nebo by sem nic jiného ani nemohl dělat. Často jsem musel někam vyslat svého zástupce, protože jsem řešil věc, která byla pro ten kraj někdy bytostně důležitá. Nemohl jsem přijít třeba na nějaké slavnostní otevření, i když bych tam velmi chtěl jít. To samé jsem musel řešit, když jsem byl první období primátorem. Město jsme vykopali z hrobu a v druhém období se raketově rozvíjelo. Snížili jsme dluhovou službu ze zhruba 40 % na 1%. Investovali jsme nejvíc ze všech měst na obyvatele na Slovensku. Začalo se to projevovat na konci prvního období a potom už pozitivní efekty pokračovaly. Pokud jste v nelehké ekonomické situaci a hoří vám dům, tak také musíte nejdříve hasit. V druhém období jsem chodil více mezi lidi a dělal jsem i to, co jsem chtěl, ale nejdříve se musely prostě udělat věci, které byly zásadní, protože na začátku to bylo opravdu strašné. Je velmi důležité, aby důležitá témata byla komunikována a dostatečně se o nich mluvilo.

Měl jsem při své práci výborné výsledky, myslel jsem, že za mě bude mluvit práce, ale 3 týdny zpět jsem se přesvědčil, že ani to nemusí stačit. Pokud nejsou ožehavá témata dostatečně komunikována, tak může někdo jiný vyhrát volby úplně jiným způsobem, třeba právě akcentem na aktuální a palčivý problém, i když ho ve skutečnosti neumí vyřešit. Uchopí-li navíc někdo celou věc marketingově správně, tak může být všechno jinak a může uspět. Já mám osobně zafixováno to, že člověk má pracovat na tom, co pokládá za správné. Byl jsem v každé práci zvyklý zapisovat si příchod a odchod, a když jsem byl 7 let primátorem, tak jsem domů odcházel stále okolo 1 hodiny ráno. Člověk ale prostě do toho dal všechno. Já jsem si uvědomil, že výsledky vždy nerozhodují a občas se objeví i anomálie, jako například při posledních krajských volbách.

Paní poslankyně Katarína Neveďalová (SMER - Sociálna demokracia/S&D) – volební období 2009 až 2014

Rozhovor probíhal 11. 12. 2013 ve Štrasburku ve Francii

Kontakt: paní Stanislava Šantová, +421 917 623 835, santova@europoslankyna.sk

1) Frakce S&D sdružuje národní sociálně demokratické strany. Je podle Vás vidět určitá evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran?

- a. Společné hlasování v určitých otázkách.
- b. Nutnost určité jednoty frakce při vyjednávání.
- c. Mechanismus dosahování konsensu uvnitř strany – volný X imperativní mandát.

Vše, co jste zmínil, jako strukturu otázky, je určitě pravda. Je to o tom, že jsme jako frakce Evropského parlamentu nejvíc stabilní frakcí a při hlasování zůstáváme konstantní. Snažíme se najít společný konsenzus, a pokud má někdo jiný názor, tak se snažíme, aby ten názor přednesl na frakci a pokud je přesto jiný, tak aby výsledkem byla určitá dohoda. **Mandát je určitě volný, přesto se snažíme najít určitou jednotu v hlasování.**

Ptáte se na to, jestli existuje určitá paralela s národním parlamentem, kdy se v některých klíčových otázkách prostě **hlasuje jednotně**, a **pokud ne**, tak to často končí vyloučením z poslaneckého klubu. V národním, stejně tak jako Evropském parlamentu se samozřejmě nedá nikoho donutit, aby hlasoval podle nějakého klíče. Často se stává, že někdo hájí v rámci frakce

v určité otázce národní zájmy a frakce se snaží, aby poslanci hájící národní zájmy nehlasovali proti určitému návrhu, ale **aby se při hlasování zdrželi**.

Poukázal jste na to, že v Evropském parlamentu není na rozdíl od národního parlamentu koalice a proti ní opozice. Myslím, že takový ten klasický „boj“ je v Evropském parlamentu mezi EPP a S&D, protože jsou to dvě největší frakce a snaží se přitáhnout při hlasování na svou stranu ostatní frakce. To se samozřejmě opakuje při každém jednotlivém hlasování. Jsou otázky, jako například vzdělávání nebo otázka dobrovolnictví, kde je hlasování jednotné. Obecně platí, že koalice a opozice neexistuje, ale to nejdůležitější se děje v podání dvou nejsilnějších frakcí.

Zmínil jste, že S&D sdružuje sociálně demokratické strany, které jsou v Evropském parlamentu, a PES zastřešuje také sociálně demokratické strany, které v parlamentu nejsou. Ptáte se, jestli mi to, že jsem viceprezidentkou PES, dává jiné možnosti nebo vhléd na fungování Evropského parlamentu. Mám samozřejmě více informací z té tzv. kuchyně a mohu některé věci ovlivnit, ale v samotné PESce jsem více než 9 let a ta témata jsou více méně podobná a tolik se nemění. Díky působení v PES mám širší povědomí o některých otázkách oproti kolegům, kteří jsou „pouze“ europoslanci. Vidím, jak například určitý dokument na jednání PES vzniká, kdežto ostatní kolegové potom čtou až ten výsledný dokument. Určitě mám tak mnohem více informací než oni, to ano. Myslím, že příklad, který jste dal ohledně fungování na národní a evropské bázi, jako měl například donedávna kolega Vladimír Maňka (bývalý hejtman Banskobystrického kraje byl v krajských volbách poražen pravicovým politikem Mariánem Kotlebou pozn. autora) není úplně to samé, jako práce viceprezidentky PES. Je to práce na několik hodin týdně, která se dá s prací europoslankyně skloubit.

Osobně nejsem zastáncem kumulování funkcí. Ať už sociální demokracie nebo jiné strany, mají dostatek lidí, kteří jsou schopní danou funkci vykonávat. Já osobně jsem byla europoslankyně a předtím zastupitelka v obci, kde jsem vyrůstala. Musím říct, že to jsou úplně jiné úrovně politiky. Nedá se všechno dělat stoprocentně, možná mě za to kolegové nebudou mít rádi, ale je to opravdu tak. Pokud jste na národní úrovni v opozici, tak máte jiné informace a může vám to pomoci. Podle mě je ale národní a evropská úroveň těžko kombinovatelná. Navázal jste na to myšlenkou, že významná funkce na národní a evropské úrovni jde těžko skloubit dohromady. Je to pravda, u nás je hlavně trochu problém v tom, že vy máte v Čechách tzv. constituency a my máme constituency jako celou Slovenskou republiku (Jde o to, že Česká republika má více volebních obvodů např. při volbách do Poslanecké sněmovny PČR je jich 14, což koresponduje s jednotlivými kraji, kdežto Slovensko tvoří jako celek jeden volební obvod. Pozn. autora). Pokud už jste v tom daném zastupitelstvu, tak máte konstitutivní povinnost trochu víc mu pomáhat a je to potom trochu jiné. Své kolegy nekritizuji, ale velmi obdivuji, že se touto cestou dali, protože je to velmi těžké.

Na otázku, zda je u sociální demokracie více, než u jiných stran vidět určitá **míra evropeizace**, když je z podstaty věci více proevropská musím odpovědět, že záleží na každé jednotlivé zemi. Je samozřejmé, že sociální demokracie je proevropská, ale záleží opravdu na jednotlivé zemi. My jako strana SMER se snažíme být velmi proevropští, včetně pana premiéra.

2) Do jaké míry ovlivňují národní zájmy chování jednotlivých členských států, respektive poslanců?

- a. Hlasování europoslanců na národní, nikoliv stranické bázi, např. otázky rozpočtu ve výboru AGRI – reprezentace stanoviska ministerstev zemědělství apod.

My jsme v první řadě zvoleni za svou zemi a reprezentujeme nějaký politický názor. Většina otázek je specifických a musím se přiznat, že nejsem odborníci na všechno, takže pokud dostanu nějaký materiál, který mi osvětlí danou problematiku, tak jsem za to vděčná. Pokud je nějaké **téma**, které je **důležité pro Slovensko**, tak se spojíme a **hlasujeme jako europoslanci stejně**. Jsou témata, která jsou politicky rozdělující a můžou dělit politické frakce a skupiny, ale pak jsou témata, například zemědělská, která jednotlivé země mohou spojit dohromady. Záleží také na tom, zda se uplatňuje princip subsidiarity nebo zda se jedná o celoevropské téma.

Mluvil jste také o vzájemné **podpoře národní strany a europoslanců** a uvedl příklad toho, že europoslanci například při národních volbách v Čechách chodí osobně podporovat kandidáty. Toto se samozřejmě děje i na Slovensku. Je jasné, že ať už se jedná o premiéra, národní poslance nebo europoslance, tak všichni mají za cíl volební úspěch. Stejně tak chodí národní poslanci podporovat europoslance.

3) Vidíte rozdíly v charakteru mandátu národního a evropského sociálně demokratického poslance?

- a. Druh aktivit – reprezentativní funkce apod.
- b. Způsob financování mandátu – podpora národních stran apod.
- c. Vazba na vedení národní strany.
- d. Pojetí mandátu – zastupování voličů (popř. cílových skupin), státu, Evropy jako takové apod.
- e. Podle čeho strany definují své voliče – centrum X předměstí, inteligence, working class, střední podnikatelské vrstvy?
- f. Jak je vnímán deficit vztahů reprezentativní demokracie? Volič neví, co čekat od národního poslance a co od europoslance.

Propojení národní a evropské roviny skrze **reprezentativní funkci** určitě vnímám. Zmínil jste například použití loga S&D při různých příležitostech ať už na půdě Evropského parlamentu nebo doma na Slovensku např. při prezentaci fungování EU nebo podpoře neziskových organizací. My hlavně reprezentujeme Evropský parlament, když jsme doma na Slovensku, takže když chodím přednášet, tak apoliticky. V současné době přednáším na školách a nemluvím za tu kterou stranu, ale spíš se snažím přiblížit studentům fungování EU jako takové, aby to ty děti chápaly. Je to samozřejmě politická věc, ale snažím se být nestranná. Tady v Evropském parlamentu zase reprezentujeme Slovenskou republiku, takže je to přesně opačně. Snažíme se oba přístupy nějakým způsobem uchopit. Evropská unie potřebuje svoji **reprezentaci také vně EU**, například vůči státům, které se snaží stát členy EU. Já osobně toto беру velmi vážně, cestuji převážně na východ např. do zemí východní Evropy nebo střední Asie. Zde už je více patrné ovlivnění frakcí a příklon k politickým tématům, ale zároveň se snažím být také reprezentantem Evropského parlamentu a Evropské unie. Snažím se ukázat, že jsme všichni členy jednoho velkého společenství a vyvarovat se toho pohledu říkat „my jako socialisti“, „my jako lidovci“, „my jako zelení“. Někteří kolegové tak samozřejmě činí a prezentují svoje názory. Neuvědomují si, že reprezentují instituci a že domácí média nerozlišují jeho

názory a názory Evropského parlamentu, což nám někdy nepomáhá. Občas se prostě stane, že daný kolega neukáže dostatečný cit pro situaci. Specifickým tématem jsou poté euroskeptici. Ti prezentují povětšinou své národní zájmy, ale rozlišují mezi nimi. Jsou někteří, kteří nechodí na hlasování, neúčastní se práce ve výborech a berou za to plat. Druhá skupina lidí, které považují za relevantní partnery, tak ti předkládají různé pozměňovací návrhy, hlasují jinak, ale snaží se ty věci změnit. Je zde proto občas vidět rozkol mezi „proevropany a antievropany“.

Jednoznačně musím říct, že **vnímám deficit vztahů reprezentativní demokracie**, ať už voličů nebo médií. Voliči často uvažují stylem: ty sedíš v Evropském parlamentu, nic tu neděláš a bereš velké peníze. Nikoho nezajímá, kolik hodin denně sedím v kanceláři a pracuji. Například vystoupení v Evropském parlamentu je na jednu minutu, pokud vůbec možnost prezentovat člověk dostane. Není to jednoduché, nemyslím, prosadit se, ale spíš prezentovat své názory veřejně. Ve výboru, kde pracuji 4 a půl roku mám možnost vyjádřit se ke všemu, ale média to nerozlišují. V národním parlamentu se média účastní výborů, a pokud je něco zajímavé, tak o tom píší, ale tady se jednání přímo neúčastní, i když je jednání online a lze ho sledovat kdekoli na světě, tak ho média nepřenášejí. Děje se tu totiž velké množství událostí, které jdou velmi obtížně sledovat, navíc je ta práce velmi technicistní. V Národní radě na Slovensku například při plenárním zasedání nemůžou zasedat výbory. V Evropském parlamentu, když je schůze, tak se děje dalších 15 věcí. Ta témata jsou různá a nevím, jak to máte vy, ale my jako Slováci nemáme personálně pokryté všechny výbory. Více témat se tak řeší najednou. Je to systém, který je velmi těžko uchopitelný. Zahraniční média mají danou problematiku mnohem lépe zvládnutou, protože ti lidé jsou v Unii 50 let a rozumí o čem to je. U nás stále převládá „to národní“. Novináři stále nedorostli do toho, aby zachytili tu evropskou úroveň, která je mnohem důležitější.

Dost často se mluví o tom, že Evropská unie rozhodla. Kdo je ale Evropská unie? Ta rozhodnutí se nedějí někde na pustém ostrově, ale dějí se na národních ministerstvech, v národních parlamentech, rozhodnutí dělají také europoslanci, kteří jsou zástupci svého státu, Komise, kde také pracují lidé ze všech členských států a rozhoduje se také na Evropské radě, kde také sedí zástupce každého státu. Je to v podstatě rozhodnutí nás všech, jenom lidé to vnímají díky médiím, jako něco abstraktního. Média sama to podle mě neumí dešifrovat. Není to tak, že by „Brusel rozhodl“, ale rozhodli jsme my všichni, protože ten proces je stupňovitý. V národním parlamentu může být zákon reálně schválen za půl roku, ale tady, v Evropském parlamentu to může trvat, rok, dva, tři, podle toho, jaký typ zákona to je. Je to velmi dlouhodobý proces, do kterého může každou chvíli někdo zasáhnout. V každém jednom stupni může člověk, jako osoba, pokud vás to dané téma zajímá. Lidé se ovšem velmi často nechají ovlivnit mainstreamem a pak mi chodí emaily, které se týkají nějaké samotné legislativy, ale jsou vlastně mimo to téma. Lidé té legislativě nerozumí a emaily se pak velmi často týkají věcí, které nejsou ani předmětem daného návrhu.

V souvislosti s předchozí otázkou jste zmínil, že naši voliči se rekrutují především z řad nižších a středně příjmových vrstev a že často nemají čas ani chuť věnovat se evropským tématům v souvislostech, přičemž nemusí jít ani o složitosti legislativy. Myslím si, že se této tématice dostatečně nevěnují ani média. Nemají informovat pouze určité skupiny obyvatel, třeba nízkopříjmové, ale všechny skupiny obyvatel. Úloha médií není pouze informovat, ale také vysvětlovat. Podávat tu tematiku čtenářům v souvislostech a ne zjednodušeně. U nás mají titulky často bombastický charakter a negativní vyznění. Máte pravdu, že lidé nemají čas a nestíhají všechno sledovat a studovat. Když jsem absolvovala kurz politologie, tak si pamatuji, že jsem z toho měla se

spolužáky bublinu, a nechápali jsme, o čem to je. Nejste v tom parlamentu, nevíte, jak se to odehrává a ani ti učitelé to neumí podat správně. Věci se tak často mění, že ty knihy mohou být zastaralé a může se tak stát, že vůbec nepochopíte, o čem to je. Myslím, že určitou cestou je denní monitoring, debatování o daných otázkách. Skrze nějaké informační kanály například ti lidé získají jinou informační hodnotu. Něco se při tom naučí a leccos lépe.

Zmínil jste, že SMER je tzv. catch all party a snaží se zacílit na širší **okruh voličů**. Ptáte se, jestli existují mechanismy, například marketingové, díky kterým se snažíme oslovit voliče. Myslím, že je rozdíl prezentovat věci, pokud jste ve vládě a prezentace těsně před volbami. Věci, které učiníte, když jste ve vládě, tak ty mají dopad na širší okruh lidí než ten, který vás volí a tady je zapotřebí s těmi lidmi komunikovat a vysvětlovat. Před volbami řešíte konkrétní témata, která jsou pro vás zajímavá a politicky důležitá, myslím si, že to není nic zlého a že to každý dělá tímto způsobem. To, co teď zmíním, se možná vztahuje ještě k předešlé otázce, kdy jste zmínil, že nízkopříjmoví obyvatelé volí sociální demokracii, tak naproti tomu ti vzdělanější volí pravici. Častokrát se ovšem i ti vzdělanější nechají zmanipulovat právě tím, že věří těm svým politologickým elitám. Emaily, které jsme dostali, tak ty byly většinou od pravicových voličů, například křesťanských demokratů, lidí s vysokoškolskými tituly, ale přesto ti lidé psali do emailů hlouposti. Oni, kteří by měli mít předpoklady k tomu, aby měli více informací, si nepřečetli, co která legislativa znamená pro kterou členskou zemi. Myslím si tedy, že už je jedno, jestli má někdo nižší, nebo vyšší vzdělání, ale že masová demagogie může zasáhnout i vzdělanější lidi, kteří se navzdory svému vzdělání nechají ovlivnit většinou. Myslím si, že v Evropě je celkově taková zvláštní krize chování. Myslím si, že se **stírá klasické dělení předměstí vs. venkov, pracujících vs. inteligence**. Dokonce musím říct, že jsem ze vzdělanějších lidí zklamaná, protože ti vzdělanější by měli být liberální a velmi často jsou ultrakonzervativní. Naopak lidé s nižším vzděláním se stávají liberálnějšími. Myslím si, že je to takový zvláštní posun. Navíc člověk, který řekne, že volí levici je automaticky považován za hloupého a lidé ho začnou osočovat a řešit proč máte takový názor a jak můžete něčemu takovému věřit. Já tvrdím, že každý má právo na názor, je to zakotveno i v Ústavě SR, ale pravicoví sympatizanti mají větší tendenci přesvědčovat, že je to hloupost. U lidí, kteří mají přezíravý pocit z dob minulého režimu, že co je levicové je něco horšího by se to trochu dalo pochopit, ale stejně mi to přijde zvláštní.

4) Dochází k určité rámcové spolupráci na národním principu také v rámci frakce?

- a. Visegrádská čtyřka – společné programy v rámci V4, existence neformálních uskupení.
  - Spolupráce SMER – sociálna demokracia a ČSSD po volbách.

Naše **spolupráce funguje vždy**. Každý rok máme společné mítinky vedení nebo poslaneckých klubů ČSSD a SMERu. Většinou se to koná někde na hranicích, jednou na Moravě, jednou na Slovensku. Ať už je to ve vládě nebo v opozici, tak se ty ministerské kluby nebo stínové ministerské kluby setkávají a osobně se znají. Minimálně jednou za rok se setkávají. Setkávají se také předsedové Národní Rady a Poslanecké sněmovny, teď je to například můj velmi dobrý přítel Honza Hamáček, kterého znám už devět let, když jsem začala pracovat v této oblasti. My se všichni velmi dobře známe a díky tomu, že není jazyková bariéra a i díky odkazu Československa to vnímáme jako součást historie a neprovází to žádné negativní pocity. Je také dobře, že tyto dvě země spolupracují a že se naše dvě strany umí dohodnout. Nevím, jak je to u ostatních stran, ale vím, že my máme velmi dobré vztahy a vždycky když jsou volební kampaně, tak náš předseda jde podpořit ČSSD a vy jdete k nám

a podporujete zase SMER. Spolupráce bude nadále pokračovat bez ohledu na to, kdo je nebo byl předseda. Spolupráce byla vždy dobrá.

Ptal jste se spíše na okraj, jak je možné, že SMER získal v poměrném volebním systému ústavní většinu. Myslím si, že je to tím, že máme na Slovensku rozdrobenou pravici a také tím, že lidé chtějí stabilitu, to je asi hlavní důvod. Je to asi také osobností premiéra Fica. Lidé v Československu mají totiž stále zažitou představu silného lídra, nejlépe silného chlapa, který umí bouchnout do stolu a být tím otcem národa, silného reprezentanta, který udělá to, co si myslíme, že má být. Myslím si, že ten patriarchální model stále převládá. Musí být svým způsobem „macho“, nechtěla jsem ten výraz použít, ale myslím, že jste to vystihl. Vnímáme někdy tyto politiky bohužel jako relevantnější, vzbuzují mezi lidmi určitou sympatii. Vnímáme je tak, že to není nějaký kníže, který nerozumí tomu jazyku a je jako někdo, který nás v minulosti ovládal, nedokázal nám dát svobodu a nechtěl pro nás úplně to dobré. Ten lídr musí být takový, že se s ním lidé ztotožní, být prostě „lidový lídr“.

Maďarsko je zase typické svou nacionální myšlenkou. Každý, kdo umí být nacionální a prezentovat myšlenku Velkého Maďarska je schopný tam vyhrát volby. Na Slovensku například Mikuláš Dzurinda nikdy nevyhrál volby, myslím, že to bylo i tím, že prostě neměl charisma. Z jeho strany si lidé více pamatují spíše Eduarda Kukana, pro lidi je to distingovaný pán, diplomat. Reprezentuje něco, jako seriózní politiku. Mikuláš Dzurinda byl oproti tomu spíše symbolem něčeho negativního a byl také jedním z nejméně populárních politiků na Slovensku. Lídrem, který naopak dokázal být velice sympatickým lidem je Bela Bugár, předseda strany MOST-HÍD, který byl jeden čas předsedou Národní rady. Měli jsme na Slovensku Maďara předsedou Národní rady a nikdo s tím neměl problém, dokázal být velice pozitivní a konstruktivní a být lidem sympatický. Umí se pěkně usmát, umí být takový nonšalantní pán, který umí oslovit i lidi, kteří možná nejsou Maďaři na Slovensku. Můžete mít skvělý nápad a skvělou stranu, ale pokud máte lídra, který to špatně odprezentuje, tak se s tím člověkem lidé nedokážou ztotožnit.

Zmínil jste také, že sociální demokracie na Slovensku je velmi specifická, oproti jiným východním státům, kde vznikla transformací komunistických stran. Na Slovensku část komunistů přešla do Strany demokratickej ľavice, která v druhé Dzurindově vládě mezi lety 1998 a 2002 úplně ztratila podporu. SMER vznikl v roce 1999 tím, že Fico odešel ze strany a založil novou s novými lidmi, kteří do té doby nikde nepůsobili. Postupně k sobě přitáhl levicově smýšlející lidi. Někteří z nich možná kdysi byli v komunistické straně, ale toto porovnávání nemám ráda. Více lidí bylo před rokem 1989 v komunistické straně, například pan Kukan, takže to byli spíše „kvazikomunisti“. Myslím, že nám to dnes nepřísluší hodnotit, nikdo neví, jak by se tenkrát rozhodl, nelíbí se mi prostě ten hon na čarodějnice. Nicméně musím říct, že Robertu Ficovi se podařilo sjednotit asi 4 levicové strany, kromě komunistické, do jedné a utvořit tak SMER v dnešní podobě.

Ti lidé přišli a dostali možnost rozhodovat. Všichni předsedové těch bývalých stran dostali významné funkce, což se mi líbí, jako výraz určité úcty. Jsou například velvyslanci v důležitých zemích, Rusko, Ukrajina, Česká republika. První předseda Strany demokratickej ľavice, kterým byl Peter Weiss byl nejprve velvyslancem v Maďarsku, což je pro Slovensko velmi důležité a hned poté šel z Budapešti dělat velvyslance do Prahy, což je na Slovensku považováno za nejvyšší velvyslanecký post, který můžete získat, to je opravdu velká pocta. Velvyslanec v Praze je místo, kam jde nejlepší člověk, který si zaslouží odměnu za svou dosavadní práci. Pavol Hamžík je zase velvyslancem v Kyjevě, myslím ale, že teď ve své funkci končí. Jozef Migaš, další bývalý předseda Strany demokratickej ľavice, je

současným velvyslancem v Moskvě. Dalším významným představitelem, který se ovšem s Robertem Ficem ve svých názorech úplně neshodoval, je levicový politik Milan Ftáčnik, který nechtěl být členem strany a SMER ho podporoval jako nezávislého kandidáta na primátora Bratislavy. S naší podporou tam volby také vyhrál. Robert Fico je zastáncem teorie, že všech bývalých slovenských vrcholných politiků je třeba si vážit. Například Mikuláši Dzurindovi nabídl pozici v mezinárodních strukturách, jako projev uznání jeho práci, i když s ním nemusí souhlasit. Ta kultura, kterou se snaží na Slovensku zavést je podle mě velmi pozitivní a chválná. Nemusí to dělat, ale je dobře, že to dělá, je to pozitivní a lidé to vnímají.

5) Co jsou pro Vás osobně největší klady a zápory mandátu sociálně demokratického europoslance, případně europoslance obecně?

Záporem je určitě to, že hodně pracujeme a ta práce se dá na Slovensku velmi těžko „prodat“. Tato práce je o tom si vybrat, jestli chcete být úspěšný a prospěšný v Evropském parlamentu nebo jestli chcete být populární doma. Podle toho trávíte i čas. Já se snažím to vyvážit, ale není to jednoduché. Naše práce je velmi těžko definovatelná v tom, že je opravdu technická a velmi těžko někomu vysvětlíte, že jste dali 48 pozměňovacích návrhů k nějakému návrhu, který ten člověk nechápe. Můžete na tom pracovat roky, například já na jedné zprávě běžně pracuji rok, rok a půl a to je pro lidi na Slovensku a voliče velmi těžko definovatelné.

Pozitivní je určitě to, že můžete změnit život půl miliardy lidí v Evropě a v některých otázkách celému světu, pokud se to týká například rozvojové pomoci. Já stále věřím tomu, že jeden člověk může změnit svět. Mně se to děje každý den. Víím, že svou práci můžu změnit hodně věcí, někdy je těžké přesvědčit ostatní kolegy, ale dá se to. To je to, co je na této práci krásné a co mě nejvíc baví. Nevím, jestli to, že jsem sociální demokrat, nějak tu práci ovlivňuje, asi záleží na tom, z jaké země pocházíte. Myslím spíš, že je naše výhoda, že nejsme úplně na té levici, ani na té pravici a umíme najít kompromis mezi lidmi, což se týká i mě osobně, protože mám více středový názor a umím být takový komunikační kanál pro ty dvě odlišné strany a to je asi to pozitivní na té práci.

Paní poslankyně Monika Smolková (SMER - Sociálna demokracia/S&D) – volební období 2009 až 2014

Rozhovor probíhal 4. 12. 2013 v Bruselu v Belgii

Kontakt: paní Monika Smolková +32(0)2 28 45483 (Brusel), +33(0)3 88 1 75483 (Štrasburk)

1) Frakce S&D sdružuje národní sociálně demokratické strany. Je podle Vás vidět určitá evropeizace jednotlivých sociálně demokratických stran?

- a. Společné hlasování v určitých otázkách.
- b. Nutnost určité jednoty frakce při vyjednávání.
- c. Mechanismus dosahování konsensu uvnitř strany – volný X imperativní mandát.

Neumím jednoznačně potvrdit, zda je vidět určitá míra evropeizace sociálně demokratických stran. Společně se téměř nepotkáváme, pokud, tak většinou s českými partnery, s partnery z ostatních stran pouze velmi málo. Myslím ovšem, že je to na škodu věci, protože bychom se měli scházet a probírat určitá témata pospolu, vidím to jako určité mínus. V některých hlasováních se

ovšem národní delegace spojí a **hlasují pohromadě**. Každá národní delegace má svého vedoucího, který zastupuje stranu na této úrovni, a proto si myslím, že systém je takto dobře nastavený. Vždy před hlasováním na plénu se scházíme a jednotlivá témata probíráme, což je důležité pro **vyjasnění společného postupu**.

Musím také konstatovat, že zákonodárci Evropského parlamentu mají **volný mandát**. Myslím, že se to už několikrát osvědčilo, když jsme v zájmu Slovenska například v otázce Jaslovských Bohunic (slovenská jaderná elektrárna pozn. autora), kde Rakousko a některé další státy měly jiné zájmy, tak my jsme si hlasovali podle národních zájmů.

Nutnost určité jednoty frakce při vyjednávání, je dost důležitá, zejména z pohledu frakce ve výborech. Pokud je k nějakému nařízení náš poslanec v gestorském výboru a my se nedohodneme na společném postupu, tak může úsilí zpravodajů přijít vniveč. Zpravodaj je v dané agendě nejvíc zběhlý, rozumí tomu a výsledná nejednota může způsobit, že mu daný návrh prostě neprojde. Přidám jeden příklad, když jsem byla zpravodajkou dokumentu týkajícího se pracovních návyků. Vyjednali jsme poměrně dobrou pozici, potom ale u nás na frakci rumunští poslanci chtěli celou záležitost blokovat a nehlasovat, protože v tom dokumentu nebylo postavení odborářů konkrétně definování ani jejich pravomocí. Nakonec jsem vysvětlila, že odboráři mají otázku svých pravomocí mnohem lépe definovanou v jiných dokumentech a byla by škoda, pokud bychom nehlasovali pro tento dokument. Je to celé otázka kooperace. Myslím, že to je první otázce z mé strany vše.

2) Do jaké míry ovlivňují národní zájmy chování jednotlivých členských států, respektive poslanců?

- a. Hlasování europoslanců na národní, nikoliv stranické bázi, např. otázky rozpočtu ve výboru AGRI – reprezentace stanoviska ministerstev zemědělství apod.

Za prvé si myslím, že je nevyhnutelné **hlasovat v rámci národních zájmů**. Druhá věc, kterou já vidím a vidím jí jako chybu, se týká legislativního procesu. Pokud by členské státy v rámci svých kompetencí přes jednotlivá ministerstva a také národní parlamenty po přijetí Lisabonské smlouvy využívaly tzv. žlutou kartu a možnosti vrátit legislativu k přepracování, tak by to bylo užitečné. Východoevropské státy ovšem tento mechanismus využívají velice málo. Pokud by spolupracovala jednotlivá ministerstva při přípravě legislativy napříč členskými státy, tak by nemuselo docházet k takovým situacím, s jakými se běžně setkáváme, že je nějaká legislativa těsně před hlasováním a z nějakého státu přijde pokyn, že je potřeba hlasovat jinak, než je třeba v zájmu celé Evropy. Mnohokrát tak návrh neprojde, protože jsme se neměli (jako europoslanci pozn. autora) možnost s nikým spojit. Pokud by se národní zájem, nejen slovenský, nebo český projednával mnohem dříve, tak by měl větší naději, že by tzv. nespadol pod stůl.

Položil jste mi otázku, kde se vracíte zpět k evropeizaci sociálně demokratických stran, a k určité míře v porovnání s pravicí, která častěji hlasuje podle národních zájmů a není v otázkách širšího evropského zájmu tak týmová. Konkrétně na Slovensku máme 3 velmi zaostalé regiony, kde HDP dosahuje 60% průměru EU. V rámci NUTS I a NUTS II máme na Slovensku 4 regiony – Východoslovenský, Středoslovenský, Západoslovenský a Bratislavský. My to máme v rámci Slovenska tak, že Prešovský a Košický kraj jsou spolu ve Východoslovenském (Monika Smolková pochází z Košic, kde v minulosti byla městskou i regionální zastupitelkou, pozn. autora). V rámci NUTS II, abychom byli porovnatelní, tak máme výše zmíněné kraje spojené v jednom a zde je HDP 63% průměru EU. V určitých nařízeních musíme nevyhnutelně trvat na národních zájmech, protože se to bytostně

dotýká našich farmářů nebo podnikatelů. Na druhé straně musím říct, že jsme jako **Slováci velmi proevropští, ale** jak říkám v otázce zemědělství, nebo výše zmíněných jaderných elektráren, **musíme hájit národní zájmy**. Snažila jsem se poukázat na národní i evropské zájmy proevropského Slovenska. Na druhé straně, na druhém pólu jsou Briti. Ti hlasují vyloženě podle národních zájmů. Všimla jsem si, že skoro před každým hlasováním dostanou extra svoje vlastní voting listy a to bez ohledu na to, zda jsou ze sociální demokracie, liberálové, zelení nebo jsou členy pravicových stran. Toto je ukázka typického národního přístupu, což se mi moc nelíbí, protože ne všechno se dá vztáhnout na národní zájmy.

Ptáte se mě, zda **práci na národní rovině**, které se věnuji, dokážu **přenést také na evropskou úroveň** a věnovat se jí také zde, například nějakým způsobem pozvednout životní úroveň nebo HDP svého regionu. Myslím si, že ano, jsem členkou výboru REGI a v tomto volebním období jsme zhruba rok a půl připravovali legislativu k čerpání eurofondů, pro dalších 7 let. Musím říct, že to nebylo jednoduché, dala jsem mnoho pozměňovacích návrhů, které neprošly. Snažili jsme se zjednodušit ten celý proces od vyhlášení výzvy až po proplacení finančních prostředků žadateli ze strukturálních fondů. Předtím, než jsem se dostala do Evropského parlamentu, jsem působila v podnikatelské sféře. Dvakrát jsem jako podnikatelka dostala bezúročnou půjčku a musím říct, že to byla neskutečná pomoc. Musím říct, že kromě podnikatelského plánu a nějakého cash flow a záruk ve firmě to byla poměrně jednoduchá procedura. Banky byly v této proceduře nápomocné, do měsíce jsme dostali úvěr na nákup strojů, zařízení a čehokoliv na vybavení, vyráběli jsme nábytek a nebylo to časově, ani procedurálně náročné.

Nyní, v době fondů, pokud chce někdo na cokoli půjčku, tak je to na rozdíl od doby „předfondové“ velmi byrokraticky náročné. Byrokracie jako taková by se dala snést, pokud člověk ten návrh připraví, tak ho napíše, ale je zde značná časová zdlouhavost. Doba od podání žádosti až po finální fázi je opravdu velmi dlouhá. Východiskem z této situace pro mě je necentralizování finančních prostředků a část prostředků na kohezi regionů postoupit přímo na župy, na samosprávné kraje, aby si například stavbu kanalizací pohlídali přímo v tom místě, kde probíhá. U nás na východním Slovensku když o tom mluvím se starosty, podnikateli, tak mi lidé říkají, že je ta procedura poměrně zdlouhavá, takže jsme se snažili do té legislativy přinést toto zjednodušení. Možná, že jsme měli v rámci výboru REGI štěstí, že naše koordinátorka pro výbor REGI je Němka Constanze Krehlová. Východní Německo má podobné problémy, jako Slovensko nebo Česko, takže všechny ty naše připomínky dokázala pochopit, protože všechny výše zmíněné státy potřebují trochu pozvednout na vyšší úroveň.

Řeší spíše na okraj také podobnou otázku, jako my s Romy na východním Slovensku, a sice otázku přistěhovalectví. Konkrétně Arabové nebo Rusové, kteří tam zůstali ještě po roce 1990 po odchodu vojáků. Chtěla jsem tím jen poukázat, že problémy které řeší oni, řešíme vlastně také. Mluvil jste o romských osadách na východním Slovensku, které byly zbourány, jejich obyvatelé přestěhovány do nových bytových jednotek a danou obec to zadlužilo na několik desítek let dopředu a tyto zprávy společně s nástupem radikalismu např. v osobě Mariána Kotleby v Banskobystrickém kraji opravdu silně rezonují. Včera jsem se vyjadřovala k otázce radikalismu, bohužel je patrný i u „normálních“ lidí, musíme prostě s lidmi více mluvit. Radikalismem a nenávisťnými projevy neodstraníme ani problém migrantů, ani problém Romů. Musíme normálně mluvit o negativech, ale také musíme otevřeně mluvit i o pozitivěch. Všechny lidi, vůči kterým se zvedá vlna radikalismu „hážeme do jednoho pytle“.

V rámci Slovenska jsem prošla velké množství obcí. V některých obcích žije 300 Romů a soužití je naprosto bez problémů. V rámci integrace menšin se udělala spousta záslužné práce, jen se o ní prostě nemluví. V obcích, kde integrace proběhla hladce, chodí romské děti na základní školu, pokračují na střední škole a rodiny nemají více než 5 dětí. Není tak pravda, že mají více dětí, tak to funguje spíše v těch „plechových“ osadách, pokud nemají dostatek jiných činností, nechodí do práce apod. Romové, kteří se integrovali a s kterými jsem hovořila, mi vyprávěli, že i oni pochází z těch plechových osad, ale tihle lidé už se k takovému způsobu života nikdy nevrátí. Žijí skromně a dochází také k předcházení lichvy u lidí, kteří pobírají sociální dávky, protože jejich vydávání má pod patronací starosta. Třetinu peněz dají za nájem a energie, třetinu za základní životní potřeby a s třetinou hospodaří podle svého vlastního uvážení. Lidem to stačí a funguje to. S propagováním tohoto modelu je ovšem spojena značná práce. Všichni si myslí, že to půjde samo, ale tak to nefunguje. Myslím, že by se motivačně mohl zvýšit přísun finančních prostředků pro starosty, kteří musí tuto nelehkou úlohu zastávat a kteří mají prokazatelně výsledky.

3) Vidíte rozdíly v charakteru mandátu národního a evropského sociálně demokratického poslance?

- a. Druh aktivit – reprezentativní funkce apod.
- b. Způsob financování mandátu – podpora národních stran apod.
- c. Vazba na vedení národní strany.
- d. Pojetí mandátu – zastupování voličů (popř. cílových skupin), státu, Evropy jako takové apod.
- e. Podle čeho strany definují své voliče – centrum X předměstí, intelligence, working class, střední podnikatelské vrstvy?
- f. Jak je vnímán deficit vztahů reprezentativní demokracie? Volič neví, co čekat od národního poslance a co od europoslance.

Ptáte se, jak se liší **reprezentativní funkce** poslance národního parlamentu a poslance evropského parlamentu. Musím odpovědět, že liší. V národním parlamentu vás novináři naháněli a chtěli každou chvíli nějakou informaci. Byli velmi neodbytní, pokud zrovna neměli odborné otázky, tak se ptali i na takové věci, jakou máte kabelku, účes, boty apod., hledali prostě zástupná témata. V Evropském parlamentu není koalice a opozice, takže je zde úplně jiný charakter práce a novináři nemají zájem naší práci prezentovat v takové míře, jako v parlamentu národním, což je mi poměrně líto. Na to, abych odprezentovala svou práci občanům Slovenska s kterými se setkávám nejvíce přes víkendy a na nejrůznějších akcích, jsem si vymyslela vlastní plán propagace. Kromě vlastních webových stránek, kde prezentuji svoje pracovní aktivity, ať už jsou to vystoupení na půdě Evropského parlamentu, aktivity na Slovensku, různé připravované návrhy atd. navštívím ročně okolo 20 škol, ať už vysokých, nebo středních a beseduji s žáky. Snažím se tímto způsobem žáky seznámit s činností Evropského parlamentu, co a jak se v něm odehrává. Každý rok si také pozvu na půdu Evropského parlamentu delegaci návštěvníků, přičemž jsem počet návštěvníků ještě rozšířila a sama zasponzorovala, aby lidé viděli, jak to funguje v praxi. Dbala jsem přitom také na to, aby zde byli zástupci starostů, lidé z neziskových organizací, studenti, prostě lidé, kteří se aktivně zapojují. Snažím se zprostředkovat cestu také lidem, kteří se účastní různých akcí a soutěží v samosprávném kraji a reprezentují tak svůj kraj. Další důležitou aktivitou jsou tzv. mikroasedání starostů, kde se jím snažím prezentovat například výše zmínění čerpání z eurofondů na následující sedmileté období.

Ptal jste se, zda se dají použít smysluplně **prostředky**, které **vycházejí z finančních zdrojů Evropské unie** a spojit je třeba s prostředky navázanými na národní stranu, pokud se jedná i nějaký větší projekt. My jako europoslanci máme frakční peníze, které čerpáme na propagaci. Pokud jdu na besedy do škol, tak se snažím nechodit tzv. na prázdko, ale donést dětem například kalkulačky, pera, nebo jiné užitečné věci. Stejně tak návštěvníci, které pozvu do Evropského parlamentu, tak na cestu autobusem dostanou například nákrčník, který jim zpříjemní cestu a další propagační materiály, které jim budou k užítku. Přebírám také záštitu nad různými sportovními akcemi, takže například vítězové fotbalového utkání dostanou tašky nebo míče, na kterých je logo frakce. Osobně dávám určitý „desátek“ také ze svých peněz, o čemž si vedu evidenci. Snažím se sponzorovat také různé nadace, různé charitativní večírky. Snažím se také odvděčit lidem, kteří mě zvolili, takže každý rok pořádám v divadle nějaké představení, na které se snažím pozvat důchodce, nebo studenty a v plném divadle je to vždycky krásný zážitek. Na Nový rok organizuji novoroční koncerty, například teď v lednu bude vstupné určeno pro pacienty s onkologickým onemocněním. Snažím se to propagovat tak, aby to mělo myšlenku a do takové míry, aby lidé vnímali, že europoslanec není vzdálený, ale že jsem jim na dosah a můžou u mě kdykoliv zaklepat. Musím říct, že lidé „klepou“ s různými problémy, nerozlišují evropská a slovenská témata. Díky tomu, že jsem prošla všechny stupně samosprávy na Slovensku od poslankyně místního zastupitelstva, městského zastupitelstva, samosprávného kraje a národního parlamentu, tak mám dostatečný přehled na to, abych kterémukoliv obyvateli, voliči, dokázala poradit.

Ptal jste se, jak **definuje** a jaké **voliče** oslovuje strana SMER, která je v současné době velmi populární a z logiky věci tak oslovila širší skupinu lidí, než na jakou primárně cílí, tedy na středně a nízkopříjmové skupiny obyvatel. Odpovím Vám na tuto otázku z vlastního pohledu. Byla jsem v Košicích starostkou jedné z 22 městských částí. Tato městská část je druhá největší, je to velké sídliště a jmenuje se Dargovských hrdinův a má zhruba 30 tisíc obyvatel. Od té doby, co jsem přibližně 14 let okresní předsedkyní strany SMER, pod tento okres patří ještě Košická Nová Ves, jsem všechny volby v tomto okrese vyhrála. Košice jsou poměrně pravicové, až na pár výjimek, ale v okrese, kde jsem já vždy vyhrál SMER. Ptám se, jestli na vedlejším sídlišti, které patří pod okres Košice I (městské části Dargovských hrdinův a Košická Nová Ves tvoří okres Košice III, pozn. autora) žijí jiní lidé než na mém sídlišti? Já si to nemyslím, osobně jsem totiž nerozlišovala svůj voličský elektorát na studenty nebo důchodce, ale snažila jsem se pomoci všem.

Vím, že všem se zavděčit nelze, protože jednomu vadí věk, druhému, že jsem žena, třetímu například, že mám hnědé oči, což bude v politice vždy. Snažím se s lidmi komunikovat tak, že to, co jim v rámci oslovování před volbami řeknu, tak aby tomu věřili. Čtyři roky se potom před nimi neschovávám, protože propojení volič politik musí být celé čtyři roky. Druhou věcí je skutečnost, že jsem se nikdy neucházela o voliče tak, že jsem jim řekla, aby mě přišli volit. Předstoupila jsem před voliče, řekla jsem jim, že jsou volby, že mají svobodnou volbu a za plentu s nimi nikdo nejde. Poprosím je jenom, aby se rozhodli tak, aby z volební místnosti odešli spokojení a aby je nemrzelo, že dali kroužek tomu danému kandidátovi. Já se ucházím o Váš hlas a já vám nabízím toto. Když přijdou další kandidáti, tak se jich ptejte, ptejte se klidně na to samé, na to, co vás zajímá, protože vás může oslovit každý. Setkala jsem se také s tím, že jsem chtěla jít do domova důchodců v městské části, kde byl pravicový starosta a ten mi to zakázal. Navzdory tomu jsem tam šla a za to, co jsem tam říkala, mě nakonec pochválil. Jako starostka jsem nikdy neodmítla to, aby přišli lidé s jinými názory a prezentovali je. Říkala jsem také voličům, s kterými jsem se bavila, aby se těch kandidátů z jiných stran ptali na to, co je zajímá. Nedefinovala bych tedy jednotlivé skupiny, na které se SMER zaměřuje

podle toho, zda se jedná např. o důchodce, nebo starší lidi obecně, protože s těmi lidmi mluvím. Může se jednat o lékaře, pedagoga, dělníka, uklízečku, je to úplně jedno. Důležité je, jak dokážeme lidi oslovit.

Zmínil jste, že ve střední a východní Evropě vznikaly sociálnědemokratické strany transformací těch komunistických, s výjimkou České republiky, kde navázali na historickou tradici. Na Slovensku strana SMER vznikla trochu jiným způsobem a získala si nesmírný ohlas. Já sama jsem zakládající členkou strany SMER, mám průkaz číslo 11. Byla to ovšem spíše náhoda. Ve chvíli, kdy pan Fico odcházel ze Strany demokratickej ľavice, kde se mu nelíbily určité praktiky, a založil SMER jako takový ještě bez sociální demokracie, jsem mu napsala dopis, na který jsem nečekala odpověď. Ta přišla do týdne. Po vzájemné diskusi jsem se nakonec stala členkou předsednictva, kterou jsem úplně od začátku. Jsem na to hrdá, stejně, jako na členský průkaz s číslem 11. Následně vzniklo velké množství levicových stran, které nakonec pod sebe SMER začlenil. Získali jsme Socialnu demokraciu a Stranu demokratickej ľavice a až tehdy jsme navázali na myšlenky sociální demokracie. Doufám také, že se jich držíme, protože bychom je neměli opustit.

Musím říct, že sociální demokracie oslovuje i podnikatele. Ráda bych vyvrátila mýtus, že pouze pravicové strany oslovují podnikatele. Z vlastní zkušenosti vím, že mě volí i podnikatelé a vůbec jim nevadí, že jsem ze sociální demokracie. Zvláště na komunální úrovni je úplně jedno, zda je někdo levicově nebo pravice pravicově orientovaný. Musíte spíš koukat, jestli např. svítí světla, takže je to úplně o něčem jiném. Možná na celonárodní úrovni je to trochu jiné nebo na té evropské, vyšší, než národní. Zde se na levici spíše přihlíží k ochraně pracovníka, než zaměstnavatele, nebo k otázce pracovního zákoníku a roli odborářů v něm. V tomto to vidím spíše levicověji, než pravicověji. Teď před volbami jsme posílili práva zaměstnanců a odborářů a skončilo to fiaskem. Odborář není jen levicový, ale i pravicový. Mnohokrát totiž ta volba bohužel není o programech, ale o sympatiích, o tom, kolik kdo naslibuje a lidé mají mnohokrát krátkou paměť. Nevzpomenou si, že je ten který kandidát už oklamal, s čímž jsem se ve volbách už několikrát sama setkala. Kandidát nasliboval, že bude uprostřed sídliště hřbitov. Říkala jsem lidem, aby se vzpomatovali, že z urbanistického pohledu jim jeho stavbu na daném místě nepovolí. Toto jsou nereálné scénáře, stejně jako multipanoramatické kino. Lidé ovšem velmi často zapomínají a toto je důsledek toho všeho.

Ptal jste se, zda volič ví, co čekat od národního poslance a co od europoslance. Myslím, že volič neví, co od europoslance čekat. Sama se snažím upozornit na aktivity, které provázejí mé působení v Evropském parlamentu, čím se zabývám, mluvím také o otázce eurofondů atd. První otázka, kterou ovšem dostanu je, jak mám vyjít s důchodem 350 eur za měsíc? Dostáváme se ovšem zase k otázce eurofondů. Dělníkovi, který byl celý život v továrně, obtížně vysvětlím, že skrze eurofondy se může zvýšit životní úroveň. Jemu se to ovšem v kvalitě života neodrazí, spíše jeho dětem, nebo vnukům. Eurofondy přispějí to k vyšší úrovni platů, vyšší zaměstnanosti nebo k samotnému vyrovnávání rozdílů. Toho voliče ovšem samozřejmě nezajímá, že přijdou miliardy z Evropy, jeho zajímá valorizace důchodů. To, že v jeho obci zrenovují náměstí, prostě neřeší otázku jeho důchodu 350 eur za měsíc. **Voliči tak mezi národním a evropským poslancem nerozlišují**, nebo rozlišují jen velmi málo. Velkým problémem je také to, že Evropská unie je „hromosvodem“ národních problémů. Já sama jsem překvapená, že takové věci používají také novináři díky frázím: „Brusel nařídil,“ nebo „Brusel udělal.“ Ten princip ovšem není takový. Komise něco napíše, ale mezitím o tom diskutuje s ministerstvy, která na to ovšem kašlou. Druhá věc je, že daný návrh jde do národních parlamentů, které by měly dávat žlutou kartu, pokud se daný návrh nelíbí a až potom

přijde do Evropského parlamentu. Navíc je další možnost s daným návrhem něco udělat a to díky premiérům. Většinou je ovšem podání takové, že europoslanci návrh špatně odhlasovali. Je tam samozřejmě Parlament, Komise a Rada, ale mezitím jsou ministerstva a spousta dalších institucí, které se tím zabírají a toto lidé nevědí. Je třeba to lidem vysvětlovat.

4) Dochází k určité rámcové spolupráci na národním principu také v rámci frakce?

a. Visegrádská čtyřka – společné programy v rámci V4, existence neformálních uskupení.

- Spolupráce SMER – sociálna demokracia a ČSSD po volbách.

O spolupráci SMERu a ČSSD vím, byla jsem kvůli tomu i u vás. V neformální rovině se konaly i fotbalové zápasy, jednou na Slovensku, jednou v Čechách. Tyto akce se konaly už za předsedy Paroubka, posléze Sobotky. Zúčastnili jsme se také Strážnických slavností. Byly to takové dvoudenní programy, které sloužily k bližšímu poznání představitelů obou stran. Absolvovali jsme jich několik a spolupráce byla vždy dobrá, věřím, že takováto spolupráce byla a je potřebná. Myslím si také, že se díky bližšímu seznámení Čechů a Slováků dají podniknout **společné aktivity** také **na půdě Evropského parlamentu** a že taková spolupráce už existuje. Přispívají tomu také společné cesty z Prahy, kdy je jedno, z jaké strany je daný poslanec, ať už je to spolupráce s panem Březinou, nebo panem Vlasákem a dalšími, kteří nejsou sociální demokrati, například s panem Maštálkou. Pokud je potřeba, tak zavolám a spolupráce je naprosto samozřejmá. Stále patříme k sobě, jako bratia.

5) Co jsou pro Vás osobně největší klady a zápory mandátu sociálně demokratického europoslance, případně europoslance obecně?

Záporem je určitě to, že s lidmi málo hovoříme. Já osobně jsem například nespokojená s cenou práce v celé Evropě. Vysokoškolsky vzdělaný člověk dnes skončí školu a nastoupí za minimální mzdu a pracuje za tuto částku celý rok, to není možné akceptovat. On vytváří větší hodnotu, ale prostě je situace, kdy je rád, že má zaměstnání. S tím nemůžeme být spokojení, protože cena práce je v očích investorů ve východních státech je daleko, daleko nižší, než kdyby měl továrnu v Německu, Rakousku nebo kdekoli jinde. Toto bychom měli my, sociální demokrati, více prosazovat v rámci společné Evropy. Jsme rádi, když jde investor k nám a ne do Španělska, kde musí dát místo 300 eur zaměstnanci 600 eur. Za to bychom být rádi ale neměli. Cena práce je prostě cena práce. Dobře, ten co kope lopatou, tak ať má 300 eur, ale zase pokud vykope hodně, tak ať má klidně 600 eur, víte určitě, kam mířím. Zde, v boji za lepší ohodnocení práce, ještě vidím takovou rezervu nás, sociálních demokratů.

9) Seznam použitých zdrojů

9.1) Primární prameny

- *Evropeizace politické reprezentace v České republice v mezinárodní komparaci*. Projekt GA ČR č. 407/07/1395, řešený v letech 2007-2009. Odpovědná řešitelka PhDr. Zdenka Mansfeldová, CSc.
- Řízené rozhovory s europoslankyněmi a europoslancem za ČSSD Zuzanou Brzobohatou, Richardem Falbrem a Olgou Sehnalovou.
- Řízené rozhovory s europoslankyněmi a europoslancem za SMER – sociálna demokracia s Vladimírem Maňkou, Katarínou Neveďalovou a Monikou Smolkovou.

9.2) Seznam odborné literatury

- BÁRTA, Miloš a HRUBEC Marek. *Dějiny českého a československého sociálnědemokratického hnutí*. Brno: Doplněk, 2006, 192 s. ISBN 80-723-9199-2.
- DANČÁK, Břetislav, FIALA Petr a HLOUŠEK Vít. *Evropeizace: pojem a jeho konceptualizace*. In DANČÁK, Břetislav, Petr FIALA a Vít HLOUŠEK. *Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno: IIPS, 2005. s. 11-25, 15 s. ISBN 80-210-3865-9.
- DE WAELE, Jean-Michel. *European social democracy during the global economic crisis: Renovation or resignation?*, Manchester: Manchester University Press, 2014, 285 s. ISBN 978 07190 9195 7.
- DELWIT, Pascal. *Social democracy in Europe*. Bruxelles: Éditions de l'Université de Bruxelles, c2005, 250 s. ISBN 28-004-1341-7.
- GIDDENS, Anthony. *The third way: the renewal of social democracy*. Malden, Mass.: Polity Press, 1999, 166 s. ISBN 0-7456-2267-4.
- LADRECH, Robert a MARLIÈRE Philippe. *Social democratic parties in the European Union: history, organization, politics*. New York: St. Martin's Press, 1999, 234 s. ISBN 03-122-2007-3.
- LAVELLE, Ashley. *The death of social democracy: political consequences in the 21st century*. Burlington, VT: Ashgate Pub. Company, c2008, 221 s. ISBN 978-075-4670-148.
- MANSFELDOVÁ, Zdenka a GUASTI Petra. *Euroskepticismus a percepce evropského integračního procesu v České republice v letech 2004-2010*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, 199 s. ISBN 978-807-3302-177.

- POLÁŠEK, Martin, NOVOTNÝ Vilém a PEROTTINO Michel. *Mezi masovou a kartelovou stranou: možnosti teorie při výkladu vývoje ČSSD a KSČM v letech 2000-2010*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012, 189 s. ISBN 978-807-4190-940.
- PIERSON, Christopher. *Hard choices: social democracy in the twenty-first century*. Malden, MA: Blackwell, 2001, 169 s. ISBN 07-456-1985-1.
- SOLLE, Zdeněk a kolektiv. *Česká strana sociálně demokratická: sborník ke 120. výročí založení strany*. Praha: ČSSD, 1998, 145 s. ISBN 80-902-2464-4.
- TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé: Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878 - 2003*. Praha: Demos a.s., 2004, 198 s.

9.3) Internetové zdroje

- Česká strana sociálně demokratická: Svoboda, spravedlnost, solidarita. *Česká strana sociálně demokratická: Svoboda, spravedlnost, solidarita* [online]. Praha, © ČSSD 2011, 13. 10. 2013 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/>.
- Dr. Libor Rouček: místopředseda skupiny S&D. *Dr. Libor Rouček: místopředseda skupiny S&D* [online]. [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.liborroucek.cz/?page=uvod>.
- Evropský parlament. *Evropský parlament* [online]. Brusel, 2013, 13. 10. 2013 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/>.
- JUDr. Richard Falbr: poslanec Evropského parlamentu. *JUDr. Richard Falbr: poslanec Evropského parlamentu* [online]. Praha, 2015, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <http://www.falbr.cz/index.php>.
- Katarína Nevedálová: poslankyňa Európskeho parlamentu. *Katarína Nevedálová: poslankyňa Európskeho parlamentu* [online]. Bratislava, 2015, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <http://www.europoslankyna.sk/>.
- Monika Smolková: poslankyňa Európskeho parlamentu. *Monika Smolková: poslankyňa Európskeho parlamentu* [online]. Košice, 2015, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <http://www.monikasmolkova.sk/>.
- Olga Sehnalová: poslankyně Evropského parlamentu. *Olga Sehnalová: poslankyně Evropského parlamentu* [online]. Kroměříž, 2015, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <http://www.sehnalova.cz/>.
- Party of European Socialists. *Party of European Socialists* [online]. Brusel, © PES 2013, 16. 10. 2013 [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.pes.eu/>.
- S&D: Group of Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament. *S&D: Group of Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament*

[online]. Brusel, Copyright ©2013 Socialists & Democrats, 13. 10. 2013 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.socialistsanddemocrats.eu/>.

- Vladimír Maňka: poslanec Európskeho parlamentu. *Vladimír Maňka: poslanec Európskeho parlamentu* [online]. Brusel, 2015, 04. 01. 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <http://www.manka.sk/pages/sk/hlavna-stranka.php>.
- Volby.cz. ČSÚ. *Volby.cz* [online]. Praha, © Český statistický úřad, 2014, 13. 12. 2014 [cit. 2014-12-13]. Dostupné z: <http://volby.cz/>.
- Úřad vlády ČR. *Úřad vlády ČR* [online]. Praha, Vláda ČR (c) 2009-2013 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/>.
- Wikipedia: The Free Encyclopedia. *Wikipedia: The Free Encyclopedia* [online]. Wikipedia®, 15. 10. 2013 [cit. 2013-10-15]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/European_Parliament.

